

RP 131/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att alkohollagen ändras.

Lagen ska ändras på så sätt att det blir möjligt för alkoholbolaget Alko Ab och för aktörer med detaljhandelstillstånd att bedriva näthandel med alkoholdrycker samt att ha andra detaljhandelssätt som baserar sig på distribution och avhämtning, såsom leverans av alkoholdrycker. Ändringarna ska genomföras så att åldersgränskontrollen säkerställs.

Till lagen ska det också fogas bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Genom propositionen förtydligas den rådande oklara tolkningen så att finländarna entydigt har rätt att köpa alkohol via distansförsäljning av aktörer i utlandet. Dessutom föreslås det i propositionen i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att begränsningarna för finländska aktörers marknadsföring av alkoholdrycker till en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och allmänheten där också ska slopas inom ramen för EU-rätten. Målet är att förbättra konkurrenskraften och exportmöjligheterna för aktörer inom alkoholsektern i Finland på Europeiska unionens inre marknad genom att möjliggöra marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben. Bestämmelserna om marknadsföring ska tillämpas också på marknadsföring i Finland, marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben avses alltså i fortsättningen vara tillåten också i Finland.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	7
2.1 Nuläge.....	7
2.1.1 Lagstiftning.....	7
2.1.2 Alkoholmarknadens utveckling.....	20
2.1.3 Alkoholkonsumtionens och alkoholens negativa effekters allmänna utveckling.....	23
2.1.4 Distansförsäljningsförbudets förhållande till EU-rätten.....	25
2.1.4.1 Målet Visnapuu.....	25
2.1.4.2 Notifiering av distansförsäljningsförbudet till Europeiska kommissionen	30
2.1.4.3 EU Pilot-mekanismen.....	31
2.1.5 Nationell myndighets- och rättspraxis för distansförsäljning.....	31
3 Målsättning.....	35
4 Förslagen och deras konsekvenser	36
4.1 De viktigaste förslagen	36
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	38
4.2.1 Allmänt	38
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser.....	41
4.3 Övriga konsekvenser för människor och samhälleliga konsekvenser	52
5 Alternativa handlingsvägar.....	62
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	62
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	68
6 Remissvar	77
6.1 Respons som kom in under remissbehandlingen.....	77
6.2 Fortsatt beredning.....	88
6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	90
7 Specialmotivering.....	90
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	116
9 Ikraftträdande	117
10 Verkställighet och uppföljning.....	117
11 Förhållande till statsbudgeten.....	117
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	118
12.1 Allmänt	118
12.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter	118
12.3 Näringsfrihet och rätt till arbete.....	122
12.4 Jämlikhet.....	124
12.5 Straffrättslig legalitetsprincip	126
12.6 Rätt till social trygghet.....	129
12.7 Barns och ungdomars ställning.....	130
12.8 Det allmännas skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	133
12.9 Tillsynsmyndighetens testköp	134

12.10 Tillsynsavgift	135
12.11 Påföljdsavgift	135
12.12 Bemyndigande att utfärda förordningar	136
LAGFÖRSLAG	138
Lag om ändring av alkohollagen	138
BILAGA	151
TILLSYNSAVGIFTER SOM AVSES I 74 OCH 75 § I ALKOHOLLAGEN	151
BILAGA	153
PARALLELLTEXT	153
Lag om ändring av alkohollagen	153

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Alkohollagen reviderades senast i sin helhet 2017. I sin nuvarande form trädde lagen i kraft år 2018.

Propositionen är en del av genomförandet av regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering. I enlighet med regeringsprogrammet reformerar regeringen alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens. I regeringsprogrammet har man kommit överens om flera lagstiftningsändringar som gäller öppnandet av marknaden för alkoholhandel och ökad konkurrens.

Med propositionen genomförs skrivningen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, enligt vilken det ska bli möjligt med leverans av alkoholdrycker från finländsk detaljhandel och alkoholbolaget till beställare eller andra mottagare. Propositionen genomför dessutom skrivningen i regeringsprogrammet, enligt vilken den rådande oklara tolkningen förtydligas så att finländarna entydigt har rätt att via distansförsäljningsförfarandet köpa alkohol av företag i andra EU-länder. I propositionen föreslås att alkoholdrycker kan levereras från inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget och gränsöverskridande distanshandel. Leveransen av alkoholdrycker från både Finland och gränsöverskridande distanshandel genomförs genom att vid sidan av detaljhandels- och serveringstillstånd införa ett nytt leveranstillstånd. I lagen definieras gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker och förtydligas distansförsäljningens rättsliga läge. Bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning och distansköp av alkoholdrycker utsträcks också till att gälla försäljning och köp från andra länder som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Propositionen genomför dessutom skrivningen i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, enligt vilken de begränsningar som gäller finländska aktörers marknadsföring i utlandet slopas inom ramen för EU-rätten. I propositionen föreslås att marknadsföring av starka alkoholdrycker framöver ska vara tillåten i datanät. Således gör propositionen det möjligt för inhemska aktörer att på webben marknadsföra starka alkoholdrycker i andra stater inom EES. Marknadsföringsbestämmelserna tillämpas också på inhemsk marknadsföring, dvs. marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben ska framöver vara tillåten även i Finland.

Propositionen genomför det godkända uttalandet vid godkännandet av den nya alkohollagen i riksdagen 2017, enligt vilket regeringen skulle utreda bestämmelserna om distansförsäljning med hänsyn till unionsrättens krav och HD:s kommande avgörande i Visnapuu-ärendet. Vid beredningen, som social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för, gäller det enligt uttalandet att utöver de EU-rättsliga randvillkoren beakta att lösningar kring distansförsäljning inte får äventyra bevarandet av ensamrätten till detaljhandel med alkoholdrycker som överstiger den lagstadgade alkoholhalten och inte heller det finländska näringslivets jämställdhet jämfört med dess utländska konkurrenter. Enligt uttalandet ska beredningen också ta hänsyn till kraven på ett flexibelt uttag av punktskatter.

Bland annat de högsta laglighetsövervakarna har tagit ställning till det oklara rättsliga läget för distansförsäljning av alkoholdrycker. Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg i sitt avgörande EOAK/911/2023 i juni 2024 att tolkningsfrågorna kring regleringen av distansförsäljning av alkohol äventyrar rättssäkerheten på ett sätt som enligt den biträdande justitieombudsmannen inte kan anses vara godtagbart. Enligt den biträdande justitieombudsmannen gör tolkningsfrågorna kring distansförsäljning av alkohol det svårare för den lagtillämpande myndigheten att agera enligt principen om god förvaltning, och det oklara rättsliga läget för distansförsäljning av alkohol kan åtgärdas genom tolkning av den lagtillämpande myndigheten utan endast av lagstiftaren. I sitt avgörande hänvisade den biträdande justitieombudsmannen till skrivningen om distansförsäljning av alkohol i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram och genomförandet av den.

1.2 Beredning

Denna proposition har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Propositionen baserar sig rätt långt på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen RP 173/2024 rd, som överlämnades till riksdagen den 10 oktober 2024. I den propositionen föreslogs möjliggörande av leveranser av alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel och alkoholbolaget, men i propositionen föreslogs inga preciseringar av regleringen av gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Europeiska kommissionen notifierades om propositionen den 18 september 2024 i enlighet med direktiv 2015/1535. Europeiska kommissionen gav ett detaljerat utlåtande om regeringens proposition 17-12-2024. Enligt kommissionen föreföll regeringspropositionen vara diskriminerande mot utländska aktörer och således stå i strid med reglerna för EU:s inre marknad, eftersom bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker inte förtydligades trots att leveranser av alkoholdrycker föreslogs bli tillåtet för inhemska aktörer. Väntetiden enligt direktivet om tekniska föreskrifter, då ett förslag inte får godkännas, förlängdes till följd av kommissionens detaljerade utlåtande till den 19 mars 2025. De finländska myndigheterna svarade på kommissionens detaljerade utlåtande 23.6.2025.

På grund av kommissionen detaljerade utlåtande av 17-12-2024 beslutade regeringen att återkalla regeringens proposition våren 2025. Vid riksdagsbehandlingen av propositionen hann social- och hälsovårdsutskottet, som fungerade som betänkandekommitté, inte ge sitt betänkande i ärendet, men ekonomiutskottet och grundlagsutskottet, som fungerade som utlåtandekommitté, gav sina utlåtanden om propositionen¹ i november 2024. I sitt utlåtande betonade ekonomiutskottet att den helhet som bildas av regleringen av den föreslagna inhemska leveransförsäljningen och distansförsäljningen av alkohol, som inte ingick i propositionen, var väsentlig med tanke på en EU-rättslig bedömning av alkohollagen. Ekonomiutskottet betonade att de föreslagna bestämmelserna om distansförsäljning av alkohol var brådskande.

Beredningen av regeringens proposition påbörjades på nytt i början av 2025 så att den utöver inhemska leveranser omfattade bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning och marknadsföring. Bestämmelserna om alkoholleveranser har rätt långt bevarats, men vissa ändringar har gjorts jämfört med den ursprungliga regeringspropositionen. Till skillnad från den tidigare propositionen får den inhemska detaljhandeln leverera drycker som innehåller högst 8 procent alkohol och som framställts genom jäsnings- och destillationsprocesser samt drycker med en alkoholhalt på högst 5,5 procent som framställts på annat sätt. Bland inhemska aktörer får endast Alko leverera starkare drycker. I propositionen beaktas dessutom ekonomiutskottets och grundlagsutskottets

¹ EkUU 28/2024 rd och GrUU 58/2024 rd.

utlåtanden om den tidigare regeringspropositionen. Utifrån utlåtandena av utskotten ströks kravet på stark autentisering och förslaget till att höja den övre gränsen för påföljdsavgifter till 20 000 euro från den nya regeringspropositionen. Dessutom ströks förslaget att avreglera förutsättningarna för återkallande av tillstånd enligt alkohollagen och preciserades regleringen som möjliggör ställandet av villkor för leveranstillstånd. Utöver de ovannämnda ändringarna har vissa mindre ändringar gjorts i den nya propositionen. I den nya regeringspropositionen har 26 § redigerats. I den ursprungliga regeringspropositionen föreslogs att detaljhandelstillstånd enligt 17 § kan gälla överlåtelse av alkoholdrycker från de i tillståndet angivna utlämningsställena på detaljhandelsstället. I den nya regeringspropositionen utsträcks regleringen av utlämningsställen också till Alkos verksamhet. Således tilläts utlämningsställen entydigt också för Alko. Bestämmelserna om återlämning av alkoholdrycker ändrades så att innehavare av leveranstillstånd är skyldiga att återlämna alkoholdrycker direkt till säljaren endast om alkoholdrycker inte kan överlåtas till mottagaren på grund av dennes ålder. I andra situationer kan leverantören senare på nytt försöka överlåta alkoholdryckerna. I 17 § hänvisas dessutom i fråga detaljhandels- och utlämningsställen till byggnadsobjekt som avses i bygglagen (751/2023) och inte till byggnader. Det föreslås att kravet på att personuppgifter endast får offentliggöras som enskilda sökningar enligt 64 § 2 mom. i den gällande lagen ska slopas.

Som stöd för beredningen av bestämmelserna om distansförsäljning begärde social- och hälsovårdsministeriet hösten 2024 EU-rättsliga sakkunnigutlåtanden om distansförsäljning av alkohol av professor Petri Kuoppamäki och professor Juha Raitio samt juris doktor Kukka Kuusela.

Propositionen var på remiss mellan den 13 juni och den 31 juli 2025. Begäran om utlåtande offentliggjordes på webbplatsen lausuntopalvelu.fi, och utlåtanden begärdes av centrala ministerier, myndigheter, branschorganisationer, representanter för näringslivet och folkhälsoorganisationer. Remisstiden är kortare än normalt, eftersom propositionen i hög grad baserar sig på regeringens proposition RP 173/2024 rd som behandlas i riksdagen. De föreslagna ändringarna av bestämmelserna om inrikes leveranser har till stor del varit föremål för remissförfarandet i samband med den propositionen (begäran om utlåtande VN/33074/2023).

Handlingarna om regeringens proposition finns på <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM004:00/2024>. Följande projekt är kopplade till regeringens proposition: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM101:00/2023> ja <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM100:00/2024>.

Notifiering

Europeiska kommissionen notifierades om propositionen 24.6.2025 i enlighet med direktiv 2015/1535. Europeiska kommissionen bad 10.7.2025 de finländska myndigheterna att lämna ytterligare information om utkastet. Kommissionens begäran om ytterligare information gällde de marknadsföringsbestämmelser som föreslås i propositionen och huruvida propositionen gäller tjänsteleverantörer eller tillhandahållare av förmedlingstjänster som är etablerade i andra medlemsstater. När det gäller frågor om marknadsföring bad kommissionen om ytterligare information om hur en influerare definieras i propositionen och hur influerare övervakas i Finland. Dessutom bad kommissionen om en precisering av hur praxisen för marknadsföring av alkoholdrycker på webben som inte är riktad till minderåriga och som inte skildrar minderåriga ska tillåtas i utkastet. Om praxisen omfattar reklam, begärde kommissionen information om huruvida det innefattar tillhandahållande av audiovisuella kommersiella meddelanden i tjänster för videodelningsplattformar eller beställmedietjänster i enlighet med 1.1 aa och 1.1 g i

direktivet om audiovisuella medietjänster 2010/13/EU. Dessutom begärde kommissionen att valet att marknadsföring av starka alkoholdrycker är förbjuden i samband med televisions- eller radioverksamhet men tillåten i vissa webbmiljöer preciseras. De finländska myndigheterna svarade på kommissionens begäran om ytterligare information 4.8.2025.

Väntetiden i enlighet med direktivet 2015/1535 upphör 25.9.2025. Kommissionen lämnade genom sitt meddelande den 18 september 2025 synpunkter till det notifierade propositionsutkastet. I sina synpunkter fäste kommissionen uppmärksamhet vid de föreslagna bestämmelserna om marknadsföring och granskade de föreslagna bestämmelserna med tanke på artikel 56 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Kommissionen lyfte särskilt fram att propositionen å ena sidan tillåter marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben, inklusive via videodelningsplattformstjänster, men å andra sidan förbjuder marknadsföring i samband med beställ-tv. Kommissionen uppmanade de finska myndigheterna att överväga att balansera rättvis konkurrens mellan olika aktörer inom mediefältet, såsom leverantörer av medietjänster och leverantörer av videodelningsplattformstjänster. Kommissionen uppmanade också de finländska myndigheterna att överväga hur man utöver förbudet mot influerarmarknadsföring effektivt kan begränsa minderårigas exponering för alkoholmarknadsföring, med beaktande av videodelningsplattformstjänsters popularitet särskilt bland den yngre publiken. Utifrån det som anges ovan rekommenderade kommissionen att de finska myndigheterna noggrant ska överväga och motivera åtgärdens nödvändighet, proportionalitet och icke-diskriminering samt huruvida det tillvägagångssätt som tillämpas på olika kategorier av tjänsteleverantörer verkligen återspeglar en strävan efter att uppnå målet med åtgärdens mål på ett konsekvent och systematiskt sätt. Kommissionens synpunkter föranledde inga ändringar i propositionen, eftersom skärpningen av bestämmelserna om marknadsföring slopades redan efter remissbehandlingen vid den fortsatta beredningen av propositionen.

Om en annan medlemsstat lämnar ett detaljerat utlåtande om propositionen, förlängs väntetiden med tre månader. Propositionen kan inte godkännas under väntetiden.

Regeringens proposition överlämnades till rådet för bedömning av lagstiftningen den 28 augusti 2025. Av tidtabellsskäl har rådets utlåtande inte beaktats i propositionen. De dokument som gäller regeringens proposition är tillgängliga på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med koden STM004:00/2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläge

2.1.1 Lagstiftning

Alkohollagen

Enligt 1 § i lagen är syftet med lagen att minska konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten som berör dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället.

Enligt 3 § 1 mom. 1 punkten avses med alkoholhaltigt ämne ett ämne eller en produkt som innehåller mer än 1,2 volymprocent etylalkohol. Enligt 2 punkten definieras alkoholdryck som ett alkoholhaltigt ämne som är avsett att drickas och som innehåller högst 80 volymprocent

etylalkohol. Enligt 5 punkten avses med sprit i sin tur etylalkohol eller en sådan vattenlösning av etylalkohol som innehåller mer än 80 volymprocent etylalkohol.

I alkohollagen föreskrivs om olika tillstånd som krävs för verksamhet enligt alkohollagen. Enligt 5 § i lagen får alkoholdrycker inte framställas eller säljas utan tillstånd. Sprit får inte tillverkas, importeras, säljas, användas eller innehas utan tillstånd. I 6 § i lagen föreskrivs dock om vissa undantag från tillståndsplikten. Med avvikelse från 5 § är det till exempel tillåtet att tillverka och sälja alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol.

När konsumenter köper alkohol i Finland kan de köpa alkoholdrycker antingen inom detaljhandeln eller på serveringsställen. Enligt 3 § 1 mom. 11 punkten i lagen avses med detaljhandel med alkoholdrycker försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren. Enligt 1 mom. 12 punkten i samma paragraf avses med detaljhandel med alkoholdrycker försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren.

I 18 § i alkohollagen föreskrivs om serveringstillstånd och förutsättningarna för beviljande av det. Ett serveringstillstånd för alkoholdrycker gäller serveringsområdet på ett serveringsställe och beviljas en sökande som utövar förplägnadsverksamhet som avses i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006), om förutsättningarna för tillståndet uppfylls. Om serveringsställen för alkoholdrycker föreskrivs i 36 §. Enligt den får alkoholdrycker serveras endast genom att dryckerna överläts till kunden för förtäring på ett godkänt serveringsområde. På serveringsområdet får det förtäras endast sådana alkoholdrycker som sålts av innehavaren av serveringstillståndet. De alkoholdrycker som serveras får inte föras bort från serveringsområdet eller förtäras utanför området.

I 17 § i alkohollagen föreskrivs om detaljhandelstillstånd och förutsättningarna för beviljande av det. Enligt paragrafen gäller ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe. Försäljningsstället kan vara en livsmedelsbutik, en butiksbil eller -båt, ett serveringsställe eller en butik i anslutning till tillverkningsstället.

Alkoholbolaget har enligt huvudregeln ensamrätt till detaljhandel med alkoholdrycker som framställts på andra sätt och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker med mer än 5,5 volymprocent etylalkohol framställd på annat sätt. I 17 § i lagen finns undantag från huvudregeln när det gäller detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl. Undantagen går det möjligt att sälja gårdsvin som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och hantverksöl som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol på deras detaljhandelsställen. Detaljhandelstillståndet för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett detaljhandelsställe och beviljas tillverkaren av de aktuella alkoholdryckerna i anslutning till eller i den omedelbara närheten av den byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen och där jäsningsen av alkoholdrycken har ägt rum. Det är fråga om ett begränsat undantag från Alkos detaljhandelsmonopol. Förutom att detaljhandeln är knuten till produktionsplatsens omedelbara anslutning eller närhet är produktionskvantiteterna av gårdsviner och hantverksöl begränsade. Enligt definitionerna av hantverksöl och gårdsvin i 3 § i lagen får högst 100 000 liter gårdsvin och högst 500 000 liter hantverksöl produceras per kalenderår.

Om detaljhandelsställen för alkoholdrycker föreskrivs i 35 §. Enligt den får detaljhandel med alkoholdrycker bedrivas endast så att dryckerna överläts till kunden på ett godkänt

detaljhandelsställe. En innehavare av detaljhandelstillstånd får bara sälja alkoholdrycker som avses i tillståndet. Inom detaljhandeln ska alkoholdrycker således säljas och överlämnas i lokaler som beviljats tillstånd. En tillståndshavare får i sin nätbutik ta emot beställningar och betalningar också för alkoholdrycker om dessa hämtas från detaljhandelsstället. Näthandel är således tillåten på ett sådant sätt att kunden hämtar inköpen från detaljhandelsstället.

När det gäller alkoholbolaget föreskrivs i 27 § att alkoholdrycker som har köpts hos alkoholbolaget får lämnas ut till köparna i en öppen affärslokal med vars verksamhetsutövare alkoholbolaget har ingått ett avtal om utlämningsstället (s.k. avhämtningsställe). Till ett utlämningsställe får det bara levereras alkoholdrycker som köparna har beställt dit. De levererade alkoholdryckerna får bara lämnas ut till köparna eller till personer som de har befullmäktigat, och alkoholdrycker som inte har avhämtats ska återsändas till alkoholbolaget senast två veckor efter det att de anlånt till utlämningsstället. Regleringen gör det inte heller möjligt för alkoholbolaget att leverera alkoholdrycker från utlämningsstället till den plats som konsumenten anger. Även för alkoholbolaget är näthandel möjlig på så sätt att alkoholbolaget tar emot beställningar och betalningar i webbutiken, men kunden hämtar dryckerna från butiks- eller utlämningsstället.

I alkohollagen (1102/2017) finns inga särskilda bestämmelser om detaljhandel med alkoholdrycker i nätbutiker eller på distans i utlandet. I lagen definieras inte distansförsäljning av alkoholdrycker.

Det finns bestämmelser om import i lagens 32 §. Enligt den får alkoholdrycker utan särskilt importtillstånd importeras för eget bruk samt i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet. Den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet använder alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol behöver dock i fråga om importerade alkoholdrycker ett i denna lag avsett tillstånd för sin verksamhet. Enligt lagens 33 § får en person som är under 20 år inte föra in starka alkoholdrycker i landet. Den som är under 18 år inte föra in svaga alkoholdrycker i landet.

I 37 § i lagen föreskrivs om detaljhandels- och serveringsförbud. Enligt paragrafen får alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt inom detaljhandel eller genom servering överlåtas till personer som inte har fyllt 18 år, till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande eller om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen. Med avvikelse från ovan nämnda bestämmelser får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel till personer som inte har fyllt 20 år. Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får i sin tur inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe.

Utöver de ovan nämnda överlåtelseförbuden föreskrivs i 5 kap. om olika begränsningar och skyldigheter vid detaljhandel med och servering av alkoholdrycker. Kapitlet innehåller bland annat bestämmelser om krav på detaljhandels- och serveringspersonal, skyldighet att styrka ålder vid överlåtelse av alkoholdrycker samt tillåtna detaljhandels- och serveringstider.

Det finns bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker i lagens 50 §. Enligt 50 § 2 mom. 1 punkten i lagen är marknadsföring av svaga alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst förbjuden, om den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker enligt 37 § inte får säljas eller om sådana personer framställs i den. Enligt 2 punkten i bestämmelsen får marknadsföringen inte koppla samman alkoholkonsumtion med framförande av fordon. Enligt 3 punkten får en alkoholdrycks alkoholhalt inte framhåvas som en positiv egenskap i marknadsföringen. Enligt 4 punkten får stor alkoholkonsumtion inte framställas på ett positivt sätt eller nykterhet eller

måttlig konsumtion av alkohol på ett negativt sätt i marknadsföringen, och enligt 5 punkten får den inte skapa en bild av att alkoholkonsumtion ökar prestationsförmågan eller främjar social eller sexuell framgång. I 6 punkten föreskrivs vidare att marknadsföringen inte får ge ett intryck av att alkohol har medicinska eller terapeutiska egenskaper eller att alkohol piggar upp, lugnar ned eller är en metod för att lösa konflikter. Enligt 7 punkten får marknadsföringen inte stå i strid med god sed eller använda metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller annars ge osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, dess verkningar eller andra egenskaper. Enligt 8 punkten får marknadsföringen inte äga rum mellan klockan 7 och 22 i samband med televisions- eller radioverksamhet enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) eller i samband med offentlig visning i biografier av bildprogram som enligt lagen om bildprogram (710/2011) får visas för personer under 18 år. Enligt 9 punkten får marknadsföringen inte äga rum eller riktas till allmänheten på en allmän plats enligt ordningslagen (612/2003). Enligt 10 punkten får marknadsföring inte innebära att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar. Enligt 11 punkten är marknadsföring dessutom förbjuden, om den kommersiella aktör som har hand om sådan marknadsföring i en datanätstjänst som denne kontrollerar använder sig av verbalt eller visuellt innehåll som produceras av konsumenter eller med hjälp av tjänsten till konsumenter för spridning distribuerar verbalt eller visuellt innehåll som aktören själv eller konsumenter producerar.

Enligt huvudregeln i lagens 50 § 1 mom. är det förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker. Om undantag från förbudet att marknadsföra starka alkoholdrycker föreskrivs i 50 § 3 mom. Enligt bestämmelsen får starka alkoholdrycker, med de begränsningar som anges ovan, marknadsföras 1) på tillverkningsställen, detaljhandelsställen och serveringsställen för starka alkoholdrycker, 2) i prislistor för detaljhandeln eller för servering och i tillverkarens eller partihandlaren produktförteckningar, i tryckt form eller utlagda på ett datanät, så att alla drycker som finns att tillgå presenteras för konsumenterna på ett enhetligt sätt, och 3) även i andra fall där marknadsföringen riktas till dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker, dock inte i ett datanät som konsumenter har tillgång till.

Enligt 50 § 5 mom. som gäller marknadsföring tillämpas bestämmelserna i 1 och 2 mom. inte på sådan publikationsverksamhet och programverksamhet som avses i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och som bedrivs utomlands av en näringsidkare som inte är etablerad i Finland och vars alster avses vara tillgängliga enbart någon annanstans än i Finland eller ha samma innehåll oberoende av i vilket land mottagaren finns. Bestämmelserna tillämpas dock på sådan marknadsföring med ursprung i utlandet som gäller alkoholdrycker på den finländska marknaden och är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland.

Regionförvaltningsverket är enligt 7 § tillståndsmyndighet för såväl detaljhandels- som serveringstillstånd. I 9 kap. i lagen föreskrivs dessutom om tillsyn och styrning och i 10 kap. om förbud och påföljder för överträdelser. Enligt lagens 60 § övervakar regionförvaltningsverket inom sitt verksamhetsområde detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utövar i sin tur tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg enligt luftfartslagen (864/2014) och sådana fartyg enligt sjölagen (674/1994) som har finsk nationalitet. Tillsynsmyndigheten kan bland annat förbjuda tillståndshavaren att fortsätta näringsverksamheten till de delar verksamheten i väsentlig grad strider mot god sed på det sätt som avses i 4 § i lagen och den inte har rättats till eller avslutats inom en utsatt skälig tid trots en uppmaning från tillsynsmyndigheten. Bestämmelserna möjliggör också utdömmande av vite eller påföljdsavgift, till exempel om tillståndshavaren har brutit mot sina skyldigheter enligt 5 kap.

Om avgifter för detaljhandel och servering föreskrivs i 11 kap. i alkohollagen. Enligt 75 § i alkohollagen tar regionförvaltningsverket ut en årlig tillsynsavgift för att täcka kostnaderna för tillsynen. Särskilda bestämmelser om tillståndsavgifter finns i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Valviras och regionförvaltningsverkens verksamhet upphör vid utgången av 2025, när reformen av statens regionförvaltning träder i kraft. Valviras och regionförvaltningsverkens uppgifter som hänför sig till alkohollagen överförs till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket, som inleder sin verksamhet 1.1.2026. Statens ämbetsverk på Åland ansvarar dock fortfarande för statsförvaltningen på området Åland.

Punktskattelagen

De grundläggande principerna för punktbeskattningen har i EU harmoniserats i punktskattedirektivet. Rådet antog den 19 december 2019 direktiv (EU) 2020/262 om allmänna regler för punktskatt (omarbetning), nedan *punktskattedirektivet*. Direktivet har tillämpats i unionen sedan den 13 februari 2023. Punktskattedirektivet har genomförts i Finland genom punktskattelagen (182/2010).

I punktskattelagen bestäms om betalning av punktskatter till staten. I punktskattelagen bestäms om det förfarande som ska iakttas vid punktbeskattning, skattskyldighet, skattefrihet och övervakning. Lagen tillämpas bland annat på skatter och avgifter enligt lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994).²

Bestämmelser om distansförsäljning av punktskattepliktiga produkter finns i artikel 44 i punktskattedirektivet. Enligt punktskattedirektivet ska punktskatt uppbäras i destinationsmedlemsstaten på varor vilka frisläppts för konsumtion på en medlemsstats territorium och köps av en person som inte är en godkänd upplagshavare, en registrerad mottagare eller en certifierad mottagare, som är etablerad i en annan medlemsstat och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet, och vilka avsänds eller transporteras direkt eller indirekt till en annan medlemsstats territorium av en avsändare som bedriver en självständig ekonomisk verksamhet eller för dennes räkning. Avsändaren är skyldig att betala punktskatten i destinationsmedlemsstaten. Skattskyldigheten inträder när varorna levereras i destinationsmedlemsstaten. Avsändaren får också utse en skatterepresentant i destinationsmedlemsstaten som är skyldig att betala punktskatt för avsändarens räkning.

Avsändaren och den eventuella skatterepresentant som denne utnämnt ska innan de punktskattepliktiga varorna sänds registrera sig och ställa säkerhet för betalning av punktskatten på de villkor som destinationsmedlemsstaten fastställt. För att undvika dubbel beskattning ska punktskatten i den första medlemsstaten på begäran av avsändaren återbetalas, om avsändaren eller skatterepresentanten har registrerat sig och ställt säkerhet innan produkterna sänts, betalat skatten efter att varorna har levererats i destinationsmedlemsstaten och fört räkenskaper över leveransen av de punktskattepliktiga varorna. Medlemsstaterna får förenkla dessa krav på

² Punktskattelagen ändrades nyligen genom lag 432/2024. I lagändringen kompletterades bestämmelsen om skattskyldighet vid distansförsäljning så att köparen av produkterna utöver säljaren ansvarig för skatten i vissa distansförsäljningssituationer, om distansförsäljaren inte fullgör sin skyldighet på det sätt som punktskattedirektivet möjliggör. Dessutom blev distansförsäljare skyldiga att till transportföretaget som ansvarar för transporten av produkterna ge en identifieringskod för transporten som Skatteförvaltningen utfärdar och som på begäran ska visas för en behörig myndighet under transporten.

grundval av bilaterala eller multilaterala avtal. Enligt artikel 44.3 i direktivet får medlemsstaterna dessutom föreskriva att om avsändaren eller skatterepresentanten inte har registrerat sig eller ställt säkerhet ska den person som är betalningsskyldig för punktskatten vara mottagaren av de punktskattepliktiga varorna. Detta förfarande, som direktivet möjliggör, har genomförts nationellt genom ändringen 432/2024 av punktskattelagen som trädde i kraft den 1 september 2024.

I punktskattelagen definieras också distansförsäljning och distansförsäljare. Enligt definitionerna i lagens 6 § avses med

10) distansförsäljning försäljning av punktskattepliktiga produkter vilka redan frisläppts för konsumtion och köps från en annan medlemsstat av en annan person än en godkänd upplagshavare eller en registrerad eller tillfälligt registrerad mottagare som är etablerad i Finland och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet och vilka avsänds eller transporteras direkt eller indirekt till Finland av försäljaren eller för dennes räkning,

11) distansförsäljare en försäljare som säljer produkter till Finland i enlighet med 10 punkten.

Punktskattelagen innehåller bestämmelser om skattskyldighet vid distansförsäljning, där distansförsäljaren är etablerad i en annan av EU:s medlemsstater och köparen är en privatperson. Enligt 79 § i lagen uppbärs punktskatt på produkter som sålts till Finland genom distansförsäljning. Distansförsäljaren är skattskyldig. Om distansförsäljaren har en skatterepresentant är denne skattskyldig i stället för distansförsäljaren. Distansförsäljaren är solidariskt ansvarig för den punktskatt som ska betalas av skatterepresentanten. Om distansförsäljaren inte fullgör sina skyldigheter enligt 80 § i fråga om anmälan och ställande av säkerhet, är utöver distansförsäljaren den privatperson som har införskaffat produkterna ansvarig för skatten.

Enligt 80 § i lagen ska en distansförsäljare som inte har någon skatterepresentant i Finland anmäla produkterna till Skatteförvaltningen och ställa säkerhet för betalning av punktskatterna innan produkterna avsänds från en annan medlemsstat till Finland. När distansförsäljaren gjort anmälan och ställt säkerhet, ger Skatteförvaltningen denne en unik identifieringskod för transporten av produkterna. Distansförsäljaren ska ge in identifieringskoden till det transportföretag som ansvarar för transporten. På begäran ska numret visas upp för den behöriga myndigheten under transporten.

En försäljare som är etablerad i ett EES-land utanför EU är inte skyldig att betala punktskatt för produkter som säljs till Finland. När alkoholdrycker beställs från ett EES-land utanför EU ska alkoholen alltid förtullas. Därmed ska köparen betala importskatten för alkoholen, dvs. punktskatt, mervärdesskatt och eventuella tullavgifter.

En privatperson i Finland kan köpa punktskattepliktiga produkter som beskattats i en annan medlemsstat också så att säljaren inte deltar i ordnandet av transporten på något sätt. Det är då fråga om en privatpersons förvärv som avses i 74 § i punktskattelagen. Detta brukar i dagligt tal kallas distansköp. Vid distansköp förvärvar en privatperson på något annat sätt än som resandeförsel eller genom distansförsäljning punktskattepliktiga produkter i en annan medlemsstat för eget bruk och ordnar transporten till Finland självständigt utan att säljaren direkt eller indirekt deltar. Produkterna kan transporteras till landet antingen av en annan privatperson eller av en näringsidkare. Vid distansköp är det köparen som är skattskyldig för de produkter som denne skaffat. Utöver köparen är en privatperson eller professionell näringsidkare som deltagit i transporten av produkterna samt den som innehar produkterna i Finland, såsom den som håller dem i lager, ansvarig för skatten. Köparen ska innan produkterna

avsänds från en annan medlemsstat lämna en anmälan om dem till Skatteförvaltningen och ställa en säkerhet för harmoniserade punktskattepliktiga produkter. Köparen ska lämna Skatteförvaltningen en skattedeklaration för de produkter som denne skaffat genom distansköp och som anlänt till Finland under skatteperioden, som är en kalendermånad. Skattedeklarationen ska lämnas in och skatten betalas senast den 12 dagen i den kalendermånad som följer på skatteperioden.

Mervärdesskattelagen

Vid distansförsäljning av punktskattepliktiga produkter är det också fråga om en mervärdesskattepliktig transaktion. Enligt mervärdesskattelagen (1501/1993) handlar det om distansförsäljning av punktskattepliktiga varor när köparen är en privatperson och försäljaren direkt eller indirekt deltar i transporten av varorna mellan EU-länder. I artikel 5 a i genomförandeförordning (EU) nr 282/2011 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt har det angetts exaktare vad som avses med att transporten ordnas direkt eller indirekt. Skattskyldigheten fastställs i mervärdesskattelagen och i punktskattelagen på ett samstämmigt sätt så att en distansförsäljare är såväl moms skyldig som skyldig att betala punktskatt vid distansförsäljning. Vid distansförsäljning tas mervärdesskatten ut i den medlemsstat där transporten av varan till köparen avslutas. När en privatperson köper alkoholdrycker från ett annat EU-land genom distansförsäljning är det med avseende på mervärdesskatt alltså fråga om gemenskapsintern distansförsäljning av varor, för vilken försäljaren betalar mervärdesskatt till Finland.

När köparen ordnar transporten för alkoholdrycker som köpts i ett annat EU-land självständigt tillämpas inte bestämmelserna om distansförsäljning i mervärdesskattelagen liksom inte heller bestämmelserna om distansförsäljning i punktskattelagen. Försäljningsstället vid mervärdesbeskattningen är då den medlemsstat där varorna avsänds eller där transporten inleds. Säljaren är skyldig att betala mervärdesskatt för sin försäljning i denna medlemsstat.

För punktskattepliktiga varor som importeras till Finland från ett land utanför EU:s momsområde betalas mervärdesskatt alltid i samband med importen. Alkohol som beställs från EES-länder utanför EU ska förtullas.

EU-lagstiftning

Fördraget om Europeiska unionen

Enligt artikel 168.5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) får det genom unionslagstiftning beslutas om åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan när det gäller missbruk av alkohol. Dessa åtgärder får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Det är således uttryckligen förbjudet att besluta om en sådan harmoniserad unionslagstiftning som direkt avser att minska alkoholens negativa effekter. Medlemsstaterna har det huvudsakliga ansvaret för lagstiftning som minskar alkoholens negativa effekter och EU har i detta avseende bara en kompletterande roll.

Enligt artikel 34 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan förbjudna mellan medlemsstaterna. I artikel 36 i EUF-fördraget föreskrivs dock om undantag från detta förbud. Enligt den hindrar artikel 34 inte sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller

transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv, att bevara växter, att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller att skydda industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Nationella monopol är specialfall i EU-lagstiftningen, och produkter som omfattas av monopol regleras i artikel 37 i EUF-fördraget. Enligt artikel 37.1 ska medlemsstaterna säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. Enligt artikel 37.2 ska medlemsstaterna inte vidta några nya åtgärder som strider mot de principer som anges i punkt 1 eller som begränsar räckvidden av de artiklar som avser förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna. EU-rätten möjliggör således nationella monopol, så länge villkoren för försäljning eller köp av varor inte diskriminerar medborgare i medlemsländerna. Produkter som omfattas av monopol bedöms därför utifrån artikel 37 EUF-fördraget och undantag från monopol utifrån artikel 34 och 36 EUF-fördraget.

E-handelsdirektivet

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (nedan kallat e-handelsdirektivet) finns bestämmelser som rör näthandel. Direktivet har genomförts i Finland genom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014).

Enligt artikel 1 i e-handelsdirektivet är dess syfte att bidra till att den inre marknaden fungerar väl genom att säkerställa den fria rörligheten för informationssamhällets tjänster mellan medlemsstaterna. E-handelsdirektivet gäller tillhandahållande av informationssamhällets tjänster och ingående av avtal på elektronisk väg. Informationssamhällets tjänster är alla tjänster som sker på distans, på elektronisk väg och på individuell begäran av en tjänstemottagare samt vanligtvis mot vederlag.

Det centrala innehållet i direktivet ingår i artikel 3.2 där det sägs att medlemsstaterna av skäl som omfattas av det samordnade området inte får begränsa den fria rörligheten för de av informationssamhällets tjänster som har ursprung i en annan medlemsstat. Med det samordnade området avses i direktivet de krav som har fastställts i medlemsstaternas rättssystem och som är tillämpliga på tjänsteleverantörer av informationssamhällets tjänster eller på informationssamhällets tjänster och som tjänsteleverantören måste uppfylla när det gäller startande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster (såsom krav i fråga om behörighet, tillstånd eller anmälningar) eller utövande av verksamhet som gäller någon av informationssamhällets tjänster (såsom krav i fråga om tjänsteleverantörens beteende eller kvaliteten på eller innehållet i tjänster, artikel 2 punkt h). Det samordnade området omfattar dock inte krav som i sig tillämpas på varor, såsom anteckningar, varuleveranser eller tjänster som inte tillhandahålls elektroniskt (artikel 2 punkt h underpunkt ii). I mål C-108/09 Ker–Optika fastställde EU-domstolen att näthandeln med fysiska varor å ena sidan kunde jämföras med egentliga försäljningstransaktioner, som ska bedömas utifrån e-handelsdirektivet, och å andra sidan utifrån leverans av varor, som ska bedömas mot bakgrund av primärrätten, dvs. artiklarna 34–36 i EUF-fördraget.

Direktivet utgår från den så kallade ursprungslandsprincipen. Enligt artikel 3.1 i direktivet ska varje medlemsstat se till att tjänsteleverantörer som är etablerade på dess territorium iakttar denna medlemsstats lagar i frågor som omfattas av det samordnade området. Ur

tjänsteleverantörernas synvinkel innebär ursprungslandsprincipen att de i princip inte kan förutsättas iakttä andra bestämmelser än bestämmelserna i det land där de är etablerade när de tillhandahåller informationssamhällstjänster i gemenskapen. Dessutom övervakas verksamheten i etableringsstaten.

De finns dock undantag från friheten att tillhandahålla tjänster och från ursprungslandsprincipen. För det första är de inte tillämpliga på de områden som anges i bilagan (artikel 3.3). För det andra gör direktivet det möjligt för medlemsstaterna att på vissa villkor i enskilda fall begränsa tillhandahållandet av tjänster från en annan medlemsstat (artikel 3.4–6). Dessa villkor är den allmänna ordningen och den allmänna säkerheten, skydd av folkhälsan och skydd av konsumenter, inbegripet investerare. Medlemsstaten ska före vidtagandet av sådana åtgärder begära att medlemsstaten vidtar åtgärder och underrätta kommissionen och medlemsstaten om sin avsikt att vidta sådana åtgärder. I brådskande situationer kan en medlemsstat avvika från anmälningsskyldigheten, men även då bör kommissionen och medlemsstaten så fort som möjligt underrättas om åtgärderna. I dessa situationer utreder kommissionen så fort som möjligt, om de anmälda åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten.

Enligt artikel 4.1 i direktivet ska medlemsstaterna se till att en leverantör av informationssamhällets tjänster för att starta och bedriva verksamheten inte underkastas bestämmelser om förhandstillstånd eller andra krav som har motsvarande effekt. Enligt artikelns 2 punkt begränsar punkt 1 tillämpningen av de tillståndssystem som inte särskilt och uteslutande avser informationssamhällets tjänster.

Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis ska alla nationella åtgärder på områden som på unionsnivå har varit föremål för uttömmande harmonisering ska bedömas i förhållande till den aktuella harmoniseringsåtgärden, dvs. till exempel bestämmelser i direktiv och inte i förhållande till primärrätten, såsom bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget).³ Eftersom regleringen av gränsöverskridande distansförsäljning av alkohol inte på ett uttömmande sätt har harmoniserats på EU-nivå genom e-handelsdirektivet eller någon annan harmoniseringsåtgärd, bör distansförsäljning framför allt bedömas i förhållande till bestämmelserna i EUF-fördraget. E-handelsdirektivet har harmoniserat de allmänna villkoren, som bland annat tillämpas på näthandel med alkohol, men de särskilda villkoren för distribution av alkohol till allmänheten har inte harmoniserats inom EU.

Bestämmelserna i e-handelsdirektivet ska beaktas när det gäller marknadsföring av alkohol på webben, eftersom marknadsföring hör till direktivets samordnade område. Enligt 175 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ska behöriga myndigheter i Finland övervaka att sådana leverantörer av informationssamhällets tjänster som är etablerade i Finland iakttar finsk lagstiftning i frågor som omfattas av det samordnade området också då tjänsterna enbart eller huvudsakligen riktar sig till en annan EES-stat. Enligt ursprungslandsprincipen saknar det i regel betydelse, om marknadsföring av alkoholdrycker på webben riktar sig till personer bosatta i Finland eller inte. Näringsidkare som etablerat sig i Finland ska iakttä marknadsföringsbestämmelserna i alkohollagen även när marknadsföringen enbart eller huvudsakligen riktar sig till en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Direktivet om audiovisuella medietjänster

³ EU-domstolens dom C-198/14 Visnapuu, punkt 40.

I Europeiska unionens lagstiftning regleras alkoholreklam genom direktivet om audiovisuella medietjänster 2010/13/EU.⁴ Enligt artikel 9.1 e i direktivet ska medlemsstaterna se till att audiovisuella kommersiella meddelanden som tillhandahålls av leverantörer av medietjänster under deras jurisdiktion inte särskilt riktas till minderåriga och får inte i synnerhet ha innehåll där minderåriga konsumerar alkoholdrycker. I artikel 22 i direktivet föreskrivs i sin tur om grunder som ska iakttas i tv-reklam och teleshopping för alkoholhaltiga drycker. Exempel på dem är förbudet att rikta tv-reklam och teleshopping för alkoholhaltiga drycker speciellt till minderåriga och att förknippa konsumtion av alkohol med förbättrad fysisk prestation eller med bilkörning. Direktivet om audiovisuella medietjänster är ett så kallat minimidirektiv, dvs. direktivet reglerar miniminivån som ska iakttas inom EU.

Även direktivet om audiovisuella medietjänster innehåller bestämmelser om ursprungslandsprincipen. Enligt artikel 2 i direktivet ska varje medlemsstat säkerställa att alla audiovisuella medietjänster som sänds av leverantörer av medietjänster under dess jurisdiktion överensstämmer med reglerna i det rättssystem som är tillämpligt på audiovisuella medietjänster avsedda för allmänheten i den medlemsstaten. Bestämmelserna om marknadsföring av alkoholdrycker i AV-direktivet har genomförts i 50 § i alkohollagen.

Förordningen om digitala tjänster

EU godkände 2022 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 (förordningen om digitala tjänster). Förordningen trädde i kraft den 17 februari 2024. Syftet med förordningen om digitala tjänster är att skydda användarna mot olagligt innehåll på nätet och säkerställa användarnas grundläggande rättigheter. I förordningen fastställs skyldigheter och ansvar för förmedlingstjänstleverantörerna. Förordningen kräver större transparens av webbplattformarna till exempel när det gäller de innehållsrekommendationssystem de använder. Samtidigt kommer ansvarstagandet hos tjänstleverantörerna att öka när det gäller olagligt innehåll i deras tjänster.

Förordningen om digitala tjänster gäller bland annat webbplattformar såsom tjänster inom sociala medier, nätmarknadsplatser och internetsökmotorer. Alla förmedlingstjänster som förordningen reglerar är informationssamhällstjänster, men alla informationssamhällstjänster är inte förmedlingstjänster som regleras genom förordningen. Informationssamhällstjänster som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordningen är till exempel webbplatser (näthandel), där näringsidkare säljer produkter till konsumenter eller företag via egna webbplatser utan att tillåta andra näringsidkare att publicera innehåll på webbplatsen.

EU:s rättspraxis

EU-domstolen har behandlat medlemsstaternas nationella alkohollagstiftning främst med tanke på, om bestämmelserna strider mot grundfördraget eller direktivet eller förordningen inom området. Domstolen har flera gånger konstaterat att begränsning av näringsverksamhet relaterad till alkohol kan stå i strid med artikel 34 i grundfördraget och motsvara en åtgärd som kvantitativt begränsar import men att åtgärden kan motiveras med skyddet av folkhälsan och den allmänna ordningen enligt artikel 36 i grundfördraget.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU, av den 10 mars 2010, om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster).

Målet Ahokainen och Leppik

I målet C-434/04 Ahokainen och Leppik ansåg EU-domstolen att tillståndsplikten för import av sprit enligt den finska alkohollagen var berättigad. Enligt EU-domstolen innebar kravet på förhandstillstånd för import av varor en begränsning av handeln mellan medlemsstater enligt artikel 34 i EUF-fördraget, men denna begränsning var berättigad av orsaker relaterade till folkhälsan och den allmänna ordningen enligt artikel 36 i EUF-fördraget. I målet tydde ingenting heller på att importtillståndssystemet för sprit enligt alkohollagen skulle ha tillämpats så att varor från andra medlemsstater diskriminerades eller att viss inhemsk produktion skyddades indirekt. Artikel 36 i EUF-fördraget förutsätter att förbud mot och begränsning av import, export eller transitering för att bland annat skydda folkhälsan och den allmänna ordningen inte får utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

EU-domstolen fäste dessutom uppmärksamhet vid åtgärdens proportionalitet. När det gäller frågan huruvida åtgärden är proportionerlig, ansåg domstolen att det ankommer det på de nationella myndigheterna att visa att de nationella bestämmelserna överensstämmer med proportionalitetsprincipen eftersom det är fråga om ett undantag från principen om fri rörlighet för varor. Lagstiftningen ska med andra ord ha relevans för uppnåendet av det eftersträlvade målet, vilket i detta fall var att skydda folkhälsan och trygga den allmänna ordningen, och att målet inte skulle kunna uppnås genom förbud eller begränsningar som är mindre omfattande eller som påverkar handeln inom gemenskapen i mindre utsträckning. Enligt EU-domstolen ankom det på den nationella domstolen att avgöra om Finlands lagstiftning i detta fall var effektiv och proportionerlig. Högsta domstolen ansåg i sitt avgörande HD:2007:11 att syftet med regleringssystemet för sprit i alkohollagen är att skydda folkhälsan och trygga den allmänna ordningen mot skadliga konsekvenser av sprit. Syftet med systemet är uttryckligen att förhindra att sprit avsedd för industriellt bruk kommer ut på marknaden som dryck avsedd att konsumeras av personer. Högsta domstolen bekräftade att tillståndsplikten för import av sprit är ett system som är förenligt med proportionalitetsprincipen i enlighet med EU-rätten.

Även i målet C-394/97 Heinonen godkände EU-domstolen begränsningen av resans längd i fråga om resenärers rätt att föra in alkoholdrycker i landet från tredjeländer enligt den finska alkohollagen.

Målet Franzén

I målet C-189/95 Franzén ansåg EU-domstolen att det svenska detaljhandelsmonopolet, som baserar sig på folkhälsorelaterade orsaker, inte stod i strid med gemenskapsrätten. EU-domstolen konstaterade att kravet på anpassning av medlemsstaternas handelsmonopol enligt artikel 37 i EUF-fördraget inte innebär ett krav på nedläggning av sådana monopol utan att säkerställa att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. Enligt domstolen är syftet med artikel 37 i EUF-fördraget att förena de krav på att undanröja hinder för varors fria rörlighet med medlemsstaternas möjlighet att upprätthålla vissa handelsmonopol. Syftet är dock inte att undanröja sådana handelsbegränsande konsekvenser som utgör en nödvändig följd av att det föreligger sådana monopol. Domstolen betonade att artikel 37 i EUF-fördraget förutsätter att monolets struktur och funktion ordnas så att diskriminering av medlemsstaternas medborgare i villkoren för anskaffning eller försäljning av varor utesluts så att handeln med varor med ursprung i övriga medlemsstater varken rättsligt eller faktiskt missgynnas i förhållande till handeln med inhemska varor, och det får inte uppstå någon snedvridning av konkurrensen mellan medlemsstaterna.

I målet Franzén motiverade EU-domstolen med hänvisning till sin tidigare rättspraxis att nationella rättsliga bestämmelser om handelsmonopolens existens och verksamhet i medlemsstaterna ska granskas utifrån artikel 37 i EUF-fördraget, eftersom artikel 37 tillämpas som en särskild bestämmelse om monopolens ensamrätt. Sådana nationella rättsliga bestämmelser som inte i sig reglerar monopolens verksamhet men som medför konsekvenser för den ska däremot granskas utifrån artikel 34 i EUF-fördraget. I målet Franzén utgjorde sådana nationella rättsliga bestämmelser som inte i sig reglerade alkoholmonopolets verksamhet men som medförde konsekvenser för den det dåvarande kravet enligt den svenska alkohollagen på att import av vin och starköl (alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent) och starka alkoholdrycker endast var tillåten för innehavare av tillverknings- eller partihandelstillstånd. EU-domstolen ansåg att detta krav stred mot artikel 34 i EUF-fördraget och att kravet inte kunde motiveras med artikel 36 i EUF-fördraget, eftersom den svenska regeringen inte hade kunnat visa att kravet var proportionerligt med tanke på skyddet av folkhälsan och att detta mål inte kunde uppnås med åtgärder genom vilka den gemenskapsinterna handeln skulle begränsas mindre än genom detta krav.

Målet Rosengren

I målet C-170/04 Rosengren framställde Högsta domstolen i Sverige en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen angående om det dåvarande förbudet för privatpersoner att importera alkoholdrycker var förenligt med EU-rätten. Enligt den dåvarande svenska alkohollagen var det tillåtet för privatpersoner att personligen föra in alkoholdrycker i Sverige till exempel i samband med resor, men lagen tillät inte privatpersoner att beställa alkoholdrycker i utlandet med leverans av ett transportföretag till Sverige. Enligt den dåvarande svenska alkohollagen skulle alkoholmonopolbolaget Systembolaget i regel importera alla alkoholdrycker på konsumentens begäran och bekostnad. EU-domstolen konstaterade att denna bestämmelse tillsammans med förbudet för privatpersoner att importera alkoholdrycker till landet var ett tecken på att alkohollagen var hänvisade till monopolet. Enligt domstolen kunde förbudet härigenom komma att påverka monopolens funktionssätt. Domstolen skulle alltså för det första avgöra om förbudet mot import utifrån artikel 37 i EUF-fördraget borde granskas som en bestämmelse som avser monopolet eller dess funktionssätt. Domstolen hänvisade till motiveringarna till det ovannämnda målet Franzén, enligt vilka sådana nationella bestämmelser, vilka kan skiljas från monopolens funktionssätt även om de påverkar detsamma och som dessutom påverkar EU:s interna handel ska granskas utifrån artikel 34 i EUF-fördraget. Domstolen konstaterade att Systembolagets detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker enligt den svenska alkohollagen inte omfattade ensamrätt till import av alkoholdrycker. Således reglerade förbudet mot import för privatpersoner inte monopolens utövande av sin särskilda funktion och kunde följaktligen inte anses avse monopolens existens. Enligt domstolen reglerade förbudet inte heller monopolens faktiska funktionssätt, eftersom det inte hänföde sig till villkoren för detaljhandeln med alkoholdrycker i Sverige. Domstolen konstaterade att förbudet inte kunde anses utgöra en bestämmelse som rör monopolet eller dess funktionssätt och att förbudet skulle bedömas utifrån artikel 34 i EUF-fördraget.

Domstolen ansåg att bestämmelsen som förbjuder privatpersoner att importera alkoholdrycker i den svenska alkohollagen var en kvantitativ importbegränsning enligt artikel 34 i EUF-fördraget. I sin motivering ansåg domstolen för det första att det hade betydelse att Systembolaget hade rätt att förkasta konsumentens begäran om att leverera och alltså vid behov importera drycker som inte hörde till monopolens sortiment till konsumenten. Dessutom drabbades personerna av ett flertal olägenheter som de inte skulle råkat ut för om de själva hade importerat dryckerna. Konsumenter måste till exempel besöka någon av monopolens butiker flera gånger för att fylla i och skriva under beställningsformulär. En beställning godtogs dessutom endast om den avsåg import av ett visst minsta antal flaskor. Konsumenten hade inte

heller någon kontroll över vare sig omständigheterna för transporten eller hur de beställda flaskorna förpackades och kunde inte välja vilken typ av flaskor som skulle beställas. Dessutom måste konsumenten till Systembolaget betala en avgift för kostnader och en vinstmarginal som köparen i princip inte hade varit tvungen att betala om köparen själv hade direktimporterat varorna.

I målet gällde det därför att bedöma om en sådan begränsning var befogad som ett undantag från principen om fri rörlighet för varor enligt artikel 36 i EUF-fördraget för att skydda människors hälsa och liv. Med hänvisning till sin tidigare rättspraxis konstaterade domstolen att medlemsstatens lagstiftning, vars syfte var att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhällsliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholhaltiga ämnen, och därigenom motverka alkoholmissbruk, bidrog till att skydda folkhälsan och allmän ordning i enlighet med artikel 36 i EUF-fördraget. Enligt domstolen hade det inte heller bevisats i målet att det skulle ha varit fråga om medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Enligt domstolen är undantaget enligt artikel 36 i EUF-fördraget dock inte tillämpligt, om människors hälsa och liv kan ges ett lika effektivt skydd genom åtgärder som i mindre omfattning hindrar handeln inom gemenskapen.

Den svenska regeringen motiverade importförbudet för det första med att förbudet var relevant för att begränsa alkoholkonsumtionen. Domstolen konstaterade att konsumenter dock via Systembolaget kan få alkoholleveranser och att förbudet för privatpersoner att importera alkohol innebar att efterfrågan på importerade alkoholdrycker styrdes till Systembolaget. Den svenska regeringen konstaterade att styrningen av efterfrågan till Systembolaget var motiverad för att skydda ungdomar, eftersom Systembolaget var skyldigt att kontrollera kundernas. Endast kunder som fyllt 20 år kunde beställa alkohol med leverans via Systembolaget. Domstolen konstaterade dock att importförbudet i Sverige gällde alla, oavsett ålder, och att förbudet inte kunde anses vara proportionellt med tanke på det eftersträvade målet att skydda ungdomar från alkoholkonsumtionens skadeverkningar. Domstolen hänvisade till sin tidigare rättspraxis, bland annat målen *Ahokainen* och *Leppik* samt *Franzén* och konstaterade att de nationella myndigheterna ska visa att bestämmelserna överensstämmer med proportionalitetsprincipen, dvs. att de är nödvändiga för att uppnå det åberopade syftet och att syftet inte skulle kunna uppnås genom förbud eller begränsningar som är mindre omfattande eller som påverkar handeln inom gemenskapen i mindre utsträckning. I sitt avgörande fastställde domstolen att importförbudet av ovannämnda orsaker inte kunde motiveras med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget.

Kommissionen mot Sverige

Några månader efter EU-domstolens avgörande i målet *Rosengren* fastställde EU-domstolen att Sverige brutit mot sina medlemsstatsskyldigheter enligt EU:s grundfördrag i målet C-186/05 *kommissionen mot Sverige*. Utifrån kommissionens talan mot Sverige och EU-domstolens avgörande i målet *Rosengren* ansåg domstolen att Sverige hade åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 34 i EUF-fördraget, eftersom Sverige hade förbjudit privatpersoner att importera alkoholdrycker via självständiga förmedlare eller professionella transportföretag och detta förbud inte kunde anses vara motiverat med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget.

Målet Visnapuu

I målet C-98/14 *Visnapuu* ansåg EU-domstolen att artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de inte utgör hinder mot en medlemsstats lagstiftning, som den i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en säljare som är etablerad i en annan medlemsstat måste ha detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker som är avsedda för detaljhandelsförsäljning

till konsumenter som bor i den första medlemsstaten, när säljaren utför transporten av dessa drycker eller anlitar tredje man för denna transport, förutsatt att denna lagstiftning är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas, i förevarande fall skydd för folkhälsa och allmän ordning, och förutsatt att detta mål inte kan uppnås på ett minst lika effektivt sätt genom mindre ingripande åtgärder och att denna lagstiftning inte utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innefattar en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida så är fallet. EU-domstolen tog för det första ställning till, om försäljare kan förutsättas ha detaljhandelstillstånd och för det andra, om försäljning av produkter som omfattas av Alkos monopol kan förbjudas. EU-domstolen granskade försäljningen av alkoholdrycker på ett annat sätt i fråga om de alkoholdrycker som i Finland bara får säljas av Alko än i fråga om de alkoholdrycker som omfattas av det nationella tillståndssystemet. EU-domstolen ansåg att artikel 37 i EUF-fördraget är tillämplig på produkter som omfattas av Alkos monopol. En förutsättning för att monopoliet på detaljförsäljning av alkoholdrycker och det därtill hörande förbudet mot försäljning av alkoholdrycker ska vara lagliga är således att villkoren för köp eller försäljning av varor inte diskriminerar medborgare från medlemsstater. När det gäller produkter som inte omfattas av monopoliet skulle frågan enligt EUF-fördraget bedömas utifrån artikel 34 och 36 i EUF-fördraget. Enligt EU-domstolen strider detaljhandelstillståndskravet inte mot EU-rätten, om en nationell domstol säkerställer att regelverket uppfyller proportionalitetsprincipens tre krav. För det första ska det genom bestämmelserna kunna garanteras att det eftersträvade syftet uppnås, det vill säga i detta fall att folkhälsan skyddas och den allmänna ordningen upprätthålls. För det andra förutsätts det att detta syfte inte kan uppnås minst lika effektivt genom mindre ingripande åtgärder. För det tredje får bestämmelserna inte vara ett sätt att utöva godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Målet *Visnapuu* och avgörandet av högsta domstolen som meddelats på basis av det behandlas närmare i avsnitt 2.1.2 (Förhållande till EU-rätten).

2.1.2 Alkoholmarknadens utveckling

Den största försäljningskanalen för alkoholdrycker i Finland är detaljhandel i livsmedelsaffärer, kiosker och servicestationer. De står för cirka 52 procent av den statistikförda konsumtionen. År 2024 var Alkos andel av den statistikförda alkoholkonsumtionen cirka 36 procent och av detaljhandeln cirka 41 procent. Ännu i början av 2000-talet var Alkos andel av detaljhandeln över 50 procent.

Under det senaste årtiondet har två betydande ändringar gjorts i detaljhandeln med alkoholdrycker ur monopolsystemets perspektiv. År 2018 höjdes procentgränsen för detaljhandel utanför Alko från 4,7 till 5,5 procent och i samband med lagändringen, som trädde i kraft sommaren 2024, höjdes gränsen till 8,0 procent för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings. Efter vardera ändringen har försäljningen av de befriade produkterna främst sålts i detaljhandeln utanför Alko. År 2024 minskade Alkos försäljning med cirka 8,4 procent från året innan (som 100 % alkohol) samtidigt som den totala statistikförda konsumtionen minskade med cirka 2,6 procent. Samtidigt som försäljningen av de befriade produkterna har minskat kan ändringen också ha påverkat Alkos försäljning av andra produkter, eftersom behovet att handla på Alko har minskat. Enligt en utredning av Konkurrens- och konsumentverket verkade försäljningen av viner och starka alkoholdrycker ha minskat mer sommaren 2024 än under

början av året och tidigare år. Detta kan antyda att reformen 2024 också har minskat Alkos försäljning av andra drycker utöver de som befriats⁵.

I Europa finns det statsägda alkoholmonopol i Finland, Sverige, Norge och Island.⁶ I början av 2025 publicerade Världshälsoorganisationen WHO en rapport om de nordiska alkoholmonopolen. I rapporten analyseras alkoholmonopolens uppgifter och ställning i respektive land. Enligt jämförelsen i rapporten har Alko den minsta landspecifika andelen av den totala alkoholförsäljningen bland de nordiska alkoholmonopolen. Enligt rapporten är Alkos andel av den landspecifika registrerade alkoholförsäljningen 39 procent. I Norge är alkoholmonopolbolagets andel av den registrerade försäljningen 50 procent, på Island 68 procent och i Sverige 83 procent. En förklaring till varför alkoholmonopolens marknadsandelar varierar är alkoholhaltsgränserna för drycker som omfattas av monopolen. I Sverige har Systembolaget monopol på detaljhandeln med alla drycker som innehåller mer än 3,5 % etylalkohol. I Norge har Vinmonopolet med några undantag⁷ monopol på försäljningen av alla drycker som innehåller mer än 4,7 % alkohol. På Island omfattas i sin tur alla drycker som innehåller mer än 2,25 alkohol av detaljhandelsmonopolet med undantag för gårdsförsäljning.⁸ I Finland omfattar Alkos detaljhandelsmonopol med undantag för gårdsviner och hantverksöl⁹ drycker som innehåller mer än 8 procent alkohol och som framställts genom jäsnings samt drycker med en alkoholhalt på över 5,5 procent som framställts på annat sätt. I Finland är andelen alkoholdrycker som omfattas av alkoholmonopolet helt klart minst.

Den totala alkoholkonsumtionen består av statistikförd och icke-statistikförd konsumtion. Den icke-statistikförda konsumtionen omfattar resandeförsel och inköp på internet från utlandet. Den icke-statistikförda konsumtionens andel av den totala alkoholkonsumtionen 2024 var 13 procent (totalt 5,3 miljoner liter hundraprocentig alkohol). Resenärsinförselns andel var 85 procent och näthandelns andel cirka 15 procent¹⁰. Näthandelns andel av den totala alkoholkonsumtionen har under de senaste åren varierat mellan cirka två och sex procent. Toppåret inföll 2021, då näthandelns andel av den totala konsumtionen var cirka sex procent. Då översteg inköpen av alkohol från utländska nätbutiker resenärsinförselns volym på grund av reserestriktionerna under coronapandemin. Sedan toppåret 2021 har näthandeln minskat med

⁵ KKV: Viinien myynnin vapauttamisesta päätettäessä on ratkaistava myös väkevien myynnin tulevaisuus, meddelande 18.3.2025. <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/tiedotteet/kkv-viinien-myyntin-vapauttamisesta-paattaessa-on-ratkaistava-myos-vakevien-myyntin-tulevaisuus/>

⁶ På Färöarna, som hör till Danmark, finns dessutom ett alkoholmonopol.

⁷ I Norge får småproducenter sälja egenframställd cider och fruktvin med en alkoholhalt på mer än 4,7 procent i egna gårdsbutiker i anslutning till framställningsställen upp till en årsvolym på 15 000 liter.

⁸ På Island får en producent som framställer högst 500 000 liter alkoholdrycker på framställningsstället sälja egenframställda drycker med en alkoholhalt på högst 12 procent med gårdshandelstillstånd. Om tillverkarens produktion är mindre än 100 000 liter alkoholdrycker om året, är gårdsförsäljning tillåten även för drycker som innehåller mer än 12 procent alkohol.

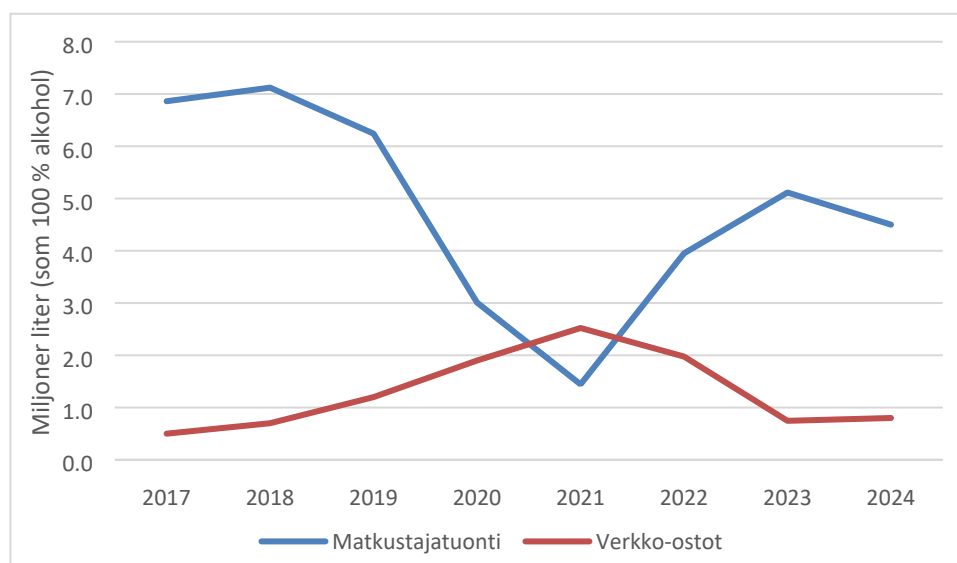
⁹ I Finland får en vingård som producerar högst 100 000 liter alkoholdrycker om året sälja frukt- och bärvin med en alkoholhalt på högst 13 procent på framställningsstället. Ett hantverksbryggeri om producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker om året får sälja hantverksöl med en alkoholhalt på högst 12 procent på framställningsstället.

¹⁰ Konsumtion av alkoholdrycker 2024. Statistikrapport 29/2025, THL 13.5.2025.

<https://www.julkari.fi/handle/10024/151497>Informationen om den icke-statistikförda alkoholkonsumtionen baserar sig på en enkät som beställdes av Institutet för hälsa och välfärd, finansministeriet och Tullen.

cirka 70 procent, medan resenärsinförseln har ökat efter coronapandemin, trots att den 2024 minskade med 12,5 procent jämfört med 2023. År 2024 stod alkohol som köpts från utländska nätbutiker för cirka två procent av den totala alkoholkonsumtionen. Den minskade näthandeln under de senaste åren beror sannolikt också på Skatteförvaltningens och Tullens effektiviserade övervakning av beställningar av alkoholdrycker från utländska nätbutiker till Finland 2022–2023. År 2024 ökade dock alkoholinköpen i utländska nätbutiker med 3,4 procent jämfört med året innan.

Figur 1. Resandeförsel av och näthandel med alkohol 2017–2024.

I största delen av utländsk näthandel med alkohol har försäljaren ordnat transporten. År 2018 uppskattade en arbetsgrupp som utredde möjligheten att begränsa gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker att dessa inköp kunde stå för 99 procent av försändelserna av alkoholdrycker till Finland¹¹. Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker är punktskattepliktig verksamhet, som Tullen och Skatteförvaltningen i egenskap av behöriga myndigheter enligt punktskattelagen övervakar. Tullen och Skatteförvaltningen har utifrån sina observationer estimerat att alkoholskatt på endast en bråkdel av de alkoholdrycker som säljs och köps i utländska nätbutiker betalas till Finland i enlighet med lagen. Åren 2022–2023 övervakade Tullen och Skatteförvaltningen effektiviserat beställningar av alkoholdrycker från utländska nätbutiker till Finland i syfte att säkerställa att skatterna betalas till Finland. Kampanjen berodde på att nätbeställningarna ökat under coronapandemin och på observationer av att punktskatter på alkoholdrycker som beställts från utländska nätbutiker inte betalades till Finland. Tullen och Skatteförvaltningen beviljades närmare tre miljoner euro för den effektiviserade övervakningen.

Under den skärpta övervakningen, som började i november 2022 och fortsatte till slutet av 2023, kvarhöll Tullen 5 200 alkoholbeställningar från utländska nätbutiker på vilka punktskatter inte

¹¹ <https://stm.fi/-/tyoryhmalta-yksimielinen-esitys-alkoholijuomien-rajat-ylittavan-myyntin-saantelysta>

betalats till Finland. Beställningarna hade gjorts i över 150 nätbutiker och bestod av över 410 000 liter alkoholdrycker. Skatteförvaltningen fattade med stöd av punktskattelagen beslut om omhändertagande i fråga om ca 100 000 liter som kvarhållits. Skatteförvaltningen fastställde sammanlagt över en miljon euro i alkoholskatt och punktskatt på dryckesförpackningar inklusive skatteförhöjningar. Fram till februari 2024 hade distansförsäljarna betalat de skatter som de påförts bara i fråga om enstaka beställningar. I situationer där en distansförsäljare som är etablerad i en annan medlemsstat inte betalar punktskatter som fastställts genom beskattningsbeslut kan skatterna drivas in i andra medlemsstater med hjälp av det internationella indrivningssamarbetet.

Under perioden med skärpt övervakning slutförde Skatteförvaltningen dessutom sex skattegranskningar som gällde utländska nätbutiker som sålde alkoholdrycker. Utifrån granskningarna ålades distansförsäljarna att inklusive skatteförhöjningar betala 9,85 miljoner i punktskatter och 1,37 miljoner euro i mervärdesskatt för de skatteperioder som inföll åren 2020–2022.

De beställningar av alkoholdrycker som inte anmäldes till Skatteförvaltningen minskade enligt myndigheternas bedömning under granskningsperioden i betydande grad, dvs. med cirka 60 procent. Under granskningsperioden observerades ändå inte att de lagstadgade anmälningarna vid beställningar från nätbutiker skulle ha ökat.

2.1.3 Alkoholkonsumtionens och alkoholens negativa effekters allmänna utveckling

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknyttande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Enligt alkohollagen har alkoholbolaget som ägs av staten, nedan Alko, även i nuläget med några undantag ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker. Genom reformen av alkohollagen som trädde i kraft 2018 fick dock också butiker, kiosker och servicestationer utöver Alko rätt att sälja starkare alkoholdrycker än tidigare. Dessutom godkände riksdagen 2024 en lag (305/2024), enligt vilken alkoholhaltiga drycker som innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol framställda genom jäsning får säljas i detaljhandeln.

Totalkonsumtionen av alkohol trefaldigades i Finland från 1960 till 2005, då totalkonsumtionen av alkohol per invånare som fyllt 15 år var 12,1 liter hundra procentig alkohol. Mellan åren 2007 och 2017 sjönk totalkonsumtionen av alkohol med omkring en femtedel (figur 2). Flera höjningar av alkoholskatten och den långvariga ekonomiska nedgången efter 2008 bidrog kraftigt till denna utveckling. År 2024 var den totala alkoholkonsumtionen per 15 år fyllda personer 8,3 liter 100-procentig alkohol.¹² Den totala konsumtionen sjönk med 4,4 procent jämfört med 2023.

Likaså minskade både det berusningsinriktade alkoholbruket och riskkonsumtionen av alkohol bland personer i arbetsför ålder under det senaste decenniet. Bland personer i pensionsåldern var trenden för berusningsinriktat alkoholbruk däremot rätt jämn, men riskkonsumtionen ökade. Minderåriga finländska ungdomars minskande alkoholkonsumtion har fortgått nästan utan avbrott sedan millennieskiftet.

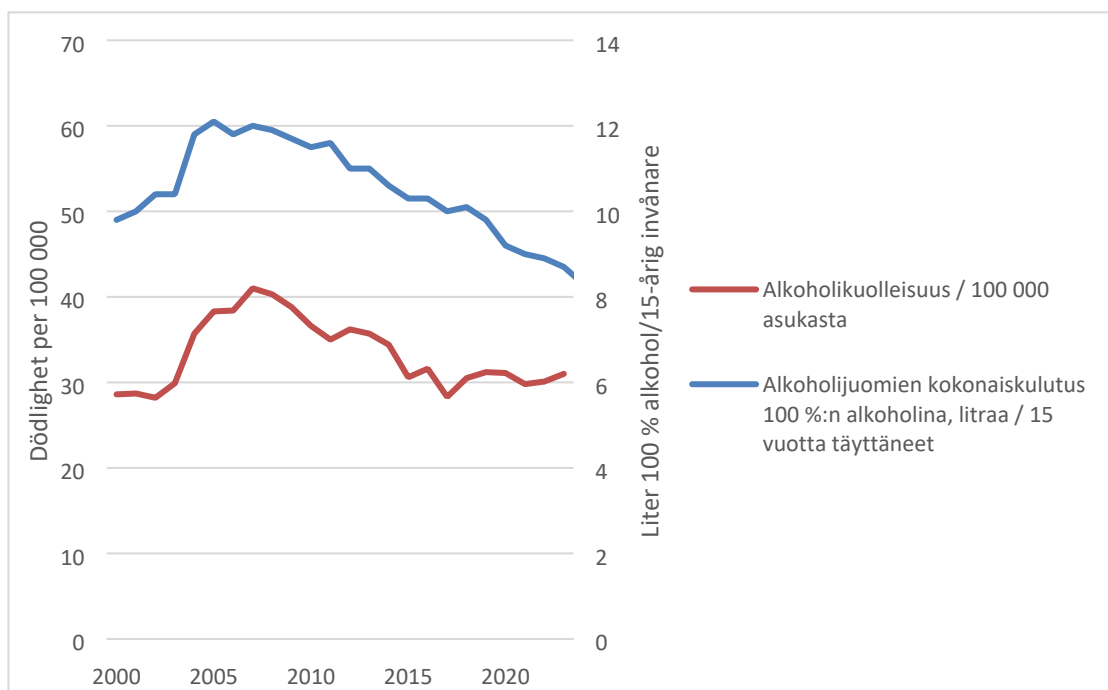
¹² Konsumtion av alkoholdrycker 2024. Statistikrapport 29/2025, THL 13.5.2025.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/151497>

Utvecklingen av alkoholens negativa effekter har i huvudsak följt förändringarna i totalkonsumtionen. Mellan 2007 och 2017 minskade dödligheten i alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning kraftigt, till och med kraftigare än totalkonsumtionen (figur 2). Den långvariga, kraftiga nedåtgående trenden för alkoholrelaterad dödlighet bröts 2018. Även om den totala alkoholkonsumtionen har fortsatt att minska även efter reformen som trädde i kraft 2018, har de alkoholrelaterade dödsfallen inte minskat i samma grad som väntat. Detta kan tyda på att storkonsumenter, för vilka alkoholkonsumtion redan kan ha orsakat till exempel leverskador, har ökat sin konsumtion av alkoholdrycker mer än andra konsumenter efter reformen. Å andra sidan verkar de skadliga effekterna av alkohol präglade olika demografiska grupper och inte på grund av en ökad konsumtion av de befriade produkterna. Detta kan tyda på att den avbrutna sjunkande trenden för skadliga effekter av alkohol kan bero på något annat än reformen av alkohollagen 2018¹³. Utöver reformen av alkohollagen 2018 kan eskaleringen av alkoholproblem relaterade till coronapandemin ha ökat alkoholskadorna, särskilt under 2020. År 2021 sjönk däremot alkoholdödligheten med 4 procent jämfört med år 2020, vilket visar att alkoholdödligheten varierar beroende från år till år. År 2023 dog sammanlagt 1 727 personer i alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning.

Trots forskningsresultatet, enligt vilket personer med höga inkomster efter reformen av alkohollagen som trädde i kraft 2018 ökade sina inköp av nya drycker mer än personer med låga inkomster, ökade alkoholdödligheten mellan 2017 och 2019 särskilt i de tre lägsta inkomstkvintilerna bland män (+18–19 %). Ojämligheten i den alkoholrelaterade dödligheten har med andra ord ökat efter 2017.

Figur 2. Antalet dödsfall på grund av alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftningar per 100 000 invånare 2000–2023* samt totalkonsumtionen av alkohol åren 2000–2024. * Statistik över alkoholrelaterade dödsfall är ännu inte tillgänglig för 2024 (per 21.5.2025).

¹³ Vuoden 2018 alkoholilakiuudistuksen jälkiarviointi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimusraportteja 4/2024, KKV 2024. <https://www.kkv.fi/tutkimus-ja-vaikuttaminen/julkaisut/tutkimusraportit/vuoden-2018-alkoholilakiuudistuksen-jalkiarviointi-tutkimusraportteja-4-2024/>

Bedömning av nuläget

Tillståndssystemet i Finland

Liksom ovan konstaterats är syftet med alkohollagen att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället.

Alkohollagen baserar sig på ett tillståndssystem som möjliggör tillsyn över försäljningen av alkoholdrycker från tillverkning via partihandel till detaljhandel och servering. Den gällande regleringen har möjliggjort en effektiv myndighetstillsyn och att alkohol inte säljs i strid med 37 § i alkohollagen. Försäljning av alkohol på detaljhandelsställen har säkerställt att alkohol inte säljs till exempelvis minderåriga eller starkt berusade personer. Dessutom har man strävat efter att minska konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen genom att till exempel reglera försäljningstiderna.

Den gällande lagstiftningen tillåter inte leverans av alkoholdrycker från ett inhemskt detaljhandelsställe eller från alkoholbolaget till en plats som köparen anger, utan detaljhandel kan enligt 35 § i lagen endast ske genom att de överläts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe.

Även om det är lättare att övervaka överlåtelser av alkoholdrycker när överlåtelse endast sker på detaljhandelsställen och inte direkt till kunden, kan riskerna för överlåtelse av alkoholdrycker

i strid med överlåtelseförbuden minskas genom tillståndsförfaranden och reglering av överlåtelser. Dessutom kan liknande begränsningar och verksamhetsförutsättningar utvidgas till leveranser av alkoholdrycker som för närvarande gäller för detaljhandel och servering. Det handlar till exempel om bestämmelserna om leveranstid för alkoholdrycker och kraven på leverantörerna av alkoholdrycker.

Den gällande alkohollagen innehåller inga särskilda bestämmelser om distansförsäljning, och rättspraxisen huruvida distansförsäljning är tillåten i Finland är inte enhetlig. Rättsläget angående distansförsäljning har därför varit oklart. Enligt tillsynsmyndigheten Valvira, som övervakar alkohollagen, förutsätter lagens 5, 6, 17, 32 och 35 § att utländska distansförsäljare ska ha detaljhandelstillstånd och ett detaljhandelsställe i Finland. Distansköp är däremot tillåtna även i dag enligt myndighetens anvisningar. Rättspraxis och myndighetsanvisningar som gäller distansförsäljning beskrivs närmare i de följande avsnitten.

2.1.4 Distansförsäljningsförbudets förhållande till EU-rätten

2.1.4.1 Målet Visnapuu

När det gäller distansförsäljning har EU-domstolen bedömt den finska lagstiftningens förhållande till unionsrätten i målet C-198/14 Visnapuu.¹⁴ Målet handlade om en estnisk företagare, som sommaren 2009 hade en webbplats via vilken finländska konsumenter kunde köpa alkoholdrycker och få dem levererade hem till Finland. Företagaren transporterade själv produkterna till kunderna. Bland de sålda alkoholdryckerna fanns öl, cider, vin och starka alkoholdrycker. Bolaget hade inte detaljhandelstillstånd som avsågs i 14 § i den dåvarande alkohollagen (1143/1994, nedan den gamla alkohollagen). Helsingfors tingsrätt dömde den 29 september 2012 den svarande till fängelse för alkoholbrott och grovt skattebedrägeri.

Svaranden överklagade domen, och Helsingfors hovrätt behandlade ärendet. Den 16 april 2024 begärde Helsingfors hovrätt om ett förhandsavgörande av EU-domstolen i frågan om artikel 34, 36 och 37 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt förhindrar Finland att ställa krav på detaljhandelstillstånd för importörer av alkoholdrycker när säljaren sköter transportererna av alkoholdrycker till köparen. EU-domstolen meddelade domen om förhandsavgörandet den 12 november 2015. I domen hade EU-domstolen själv formulerat frågorna i förhandsavgörandet så att de gällde situationer där säljaren själv transporterar eller låter en tredje part transportera produkterna.¹⁵ I sin dom jämställde EU-domstolen med andra ord situationer där försäljaren själv sköter transportererna av alkoholdrycker med situationer där en tredje part gör det.

¹⁴ EU-domstolen använder uttryckligen begreppet distansförsäljning i punkt 120 i domen: Det ska härvid särskilt påpekas att 14 § 4 mom. alkohollagen föreskriver en skyldighet att bedriva detaljhandel på ett godkänt försäljningsställe. Såsom den finländska regeringen anför vid förhandlingen innebär denna skyldighet ett förbud mot att personer med tillstånd enligt 14 § 1 mom. eller 2 mom. alkohollagen *ägnar sig åt distansförsäljning av alkoholdrycker, när de utför transporten av dessa drycker eller anlitar tredje man för denna transport.* (kursiveringen har lagts till)

¹⁵ C-198/14 Visnapuu, dom punkt 77: Den hänskjutande domstolen har ställt frågorna 5–8 för att få klarhet i huruvida artiklarna 34, 36 och 37 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de utgör hinder mot en medlemsstats lagstiftning, enligt vilken en säljare som är etablerad i en annan medlemsstat måste ha detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker som är avsedda för detaljhandelsförsäljning till konsumenter som bor i den första medlemsstaten, när säljaren utför transporten av dessa drycker eller anlitar tredje man för denna transport.

I 13 § i den gamla alkohollagen föreskrevs om Alkos monopol och i 14 § om undantag från Alkos monopol. På den tiden fanns det två undantag från Alkos detaljhandelsmonopol. För det första kunde detaljhandelstillstånd beviljas för detaljhandel med genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker som innehöll högst 4,7 volymprocent etylalkohol. Dessutom kunde tillverkare beviljas detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och som innehöll högst 13 volymprocent etylalkohol enligt villkor som social- och hälsovårdsministeriet bestämmer. I det sist nämnda undantaget var det fråga om gårdsvin som även gäller i dag.

I domen ansåg EU-domstolen att handel med alkoholdrycker som omfattades av monopolsystemet enligt 13 § i alkohollagen skulle bedömas utifrån artikel 37 i EUF-fördraget, medan handel med alkoholdrycker som omfattades av detaljhandelsystemet skulle bedömas utifrån artiklarna 34–36 i EUF-fördraget.¹⁶ Enligt EU-domstolens avgörande förutsätter artikel 37 i EUF-fördraget att monolets struktur och funktion ordnas så att diskriminering av medlemsstaternas medborgare i villkoren för anskaffning eller försäljning av varor utesluts så att handeln med varor med ursprung i övriga medlemsstater varken rättsligt eller faktiskt missgynnas i förhållande till handeln med inhemska varor, och det får inte uppstå någon snedvridning av konkurrensen mellan medlemsstaterna. Eftersom de handlingar som hade ingetts till EU-domstolen inte innehöll tillräckliga upplysningar för att bedöma Alkos verksamhet, ankom på den hänskjutande domstolen att kontrollera om Alkos verksamhet uppfyllde villkoren enligt artikel 37 i EUF-fördraget.¹⁷

När det gäller alkoholdrycker som inte omfattades av Alkos monopol konstaterade EU-domstolen att kravet på detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker till finländska konsumenter kan hindra handeln mellan medlemsstaterna, eftersom det hindrar aktörer etablerade i andra medlemsstater att fritt importera alkoholdrycker till Finland för detaljhandelsförsäljning. Å andra sidan hänvisade EU-domstolen till rättspraxis, enligt vilken det ansetts nationella bestämmelser, som begränsar eller förbjuder vissa säljformer, som å ena sidan tillämpas på samtliga berörda näringsidkare som bedriver verksamhet i det aktuella landet och som å andra sidan såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt, inte begränsar handeln mellan medlemsstaterna. Kravet på detaljhandelstillstånd enligt 14 § 1 mom. i den gamla alkohollagen tillämpades dock inte på Alko, eftersom Alko inte behövde ansöka om detaljhandelstillstånd.¹⁸ Detaljhandelstillstånd för gårdsvin enligt 14 § 2 mom. i den gamla alkohollagen kunde däremot endast beviljas tillverkare av alkoholdrycker etablerade i Finland men inte tillverkare etablerade i andra medlemsstater. Således tillämpades kravet på detaljhandelstillstånd inte på alla aktörer i medlemsstaten, och därför fanns det inte anledning att pröva huruvida detta villkor såväl rättsligt som faktiskt påverkade avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt. I sin prövning kom EU-domstolen fram till att detaljhandelstillståndssystemet utgjorde en åtgärd med verkan motsvarande en kvantitativ importrestriktion, i den mening som avses i artikel 34 i EUF-fördraget.¹⁹ I målet gällde det således att pröva, om åtgärden var berättigad enligt artikel 36 i EUF-fördraget.

¹⁶ C-198/14 Visnapuu, dom punkt 90–93.

¹⁷ C-198/14 Visnapuu, dom punkt 95–96.

¹⁸ På denna punkt avviker den gällande alkohollagen från den dåvarande lagen. Enligt den gällande alkohollagen ska även Alko för sina verksamhetsställen ansöka om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som inte omfattas av dess ensamrätt.

¹⁹ Visnapuu, dom punkt 102–108.

EU-domstolen konstaterade att artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget ska tolkas så, att de inte utgör hinder mot en medlemsstats lagstiftning, som den i målet vid den nationella domstolen, enligt vilken en säljare som är etablerad i en annan medlemsstat måste ha detaljhandelstillstånd för import av alkoholdrycker som är avsedda för detaljhandelsförsäljning till konsumenter som bor i den första medlemsstaten, när säljaren utför transporten av dessa drycker eller anlitar tredje man för denna transport, förutsatt att denna lagstiftning är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas, i förevarande fall skydd för folkhälsa och allmän ordning, och förutsatt att detta mål inte kan uppnås på ett minst lika effektivt sätt genom mindre ingripande åtgärder och att denna lagstiftning inte utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innefattar en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida så är fallet.²⁰

EU-domstolen konstaterade att det ankom på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida detaljhandelstillståndssystemet uppfyllde de ovan beskrivna förutsättningarna för undantaget enligt artikel 36 i EUF-fördraget. Enligt avgörandet ankommer det på domstolen att utifrån alla relevanta faktiska eller rättsliga omständigheter bedöma huruvida det faktiska syftet med folkhälso- och ordningsskäl som åberopats av de finska myndigheterna har ignorerats och om de används på ett sådant sätt att varor som kommer från andra medlemsländer diskrimineras eller att viss inhemsk produktion indirekt skyddas på det sätt som avses i artikel 36 i EUF-fördraget. När det gäller undantaget för gårdsvin påpekade EU-domstolen att de relevanta faktiska eller rättsliga omständigheterna bland annat omfattar att den nationella produktion som omfattas av detta undantag är av begränsad omfattning samt traditionell och hantverksmässig.²¹

Hovrätten och därefter högsta domstolen meddelande sitt avgörande i ärendet Visnapuu utifrån EU-domstolens förhandsavgörande. Hovrättens avgörande avvek från högsta domstolens, eftersom hovrätten och högsta domstolen såg på olika sätt på detaljhandelspliktig verksamhet som involverade alkoholdrycker som innehöll högst 4,7 volymprocent etylalkohol. Högsta domstolen ansåg att detaljhandelstillståndssystemet som förutsatte att säljaren hade ett fast försäljningsställe i Finland inte stred mot EU-rätten utan att tillståndssystemet var motiverat med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget. När det gäller produkter som omfattas av Alkos monopol ansåg bägge rättsinstanserna att Alkos detaljhandelsmonopol uppfyllde kraven enligt artikel 37 i EUF-fördraget. Dessutom ansåg bägge rättsinstanserna att detaljhandelstillståndssystemet för gårdsvin inte stred mot EU-rätten.

Hovrätten konstaterade angående produkter som omfattades av Alkos monopol att det i ärendet inte heller hade påståtts att Alko skulle gynna inhemska aktörer i sina villkor för inköp eller försäljning av varor så att handeln med varor som importerats från andra medlemsstater rättsligt eller faktiskt behandlades sämre än handeln med inhemska varor. Om distansförsäljning av produkter som omfattades av Alkos detaljhandelsmonopol tilläts till finländska konsumenter för aktörer etablerade i andra medlemsstater, borde den också tillåtas för aktörer etablerade i Finland. I praktiken skulle detta innebära avskaffande av det befintliga monopolet, vilket artikel 37 i EUF-fördraget inte enligt EU-domstolens rättspraxis kräver. Högsta domstolen ansåg på motsvarande sätt att Alko har en lagstadgad skyldighet att agera icke-diskriminerande och att fullgörandet av skyldigheten övervakas och regelbundet rapporteras till kommissionen. Högsta

²⁰ C-198/14 Visnapuu, dom punkt 129.

²¹ C-198/14 Visnapuu, dom punkt 128.

domstolen ansåg att unionsrätten inte förhindrade dömandet av svaranden till straff till den del som gärningen gällt alkoholdrycker som omfattats av Alkos detaljhandelsmonopol.²²

När det gäller gårdsvin ansåg både hovrätten och högsta domstolen att undantaget från detaljhandelsmonopolet inte syftade till att gynna inhemsk produktion och inte var ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Enligt hovrättens motiveringar hade det betydelse att rätten att sälja produkterna var begränsad till tillverkarens fasta försäljningsställe och att gårdsviner inte fick transporteras hem till kunderna, dvs. försäljningen var förbjuden för inhemska aktörer i motsvarande situationer som där A hade sålt alkoholdrycker. Produkterna tillverkades av bär och frukt. Som produktgrupp konkurrerade inhemska bär- och fruktviner inte med konventionella viner tillverkade av vindruvor. På motsvarande sätt konstaterade högsta domstolen i sitt avgörande att eftersom produktionen av gårdsviner är småskalig och försäljningen sker direkt på tillverkningsgården så har tillståndssystemet för gårdsvin inte syftat till att diskriminera alkoholdrycker från andra medlemsstater och indirekt gynna inhemsk produktion. Dessutom tog högsta domstolen ställning till undantaget för hantverksöl, eftersom tillståndssystemet för gårdsvin utvidgades till att också gälla hantverksöl i alkohollagen från 2017. Högsta domstolen konstaterade också att detaljhandeln med gårdsvin och hantverksöl är regionalt begränsad och relativt småskalig. På dessa grunder ansåg högsta domstolen att utvidgningen av detaljhandelsundantaget inte var en väsentlig ändring heller med tanke på unionsrätten. Således ansåg högsta domstolen att tillståndssystemet för gårdsvin och hantverksöl inte stred mot artikel 34 eller 36 i EUF-fördraget. Därför utgjorde unionsrätten inget hinder för att döma A till straff för försäljning av alkoholdrycker som framställts genom jäsning och som innehöll högst 13 volymprocent etylalkohol utan lagstadgat tillstånd.²³

När det gäller detaljhandelstillståndssystemet för alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol hade hovrätten och högsta domstolen olika uppfattningar. I sitt avgörande ansåg hovrätten att myndigheterna med hjälp av detaljhandelstillståndssystemet övervakar att innehavarna av detaljhandelstillstånd iakttar alkohollagens bestämmelser, såsom skyldigheten att bedriva handel endast vid vissa tider och förbudet mot att överlåta alkoholdrycker till minderåriga eller uppenbart berusade personer. Målet för detaljhandelstillståndssystemet var i sig godtagbart, nämligen att förebygga skador orsakade alkoholhaltiga drycker, dvs. skydda folkhälsan och trygga den allmänna ordningen. Således kunde detaljhandelstillståndssystemet i regel anses vara förenligt med artikel 36 i EUF-fördraget.

Hovrätten konstaterade dock att kravet på ett fast försäljningsställe förhindrade personer med detaljhandelstillstånd att bedriva distansförsäljning genom att leverera drycker själva eller låta en tredje part göra det. Även om hovrätten konstaterade att kravet på ett fast försäljningsställe effektivt underlättade myndighetstillsynen så ansåg hovrätten att tillståndssystemet kunde ändras för att möjliggöra försäljning utan fast försäljningsställe dvs. i praktiken distansförsäljning utan att äventyra en effektiv myndighetstillsyn. Därför ansåg hovrätten att skyddet av folkhälsan och tryggandet av den allmänna ordningen även kunde uppnås med ett lika effektivt tillståndssystem som i mindre grad begränsar den unionsinterna handeln. Med anledning av detta ansåg hovrätten att kravet på detaljhandelstillstånd för drycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol inte var förenligt med EU-rätten.

²² HD 2018:49, punkt 43–44.

²³ HD 2018:49, punkt 70–72.

Högsta domstolen bedömde kravet på ett fast försäljningsställe på ett annat sätt än hovrätten. Högsta domstolen konstaterade att det i övervakningen av detaljhandeln med alkoholdrycker bland annat är fråga om att se till att försäljningen sker enligt bestämmelser som strävar efter att förhindra försäljning av alkohol till barn, ungdomar och berusade personer samt bestämmelser om försäljningstider och -ställen, som i största allmänhet syftar till att begränsa tillgången till alkohol och upprätthålla den allmänna ordningen.²⁴ När det gäller de allmänna utgångspunkterna för bedömningen av tillståndssystemet konstaterade högsta domstolen för det första att eftersom systemet i hög grad utgår från behovet av att skydda folkhälsan, så har den nationella lagstiftande makten prövningsrätt när det kommer till på vilken nivå och hur skyddet genomförs.²⁵ Högsta domstolen konstaterade också att även om åtminstone delvis liknande villkor kan ställas för distansförsäljning som för annan detaljhandel, så innebär detta inte i sig att en effektiv övervakning av iakttagandet av dessa villkor vore möjlig. Om en detaljhandel kan leverera alkoholdrycker direkt till ett ställe som konsumenten väljer har myndigheten inte kännedom om överlåtelsestället och -tiden. En sådan effektiv övervakning som den övervakade inte på förhand känner till är inte möjlig när försäljningen sker på detta sätt.²⁶

Högsta domstolen konstaterade att unionsrätten förutsätter att tillståndskravet inte får vara ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. EU-domstolen hade i sin dom i målet konstaterat att den inte utifrån de kända omständigheterna kunde anse att det egentliga syftet med skälen som gällde folkhälsan och den allmänna ordningen och som de finländska myndigheterna åberopat skulle ha åsidosatts och användas så att varor från andra medlemsstater diskrimineras eller att viss inhemsk produktion skyddas indirekt (punkt 124 i domen). Enligt högsta domstolen har den med anledning av omständigheter som den haft kännedom om inte haft skäl att bedöma ärendet på annat sätt.²⁷ Således konstaterade högsta domstolen att detaljhandelstillståndssystemet inte stred mot artikel 34 eller 36 i EUF-fördraget. Det fanns inte heller några hinder för att döma svaranden till straff för alkoholbrott på grund av försäljning av drycker som tillverkats genom jäsnings och som innehöll högst 4,7 volymprocent etylalkohol utan tillstånd enligt alkohollagen.²⁸

2.1.4.2 Notifiering av distansförsäljningsförbudet till Europeiska kommissionen

I samband med beredningen av totalreformen av alkohollagen 2017 föreslogs i det ursprungliga utkastet till den nya alkohollagen en särskild paragraf, enligt vilken gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker var förbjuden. Enligt 30 § i lagutkastet är gränsöverskridande distansförsäljning och relaterad import till Finland av alkoholdrycker förbjuden. Förbudet mot distansförsäljning skulle gälla alla alkoholdrycker, dvs. såväl alkoholdrycker inom detaljhandeln som alkoholdrycker som omfattas av Alkos monopol. Kommissionen notifierades om propositionen enligt direktivet om tekniska föreskrifter 2015/1535 i december 2016, och kommissionen gav ett detaljerat utlåtande om lagutkastet i mars 2017. Kommissionen ansåg att förbudet mot distansförsäljning skapade hinder för EU:s interna handel, eftersom det förhindrade distansförsäljning av alkoholdrycker från andra medlemsstater till Finland och det således var fråga om en kvantitativ begränsning av den fria

²⁴ HD 2018:49, punkt 55.

²⁵ HD 2018:49, punkt 56.

²⁶ HD 2018:49, punkt 59.

²⁷ HD 2018:49, punkt 64.

²⁸ HD 2018:49, punkt 65.

rörligheten för varor enligt artikel 34 i EUF-fördraget. Kommissionen ansåg också att begränsningen inte heller kunde motiveras med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget.

Social- och hälsovårdsministeriet svarade kommissionen att gränsöverskridande distansförsäljning var förbjuden redan enligt 8, 13 och 14 § i den då gällande alkohollagen och att 30 § i lagutkastet innehöll samma förbud mot distansförsäljning som i 8, 13 och 14 § i den då gällande alkohollagen som behandlats i EU-domstolen i samband med målet *Visnapuu*. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterade att totalreformen av alkohollagen utgick från att det gällande förbudet mot gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker skulle bevaras i Finlands lagstiftning antingen i den då gällande formen eller enligt den föreslagna formen i lagutkastet. Regeringens proposition RP 100/2017 rd med förslag till ny alkohollag överlämnades till riksdagen den 14 september 2017. Propositionen innehöll inte en definition av gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker (3 § 1 mom. 14 punkten i utkastet) eller förbud mot sådan distansförsäljning (30 § i utkastet), men i propositionen och den nya alkohollagen, som stadfästes den 28 december 2017 och trädde i kraft den 1 mars 2018, infördes bestämmelserna om distansförsäljning i den gamla alkohollagen.

I motiveringarna till bestämmelsen om införsel i landet av alkoholdrycker i alkohollagen från år 2018 (s. 97–98) konstaterades att gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker, där en försäljare i utlandet erbjuder finländska konsumenter att köpa och ta emot alkoholdrycker i Finland, dock är förbjuden enligt 8 § 1 mom. i alkohollagen. Enligt de nämnda motiveringarna innebar bestämmelsen att alkoholdrycker inte får säljas i utlandet utan behörigt detaljhandelstillstånd via distansförsäljning till finländska konsumenter. I regeringens proposition (s. 98) konstaterades vidare att den refererade bestämmelsen i 8 § 1 mom. i alkohollagen från 1994 har flyttats i oförändrad form till lagförslaget. Under riksdagsbehandlingen av denna regeringsproposition konstaterade grundlagsutskottet, ekonomiutskottet, lagutskottet och social- och hälsvårdsutskottet att förbudet av distansförsäljning och straffbarheten för sådan dock inte klart framgår av lagstiftningen (GrUU 48/2017 rd s. 9, EkUU 51/2017 rd s. 6, LaUU 17/2017 rd s. 10–11 och ShUB 24/2017 rd s. 13).

Efter högsta domstolens avgörande HD:2018:49 i målet *Visnapuu* notifierade social- och hälsovårdsministeriet kommissionen i juli 2018 om lagutkastet till ändring av alkohollagen, som innehöll en definition av gränsöverskridande distansförsäljning och förbud mot relaterad import. Förbudet mot distansförsäljning gällde alla drycker med en alkoholhalt på över 2,8 procent. I oktober 2018 gav kommissionen ett detaljerat utlåtande, i vilket den ansåg att det föreslaget förbudet i utkastet innebar en kvantitativ begränsning av den fria rörligheten för varor enligt artikel 34 i EUF-fördraget. Kommissionen ansåg att det föreslagna förbudet inte var nödvändigt eller proportionellt enligt artikel 36 i EUF-fördraget och således inte berättigat för att skydda människors hälsa och liv. Kommissionen ansåg att syftet med lagutkastet, dvs. att skydda människors hälsa och liv, kunde uppnås med mindre begränsande åtgärder. I december 2018 meddelade social- och hälsovårdsministeriet att regeringen inte lämnar en proposition om distansförsäljning av alkohol.

2.1.4.3 EU Pilot-mekanismen

På basis av klagomål relaterade till eventuella hinder för försäljning av vissa alkoholdrycker i Finland startade Europeiska kommissionen 2021 en så kallad Pilot-mekanism, där kommissionen begärde svar av finländska myndigheter om bland annat detaljhandelsförsäljare i andra medlemsstater som vill sälja drycker som innehåller högst 5,5 volymprocent alkohol kan beviljas detaljhandelstillstånd i Finland. De finländska myndigheterna svarade kommissionen att distansförsäljning eller förbud mot den inte har definierats i den finska lagstiftningen. Enligt alkohollagen kräver detaljhandelstillstånd ett fysiskt försäljningsställe i Finland, vilket

förhindrar distansförsäljning. Alkohollagen förhindrar inte näthandel så länge försäljningen sker enligt lagen. I sitt avgörande HD:2018:49 har högsta domstolen dessutom konstaterat att detaljhandelstillståndssystemet inte strider mot EU-rätten.²⁹ EU Pilot är en mekanism där kommissionen och medlemsstaten för en informell dialog om frågor relaterade till eventuella brister i efterlevnaden av EU-lagstiftningen. Pilot-mekanismen kan tillämpas innan ett formellt överträdelseförfarande inleds. Kommissionen och de finländska myndigheterna har fortsatt korrespondensen, och Pilot-mekanismen pågår fortfarande.

2.1.5 Nationell myndighets- och rättspraxis för distansförsäljning

Social- och hälsovårdsministeriet och Valvira, som är den behöriga tillståndsmyndigheten enligt alkohollagen, har tolkat frågan så att distansförsäljaren av alkoholdrycker enligt gällande alkohollagstiftning ska ha ett detaljhandelstillstånd och ett detaljhandelsställe i Finland som avses i alkohollagen, och att kravet på detaljhandelstillstånd även gäller för försäljare av alkoholdrycker etablerade i utlandet. Tolkningen har baserat sig på 5, 6, 17, 32 och 35 § i alkohollagen. Enligt 5 § i lagen får alkoholdrycker inte tillverkas eller säljas utan tillstånd, och enligt 6 § har alkoholbolaget ensamrätt till detaljhandel med alkoholdrycker, med de undantag som anges i lagen. I lagens 17 § föreskrivs om detaljhandelstillstånd och förutsättningar för beviljande av tillstånd. Det är fråga om ett undantag från Alkos monopol som avses i 6 §. Enligt lagens 35 § får detaljhandel med alkoholdrycker bedrivas endast så att dryckerna överläts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe. Enligt lagens 32 § behöver den som i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet använder alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol i fråga om importerade alkoholdrycker ett i denna lag avsett tillstånd för sin verksamhet.

Utifrån ovannämnda bestämmelser har det ansetts att en distansförsäljare enligt 32 § ska ha detaljhandelstillstånd för verksamheten. När det gäller alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol kan detaljhandelstillstånd inte beviljas, eftersom Alko har ensamrätt att sälja dessa alkoholdrycker med undantag för gårdsvin och hantverksöl. Å andra sidan förutsätter detaljhandel med alkoholdrycker ett godkänt detaljhandelsställe från vilket alkoholdryckerna överläts till konsumtion. När det gäller alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol kan distansförsäljare således inte beviljas tillstånd, om den saknar ett godkänt detaljhandelsställe i Finland.

Vid distansförsäljningssituationer där säljaren säljer och själv transporterar produkterna till kunden eller anlitar en tredje part för transporten har alltså jämförts med inhemsk detaljhandel. I det ovan refererade avgörandet HD:2018:49 ansåg högsta domstolen att den utländska försäljaren hade gjort sig skyldig till alkoholbrott när försäljaren transporterat dryckerna från Estland till Finland utan tillstånd enligt alkohollagen. Däremot har distansköp varit tillåtna enligt myndighetsanvisningarna. Det är fråga om distansköp när kunden köper alkoholdryckerna och själv ordnar transporten av dem. Då är det fråga om privat import, som inte jämförts med inhemsk detaljhandel. Högsta domstolen har i september 2025 gett förhandsavgörandet HD 2025:71, där den ansåg att en utländsk säljare inte hade fört in alkoholdrycker i landet och inte heller hade sålt sådana i Finland i strid med alkohollagen.

²⁹ <https://stm.fi/-/suomi-on-vastannut-euroopan-komission-ns.-pilot-mekanismissa-esittamiin-kysymyksiin-alkoholijuomien-vahittaismyynnista>

Fallet handlade om en situation där en kund hade kunnat befullmäktiga ett av säljaren föreslaget och av säljaren oberoende speditjonsföretag att hjälpa till att ordna ett transportavtal med ett transportföretag, som hade levererat alkoholdryckerna till kunden i Finland.

Social- och hälsovårdsministeriet den 5 november 2018 statsrådets justitiekansler att ge ett utlåtande om bland annat huruvida rättsläget för distansförsäljning av alkohol var oklart i synnerhet med tanke på den straffrättsliga laglighetsprincipen och om det föranledde ändring av alkohollagen och/eller strafflagen. I sitt utlåtande OKV/94/20/2018 av den 30 november 2018 ansåg justitiekanslern att det inte var nödvändigt att ändra alkohollagen och/eller strafflagen på grund av den straffrättsliga laglighetsprincipen. Justitiekanslern motiverade sin uppfattning med bland annat att det är vanligt att lagstiftningen inte i alla situationer ger ett entydigt svar utan att myndigheterna och domstolarna måste tolka lagen. Justitiekanslern påpekade också att frågorna kring hur lagstiftningen om distansförsäljningen av alkohol bör tolkas beror på hurdan näringsverksamhet som är förbjuden med hot om straff och om en privatperson eventuellt gjort sig skyldig till brott vid köp av alkoholdrycker för privat konsumtionen från en distansförsäljare. Å andra sidan konstaterade justitiekanslern i sitt utlåtande att det kan finnas motiverade skäl att precisera lagstiftningen om distansförsäljning. Enligt justitiekanslern gäller högsta domstolens avgörande i målet *Visnapuu*³⁰ endast händelseförloppet i detta fall, varför det inte kan konstateras att distansförsäljningssituationer skulle ha behandlats på ett heltäckande sätt i detta avgörande. I sina avgöranden av klagomål relaterade till distansförsäljning av alkohol har justitiekanslern också konstaterat att bestämmelserna om distansförsäljning av alkohol i alkohollagen och strafflagen uppenbart lämnar rum för tolkning.³¹

Riksdagens biträdande justitieombudsman bedömde i sin tur Valviras tolkning av sina befogenheter och rättsläget när det gäller distansförsäljning av alkoholdrycker i sitt beslut om klagomål i juni 2024 EOAK/911/2023. I klagomålet beskrivs Valviras utlåtande. Enligt Valviras utlåtande har man i Valviras styrning därmed hållit fast vid tolkningen att försäljning av alkoholdrycker i Finland alltid är tillståndspliktig verksamhet. Endast försäljning av alkoholdrycker genom så kallad distansförsäljning har enligt Valviras tolkning ovedersägligt varit i enlighet med alkohollagen. I sitt utlåtande konstaterade Valvira att frågan om vilken slags försäljning av alkoholdrycker på webben som kan tolkas som försäljning av alkoholdrycker i Finland till stor del fortfarande är öppen. Valvira har gjort tolkningen att endast försäljning av alkoholdrycker som sker genom så kallat distansköp av alkoholdrycker från utlandet till Finland är i enlighet med alkohollagen. Därmed kan sådan försäljning av alkoholdrycker till Finland där försäljaren deltar i skattebetalningen och arrangerandet av transport strida mot alkohollagen. Enligt Valviras utlåtande kan alltså det att den faktiska kontrollen över och ansvaret för dryckerna överförs till en köpare utanför Finlands gränser med säkerhet anses vara tillåten försäljning av alkoholdrycker. Valvira har gjort tolkningen att detta betyder att köparen själv för dryckerna till Finland (arrangerar transporten av dem) och arrangerar skattebetalningen. Därmed är det fråga om så kallat distansköp. Frågan om i vilken utsträckning försäljaren kan delta i arrangerandet av transporten och ansvara för skattebetalningen som distansförsäljare är fortfarande obesvarad.

Riksdagens biträdande justitieombudsman hänvisade till sitt avgörande (EOAK/2764/2022) som getts redan tidigare, i vilket det konstateras att rättsläget för distansförsäljning av alkohol är ostrukturerat. I avgörandet beskrivs behandlingen av regeringens proposition (RP 100/2017

³⁰ HD:2018:49.

³¹ OKV/1605/1/2018, OKV/1954/1/2018 och OKV/2030/1/2018.

rd) som ledde till stiftandet av alkohollagen i riksdagen. I beslutet hänvisas dessutom till Statsrådets justitiekansler Tuomas Pöystis utlåtande 30.11.2018 som getts på begäran av SHM (OKV/94/20/2018) om regleringen av distansförsäljning av alkohol, i vilket justitiekanslern framförde sin ståndpunkt att det inte är nödvändigt att ändra alkohollagen och/eller strafflagen på grund av de krav som den straffrättsliga laglighetsprincipen ställer. Den biträdande justitieombudsmannen lyfte dock upp att beaktansvärda grunder enligt justitiekanslern kan framställas för att precisera lagstiftningen. I sitt klagomål konstaterade den biträdande justitieombudsmannen att den instämmer i justitiekanslerns uppfattning. Den biträdande justitieombudsmannen ansåg att utrymmet för tolkning i regleringen av distansförsäljning av alkohol äventyrar rättssäkerheten på ett sätt som enligt den biträdande justitieombudsmannen inte kan anses vara godtagbart. Dessutom ansåg den biträdande justitieombudsmannen att utrymmet för tolkning i regleringen av distansförsäljning av alkohol försvårar möjligheterna för den lagtillämpande myndigheten att agera enligt principen om god förvaltning. Enligt den biträdande justitieombudsmannen kan det oklara rättsläget för distansförsäljning av alkohol inte åtgärdas genom tolkning av den tillämpande myndigheten utan endast genom lagstiftarens åtgärder.

I sitt utlåtande ansåg den biträdande justitieombudsmannen att Valvira i sin styrning av distansförsäljning av alkohol har hållit sig inom sina lagstadgade gränser för prövningsrätt. Vid bedömningen av frågan har den biträdande justitieombudsmannen enligt beslutet bland annat beaktat bestämmelsen i 1 § i alkohollagen, enligt vilken syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Enligt den biträdande justitieombudsmannen har Valvira vid sin styrning av distansförsäljning av alkohol tolkat lagen enligt såväl förarbetet till den som syftet med den.

Rättspraxis har dock inte varit enhetlig när det gäller om distansförsäljning är förbjuden enligt alkohollagen eller inte. Våren 2022 meddelade åklagaren beslut om åtalseftergift i ärendet som gällde distansförsäljning av alkohol. Den 25 september 2020 hade Valvira begärt en utredning, där man bett förundersökningsmyndigheterna att utreda om de ansvariga personerna i det estniska och franska företaget och de personer som utövade kontroll över företagen gjort sig skyldiga till brott när de sålt alkoholhaltiga drycker till Finland via internet.³² Enligt åklagaren förelåg dock utifrån Tullens förundersökning inga sannolika skäl som talade för att de brottsmisstänkta skulle ha gjort sig skyldiga till brott.

I sitt avgörande R 20/1078 av den 7 februari 2023 förkastade Helsingfors hovrätt i sin tur åtalet mot grovt alkoholbrott. I fallet hade ett estniskt bolag åren 2014–2016 via sin webbplats sålt bland annat alkoholdrycker till privatpersoner bosatta i Finland så att köparna vid beställningen kunde befullmäktiga ett av det säljande bolaget oberoende och självständigt bolag att med ett separat transportföretag bistå med ingående av transportavtal för beställda produkter. Det säljande bolaget hade inte deklarerat försäljningen till de finländska myndigheterna för påförande av mervärdesskatt eller punktskatt, och bolaget bedrev inte parti- eller detaljhandel med alkohol enligt den finska alkohollagen. Svaranden dömdes för grovt skattebedrägeri, men i fråga om åtalet för grovt alkoholbrott ansåg hovrätten att importen av alkoholdrycker inte i sig stred mot alkohollagstiftningen. Enligt hovrätten framgick det inte heller av lagen på det sätt

³² Åklagarens meddelande 12.4.2022: <https://syyttajalaitos.fi/-/syyttamattajattamispaatokset-ns.-alkoholin-etamyyntiasiassa>

som den straffrättsliga laglighetsprincipen förutsätter att distansförsäljning av alkoholdrycker från utlandet till köpare i Finland var förbjuden och straffbar.

HD:2025:71.

Åklagaren överklagade ovan nämnda avgörande av hovrätten vidare till högsta domstolen i fråga om det grova alkolbrottet och högsta domstolen beviljade besvärstillstånd i ärendet. Högsta domstolen skulle avgöra frågan om A, som sålde alkoholdrycker från Estland till Finland via ett estniskt bolags webbplats, med sitt förfarande som i hovrättens dom konstaterats vara utrett gjort sig skyldig till grovt alkolbrott. Högsta domstolen gav i september 2025 prejudikatet 2025:71 där det på samma sätt som hovrätten förkastade åtalet om grovt alkolbrott. I fallet ansåg högsta domstolen inte att A fört in alkoholdrycker till Finland eller sålt sådana i Finland i strid med alkohollagen. Högsta domstolen konstaterade att alkohollagen inte innehåller specialbestämmelser om distansförsäljning av alkoholdrycker från utlandet till Finland. Enligt högsta domstolen är bestämmelserna i alkohollagen, utifrån vilka det nämnda brottet får sitt exakta innehåll, av central betydelse då det bedöms om rekvisitet för alkolbrott är uppfyllt. Alkohollagen har inte innehållit bestämmelser om distansförsäljning som motsvarar bestämmelserna i skattelagstiftningen. Högsta domstolen hänvisade till de vid gärningstiden gällande bestämmelserna om fjärr- och distansförsäljning i mervärdesskattelagen och punktskattelagen och konstaterade att fjärr- och distansförsäljning enligt de bestämmelser som hör till beskattningens område inte kan anses ha sådant etablerat allmänspråkligt och rättsligt meningsinnehåll som kan anses utgöra utgångspunkten för tolkningen även då man bedömer om rekvisitet för ett alkolbrott är uppfyllt. Således är det enligt högsta domstolen inte möjligt att utifrån det faktum att säljaren är skyldig att till Finland betala mervärdesskatt och punktskatt på de alkoholdrycker som den sålt till sina köpare på grundval av bestämmelserna om fjärr- och distansförsäljning i skattelagstiftningen direkt dra någon slutsats om att det handlar om detaljförsäljning av alkoholdrycker enligt alkohollagen i Finland. Det är betydelsefullt att bedöma vem som fört in alkoholdryckerna till Finland och om dryckerna förts till Finland för eget bruk eller för ett kommersiellt eller ett annat näringsyfte. I detta samband hänvisade högsta domstolen till sitt avgörande HD 2018:49 i Visnapuu-målet. Det aktuella fallet som bedömdes i avgörandet hade handlat om en enhetlig händelseserie, som omfattat att ingå ett avtal om anskaffning av alkoholdrycker via Internet, transport av alkoholdryckerna till köparens adress och överlåtelse av alkoholdryckerna till köparen i Finland, varvid säljarens faktiska bestämmanderätt över alkoholdryckerna hade upphört. Utifrån dessa omständigheter ansåg högsta domstolen att säljarens förfarande i det aktuella fallet hade handlat om tillståndspliktig detaljförsäljning av alkoholdrycker i Finland. Högsta domstolen ansåg att då en privatperson beställer alkoholdrycker från utlandet till Finland på så sätt att säljarens faktiska bestämmanderätt över alkoholdryckerna upphör utomlands till exempel därför att de på uppdrag av köparen förs in till Finland av en fraktförare som är självständig och oberoende i förhållande till säljaren, handlar det om säljarens förfarande däremot inte om tillståndspliktig införsel i landet av alkoholdrycker, utan om införsel av alkoholdrycker i landet för eget bruk av en privatperson.

Högsta domstolen konstaterade att det i ärendet är ostridigt att A var grundaren och den enda ägaren av Estlandsregistrerade B Oü, som sålde bland annat alkoholdrycker i en nätbutik. Hovrätten hade ansett att det i ärendet utretts att A under gärningstiden aktivt deltagit i den dagliga verksamheten i bolagets nätbutik och dess faktiska beslutsfattande samt utrett att bolagets verksamhet var lagenlig. Försäljningen av alkoholdrycker i nätbutiken hade i huvudsak riktats till Finland under gärningstiden. I samband med en beställning av alkoholdrycker hade köparen möjlighet att i nätbutiken välja att hämta produkterna själv och då även befullmäktiga ett speditors- eller transportbolag som kunden själv valde för att hämta dryckerna från nätbutikens lager. Alternativt hade köparen möjlighet att i samband med beställningen i nätbutiken befullmäktiga speditorsbolaget att ge hjälp att ingå ett transportavtal med ett separat

transportföretag. Speditionsbolagen och transportföretaget hade varit självständiga och oberoende bolag i förhållande till säljarbolaget och de hade inte grundats endast för behoven i säljarbolagets affärsverksamhet. Det pris som skulle betalas för transporten hade debiterats från köparen på samma gång som de beställda alkoholdryckerna, men säljarbolaget hade inte fått någon ersättning för transporten, utan transportavgifterna hade vidarefakturerats till speditionsbolagen.

Högsta domstolen ansåg utifrån de omständigheter som konstaterats vara utredda i hovrättens dom att speditionsbolagens och transportföretagens verksamhet inte hade bildat någon enhetlig händelseserie tillsammans med verksamheten vid B Oü som sålt alkoholdrycker i en nätbutik och som omfattas av A:s bestämmanderätt. Speditionsbolagen och transportföretagen hade varit självständiga och oberoende i förhållanden till B Oü och de hade inte betalat något förmedlingsarvode för de transporter som de fått från sina köpare till bolaget. Enligt högsta domstolen hade A:s faktiska bestämmanderätt över dryckerna upphört då bolaget överlät alkoholdryckerna via speditionsbolaget till transportföretaget. Verksamheten med försäljning av alkoholdrycker hade således skett i sin helhet i Estland och begränsat sig till ett område utanför Finland. Högsta domstolen ansåg att alkoholdryckerna inte längre omfattades av A:s faktiska bestämmanderätt, då transportföretaget hade fört dem till Finland. Enligt högsta domstolen handlade det inte om detaljförsäljning av alkoholdrycker i Finland.

3 Målsättning

Syftet med regeringspropositionen är att genomföra statsminister Petteri Orpos regeringsprogram. I enlighet med regeringsprogrammet reformerar regeringen alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens.

I propositionen föreslås i enlighet med regeringsprogrammet att Alko och aktörer med detaljhandelstillstånd ska få bedriva näthandel med alkoholdrycker samt använda andra detaljhandelskoncept baserade på leverans och hämtning, dock med säkerställd åldersgränskontroll. Syftet med propositionen är att skapa förutsättningar för tillväxt på hemmamarknaden och för ökad frihet för finländare.

I propositionen föreslås dessutom i enlighet med regeringsprogrammet att den rådande oklara tolkningen ska förtydligas så att finländarna entydigt har rätt att via distansförsäljningsförfarandet köpa alkohol av företag i andra EU-länder. Bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning i alkohollagen skulle utsträckas till att också gälla andra EES-länder, när säljaren eller någon annan för dennes räkning skickar eller transporterar produkter till Finland. Propositionen förbättrar finländska konsumenters inköpsmöjligheter och valfrihet samt främjar den fria rörligheten för varor på EU:s inre marknad. Propositionen förbättrar dessutom medborgarnas och företagets rättsskydd och underlättar tillsynsmyndigheternas tolkning av iakttagandet av alkohollagen.

I propositionen föreslås också i enlighet med regeringsprogrammet att begränsningarna för finländska aktörers marknadsföring av alkoholdrycker till en annan stat och allmänheten där inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska slopas inom ramen för EU-rätten. På så sätt förbättrar propositionen konkurrenskraften och exportmöjligheterna för aktörer inom alkohorsektorn i Finland på Europeiska unionens inre marknad genom att möjliggöra marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben. Marknadsföringsbestämmelserna tillämpas också på inhemsk marknadsföring, dvs. marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben ska framöver vara tillåten även i Finland.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Lagen ger finländare entydigt rätt att på distans köpa alkohol från andra EU-länder och EES-länder. På distans vore det tillåtet att köpa alkoholdrycker som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol. Utöver distansförsäljning möjliggör lagen leverans av alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel och alkoholbolaget till kunder.

Till alkohollagen fogas en definition av gränsöverskridande distansförsäljning, som baserar sig på definitionen av distansförsäljning i punktskattelagen. I lagen definieras dessutom distansköp och föreskrivs att distansköp är tillåtna för tydlighetens skull.

I lagen tas utöver detaljhandelstillståndet och serveringstillståndet i bruk ett nytt leveranstillstånd för alkoholdrycker. Ett särskilt tillstånd ska därför sökas för leverans av alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning till kunden. Således omfattar tillsynen även överlåtelser vid distansförsäljning. Myndigheter föreslås få rätt att övervaka leveranser med testköp.

Enligt lagen är leverans av alkoholdrycker endast tillåten om alkoholdryckerna har köpts och mottagits från inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning. På motsvarande sätt som inhemska detaljhandelsaktörer och alkoholbolaget bör även distansförsäljare av alkoholdrycker överlåta alkoholdryckerna till köparen eller en annan mottagare. Vid gränsöverskridande distansförsäljning förutsätts dock inte att alla aktörer i leveranskedjan ska ha leveranstillstånd, utan tillstånd ska innehåas av den part som i sista hand överlåter alkoholdryckerna till kunden i Finland. Distansförsäljaren ansvarar för att försändelsen är försedd med märkning av att den innehåller alkoholdrycker och för att det av märkningen framgår att försändelsen innehåller starka alkoholdrycker. Även innehavaren av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget har en motsvarande märkningsskyldighet. Leverantören av alkoholdrycken får ta emot och överlåta en alkoholdryck som skaffats från den inhemska detaljhandeln till en köpare eller annan mottagare endast om det handlar om jästa alkoholdrycker innehållande mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och sådana alkoholdrycker som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol och som framställts på annat sätt. Leverans av jästa alkoholdrycker innehållande mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och sådana alkoholdrycker som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol framställd på annat sätt med leveranstillstånd tillåts endast om alkoholdrycken har köpts och hämtats från alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning.

Lagen föreskriver också om förutsättningarna och tillståndsvillkoren för leveranstillstånd för alkoholdrycker. Överlåtelse av alkoholdrycker tillåts endast mellan kl. 9 och 21. Överlåtelse av alkoholdrycker som skaffats från alkoholbolaget ska dock vara tillåten endast i enlighet med alkoholbolagets detaljhandelstider. De detaljhandels- och serveringsförbud om vilka föreskrivs i alkohollagen utsträcks till att även omfatta leveranser av alkoholdrycker och överlåtelser av alkoholdrycker i annan näringsverksamhet. På motsvarande sätt som vid detaljhandel och servering får alkoholdrycker inte heller vid leverans överlåtas till personer som inte har fyllt 18 år, till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande eller om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

Dessutom fogas särskilda bestämmelser om förbud mot leverans av alkoholdrycker till alkohollagen. Alkoholdrycker får inte levereras till en tjänstenhet inom hälso- och sjukvården, en enhet för missbrukarvård eller en bostadsenhet vid sådana barnskyddsanstalter som avses i 57 § i barnskyddslagen (417/2007), en plats där småbarnspedagogik ordnas, en plats där

förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ordnas eller en allmän lekplats. Alkoholdrycker får inte heller levereras till ett ställe som avses i 85 § i alkohollagen och där förbud mot förtäring av alkoholdrycker råder eller till en lokal eller ett ställe som har godkänts som serveringsområde.

Innehavaren av leveranstillståndet för alkoholdrycker ska se till att de leverantörer av alkoholdrycker som agerar för dennes räkning har tillräcklig kompetens. Leveranstillståndshavaren ska se till att dess leverantörer av alkoholdrycker har ett intyg (*leveranspass*) enligt den av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovård godkända modellen som visar kännedom om regleringen av och anvisningarna för leveranser enligt alkohollagen. Samtidigt tas i lagen in den redan vedertagna termen serveringspass, som i den gällande lagen benämns intyg över kunskaper om alkohollagen.

Alkohollagens bestämmelser om detaljhandels- och serveringspersonalens närvaro preciseras. På detaljhandels- och serveringsställen ska det i fortsättningen finnas en av tillståndshavaren utsedd företrädare för tillståndshavaren på plats, när alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får säljas eller förtäras på stället och stället är öppet för kunder. Ändringen gör det möjligt att bevilja detaljhandels- eller serveringstillstånd för den tid under vilken alkohol faktiskt säljs på detaljhandelsstället eller alkoholhaltiga drycker faktiskt serveras eller förtärs på serveringsstället. Personalen ska därför endast närvara när alkoholdrycker säljs, serveras eller förtärs.

Påföljdsavgiften utvidgas till att också gälla situationer där tillståndshavaren bryter mot skyldigheterna relaterade till leverans av alkoholdrycker eller där distansförsäljaren bryter mot skyldigheten att förse leveransen med märkning av den innehåller alkoholdrycker.

Omfattningen av straffbara alkoholförseelser enligt alkohollagen utvidgas till att även omfatta överlåtelse av alkoholdrycker vid leverans av alkoholdrycker, om en person i den situationen bryter mot det i lagen föreskrivna leveransförbudet på ett sätt som närmare framgår av den aktuella paragrafen. En leverantör av alkoholdrycker gör sig skyldig till en alkoholförseelse om den uppsåtligen eller av grov oaktsamhet överlämnar alkoholdrycker till exempelvis en minderårig eller starkt berusad person. Alkoholförseelserna omfattar framöver även överträdelser av överlåtelseförbud enligt 37 § 1–2 mom. i annan näringsverksamhet än detaljförsäljning, leverans eller servering.

Den gällande lagstiftningen preciseras så att alkohollagens tillståndspliktighet endast gäller alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 procent etylalkohol. För tydlighetens skull fogas en ny paragraf om upphörande av tillståndet till lagen.

Bestämmelserna om marknadsföring av alkoholdrycker ändras så att det framöver är tillåtet att marknadsföra starka alkoholdrycker på webben. Således gör propositionen det möjligt för aktörer etablerade i Finland att även marknadsföra starka alkoholdrycker på webben i andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I lagen föreslås dessutom vissa andra mindre ändringar eller ändringar av teknisk natur t.ex. i fråga om tillgången till information.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt

Tillverkningen, försäljningen och marknadsföringen av alkoholdrycker ger samhället skatteintäkter på över en miljard euro, olika företag näringsinkomster som uppgår till miljarder och de människor som deltar i tillverkningen, försäljningen och marknadsföringen av alkohol arbetsinkomster. Å andra sidan orsakar alkoholkonsumtionen samhället, företagen och individerna direkta och indirekta kostnader på flera miljarder euro.

Näthandel med och leverans av alkohol är relativt nya fenomen inom alkoholhandeln. Coronapandemin ökade näthandeln med alkoholdrycker globalt och begränsningarna i anslutning till näthandel och leveranser luckrades i flera länder under coronapandemin för att förbättra verksamhetsförutsättningarna för näringsverksamheten under undantagsförhållandena. Näthandel med och leverans av alkoholdrycker som nya åtkomstkanaler skapar nya utmaningar för efterlevnaden och övervakningen av ansvarsprinciperna i detaljhandeln med alkohol. Alkohol är inte en sedvanlig konsumentprodukt, eftersom den orsakar många slags sociala och hälsorelaterade problem för konsumenterna. Eftersom näthandel med och leverans av alkohol fortfarande är relativt nya fenomen, har endast ett begränsat antal artiklar om leverans (eller hemleverans) publicerats i internationella studier. THL sammanställde i början av 2024 befintlig forsknings- och erfarenhetsbaserad information om effekterna av hemleveranser av alkoholdrycker (i denna proposition omfattar leverans av alkoholdrycker hemleveranser) i publikationen Tutkimuksesta tiiviisti³³. Denna kunskapsbas har också använts vid konsekvensbedömningen av denna proposition.

Det finns inga direkta forskningsrön om huruvida leverans av alkoholdrycker påverkar den totala mängden alkohol som konsumeras på individ- eller samhällsnivå. I näthandeln kan konsumenter ha en tendens att använda mer pengar på alkohol på en gång än i en fysisk butik, och större mängder alkohol i hemmet kan öka konsumtionen. Dessutom är det känt att priset på alkoholdrycker påverkar konsumtionen, och alkoholleveranser kan göra det mindre besvärligt att köpa av alkohol bland annat i form av tidsbesparing. Besväret med att köpa alkoholdrycker kan ses som en del av den totala kostnaden för drycken för konsumenten³⁴. Smidiga beställningar kan därför öka vissa konsumenters konsumtion av alkoholdrycker.

Rättsläget för gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker har länge varit oklart. Högsta domstolen gav i september 2025 ett avgörande där den ansåg att säljaren inte gjort sig skyldig till alkoholbrott då den idkat försäljning av alkoholdrycker från Estland till Finland via ett estniskt bolags webbplats. I samband med en beställning hade kunden möjlighet att befullmäktiga ett speditorsbolag som var oberoende i förhållande till säljaren och som säljaren föreslagit att hjälpa till att ingå ett transportavtal med ett transportföretag. I högsta domstolens avgörande för man fram att det är betydelsefullt om säljaren faktiska bestämmanderätt har upphört innan alkoholdryckerna kommit till Finland. Eftersom prejudikatet styr rättspraxis, skulle det även utan någon lagändring ha en konsekvens för myndighetens tolkning. I och med avgörandet förtydligades rättsläget för distansförsäljning av alkohol avsevärt.

³³ Mäkelä, P & Warpenius K (2024) Alkoholijuomien kotiinkuljetus – tietopohjaa sääntelystä ja vaikutuksista. Tutkimuksesta tiiviisti 11/2024. Institutet för hälsa och välfärd, Helsingfors.

³⁴ Stockwell T, Gruenewald PJ. (2004) Controls on the physical availability of alcohol, The essential handbook of treatment and prevention of alcohol problems. West Sussex: John Wiley & Sons, 213–33.

Distansförsäljning av alkohol till Finland är inte olagligt, då säljarens faktiska bestämmanderätt har upphört innan alkoholdryckerna levereras till Finland. Till lagen fogas uttryckliga bestämmelser om distansförsäljning och om att finländare har rätt att köpa alkoholdrycker på distans.

Även om distansförsäljning enligt tillståndsmyndigheten Valviras anvisningar inte är tillåten, är det känt att distansförsäljning förekommer även i dag. Därför kan distansförsäljning inte betraktas som en helt ny försäljningskanal utan som en delvis etablerad del av alkoholmarknaden i Finland. Distansförsäljningens andel av den totala alkoholförsäljningen i Finland har under de senaste åren varit några procent. Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljning kan dock öka distansförsäljningen av alkohol något, eftersom en del konsumenter sannolikt inte i dag har velat eller vågat köpa alkohol från en utländsk distansförsäljare på grund av det oklara rättsläget. Delvis påverkas konsumenternas efterfrågan sannolikt av i vilken grad distansförsäljarna betalar de lagstadgade skatterna. Om lagstadgade skatter inte betalas vid distansförsäljning, blir det förmånligare att köpa alkoholdrycker på distans än från den inhemska detaljhandeln. Prisskillnaderna mellan utländska nätbutiker och inhemsk detaljhandel blir knappast särskilt stora, om skatterna betalas vid distansköp till Finland enligt bestämmelserna och transportkostnaderna från utlandet beaktas. Priset på alkoholdrycker inklusive skatt vore med andra ord sannolikt ungefär detsamma i utländska nätbutiker som i inhemsk detaljhandel.

Det är känt att endast en bråkdel av de lagstadgade skatterna på alkoholdrycker i dag betalas vid distansförsäljning. I ändringen av punktskattelagen, som trädde i kraft i september 2024, föreskrivs om en identifierande beteckning för transporter och också om köparens solidariska ansvar för skatterna, men än så länge tyder inget på skatterna betalats väsentligt i högre grad. Ändringen av alkohollagen kan i Finland öka utbudet från sådana utländska aktörer som vill agera enligt lagen och som i dag kan ha ansett att lagstiftningen är oklar och därför inte vill sälja sina produkter på distans till Finland. Harmoniseringen av definitionerna med punktskattelagen och möjligheterna att få information mellan Skatteförvaltningen och Tillstånds- och tillsynsverket³⁵ samt Tullen och Tillstånds- och tillsynsverket uppmuntrar för sin del aktörer att iaktta bestämmelserna i både alkohollagen och punktskattelagen. Å andra sidan kommer en del aktörer även framöver att försöka kringgå sina skattskyldigheter till exempel genom att dölja sin andel i ordnandet av transporter och således framställa situationen som distansköp. Eftersom heltäckande övervakning av distansförsäljning är en utmaning och förutsätter en hel del resurser, kan det vara svårt att ingripa i kringgående av skatt.

På det stora hela inverkar förtydligande av rättsläget för distansförsäljning av alkohol knappast så mycket på volymerna som konsumenter beställer från utlandet till Finland att detta skulle medföra betydande konsekvenser för den inhemska alkoholkonsumtionen eller de alkoholrelaterade skadorna. Denna bedömning får stöd även av den senaste tidens observationerna som gäller Sverige, där högsta domstolen i Sverige sommaren 2023 gav ett avgörande där den ansåg att distansförsäljning är tillåten i Sverige under vissa förutsättningar. Domen innehöll en hänvisning till de paragrafer som ändrats efter Rosengren-domen och målet Kommissionen mot Sverige och till regeringens proposition, som enligt domstolen redogör för att lagstiftarens avsikt varit att tillåta distansförsäljning. Enligt preliminära uppgifter har distansförsäljningen inte blivit en betydande försäljningskanal i Sverige efter ändringen. Trots

³⁵Tillstånds- och tillsynsverket inleder sin verksamhet 1.1.2026. Valviras och regionförvaltningsverkens uppgifter när det gäller alkohollagstiftningen överförs till Tillstånds- och tillsynsverket. Statens ämbetsverk på Åland övervakar ändå leveransen av alkoholdrycker på sitt område.

att distansförsäljningen skulle öka i Finland kan distansförsäljning ersätta inhemsk detaljhandel och resandeförsäljning. Propositionen medför dock konsekvenser för Alkos ställning, eftersom rättsläget förtydligas så att distansförsäljningen entydigt får rätt att sälja produkter som omfattas av monopolet, vilket försvagar grunderna för monopolet. Dessutom ökar propositionen konkurrensen mellan produkter som omfattas av monopolet, eftersom Alko framöver kommer att konkurrera med nätbutiker som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker med leverans. Utländska aktörer kan i bästa fall för konsumenter tillhandahålla produkter som omfattas av monopolet med endast något längre leveranstider än Alkos nätbutik.

Även framöver kommer sannolikt den övervägande delen av den alkohol som konsumeras att köpas på fysiska försäljningsställen, och andelen alkohol som köps med leverans kommer sannolikt vara relativt liten. Således inverkar propositionen sannolikt relativt lite på den totala alkoholkonsumtionen, och därför bedöms konsekvenserna av propositionen för den totala alkoholkonsumtionen bli relativt liten på samhällsnivå. Denna uppskattning är dock osäker. På individnivå kan leverans av alkoholdrycker, och särskilt expressleveranser, påverka i synnerhet riskbruket av alkohol i berusningssyfte och därmed de alkoholrelaterade skadorna. Propositionens konsekvenser för alkoholrelaterade skador beskrivs närmare avsnittet ”Konsekvenser för välbefinnande och hälsa”.

Propositionen har eftersträvat positiva ekonomiska konsekvenser, eftersom den främjar konsumenternas konsumtionsmöjligheter och affärsmöjligheterna för de aktörer som säljer alkoholdrycker på marknaden genom att möjliggöra leverans av alkoholdrycker. Även om propositionen samtidigt också ökar företagets administrativa börda främjar propositionen som helhet näringsverksamheten. Samtidigt kan propositionen medföra alkoholrelaterade nackdelar som i synnerhet ökar belastningen på social- och hälsovården samt upprätthållandet av den allmänna ordningen. Betydelsen av dessa negativa konsekvenser varierar dock beroende på om de granskas på individ- eller samhällsnivå. På samhällsnivå förblir propositionens konsekvenser för alkoholrelaterade skador sannolikt relativt små, men för vissa individer eller samhällen kan propositionens konsekvenser bli betydande. Det finns dock inga direkta vetenskapliga studier om sambandet mellan leverans av alkoholdrycker och alkoholrelaterade skador, vilka kunde användas för att göra exakta uppskattningar av sambandet mellan propositionen och alkoholrelaterade skador.

De föreslagna ändringarna av marknadsföringsbestämmelserna kan medföra positiva konsekvenser för företag som exporterar alkoholdrycker. Värdet på exporten av alkoholdrycker var 204 miljoner euro 2023. Största delen av värdet på exporten bestod av starka alkoholdrycker, vars andel av alkoholdrycker var cirka 70 procent. Sammanlagt 83 procent av exporten av starka alkoholdrycker gick till andra EES-länder, främst Estland, Polen och Sverige.³⁶ Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är den viktigaste exportmarknaden för alkoholdrycker, och genom möjliggörandet av marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben i andra EES-länder skapar propositionen bättre tillväxt- och internationaliseringsförutsättningar för alkoholföretag etablerade i Finland. Propositionen kan medföra små positiva konsekvenser för de offentliga finanserna i form av ökade skatteintäkter, om finländska alkoholtillverkare växer allt starkare på internationella marknader.

Eftersom det råder stor osäkerhet om de ekonomiska fördelar och skador som propositionen medför, är det mycket svårt att jämföra de ekonomiska fördelarna med de skador som propositionen medför. Propositionen medför också fördelar och nackdelar som det är mycket

³⁶ Tullens statistikdatabas.

svårt att jämföra med varandra på grund av deras avvikande art. Till exempel för konsumenter gör den föreslagna näthandeln skulle det lättare att jämföra priser på alkoholprodukter och minska behovet av att separat ta sig till en butik för att köpa alkoholdrycker. Leveranser och försäljning av alkoholdrycker till företag ger i sin tur inkomster. Propositionen kan medföra kostnader för social- och hälsovården samt upprätthållandet av den allmänna ordningen, om den ökar alkoholrelaterade skador eller störningar i den allmänna ordningen.

Statsminister Petteri Orpos regeringsprogram innehåller flera mål relaterade till alkoholmarknaden. Lagen om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen (RP 7/2024) trädde i kraft den 10 juni 2024. Lagen tillåter försäljning av starkare alkoholdrycker som framställts genom jäsnings i tillståndspliktig detaljhandel. Ändringarna av skatten på alkoholdrycker (RP 37/2023) som trädde i kraft i januari 2024 sänker beskattningen av öl och höjer alkoholskatten på vin och andra jästa drycker samt mellanprodukter och etylalkoholdrycker med en alkoholhalt på mer än 5,5 volymprocent. Propositionen medför främst konsekvenser för samma grupper av människor och aktörer som lagreformen som trädde i kraft 2024 och som möjliggjorde försäljning av starkare alkoholdrycker i tillståndspliktig detaljhandel. Propositionerna kan medföra kumulativa effekter i synnerhet för Alkos ställning. Beträktad som helhet medför propositionen konsekvenser för monopolet, berättigandet av Alkos ställning och Alkos försäljning. I övrigt medför propositionen sannolikt inte kumulativa konsekvenser som avsevärt stärker propositionens direkta konsekvenser. Även om propositionerna medför konsekvenser för försäljningskanalerna för alkoholdrycker, är de oberoende konsekvenserna av lagförslagen sannolikt relativt likartade även om det andra förslaget inte genomfördes. Enligt lagförslaget är leverans av alkoholdrycker tillåten om alkoholdryckerna har köpts och mottagits från inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning. Tillåtandet av försäljning av starkare alkoholdrycker i tillståndspliktig detaljhandel har därför inte påverkat vilka alkoholdrycker som kunde levereras från inhemsk detaljhandel i och med lagförslaget. Å andra sidan är det möjligt att tröskeln för att beställa alkoholdrycker från en livsmedelsbutik sänks, då det samtidigt är möjligt att köpa livsmedel och andra produkter där. Om man granskar regeringens övergripande alkoholpolitik under regeringsperioden hittills kan man se att den omfattat både åtgärder som sannolikt ökar alkoholkonsumtionen (försäljning av starkare jästa alkoholdrycker i tillståndspliktig detaljhandel) och skatteförändringar som sannolikt minskar den totala alkoholkonsumtionen. Ur näringsverksamhetens perspektiv följer propositionen målen för regeringsprogrammet för att främja rättvis och öppen konkurrens.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för de offentliga finanserna

Såsom det konstaterats ovan finns det inga direkta forskningsrön om alkoholleveransers inverkan på alkoholkonsumtionen, och på ett allmänt plan bedöms konsekvenserna av propositionen för den totala alkoholkonsumtionen vara små. Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljning anses inte heller medföra betydande direkta konsekvenser för den totala alkoholkonsumtionen. Sannolikt kommer en del av inköpen av alkoholdrycker i utländska nätbutiker att ersätta inköp i Finland och resandeförsäljning, och således ökar den totala konsumtionen inte nämnvärt. Trots det kan propositionen medföra konsekvenser för de offentliga finanserna vad gäller intäkter och kostnader som alkoholbruk orsakar. Den alkoholrelaterade belastningen på social- och hälsovården är stor. När det gäller hälso- och sjukvården framträder belastningen till exempel i form av avgiftnings- och avvänjningsbehandling relaterad till alkohol och långvarig behandling av beroende eller akut behandling av skador på grund av berusningstillstånd. Inom socialvården framträder belastningen i sin tur till exempel i form av socialjourens interventioner i samband med

familjevåld, bedömning av behovet av brådskande vård för barn eller utmaningar med ekonomiskt utkomststöd eller boende. Om propositionen ökar den totala alkoholkonsumtionen eller alkoholkonsumtionen bland storkonsumenter, kan propositionen också orsaka belastning på social- och hälsovården och således också ökade kostnader för behandling av alkoholrelaterade skador. På det stora hela är de direkta konsekvenserna av denna regeringsproposition för belastningen på social- och hälsovårdssystemet främst negativa men ändå relativt små. Konsekvenserna kan variera mellan olika regioner, eftersom alkoholproblemen i Finland varierar i hög grad mellan regionerna. Trots att konsekvenserna sannolikt blir relativt små är de en utmaning ur social- och hälsovårdens perspektiv, eftersom tillgången till tjänster och resurserna, i synnerhet när det gäller mentalvårds- och missbrukartjänsterna, anses vara knappa och delvis otillräckliga. Inom välfärdsområdena väntas behovet av missbrukar- och beroendetjänster öka på grund av de ökande missbruks- och beroendeproblemen samt förbättringen av tjänsternas tillgänglighet.³⁷ Samtidigt är den offentliga servicen utsatt för kraftigt nedskärningstryck.

Tidigare har distansförsäljning av alkohol attraherat kunder på grund av betydligt förmånligare priser än i Finland, vilket inneburit att alkoholskatt endast har betalats på en bråkdel av den utländska näthandeln med alkoholdrycker av säljarna eller köparna i enlighet med bestämmelserna. I dag uppgår alkoholskatten från näthandeln till cirka en miljon euro om året, medan det kalkylmässiga beloppet av alkoholskatt på alkoholdrycker som köptes i nätbutiker t.ex. 2023, uppskattningsvis 0,7 miljoner liter 100-procentig alkohol³⁸, skulle ha varit cirka 30 miljoner euro. Köpen i webbutikerna skulle sannolikt inte resultera i en lika stor försäljning om skatterna på alla drycker betalades i Finland enligt lag. Detta beror på att en del av webbköpen av drycker sannolikt inte skulle göras. I stället skulle de tas till Finland genom skattefri resandeförsel eller köpas från inhemsk detaljhandel. Propositionen kan medföra konsekvenser för utfallet av alkoholskatt, om punktskatterna på utländska webbköp i och med propositionen mer ofta betalas lagenligt i Finland.

Ändringen av alkohollagen kan i Finland öka utbudet från sådana utländska aktörer som vill agera enligt lagen och som i dag kan ha ansett att lagstiftningen är oklar och därför inte vill sälja sina produkter på distans till Finland. Harmoniseringen av definitionerna med punktskattelagen och rätten att få information mellan Skatteförvaltningen och Tillstånds- och tillsynsverket samt Tullen och Tillstånds- och tillsynsverket bidrar för sin del till att myndigheterna bättre kan samarbeta vid tillsynen av distansförsäljning och aktörer uppmuntras att iaktta bestämmelserna i både alkohollagen och punktskattelagen. Samtidigt kan tillåtandet av distansförsäljning i alkohollagen på ett entydigt sätt, som stöder en effektiv indrivning av punktskatter, även påverka distansförsäljningen negativt, eftersom distansförsäljningens popularitet har berott på betydligt förmånligare priser än i Finland på grund av att skatterna inte har betalats. Å andra sidan kommer en del aktörer även framöver att försöka kringgå sina skattskyldigheter till exempel genom att dölja sin andel i ordnandet av transporter och således framställa situationen som distansköp. Eftersom heltäckande övervakning av distansförsäljning är en utmaning och förutsätter en hel del resurser, kan det vara svårt att ingripa i kringgående av skatt. Om propositionen styr alkoholkonsumtionen bort från obeskattade utländska webbköp till inhemsk

³⁷ Päihde- ja riippuvuuspalvelut muutoksessa – tuloksia hyvinvointialuekyselyistä 2024. Tutkimuksesta tiiviisti 7/2025. THL. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150871/URN_ISBN_978-952-408-469-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁸ Alkoholijuomien matkustajatuonti ja verkko-ostaminen 2023. Tilastoraportti 10/2024, 1.3.2024. THL. <https://www.julkari.fi/handle/10024/148582>

detaljhandel, kan även detta medföra små positiva konsekvenser för utfallet av alkoholskatt. På det stora hela är propositionens konsekvenser för utfallet av alkoholskatt sannolikt dock små.

Propositionens nödvändiga budgetkonsekvenser riktas till anslaget för Tillstånds- och tillsynsverket som inleder sin verksamhet 1.1.2026. Propositionen ökar arbetet och kostnaderna för de myndigheter som utövar tillsyn över alkohollagen, dvs. Tillstånds- och tillsynsverket från och med 1.1.2026, eftersom ett helt nytt leveranstillstånd för alkoholdrycker blir föremål för tillsynen. I och med propositionen kan Tillstånds- och tillsynsverket ta ut tillsynsavgifter av leveranstillståndshavare.

Konsekvenser för Alkos ställning

Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljningen kan ha konsekvenser även för Alkos marknadsandel av de alkoholdrycker som finländska konsumenter förbrukar. När distansförsäljning inte förbjuds i fråga om drycker som överskrider gränsen för detaljförsäljning, får utländska aktörer även sälja starka alkoholdrycker i Finland på distans, medan inhemska aktörer endast får sälja drycker som innehåller 5,5/8,0 volymprocent etylalkohol.

Högsta domstolens prejudikat (2025:71) förtydligade avsevärt rättsläget för distansförsäljning i september 2025. I fallet hade A idkat försäljning av alkoholdrycker från Estland till Finland via ett estniskt bolags webbplats för näthandel. I samband med beställningen hade nätbutikens kund kunnat välja mellan att själv hämta de alkoholdrycker som kunden beställt, varvid kunden även hade möjlighet att ordna hämtningen så att en tredje part hämtar produkterna från säljarens lager. Alternativt hade kunden möjlighet att befullmäktiga ett speditjonsbolag som var oberoende i förhållande till säljaren och som säljaren föreslagit att hjälpa till att ingå ett transportavtal med ett transportföretag. Om kunden hade valt det senare alternativet, hade transportföretaget levererat alkoholdryckerna till kunden till Finland. Högsta domstolen ansåg utifrån de grunder som framgår närmare av sitt avgörande att A inte fört in alkoholdrycker i landet och inte heller sålt sådana i Finland i strid med alkohollagen. Åtalet om grovt alkoholbrott förkastades.

Högsta domstolen ansåg att försäljningsverksamheten rörande alkoholdrycker i sin helhet hade skett i Estland och begränsat sig till ett område utanför Finland. Högsta domstolen ansåg att A inte hade fört in alkoholdrycker till Finland eller sålt sådana i Finland i strid med alkohollagen. I samband med en beställning av alkoholdrycker hade köparen möjlighet att i nätbutiken välja att hämta produkterna själv och då även befullmäktiga ett speditjons- eller transportbolag som kunden själv valde för att hämta dryckerna från nätbutikens lager. Alternativt hade köparen möjlighet att i samband med beställningen i nätbutiken befullmäktiga speditjonsbolaget att ge hjälp att ingå ett transportavtal med en separat transportrörelse. Det pris som skulle betalas för transporten hade debiterats från köparen på samma gång som de beställda alkoholdryckerna, men bolaget hade inte fått någon ersättning för transporten, utan transportavgifterna har vidarefakturerats till speditjonsbolagen.

Högsta domstolen ansåg utifrån de omständigheter som konstaterats vara utredda i hovrättens dom att speditjonsbolagens och transportföretagens verksamhet inte bildat någon enhetlig händelseserie tillsammans med verksamheten vid B Oü som sålt alkoholdrycker i en nätbutik och omfattats av A:s bestämmanderätt. Speditjonsbolagen och transportföretagen hade varit självständiga och oberoende i förhållanden till B Oü och de hade inte betalat något förmedlingsarvode för de transporter som de fått från sina köpare till bolaget. A:s faktiska bestämmanderätt över dryckerna har upphört då bolaget överlätit alkoholdryckerna via speditjonsbolaget till transportföretaget.

Enligt artikel 37 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. I princip förutsätter artikel 37 endast att monopol inte får diskriminera andra länders medborgare, och den tar inte direkt ställning till på vilka grunder monopol kan upprätthållas. Å andra sidan är monopol alltid betydande undantag från EU-rätten, som utgår från fri rörlighet för varor. När Finland anslöt sig till EU avvecklades alla andra alkoholrelaterade monopol utom detaljhandelsmonopolet. Detaljhandelsmonopolet motiverades uttryckligen med folkhälsoskäl. Utifrån EU-domstolens rättspraxis kan det i sig anses vara uppenbart att medlemsstaterna får förebygga skadliga alkoholrelaterade konsekvenser för hälsan och samhället genom att begränsa tillgången till alkohol och bevilja ensamrätt. Begränsningarna ska dock vara icke-diskriminerande och proportionella. De ska vara ägnade att säkerställa att målsättningarna uppnås, och de får inte vara mera inskränkande än vad som är nödvändigt för detta. Behovet av att uppnå de mål som ställts upp ska tillgodoses på ett konsekvent och systematiskt sätt. Om monopolet krymper så mycket att det inte längre skyddar folkhälsan på ett trovärdigt sätt, är det möjligt att monopolets existensberättigande anses stå i strid med EU-rätten. Eftersom det avtalades om detaljhandelsmonopolet för alkohol när Finland anslöt sig till EU och eftersom artikel 37 i EUF-fördraget dock tillåter monopol, är det sannolikt att tröskeln för att ifrågasätta monopolet med stöd av EU-rätten är hög.

Ju populärare distansförsäljning blir, desto mer försvagas Alkos marknadsandel. En eventuell minskning av Alkos försäljning och populariteten för beställning från utlandet påverkas sannolikt avsevärt av i vilken utsträckning skatt betalas på alkoholdrycker. Om skatt betalas på alkoholdrycker som köpts i utlandet enligt lagen, kommer priset på alkoholdryckerna inte nämnvärt att avvika från priset på alkoholdrycker som köpts i Finland. Då har konsumenter inte lika stora incitament att köpa alkoholdrycker i utlandet. Då rättsläget för distansförsäljning har varit oklart och myndigheternas anvisningar inte nödvändigtvis varit tydliga för konsumenterna har skatt betalats på ändamålsenligt sätt endast för en bråkdel av de alkoholdrycker som beställts från utlandet. Det är sannolikt att åtminstone en del av aktörer som idkar distansförsäljning kommer att försöka kringgå skatt för att kunna sälja alkoholdrycker till förmånliga priser i Finland. En del av dem som gör inköp på webben kan således börja handla hos aktörer som erbjuder lägre priser på grund av kringgående av skatt. Å andra sidan har distansförsäljning på vissa villkor varit tillåten till exempel i Sverige sedan sommaren 2023, men enligt preliminära uppgifter har distansförsäljning inte blivit en betydande försäljningskanal.

I Sverige gav högsta domstolen sommaren 2023 ett avgörande (Winefinder, T 4709-22), där den ansåg att distansförsäljning var tillåten i Sverige. Domen innehöll en hänvisning till de paragrafer som ändrats efter Rosengren-domen och målet Kommissionen mot Sverige och till regeringens proposition, som enligt domstolen redogör för att avsikten varit att tillåta distansförsäljning. Domen behandlas närmare i avsnitt 5.2. Efter domen meddelade ministern som ansvarar för alkoholfrågor i Sverige att den svenska regeringen skulle bedöma behovet av lagändringar för att skydda Systembolagets detaljhandelsmonopol.³⁹ För närvarande finns det dock inga sådana aktuella lagprojekt i Sverige. Enligt preliminära uppgifter har inköpen av alkohol från utländska nätbutiker inte ökat särskilt mycket i Sverige. Winefinder-domen meddelades i juli 2023. År 2023 stod inköpen av alkohol från utländska nätbutiker för 1,9 procent av den totala konsumtionen, medan distansförsäljningens andel 2022 var 2,2 procent av den totala konsumtionen. Jämfört med 2019 har inköpen av alkoholdrycker från utländska nätbutiker ökat. År 2019 stod inköpen från utländska nätbutiker för 1,2 procent av den totala

³⁹ <https://www.expressen.se/nyheter/regeringen-vill-skydda-monopolet-efter-domen/>

konsumtionen och 2023 för 1,9 procent.⁴⁰ Delvis kan nätinköpsens andel av den totala försäljningen ha påverkats av den skärpta skattekontrollen i Sverige, vilket resulterat i stränga straff för kringgående av alkoholskatt. Enligt enkäter är många svenskar inte heller medvetna om det ändrade rättsläget och om att det är tillåtet att köpa alkoholdrycker från utländska nätbutiker – enligt en enkät från maj 2024 kände 39 procent inte till att det är lagligt även för andra aktörer än Systembolaget att sälja alkohol på webben eller alternativt trodde de att det var olagligt⁴¹.

Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljning så att alla alkoholdrycker får säljas på distans kan i vilket fall som helst orsaka pristryck på Alko. Alko är inte utsatt för direkt konkurrens innanför Finlands gränser när det gäller produkter som omfattas av monopolet. I och med att rättsläget förtydligats kan distansförsäljningen utbredas, vilket kan leda till att prispress förekommer i synnerhet på produkter som omfattas av monopolet, det vill säga till exempel vin och starka alkoholdrycker. Beskattningen av dem är dock strängare och försäljningsmarginalen mindre än för svaga alkoholdrycker. Till exempel när det gäller en 0,7 liters flaska som innehåller 40 procent alkohol och som säljs på Alko är skatternas andel 72 procent, medan försäljningsmarginalen är 9 procent. För alla alkoholdrycker är Alkos försäljningsmarginal 17 procent i genomsnitt av priset inklusive alkoholskatt. Om Alko tvingas sänka försäljningsmarginalen minskar lönsamheten.

Delvis påverkas Alkos situation av att dess ställning är annorlunda än distansförsäljarnas, eftersom Alko med anledning av sin monopolställning har en lagstadgad skyldighet att bemöta säljare opartiskt och icke-diskriminerande. Enligt alkohollagens 25 § ska alkoholbolagets beslut om att införa alkoholdrycker i detaljhandeln och avlägsna alkoholdrycker ur detaljhandeln och om prissättning av alkoholdrycker fattas på offentliga och opartiska grunder, oberoende av tillverkarens eller försäljarens nationalitet eller hemort. Kravet på Alkos icke-diskriminerande verksamhet gäller också hur alkoholdrycker ställs fram, andra försäljningsarrangemang i Alkos butiker och övrig presentation av alkoholdrycker för konsumenterna. Enligt 16 § i statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen (151/2018) ska alkoholbolaget besluta om prissättningen av alkoholdrycker enligt produktgrupp på ett sådant sätt att intäkterna från försäljningen enligt produktgrupp och de genomsnittliga kostnaderna kan specificeras. Alko kan alltså inte sänka priset på enskilda produkter, utan försäljningsmarginalens storlek gäller hela produktgruppen. Om rättsläget för gränsöverskridande distansförsäljning förtydligas så att det blir möjligt även för andra aktörer att sälja produkter som omfattas av monopolet utan begränsningar, sker försäljningen av dessa produkter inte enbart inom ramen för ensamrätten utan på en konkurrerad marknad. Distansförsäljare kan således effektivare konkurrera med hjälp av priser på enskilda alkoholdrycker.

Jämfört med de andra nordiska alkoholmonopolen är Alkos sortiment av produkter som omfattas av monopolet redan i dag minst. Lagreformen, som trädde i kraft i juni 2024, förefaller att i hög grad ha lett till att detaljhandelsbutiker har tagit över delar Alkos tidigare försäljning, och tillåtandet av distansförsäljning av produkter som omfattas av monopolet kan i viss grad leda till att distansförsäljning tar över delar av Alkos försäljning. Å andra sidan försvagar

⁴⁰ Trolldal B. Alkoholkonsumtionen i Sverige 2001–2023. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN); 2024. Rapport 231.

⁴¹ E-handel av alkoholhaltiga drycker 2024. <https://www.svl.se/app/uploads/2024/05/svl-rapport-undersokning-e-handel-verian-maj-2024.pdf>

tillåtandet av distansförsäljning av produkter som omfattas av monopolet grunderna för monopolets existensberättigande.

Lagändringens konsekvenser för Alko bedöms vara små då högsta domstolens prejudikat (2025:71) förtydligat rättsläget för distansförsäljningen. Utan lagändringen skulle Alko dock inte ha någon möjlighet att sälja sina produkter för att levereras till sina kunder i motsats till distansförsäljare som är etablerade i andra EU- och EES-länder. Med andra ord förbättrar lagändringen Alkos ställning till denna del.

Konsekvenser för företag

På ett allmänt plan ökar propositionen funktionaliteten och konkurrensen på marknaden, eftersom den möjliggör leverans av alkoholdrycker från alla innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Alla detaljhandelstillståndshavare, alkoholbolaget och till exempel transport- och budtjänster beviljas tillstånd för leverans av alkoholdrycker på de villkor som propositionen förutsätter. Även ett företag etablerat i utlandet kan beviljas leveranstillstånd. En förutsättning för leverans av alkoholdrycker är att alkoholdryckerna har köpts från en detaljhandel, alkoholbolaget eller genom gränsöverskridande distansförsäljning. Med andra ord förbättrar propositionen möjligheterna till affärsverksamhet även för inhemska aktörer som säljer alkoholdrycker lagligt, eftersom kretsen av köpare kan utvidgas även till sådana konsumenter som inte annars skulle besöka ett försäljningsställe. Säljare av alkoholdrycker som är etablerade utomlands får även framöver sälja alla alkoholdrycker, även sådana som omfattas av Alkos monopol, till Finland och inte heller framöver förutsätts tillstånd eller en anmälan om den egna verksamheten av utländska distansförsäljare. I propositionen föreslås inga ändringar som gäller Alkos monopol. Således får inhemska detaljhandelsaktörer däremot med leverans endast sälja alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol.

Aktörer som är etablerade i utlandet får även framöver till Finland på distans sälja sådana alkoholdrycker som detaljhandelsaktörer etablerade i Finland enligt lag inte får sälja och för vilket det inte ens kan beviljas tillstånd. Det kan bli lockande för företagen att etablera sig i ett annat EU-land, varifrån företaget utan tillstånds- eller anmälningskyldighet får sälja till exempel alkoholdrycker över 8 procent till konsumenter som bor i Finland.

Lagändringen kan i synnerhet öka utbudet av alkoholdrycker från sådana alkoholsäljare som etablerat sig i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen och som vill agera lagenligt och som i nuläget har ansett att rättsläget för distansförsäljning av alkohol varit oklart och därför inte sålt alkoholdrycker på distans till Finland. En ökad konkurrens kan öka trycket på att sänka priserna på alkoholdrycker, men på denna punkt finns det många osäkerhetsfaktorer. Med tanke på jämlika konkurrensförutsättningar har det betydelse hur effektivt skatterna på inköp från nätbutiker i andra EU-medlemsstater betalas.

Dagligvaruhandeln är den största alkoholförsäljningskanalen i Finland. År 2024 köptes 52 procent av alkoholen enligt statistiken från detaljhandeln utanför Alko, dvs. från livsmedelsbutiker, kiosker och servicestationer. Näthandeln med livsmedel har ökat i popularitet de senaste åren och dess andel av dagligvaruförsäljningen var 3,0 procent 2024⁴².

⁴² PTY ry. (26.03.2025). Päivittäistavarakaupan myynti ja markkinaosuudet 2024.
<https://www.pty.fi/blog/2025/03/26/paivittaistavarakaupan-myynti-ja-markkinaosuudet-2024/>

För närvarande kan konsumenter inte beställa alkoholdrycker som levereras från nätbutiken med livsmedelsbeställningar. Enligt propositionen kan konsumenter få alla dagligvaror levererade från en nätbutik, vilket kan främja näthandeln med dagligvaror. Hemleveranstjänsternas växande popularitet visar att konsumenter är redo att betala för hemleverans om det underlättar vardagen. Sannolikt kommer vissa företag inom dagligvaruhandeln att själv leverera alkoholdrycker, men en betydande del av företagen kommer sannolikt också att anlita externa transportföretag för leveranser av alkoholdrycker.

Propositionen kan också öka restaurangernas affärsmöjligheter. Leveransen av alkoholdrycker kan särskilt utnyttjas av matrestauranger med detaljhandelstillstånd för alkohol som i dag transporterar matportioner till kunder som egen verksamhet eller som har ingått avtal om transport med andra företag. Om en restaurang själv levererar alkohol till kunder kräver det leveranstillstånd för alkoholdrycker. Om alkoholdrycker levereras av ett annat företag, till exempel en budtjänst, ska detta företag ha leveranstillstånd för alkoholdrycker. Leverans av alkoholdrycker är inte endast en näringslivsfrämjande reform ur restaurangbranschens perspektiv. Försäljning av alkoholdrycker med leverans kan delvis ske på serveringsförsäljningens bekostnad. Således kan propositionen försvaga ställningen i synnerhet för restauranger som har serveringstillstånd men inte detaljhandelstillstånd. Om alkoholkonsumtionen i hemmen ökar till följd av propositionen, kan det i sin tur minska alkoholförsäljningen på restauranger.

Leverantörer av alkoholdrycker som agerar för tillståndsinnehavarens räkning ska ha deltagit i utbildning i leveranser av alkoholdrycker (leveranspass för alkoholdrycker). Leveranspasset för alkoholdrycker följer samma principer som nuvarande serveringspasset. Leveranspasset för alkoholdrycker medför små kostnader för företag som ägnar sig åt leverans av alkoholdrycker i form av bland annat direkta utbildningskostnader och vikariearrangemang. De direkta kostnaderna för examen för leveranspass kommer troligen att vara några tiotals euro per deltagare. Till exempel varierar priserna på examina för serveringspass för närvarande i allmänhet mellan cirka 30 och 60 euro.

Företag som levererar alkoholdrycker orsakas kostnader för att ansöka om leveranstillstånd, i synnerhet i form av den tillståndsavgift som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut.⁴³ Bestämmelser om de avgifter som verket tar ut finns i förordningen om statsrådet, och beloppet av den avgift som tas ut vid ansökan om leveranstillstånd för alkoholdrycker kommer att bestämmas genom förordning av statsrådet. Dessutom tas en årlig tillsynsavgift ut av leveranstillståndshavare. Kostnaderna för att ansöka om tillstånd och de årliga tillsynsavgifterna kan i synnerhet minska vissa små aktörers intresse att ansöka om tillstånd. Beloppet av tillsynsavgiften för leverans av alkoholdrycker varierar enligt propositionen med de leveransvolymerna som tillståndshavaren redovisar. Tillsynsavgiften är minst grundavgiften på 100 euro, och den ökar med 0,1 euro per leverans för den del som överstiger tusen leveranser. Sådana aktörer, som levererar tillräckligt stora volymer av alkoholdrycker och får tillräckligt stora inkomster för det i förhållande till kostnaderna för tillståndet kommer sannolikt att ansöka om leveranstillstånd för alkoholdrycker. Aktörer som för närvarande säljer alkohol lagligt men som inte själva tänker börja leverera alkoholdrycker i och med propositionen kan anlita transport- eller matbudtjänster med

⁴³ Tillsynen över detaljförsäljningen och serveringen av alkoholdrycker samt över reklam för alkohol hör numera till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och regionförvaltningsverken. Riksdagen godkände regeringspropositionen om en reform av statens regionförvaltning 19.6.2025. Därmed överförs även regionförvaltningsverkens och Valviras tillstånds- och tillsynsuppgifter i enlighet med alkohollagen till Tillstånds- och tillsynsverket.

leveranstillstånd för att leverera alkoholdrycker. För närvarande använder vissa matbudtjänster i Finland självständiga företagare för transporter, och det är möjligt att självständiga företagare kommer att ansöka om leveranstillstånd för alkoholdrycker. Tillstånds- och tillsynsavgifterna kan dock vara stora för självständiga företagare i förhållande till inkomsten av verksamheten. Därför är det mer sannolikt att en plattformstjänst ansöker om tillstånd och därefter anlitar självständiga företagare i sin verksamhet.

Propositionen medför positiva konsekvenser för sådana företag som exporterar alkoholdrycker till EU:s inre marknad. Konsekvenserna omfattar i synnerhet företag som exporterar starka alkoholdrycker till andra EES-länder. Enligt den gällande lagen är det i regel förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker. På webben är marknadsföring tillåten endast i detaljhandels- eller serveringsprislistor samt i tillverkarens eller partisäljarens produktkataloger så att alla tillgängliga drycker presenteras på ett enhetligt sätt för konsumenter. På grund av ursprungslandsprincipen kan en i Finland etablerad tillverkare av alkoholdrycker inte för närvarande marknadsföra starka alkoholdrycker på webben eller i sociala medier på ett annat sätt i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, även om marknadsföringen huvudsakligen eller enbart riktar sig till denna stat och inte till Finland. Möjligheten till en mer omfattande marknadsföring som riktar sig till andra EES-länder kan förbättra kännedomen om finländska alkoholvarumärken och företagens ekonomiska ställning.

Alkoholförpackningar, såsom flaskor och burkar, som säljs på distans till Finland omfattas inte av det nationella Palpa-återvinningssystemet, som administreras av dryckesindustrin och handeln. Förpackningar som kommer till Finland hamnar dock ofta i återvinningssystemet för dryckesförpackningar. Hanteringen av dryckesförpackningar som beställts på distans kan orsaka inhemska aktörer extra kostnader, om icke-pantförsedda förpackningar lämnas i flaskautomater. Avfallslagen (646/2011) innehåller bestämmelser om producentansvaret för förpackningar, vilka även gäller utländska distansförsäljare. En distansförsäljare har även skyldighet att betala punktskatt på dryckesförpackningar till Finland. Å andra sidan omfattas inte heller förpackningarna på alkoholdrycker som förts in som resandeförsel av Palpa-systemet. Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljning bedöms inte avsevärt öka den mängd alkohol som beställs till Finland. Köp av alkoholdrycker genom distansförsäljning kan i viss mån ersätta resandeförseln av alkohol.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Tillsynen över detaljförsäljningen och serveringen av alkoholdrycker samt över reklam för alkohol hör numera till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och regionförvaltningsverken. Riksdagen godkände regeringspropositionen om en reform av statens regionförvaltning 19.6.2025. I och med reformen av statens regionförvaltning slopas Valvira och regionförvaltningsverken och deras uppgifter överförs till statens Tillstånds- och tillsynsverk som grundas vid ingången av 2026. Därmed överförs även regionförvaltningsverkens och Valviras tillstånds- och tillsynsuppgifter i enlighet med alkohollagen till Tillstånds- och tillsynsverket.

Enligt propositionen ska Tillstånds- och tillsynsverket även utöva tillsyn över leveranserna av alkoholdrycker. Aktörer som planerar att börja leverera alkoholdrycker ska ansöka om leveranstillstånd för alkoholdrycker hos Tillstånds- och tillsynsverket. Dessutom övervakar Tillstånds- och tillsynsverket distansförsäljningen av alkoholdrycker. När det gäller distansförsäljningen fokuserar tillsynen på leveranstillståndshavare, eftersom de ansvarar för överlåtelse även vid distansförsäljning. Distansförsäljares agerande kan vid behov utredas, om det förekommer misstankar om att distansförsäljaren inte på försändelsen angett att den

innehåller alkoholdrycker eller starka alkoholdrycker. Dessutom instruerar Tillstånds- och tillsynsverket distansförsäljare och inhemska leveranstillståndshavare i tillämpningen av bestämmelserna om distansförsäljning. Regelbunden tillsyn riktas inte mot distansförsäljare, men de kan övervakas till exempel med hjälp av anmälningar av missförhållanden eller stickprov.

I början av 2024 fanns det cirka 4 200 giltiga detaljhandelstillstånd för alkohol och cirka 490 Alko-butiker eller utlämningsställen och cirka 9 900 giltiga alkoholserveringstillstånd i Finland. Cirka 1 400 innehavare av alkoholserveringstillstånd hade även detaljhandelstillstånd för alkohol. Propositionen ökar antalet tillsynsobjekt för alkoholmyndigheterna och därmed deras tillsynsarbete. Ett stort antal sökande av leveranstillstånd för alkoholdrycker saknar detaljhandelstillstånd för alkohol. Leverans av alkoholdrycker som ny tillståndprocess ökar avsevärt tillståndsförvaltningens arbete, åtminstone när lagen träder i kraft, men också som en regelbunden och permanent form av tillståndsförvaltning.

Propositionen ökar antalet tillsynsobjekt för alkoholmyndigheterna avsevärt och samtidigt deras tillsynsarbete. Medan alkoholmyndigheterna tidigare har utövat tillsyn över cirka 14 500 serverings- eller detaljhandelsställen kommer det i framtiden att finnas ett i praktiken obegränsat antal utlämningsställen för alkoholdrycker. Myndighetstillsynen över leveranserna av alkoholdrycker sker delvis genom testköp, vilket är en helt ny form av myndighetstillsyn i samband med försäljning av alkohol i Finland. Detta förutsätter nya operativa modeller. Även av detta skäl ökar behovet av tillsynsbehovet tillfälligt. En ny uppgift för Tillstånds- och tillsynsverket är att instruera läroanstalter i anordnandet av prov för leveranspass.

Vid bedömningen av de anslagsbehov som propositionen orsakar alkoholförvaltningen och utfallet av tillsynsavgifter har man antagit att det skulle finnas cirka 100–300 innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Antagandet är behäftat med betydande osäkerhet, eftersom det är mycket svårt att förutsäga hur aktörer som levererar alkoholdrycker i praktiken kommer att organisera sin verksamhet. En del av de nuvarande innehavarna av detaljhandelstillstånd för alkohol kommer eventuellt att själva ordna leveranser av alkoholdrycker, men ett betydande antal kommer sannolikt att anlita externa transportföretag för leveranser av alkoholdrycker. Av denna anledning har det vid konsekvensbedömningen av propositionen antagits att det kommer att finnas ett betydligt färre antal leveranstillståndshavare för alkoholdrycker än exempelvis innehavare av detaljhandelstillstånd för alkohol.

Tillstånds- och tillsynsverket ansvarar framöver för att utfärda tillstånd till dem som ansöker om leveranstillstånd för alkoholdrycker, övervaka leveranstillståndshavare för alkoholdrycker och övervaka distansförsäljningen av alkoholdrycker. De nya uppgifterna medför även extra arbete för Tillstånds- och tillsynsverket. Under lagens första tillämpningsår koncentreras Tillstånds- och tillsynsverkets uppgifter i synnerhet till att utfärda tillstånd till dem som ansöker om leveranstillstånd för alkoholdrycker och förbereda olika gemensamma rutiner och anvisningar som är nödvändiga för verkets uppgifter. Ansökan om leveranstillstånd för alkoholdrycker inleds fem månader efter att lagen trätt i kraft och företagen kan börja utöva leverans av alkoholdrycker sju månader efter att lagen trätt i kraft.

Behovet av tilläggsarbete för tillståndsprövning finansieras med de tillståndsavgifter som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut av leveranstillståndssökande. Eftersom det är svårt att prognostisera antalet leveranstillståndssökande är verkets tillståndsavgiftsinkomster osäkra. Om tillståndsavgiften antas motsvara exempelvis avgiften för ett serveringstillstånd för en sökande som saknar serveringsställe (950 euro) skulle 100–300 tillståndssökande innebära en tillståndsavgiftsinkomst på cirka 100 000–290 000 euro. Det tilläggsarbete som utfärdande av tillstånd orsakar Tillstånds- och tillsynsverket 2026 bedöms vara två årsverken (160 000 euro).

Från och med 2027 minskas behovet av tilläggsarbete till följd av utfärdande av tillstånd och bedöms utgöra ett årsverke motsvarande 80 000 euro. Tillstånds- och tillsynsverkets tilläggsarbete till följd av tillsyn av innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker bedöms 2026 vara tre årsverken (240 000 euro) och från och med 2027 vara fyra årsverken (320 000 euro). Under lagens första tillämpningsår är tilläggsarbetet till följd av tillsyn mindre än från och med 2027, eftersom företag endast kan leverera alkoholdrycker under en del av 2026. Även tillsynen av distansförsäljning orsakar tilläggsarbete för Tillstånds- och tillsynsverket. Från och med 2026 bedöms tilläggsarbetet vara ett årsverke (80 000 euro).

Tillstånds- och tillsynsverket tar ut en tillsynsavgift av innehavarna av leveranstillstånd för alkoholdrycker som täcker de kostnader som verket orsakas till följd av tillsynen över leveranstillstånd för alkoholdrycker. Motsvarande tillsynsavgifter tas också ut av innehavare av detaljhandels- och serveringstillstånd. Enligt propositionen bestäms tillsynsavgifterna på basis av leveranserna av innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Alla leveranstillståndshavare debiteras en grundavgift på 100 euro. För den del som överstiger tusen leveranser är beloppet av tillsynsavgiften 0,1 euro per leverans utöver grundavgiften. Till exempel skulle leveransavgiften för en tillståndshavare som utför 10 000 leveranser per år vara 1 000 euro. De tillsynsavgifter som samlas in är behäftade med stor osäkerhet både när det gäller antalet leveranstillståndshavare och antalet leveranser. Vid estimeringen av utfallet av tillsynsavgifter har det antagits att en stor andel av tillståndshavarna (cirka tre fjärdedelar) är vara relativt små aktörer som betalar den grundläggande tillsynsavgiften. Cirka en fjärdedel av tillståndshavarna antas vara något större aktörer med tiotusentals leveranser per år. Enligt scenariot finns det dessutom några stora aktörer, vars årliga leveransvolym uppgår till hundratusentals leveranser. Med ovan nämnda antaganden uppskattas intäkterna som samlas in med tillsynsavgifter uppgå till cirka 200 000–350 000 euro om året.

Intäkterna av alkoholtillsynsavgifter intäktsförs på moment 11.10.19. (övriga inkomster av skattenatur). Med de insamlade tillsynsavgifterna är det möjligt att finansiera Tillstånds- och tillsynsverkets tilläggsarbete till följd av tillsynen av innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker med anledning av propositionen. Tillsynsavgifter inflyter ännu inte 2026, eftersom tillsynsavgifterna faktureras i efterhand utifrån faktiska leveranser som tillståndshavaren meddelat. Därmed redovisas tillsynsavgifter till staten första gången 2027.

I budgetförslaget för 2026 beaktas 240 000 euro för tilläggsarbete till följd av propositionen. Detta är 80 000 euro mindre än det tilläggsarbete som Tillstånds- och tillsynsverket bedöms få till följd av tillsynsuppgifter i enlighet med propositionen. Därmed bör Tillstånds- och tillsynsverket kunna utföra en del av tillsynen i enlighet med propositionen genom verkets befintliga omkostnader. Finansieringen av Tillstånds- och tillsynsverkets nya uppgifter till följd av propositionen och nivån för de tillsynsavgifter som tas ut av tillståndshavare ska granskas på nytt efter att ändringen har trätt i kraft med beaktade av det slutliga antalet innehavare av leveranstillstånd, överensstämmelsen mellan de insamlade tillsynsavgifterna och de resurser som krävs för tillsynen och erfarenheter av hur tillsynsarbetet genomförs i praktiken.

I budgetförslaget för 2025 beviljades regionförvaltningsverken ett tilläggsanslag på 160 000 euro och Valvira ett tilläggsanslag på 80 000 euro för tillsynen över leveranser av alkoholdrycker med anledning av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (RP 173/2024 rd). Regeringen har dock beslutat att återkalla propositionen, vilket innebär att regionförvaltningsverken och Valvira inte får nya tillsynsuppgifter under 2025. Därför bör tilläggsanslaget i budgetförslaget för 2025 strykas från regionförvaltningsverkens och Valviras moment för omkostnader.

Utöver det permanenta tilläggsresursbehovet har Valvira beviljats en engångsresurs på 375 000 euro för ändringar i alkoholnäringsregistret, e-tjänster och ansökningsblanketter i samband med det tredje ändringsbudgetförslaget för 2024. Ändringarna i alkoholnäringsregistret, e-tjänsterna och ansökningsblanketterna skulle påbörjas skyndsamt, så att systemets kravenlighet kan säkerställas när verksamheten startar och lagen träder i kraft. Engångsresursen för moment 33.02.05 (Omkostnader för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården reservationsanslag) har finansierats ur statsbudgeten. De kostnader som föranleds av förändringar i informationssystemen fördelas dock under de kommande åren fördelas på tillstånds- och tillsynsavgifter, vilka motsvarar de årliga avskrivningarna av investeringsutgifterna.

Propositionen kan också medföra konsekvenser för polisens verksamhet. Alkohol är den vanligaste bidragande faktorn bakom våld och olyckor. Alkoholbruk i synnerhet i berusningssyfte ökar risken att både begå våldsbrott och bli offer för det. År 2023 hade polisen cirka 224 000 alkoholrelaterade uttryckningar⁴⁴. Propositionen kan öka störningarna i den allmänna ordningen och brotten och därmed polisens uppgifter. Framför allt kan polisens hemuttryckningar öka om alkoholbruket i hemmen ökar på grund av propositionen. Å andra sidan inträffar alkoholrelaterade uttryckningar särskilt på kvällen och natten. Eftersom leverans av alkoholdrycker endast är tillåten mellan kl. 9 och 21, medför propositionen sannolikt inga större konsekvenser för polisens uppgifter på nätterna. Utöver för polisen kan propositionen medföra konsekvenser för socialvårdsmyndigheten, eftersom socialjouren i allmänhet följer med polisen på uppdrag, om situationen involverar barn eller andra personer med behov av omsorg

Enligt propositionen kan läroanstalter ordna prov för leveranspass och utfärda intyg över leveranspass. Leveranspasset är ett intyg över alkoholleverantörens kompetens. Läroanstalter har rätt att ta ut en avgift för provet. Antalet personer som avlägger provet beror på antalet företag som ansöker om leveranstillstånd för alkohol. För ett företag som ansöker om ett leveranstillstånd kan antalet alkoholdrycksleverantörer som avlägger provet variera från några till tiotals till tusentals personer. Efterfrågan på prov för leveranspass är sannolikt stor direkt efter lagens ikraftträdande.

Enligt propositionen har Tillstånds- och tillsynsverket rätt att få information från Tullen om alkoholförsändelser som Tullen kontrollerat. Åtkomsten till information kan ske till exempel via ett öppet gränssnitt eller en elektronisk förbindelse. Dessutom har Tillstånds- och tillsynsverket rätt att få information från Skatteförvaltningen, om den är nödvändig med tanke på tillsynen. På motsvarande sätt har Skatteförvaltningen på basis av 64 § 1 mom. i den gällande lagen rätt att få uppgifter som gäller en enskilds eller en sammanslutnings ekonomiska ställning eller företagshemligheter, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av ett uppdrag som åligger Skatteförvaltningen. Propositionen väntas inte medföra konsekvenser för Tullens eller Skatteförvaltningens resurser.

I propositionen utvidgas området för påföljdsavgifter, vilket kan ha vissa konsekvenser för Rättsregistercentralens verksamhet i och med att centralen ansvarar för verkställandet av påföljdsavgifter. Mängden påföljdsavgifter bedöms dock inte vara märkbart större än i nuläget, varför propositionen inte bedöms ha konsekvenser för Rättsregistercentralens resurser.

⁴⁴ Alkoholrelaterade uppgifter definieras här som misshandel, hemuttryckning, störande beteende och våld, rattfylleri och berusade personer.

Konsekvenser för hushållens och konsumenternas ställning

Trots att finländarnas regelbundna alkoholbruk har minskat var andelen män som dricker alkohol minst en gång i veckan 48 procent och motsvarande andel för kvinnor 22 procent 2023. År 2023 var andelen helnyktra 12 procent av befolkningen⁴⁵. Reformen gynnar den stora andel finländare som konsumerar alkohol, eftersom köp av alkoholdrycker inte framöver kräver besök till ett fysiskt alkoholförsäljningsställe. Konsumenter som beställer alkohol med leverans sparar tid och resekostnader. I synnerhet personer med till exempel fysiska svårigheter eller andra hinder för att röra sig utanför hemmet gynnas av propositionen. Beställning av alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel kan också kombineras med beställning av livsmedel online. Dessutom kan konsumenter lättare jämföra olika nätbutikers priser på alkoholdrycker, vilket sänker kostnaderna för att söka efter en alkoholdryck. Näthandel möjliggör också ett bredare sortiment av produkter för konsumenterna. Förtydligandet av rättsläget för distansförsäljning ger finländska konsumenter tillgång till alkoholutbudet i nätbutiker etablerade i andra EU-länder och EES-länder och möjlighet att få dessa produkter levererade exempelvis till hemmet. Propositionen förbättrar med andra ord konsumenternas inköpsmöjligheter och valfrihet, eftersom alkoholdrycker kan köpas på distans i utlandet.

Å andra sidan kommer många finländare även framöver att köpa alkoholdrycker på ett fysiskt försäljningsställe. När det gäller alkoholdrycker som köps genom gränsöverskridande distansförsäljning är leveranskostnaderna till Finland sannolikt högre än leveranskostnaderna för drycker från inhemsk detaljhandel och alkoholbolaget. Dessutom är det inte möjligt att få drycker som beställts i utlandet med expressleverans till hemdörren, vilket förebygger impulsköp av alkohol och impulsiv alkoholkonsumtion. Utifrån det som konstaterats ovan är det möjligt att gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker inte blir en volymmässigt betydande inköpskanal bland konsumenter i Finland. Leverans av alkoholdrycker som beställts från inhemsk detaljhandel eller alkoholbolaget är sannolikt smidigast och förmånligast för konsumenter bosatta i tätbebyggda områden där leveranser kan organiseras förmånligt och snabbt. I dessa områden är avstånden till närmaste butik eller Alko i allmänhet korta.

4.3 Övriga konsekvenser för människor och samhällsliga konsekvenser

Konsekvenser för välbefinnande och hälsa

Jämfört med Sverige och Norge dör i Finland över tre gånger så många människor i alkoholrelaterade sjukdomar och förgiftningsfall i förhållande till invånarantalet. Alkohol är också en bakomliggande orsak till många sjukdomar. Hög alkoholkonsumtion är förknippad med en avsevärt ökad risk för att insjukna i cancer i munhålan, halsen, svalget, matstrupen och levern samt en något ökad risk för bröstcancer och tjocktarmscancer. Till exempel ökar redan en låg konsumtionsnivå risken för bröstcancer och risken ökar i samma proportion som konsumtionen av alkohol. Trots att den totala konsumtionen av alkoholdrycker och riskkonsumtionen stadigt har minskat under de senaste tio åren är riskkonsumtion av alkohol fortfarande vanligt i Finland.

⁴⁵ Suomalaisten alkoholinkäyttötavot 2023. THL tilastoraportti 59/2023, 30.10.2023.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147677/Tilastoraportti_59_2023_Suomalaisten_alkoholink%C3%A4ytt%C3%B6tavat_2023_s.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Enligt vetenskapliga studier finns det fler riskanvändare av alkohol bland dem som föredrar nätinköp och leverans av alkohol (i studierna används begreppet home delivery, hemleverans)⁴⁶. Det är dock möjligt att alkoholkonsumenter i riskzonen föredrar att handla online mer än andra konsumenter, snarare än att näthandeln i sig ökar beställarnas alkoholkonsumtion. Propositionen kan dock medföra negativa konsekvenser för alkoholrelaterade problem, särskilt för personer som redan konsumerar mycket alkohol.

För många som lider av alkoholproblem har köp av alkoholhaltiga drycker förutsatt att de är i körskick, vilket inte längre skulle vara nödvändigt om leveranser av alkoholdrycker tillåts. Om det inte är möjligt att i tillräcklig utsträckning säkerställa att lagens villkor uppfylls vid leveranser av alkoholdrycker finns det risk för att alkoholkonsumtionen för dem som lider av alkoholberoende ökar om det inte längre finns behov av att vara nykter för att köpa alkohol. Generellt sett är bedömningen av berusningstillståndet betydligt svårare vid leveranser av alkoholdrycker, eftersom den som levererar alkoholdryckerna inte kan observera tecken på en berusad person på samma sätt som i en butik.

Leveranser av alkoholdrycker kan således leda till långvarigare drickande och konsumtion av stora mängder alkohol per beställning för vissa personer⁴⁷. I en studie från Australien har ovan nämnda problem särskilt kopplats till expressbeställningar. Callinan et al (2023)⁴⁸ har betonat att snabba leveranser ökar benägenheten till impulsiv alkoholkonsumtion, och impulsivitet är i sin tur en central faktor i hur riskfyllt alkoholbruk och relaterade skador uppstår. Å andra sidan begränsar propositionen leveranserna av alkoholdrycker till mellan kl. 9 och 21. Detta förhindrar impulsiva beställningar av alkoholdrycker särskilt mycket sent på kvällen. I synnerhet finländarnas drickande i berusningssyfte (fem eller fler konsumerade portioner) sker ofta på kvällen. I 74 procent av finländarnas (20–79 år) alkoholkonsumtion i berusningssyfte som ägde rum i deras hemmiljö konsumerades alkohol även vid andra tider än kl. 9.00–21.00⁴⁹.

Alkoholrelaterade uppstår i mycket mindre doser hos äldre än hos unga. Leveranser av alkoholdrycker kan göra det lättare särskilt för äldre personer med hälsoproblem att köpa alkohol och på så sätt öka dessa människors alkoholkonsumtion och relaterade problem. Både alkoholrelaterade skador orsakade av långvarigt alkoholbruk och olyckor i hemmet kan öka om propositionen ökar alkoholbruket bland äldre.

Marknadsföring av alkoholdrycker med både konventionella och digitala metoder ökar bevisligen alkoholkonsumtionen⁵⁰, och i synnerhet i fråga om unga personer verkar ett kausalt

⁴⁶ Coomber K. ym. (2023) Characteristics of high- and low-risk drinkers who use online alcohol home delivery in Western Australia. *Drug and Alcohol Review*, 1–9.

⁴⁷ Colbert S et al (2023) Cross-sectional survey of a convenience sample of Australians who use alcohol home delivery services. *Drug Alcohol Rev.* 42, 986–995.

⁴⁸ Callinan S. et al (2023) In order to assess the impact of home delivery expansion within Australia, researchers need regulators to collect and share data on sales. *Drug Alcohol Rev.* 42, 1309–1311.

⁴⁹ Informationen baserar sig på THL:s undersökning av dryckesvanor från 2023

⁵⁰ Babor, T. F., Casswell, S., Graham, K., Huckle, T., Livingston, M., Österberg, E., Rehm, J., Room, R., Rossow, I., & Sornpaisarn, B. (2023). *Alcohol: No ordinary commodity: Research and public policy* (3rd edn). Oxford University Press.; Smith, L.A., Foxcroft, D.R. (2009). The effect of alcohol advertising, marketing and portrayal on drinking behaviour in young people: systematic review of prospective cohort studies. *BMC Pub Health*, 9(51). <https://doi.org/10.1186/1471-2458-9-51>; Bryden, A., Roberts, B., McKee, M. and Petticrew, M. (2012) A systematic review of the influence on alcohol

samband föreligga.⁵¹ Enligt studier är å ena sidan barn och ungdomar samt å andra sidan storkonsumenter och missbrukare av alkohol samt personer som försöker avstå från eller minska alkoholkonsumtionen en särskilt mottaglig målgrupp för riktad marknadsföring. Alkoholberoende personer ansåg ofta att lusten att konsumera alkohol ökade när de exponerades för alkoholrelaterade impulser, såsom alkoholreklam.⁵² Världshälsoorganisationen WHO rekommenderar restriktioner för marknadsföring av alkoholdrycker, och enligt många studier är det en metod för att minska alkoholrelaterade skador.⁵³

Tillåtandet av marknadsföring av starka alkoholdrycker i större utsträckning ökar exponeringen för alkoholmarknadsföring, vilket kan medföra konsekvenser för alkoholkonsumtionen och därmed alkoholrelaterade nackdelar. I marknadsföringen ska aktörerna dock även framöver iaktta bestämmelser om förbjudet marknadsföringsinnehåll. Dessutom är det även efter lagändringen förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker i andra kanaler, såsom tv och radio samt tidningar och tidskrifter.

Konsekvenser för barn och unga

I Finland konsumeras alkoholdrycker oftast i hemmiljön (eget eller någon annans hem eller annan privat lokal)⁵⁴. Propositionen kan öka alkoholkonsumtionen särskilt i hemmen. I Finland finns det cirka 89 000 minderåriga barn (ca 8,7 % av alla minderåriga), vars ena eller båda biologiska föräldrar i något skede innan barnet blir myndigt har haft allvarliga missbruksproblem. Åtminstone 42 000 barn (4 %) lever i familjer där dessa problem är aktuella. En stor del (60 %) av registrerade missbruksproblem beror endast på alkoholmissbruk, medan det i resten av fallen är fråga om narkotikamissbruk eller blandmissbruk. När man adderar ihop problemen relaterade till alkoholmissbruk och blandmissbruk anknyter 80–90 procent av de registrerade missbruksproblemen hos föräldrar till alkohol. Dessa siffror beskriver endast de registrerade allvarliga missbruksproblemen. Registeranteckningar relaterade till missbruksproblem utgörs av till exempel huvud- och bidiagnoser på grund av missbruk av

use of community level availability and marketing of alcohol, *Health & Place*, 18(2), pp. 349–357. doi:10.1016/j.healthplace.2011.11.003; Jernigan, D.H., Noel, J., Landon, J., Thornton, N., & Lobstein, T. (2017) Alcohol marketing and youth consumption: A systematic review of longitudinal studies published since 2008, *Addiction*, 112(S1), pp. 7–20.

⁵¹ Sargent JD, Babor TF (2020). The relationship between exposure to alcohol marketing and underage drinking is causal. *J Stud Alcohol Drugs*. (Suppl. 19):113–24.

⁵² Babor TF, Robaina K, Noel JK, Ritson EB (2017). Vulnerability to alcohol-related problems: a policy brief with implications for the regulation of alcohol marketing. *Addiction*. 112(Suppl. 1):94–101; Mainz V, Drüke B, Boecker M, Kessel R, Gauggel S, Forkmann T (2012). Influence of cue exposure on inhibitory control and brain activation in patients with alcohol dependence. *Front Hum Neurosci*. 6:92; Townshend J, Duka T (2001). Attentional bias associated with alcohol cues: differences between heavy and occasional social drinkers. *Psychopharmacology*. 157(1):67–74.

⁵³ WHO (2011). *Scaling up action against noncommunicable diseases: how much will it cost?* Geneva: World Health Organization (<https://iris.who.int/handle/10665/44706>).

⁵⁴ Mäkelä P. ym. (2023) Drinking in the home: what does it entail for younger and older Finns? *Drug and Alcohol Review* 42, 1004–1012.

alkohol eller narkotika, institutionsvård inom missbrukarvård eller missbruk som dödsorsak. I verkligheten är antalet barn som lever med föräldrar med missbruksproblem betydligt större.⁵⁵

Uppväxt tillsammans med en förälder med missbruksproblem är en allvarlig riskfaktor för barnets hälsa och utveckling. Missbruksproblem i familjen är en riskfaktor som har konstaterats ha samband med ackumulerade sociala och hälsomässiga problem samt nedärvd marginalisering från en generation till följande generation. Personer med missbruksproblem råkar ofta ut även för andra former av marginalisering. De har mer sällan utbildning som förbereder för yrkesuppgifter efter grundskolan, och de är mer ofta beroende av utkomststöd. Dessutom är hälsorelaterade och psykiska problem vanligare bland dem, och de har en större risk att dö i förtid.⁵⁶

Alkoholens negativa konsekvenser för barn och unga har inte enbart ett samband med situationen för föräldrar med ett allvarligt alkoholberoende. I många familjer är det också vanligt med riskkonsumtion av alkohol. I familjer där det förekommer riskkonsumtion ökar också risken för att barn och unga upplever otrygghet, olika rädslostillstånd och försommelse av omsorgen om dem. Om konsumtionen av alkohol i hemmen ökar till följd av propositionen, särskilt i familjer där en förälder har alkoholproblem eller konsumerar stora mängder alkohol kan barnens välmående i dessa familjer också försämrats.

Alkohol är en betydande bakgrundsfaktor vid våld i nära relationer⁵⁷ Om propositionen ökar alkoholkonsumtionen särskilt i hemmiljöer ökar också risken för våld i hemmen. Sambandet mellan en ökad alkoholkonsumtion och våld i nära relationer drabbar också barn. I hemmen kan barn själva bli föremål för våld från en förälders sida eller bevittna våld mellan föräldrar.

I Finland har en omständighet som har haft en stor inverkan på ungdomarnas minskade alkoholkonsumtion varit ungdomarnas svårigheter att få tag på alkohol.⁵⁸ dvs. i praktiken den effektiviserade ålderskontrollen. Både dagligvarubutiker och Alkos försäljningsställen intensifierade övervakningen av åldersgränser på 2010-talet. Baserat på erfarenheterna från länder som för närvarande tillåter leverans av alkoholdrycker är huvudproblemet med ansvarsfull försäljning och försäljningskontroll vid leverans av alkoholdrycker relaterat till kontroll av åldersgränser och överlåtelse av alkohol till minderåriga. Till exempel i Nederländerna framgick det i samband med myndighetstillsyn i början av 2024 att 70 procent

⁵⁵ Tutkimuksesta tiivistä 23/2024. Miten yleisiä perheiden päihdeongelmat ovat? THL: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149101/TUTI2024_023_Miten%20yleisi%c3%a4%20perheiden%20p%c3%a4ihdeongelmat%20ovat_s_korjattu%20290524.pdf?sequence=4&isAllowed=y

⁵⁶ Tutkimuksesta tiivistä 23/2024. Miten yleisiä perheiden päihdeongelmat ovat? THL: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149101/TUTI2024_023_Miten%20yleisi%c3%a4%20perheiden%20p%c3%a4ihdeongelmat%20ovat_s_korjattu%20290524.pdf?sequence=4&isAllowed=y

⁵⁷ Social- och hälsovårdsministeriet 2007. Koko perhe kierteessä – Lähisuhdeväkivalta ja alkoholi. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:27, s.31. På webben: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72104/Selv200727.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁵⁸ Raitasalo K ym. (2018) What is going on in underage drinking? Reflections on Finnish ESPAD data. Drug and Alcohol Review 37, 76–84.

av försäljarna av alkoholdrycker inte kontrollerade mottagarens ålder när de levererade alkoholdrycker och överlämnade alkoholdrycker till minderåriga testköpare.⁵⁹

Överlåtelseförbuden för alkoholdrycker som iakttas i nuläget vid detaljhandel och servering ska utvidgas till att också omfatta leveranser av alkoholdrycker. Alkoholdrycker får därmed inte överlåtas till personer under 18 år eller när det gäller starka alkoholdrycker till personer under 20 år. Propositionen innehåller bestämmelser om att leverantören av alkoholdrycker endast får överlåta alkoholdrycker till köparen eller en annan mottagare. Leverantören av alkoholdrycker kan endast vara en person som har genomgått ett leveranspassprov för alkoholdrycker med godkänt resultat. Syftet med leveranspassprovet är att säkerställa att leverantören av alkoholdrycker känner till lagens krav och vet hur den ska agera i situationer där alkoholdrycker inte får överlåtas. Dessutom ska innehavaren av leveransstillstånd vid egenkontroll se till att leverantörer av alkoholdrycker har tydliga rutiner för hur de ska agera vid överlåtelse. På motsvarande sätt som vid detaljhandel och servering är även en leverantör av alkoholdrycker vid leverans av alkoholdrycker straffrättsligt ansvarig om den uppsåtligt eller av grov oaktsamhet överlåter alkoholdrycker till en minderårig. Dessutom kan myndigheten vid leverans av alkoholdrycker utföra testköp för att övervaka att överlåtelseförbuden iakttas. Syftet med dessa metoder är att se till att alkoholdrycker inte överlåts till minderåriga. Kontroll av överlåtelser är dock mer utmanande än vid detaljhandel och servering, eftersom överlåtelserna kan ske så gott som var som helst och leverantören av alkoholdrycker är ensam i situationen. I efterhand kan det vara omöjligt att reda ut vad som skett vid en överlåtelse. Om åldersgränser inte kontrolleras effektivt kan leveranser av alkoholdrycker öka tillgången på alkohol, särskilt bland unga.

Enligt en australiensisk studie var expressbeställningar särskilt vanliga bland personer som inte fyllt 25 år. Expressbeställningar kan därmed leda till förlängt drickande och större alkoholdoser som konsumeras på en gång, särskilt bland unga. Å andra sidan tillåter propositionen inte leveranser efter kl. 21.00, vilket förhindrar expressbeställningar sent på natten och förlängda dryckessessioner till sena kvällen och natten. I 60 procent av ungas (20–34 år) alkoholkonsumtion i berusningssyfte som ägde rum i deras hemmiljö konsumerades alkohol även vid andra tider än kl. 9.00–21.00. Sammanlagt 90 procent av dryckessessionerna som ägde rum i ungas hemmiljö i berusningssyfte avslutades vid andra tider än klockan 9–21.

Tillåtandet av marknadsföring av starka alkoholdrycker på webbplatser och i sociala medier kan i högre grad exponera barn och ungdomar för marknadsföring av alkohol. Aktörer utvecklar hela tiden nya marknadsföringsmetoder för att främja försäljningen, och internet och sociala medier erbjuder nya möjligheter för detta.

Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Enligt Statistikcentralens studie *Befolkningens användning av informations- och kommunikationsteknik från 2021* gör män och kvinnor ungefär lika mycket inköp på webben.⁶⁰ Ändå kan de huvudsakliga konsekvenserna av lagförslaget uppskattas påverka kvinnor och män

⁵⁹Inspectieresultaten – Pilot leeftijdsgrenscontrole bij aflevering van alcoholhoudende dranken bij online verkoop. Myndigheten för livsmedels- och konsumtionsproduktsäkerhet i Nederländerna, 31.5.2024. [tps://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/05/31/inspectieresultaten-pilot-leeftijdsgrenscontrole-bij-aflevering-van-alcoholhoudende-dranken-bij-online-verkoop](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2024/05/31/inspectieresultaten-pilot-leeftijdsgrenscontrole-bij-aflevering-van-alcoholhoudende-dranken-bij-online-verkoop)

⁶⁰ Statistikcentralen: Näthandeln förändras 30.11.2021, https://stat.fi/til/sutivi/2021/sutivi_2021_2021-11-30_tie_001_fi.html

på olika sätt. För männens del kan konsekvenserna i synnerhet bestå av en ökad alkoholkonsumtion och därmed växande alkoholrelaterade skador. Propositionens främsta risker när det gäller ökade alkoholskador är särskilt relaterade till förlängt drickande och ett ökat antal portioner som konsumeras vid ett tillfälle, vilket särskilt kan anses vara kopplat till expressbeställningar. Dessa risker kan anses accentueras särskilt för individer som redan konsumerar mycket alkohol. Eftersom allvarliga alkoholproblem är betydligt vanligare bland män än kvinnor, kan propositionen väntas medföra större konsekvenser för männens än kvinnornas hälsa.

Den alkoholrelaterade dödligheten är högre bland män än bland kvinnor. I Finland dog totalt 1 727 personer av alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning år 2023. Av dem var 1 283 män och 444 kvinnor.⁶¹ Enligt en studie om dryckesvanor från 2023 dricker män alkohol oftare än kvinnor. Andelen män som konsumerar alkohol varje vecka var 48 procent, medan motsvarande siffra för kvinnor var 22 procent. Det är också betydligt vanligare att män dricker i berusningssyfte. Sammanlagt 32 procent av männen och 10 procent av kvinnorna drack sig berusade månatligen.⁶² Sammanlagt 15 procent av männen och nio procent av kvinnorna överskred den gränsen för alkoholkonsumtion med måttliga risk (över 14 portioner för män och 7 för kvinnor per vecka).⁶³

Om hemleverans ökar alkoholproblemen så kommer sannolikt fler män än kvinnor att drabbas av dem. Regleringen av leveranser av alkoholdrycker, tillståndspliktighet och myndighetstillsyn kan användas för att påverka realiseringen av risker. Vad som kan anses vara särskilt betydelsefullt är hur väl förbudet mot att överlämna alkoholdrycker till berusade personer iakttas vid leveranser av alkoholdrycker, så att berusade personers tillgång till alkohol inte ökar till följd av propositionen.

Alkohol är dessutom en betydande bakgrundsfaktor vid våld i nära relationer. Om propositionen ökar alkoholanvändningen särskilt i hemmen kan även risken för våld i relationer uppskattas öka. Våld i nära relationer är ett vanligt och allvarligt fenomen i Finland. De flesta av offren för våld i nära relationer är kvinnor eller flickor. Enligt en färsk statistikrapport hade de våldsbrott i parförhållanden och nära relationer som myndigheterna fick kännedom om år 2021 10 900 offer. Av de vuxna offren var 75 procent kvinnor, medan 77 procent av de som misstänktes för våld i nära relationer var män. Endast en liten del av allt våld i nära relationer anmäls dock till myndigheterna.⁶⁴ Enligt statistiken har ungefär en tredjedel av kvinnorna upplevt fysiskt våld, hot om fysiskt våld eller sexuellt våld från en partners sida någon gång i livet. Knappt en femtedel av männen har upplevt sådant våld från sin partners sida.⁶⁵

Stor alkoholkonsumtion ökar risken för våld i nära relationer och dess regelbundenhet, grovhet och konsekvenser. Gärningsmannens berusningstillstånd ökar risken mer än offrets berusningstillstånd. Den mängd som konsumeras är en större faktor än hur ofta det konsumeras.

⁶¹ Statistikcentralens statistik över dödsorsaker,

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_ksyyt/statfin_ksyyt_pxt_11bx.px/, 11-03-2025.

⁶² THL:s statistikrapport 59/2023, Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023, s. 3–4.

⁶³ THL:s statistikrapport 59/2023, Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023, s. 6.

⁶⁴ THL:s statistikrapport 43/2023, Våld i nära relationer 2021, 23.8.2024, s. 3.

⁶⁵ Statistikcentralen: Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021, s. 17.

Konsekvenserna är allvarligare när gärningsmannen eller båda parterna i våldet är berusade.⁶⁶ I knappt hälften av våldssituationerna är våldsutövaren i nära relationer berusad och följderna av alkoholrelaterat våld i nära relationer är ofta allvarligare än konsekvenserna av icke-alkoholrelaterat våld.⁶⁷

Våld i nära relationer förekommer ofta i hemmen eller på andra privata platser. Eftersom lagförslaget kan öka drickandet i hemmen, kan det också öka risken för våld i nära relationer. I synnerhet möjliggörandet av expressleveranser ökar denna risk, eftersom sådana beställningar kan göras impulsivt och eventuellt i berusat tillstånd. Enligt propositionen ska samma överlåtelseförbud som exempelvis i detaljhandel iakttas vid leverans av alkoholdrycker. Således får alkoholdrycker inte överlåtas till uppenbart berusade personer. När det gäller realiseringen av riskerna har det betydelse hur väl överlåtelseförbuden iakttas.

I Finland har brotten mot liv koncentrerats till privatbostäder under de senaste årtiondena. Sammanlagt 68 procent av brotten under granskningsperioden begicks i dem. I Finland har brotten mot liv nära anknytning till alkoholbruk och situationer där alkohol konsumeras. Största delen av brotten mot liv i Finland är relaterade till ömsesidiga alkoholmissbrukssituationer mellan medelålders män utanför arbetslivet. När det gäller brotten mot liv mellan vuxna 2010–2018 var alla parter berusade vid tiden för brottet i 58 procent av fallen, och i 77 procent av fallen var åtminstone en av parterna berusad. Kopplingen till alkoholbruk var särskilt stark bland män: 72 procent av vuxna män involverade i brott mot liv var berusade vid tidpunkten för brottet. De män och kvinnor som begick brotten och som greps omedelbart efter gärningen hade i snitt knappt två promille alkohol i blodet och offren långt över två promille. När det gäller skyldiga kan resultaten inte generaliseras, eftersom det är troligt att berusningstillståndets djup påverkade risken att åka fast. När det gäller offren hade berusningstillståndets djup däremot ingen effekt på mätresultaten, men det gjorde det sannolikt att de blev föremål för våld. I alkoholrelaterade brott mot liv var offrens berusningstillstånd i allmänhet djupare än gärningsmannens. Ett starkt berusningstillstånd kan ha gjort det svårare för offren att agera i konfliktsituationer – både psykiskt och fysiskt. Av de manliga misstänkta som var berusade vid brottstidpunkten var 67 procent enbart alkoholpåverkade och 33 procent var påverkade av alkohol och någon annan substans (eller flera andra substanser). Motsvarande andelar för kvinnliga misstänkta var 69 respektive 31 procent.⁶⁸

Konsekvenser för arbets säkerheten för leverantörer av alkoholdrycker

Enligt propositionen levererar leverantörer alkoholdrycker till kunder. Med leverantör avses en leveranstillsåndshavare den som utför den av denne anordnade leveransen. I leveranssituationer är transportören sannolikt ensam och överlåtelsen kan ske i privata lokaler. Alkoholdrycker kan till exempel beställas hem till köparen, varvid leveransen sker vid ytterdörren. I sådana

⁶⁶ THL: Alkoholi lähisuuhdeväkivallan riskitekijänä, https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116695/Alkoholi_l%c3%a4hisuhdev%c3%a4kivallan_riskitekij%c3%a4n%c3%a4_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y, 2014.

⁶⁷ Social- och hälsovårdsministeriet 2007. Koko perhe kierteessä – Lähisuuhdeväkivalta ja alkoholi. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2007:27, s.31. På webben:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72104/Selv200727.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

⁶⁸ Lehti Martti (2020) Henkirikoskatsaus 2020. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Katsauksia; 41/2020.

situationer kan det förekomma olägenheter för leverantören av alkoholdrycker och eventuella hot relaterade till arbets säkerheten.

Överlåtelsesituationen vid leveranser är en helt annan än i butiker där det finns många andra kollegor, kunder och eventuellt även ordningsvakter på plats. Butiker har ofta även övervakningskameror, och det kan också finnas en knapp med vilken försäljaren kan kalla på hjälp. Eftersom leverantören i dessa situationer är ensam på en främmande plats, kan riskerna relaterade till arbets säkerheten vara större än till exempel vid detaljhandel. Vid leverans av alkoholdrycker kan en kund till exempel försöka övertala eller utöva påtryckning på leverantören av alkoholdrycker att överlåta alkoholdryckerna till kunden, även om denne till exempel är berusad. I värsta fall kan leverantören av alkoholdrycker rentav utsättas för hot om våld.

Förenlighet med EU-rätten

Enligt förslaget ändras alkohollagen så att det blir möjligt att leverera alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel, Alko och genom gränsöverskridande distansförsäljning. Leverans av alkoholdrycker förutsätter tillstånd. Detta innebär att detaljhandelstillståndshavaren och Alko är skyldiga att överlåta alkoholdrycker till leveranstillståndshavare, som i sin tur överlåter alkoholdryckerna till köparna. För distansförsäljare ställs inga direkta krav på att överlåta alkoholdrycker till leveranstillståndshavare, utan det räcker med att distansförsäljaren antecknar på försändelsen att den innehåller alkoholdrycker. I internationella leveranskedjor ingår säljare i allmänhet avtal med kedjans första transportföretag, som i sin tur avtalar om transporten av försändelsen med den följande länken i transportkedjan. Därför begränsar sig distansförsäljarnas skyldighet till att de antecknar på försändelsen att den innehåller alkohol. Dessutom ska distansförsäljarna specificera anteckningen, om försändelsen innehåller starka alkoholdrycker. Eftersom det av försändelsen framgår att den innehåller alkoholdrycker, förmedlas informationen i leveranskedjan så att den sista länken i Finland är skyldig att iakttä alkohollagens bestämmelser vid överlåtelsen. Detaljhandelstillståndshavare, Alko och distansförsäljare kan också själva ansöka om leveranstillstånd för alkoholdrycker för att själv överlåta alkoholdrycker till köpare.

Unionsrätten utgår från fri rörlighet för varor. Därför gäller det att i olika tillståndsförfaranden pröva om det är fråga om en kvantitativ begränsning av import som strider mot artikel 34 i EUF-fördraget eller om en åtgärd med motsvarande konsekvenser, och om detta är fallet, huruvida begränsningen eller åtgärden ändå är tillåten med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget. Eftersom gränsöverskridande distansförsäljning är kopplad till leveranstillstånd, gäller det att pröva om leveranstillståndet är förenligt med unionsrätten.

Syftet med alkohollagen är att förebygga skador som alkohol orsakar sina användare, andra människor och hela samhället genom att övervaka näringsverksamheten i anslutning till alkohol. Tillsynen över alkohollagens bestämmelser baserar sig på ett heltäckande tillståndssystem. Tillståndssystemet säkerställer i praktiken att näringsidkare som är verksamma inom alkoholnäringsen kan fullgöra sina skyldigheter, att de kan nås genom tillsyn och att myndigheten effektivt kan ingripa i lagstridig verksamhet. Den gällande alkohollagen utgår från att överlåtelse av alla alkoholdrycker från detaljhandeln i Finland sker på ett verksamhetsställe som godkänts av tillståndsmyndigheten. Kravet på detaljhandelsställe har motiverats med att de kan övervakas effektivt. EU-domstolen och högsta domstolen har konstaterat att tillståndssystemet som förutsätter detaljhandelsställe är förenligt med EU-rätten.

Förslaget ändrar grundprincipen i den gällande alkohollagen, enligt vilken alkoholdrycker ska överlåtas på ett godkänt detaljhandelsställe. Framöver kan alkoholdrycker levereras direkt till

ett ställe som köparen fastställt. Vid leverans av alkoholdrycker skulle dock samma tidsgränser och överlåtelseförbud iakttas som inom detaljhandeln i dag. Således är det tillåtet att överlåta alkoholdrycker vid tidpunkter som fastställs i lag, och å andra sidan får alkoholdrycker inte överlåtas till personer som inte fyllt 18 år och starka alkoholdrycker inte till personer som inte fyllt 20 år. Alkoholdrycker får inte heller överlåtas, om mottagaren är uppenbart berusad eller om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

För att uppnå syftet med alkohollagen är det nödvändigt att leveranserna av alkoholdrycker är föremål för tillsyn och att samma bestämmelser om till exempel tillåtna tider för överlåtelse av alkohol och leveransförbud gäller för leveranser som för detaljhandel. Om alkohollageranserna inte omfattades av tillsynen, skulle det uppstå en ny detaljhandelskanal vid sidan av detaljhandelstillståndssystemet utan någon som helst myndighetstillsyn. Med tanke på hela tillståndssystemet enligt alkohollagen är det således nödvändigt att alkoholdrycksleveranser är föremål för tillsyn och att myndigheterna vid behov kan ingripa i verksamheten.

Tillsyn över alkoholdrycksleveranser medför dock större än utmaningar än tillsyn över detaljhandelsställen. Därför införs vissa krav på alkoholdrycksleveranser som inte gäller för detaljhandelsställen. Levererade alkoholdrycker får endast överlåtas av personer som har ett intyg (*leveranspass*) som visar personens kunskaper om regleringen av och anvisningarna för leveranser enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Överlåtelse av alkoholdrycker vid leverans avviker från överlåtelse på ett detaljhandelsställe. Leverantörerna av alkoholdrycker är ensamma när överlåtelsen sker. Vid överlåtelse är sannolikheten för hotfulla situationer större, om alkoholdrycker till exempel på grund av berusningstillstånd eller alternativt kan leverantören övertalas att överlåta alkoholdrycker även om mottagaren är minderårig. Det är därför mycket viktigt att leverantörer av alkoholdrycker har tillräcklig kunskap om lagstiftning och om korrekt agerande vid överlåtelse. Leverantörerna av alkoholdrycker är också straffrättsligt ansvariga, om de i strid med alkohollagen överlåter alkoholdrycker. På grund av dessa orsaker ska varje leverantör av alkoholdrycker avlägga ett leveranspassprov. Frågorna i provet anknyter till bestämmelserna i alkohollagen, i synnerhet leveransförbud, och rutiner vid leveranser. Proven anordnas av en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017), en läroanstalt som avses i 2 § 1 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), en yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014) eller ett universitet som avses i universitetslagen (558/2009). Läroanstalten ska anordna prov för leveranspass på finska, svenska och engelska.

Då det är svårare att kontrollera överlåtelser av alkoholdrycker vid leverans än på detaljhandelsställen får tillsynsmyndigheterna befogenheter att utföra testköp. Möjliggörandet av testköp är nödvändigt med tanke på en ändamålsenlig ålderskontroll vid leveranser av alkoholdrycker.

Kravet på leveranstillstånd för alkoholdrycker kan begränsa handeln mellan medlemsstaterna, eftersom det förhindrar aktörer etablerade i andra medlemsstater att fritt föra in alkoholdrycker till Finland för detaljhandel. Då vore det fråga om en åtgärd vars konsekvenser motsvarar en kvantitativ begränsning och som står i strid med artikel 34 i EUF-fördraget. I EU-domstolens rättspraxis har det dock ansetts att nationella bestämmelser, som begränsar eller förbjuder vissa säljformer, som å ena sidan tillämpas på samtliga berörda näringsidkare som bedriver verksamhet i det aktuella landet och som å andra sidan såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt, inte begränsar handeln mellan medlemsstaterna. I målet C-918/14 *Visnapuu* ansåg EU-domstolen i fråga om detaljhandelstillståndssystemet för drycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol att det inte tillämpades på alla aktörer inom medlemsstatens territorium, eftersom Alko inte behövde detaljhandelstillstånd. I målet var det således inte nödvändigt att utreda, om

ett sådant krav rättsligt och faktiskt hade samma inverkan på marknadsföringen av inhemska produkter och produkter som importerats från andra medlemsstater, utan det var fråga om en åtgärd vars konsekvenser motsvarade en kvantitativ begränsning och som stod i strid med artikel 34 i EUF-fördraget.

Kravet på leveranstillstånd gäller alla aktörer som vill leverera alkoholdrycker direkt till köpare på Finlands territorium. Kravet tillämpas på samma sätt på såväl inhemsk detaljhandel och Alko som på gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Vilken aktör som helst som uppfyller de allmänna tillståndsförutsättningarna enligt 13 § i alkohollagen och de särskilda förutsättningarna för leveranstillstånd för alkoholdrycker enligt 17 a § kan beviljas leveranstillstånd för alkoholdrycker. Även distansförsäljare kan beviljas leveranstillstånd, varefter de kan leverera alkoholdrycker direkt till mottagaren. Enligt 17 a § beviljas leveranstillstånd, om sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll och gjort en utredning om hur sökanden försäkras sig om att de leverantörer av alkoholdrycker som handlar för sökandens räkning har ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom. Lagens 13 § gäller i sin tur ekonomiska förutsättningar. Sökanden får till exempel inte ha försatts i konkurs och de som hör till förvaltningsorganen, verkställande direktören samt i ett öppet bolag bolagsmännen och i ett kommanditbolag de ansvariga bolagsmännen ska uppfylla de ekonomiska förutsättningarna och ha rättshandlingsförmåga.

Eftersom kravet på leveranstillstånd gäller likvärdigt både inhemska produkter och produkter från andra medlemsstater är det möjligt att leveranstillståndssystemet inte anses strida mot artikel 34. Det som är väsentligt vid prövningen är om inhemska och utländska aktörer faktiskt försatts i olika ställningar. På ett allmänt plan befinner sig inhemska och utländska aktörer i samma ställning, om de själva vill inhämta leveranstillstånd. Vid beviljande av leveranstillstånd saknar det betydelse, om det är fråga om en inhemsk eller utländsk aktör, och beviljandet av tillstånd förutsätter inte till exempel ett fast verksamhetsställe i Finland. Även om leveranstillståndet gäller vissa förutsättningar så kan både inhemska och utländska aktörer uppfylla dem likvärdigt. Till exempel leveranspassprovet för leverantörer av alkoholdrycker ska ordnas på finska, svenska och engelska. Dessutom kan planen för egenkontroll utarbetas på engelska.

Å andra sidan är det möjligt att inhämtandet av leveranstillstånd i praktiken anses vara svårare för distansförsäljare än inhemska aktörer. Det kan till exempel hända att avläggandet av leveranspassprovet anses vara mer krävande för utländska än för inhemska aktörer. Leveranspassprov anordnas av läroanstalter i Finland. Läroanstalterna bestämmer bland annat hur ofta prov anordnas. Därför kan det vara något svårare för utländska aktörer att inhämta leveranspass. Om dessutom en distansförsäljare ordnar transporter och inte själv levererar alkoholdrycker, skiljer sig regleringen något från skyldigheterna för inhemsk detaljhandel och Alko. Å andra sidan har distansförsäljare färre skyldigheter än inhemska aktörer, eftersom de endast är skyldiga att på försändelsen anteckna att den innehåller alkoholdrycker eller starka alkoholdrycker. Till skillnad från inhemsk detaljhandel och Alko behöver distansförsäljare inte ingå separat avtal med leveranstillståndshavare eller se till att alkoholdryckerna överläts till en leverantör av alkoholdrycker. När det på försändelsen antecknats att den innehåller alkoholdrycker är det parten i Finland som ska se till att alkoholdrycker inte överläts utan tillstånd. Märkningen av alkoholförsändelser är lätt att ordna redan i dag till exempel med hjälp av logistikföretagens informationssystem. Även enligt många internationella logistikföretags avtalsvillkor ska alkoholförsändelser redan i dag märkas separat. Även innehavare av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget ska se till att det framgår av leveransen att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker ska alkoholbolaget se till att även detta framgår av leveransen.

Vid inrikes leveranser av alkoholdrycker åläggs detaljförsäljningstillståndshavare och Alko fler skyldigheter, eftersom inhemska aktörer ska se till att alkoholdrycker från detaljhandeln eller Alko överläts till leveranstillståndshavare. När det gäller distansförsäljare ska de däremot endast anteckna att försändelsen innehåller alkoholdrycker och eventuellt starka alkoholdrycker. I synnerhet då skyldigheterna är mindre för distansförsäljare än för inhemska aktörer är regleringen proportionell i förhållande till det eftersträvade målet. I EU-domstolens mål C-244/06 *Dynamic Medien* var det fråga Tysklands nationella lagstiftning, som bland annat förutsatte märkning med åldersgräns för postorderförsäljning av videogram i Tyskland. För att få denna märkning för videogram som såldes per postorder skulle de granskas och klassificeras av den behöriga myndigheten i Tyskland. Märkningsskyldigheten gällde såväl för försäljare som var etablerade i Tyskland som för försäljare som var etablerade i andra medlemsstater. EU-domstolen ansåg att den tyska lagstiftningen på denna punkt bildade en åtgärd vars konsekvenser motsvarade kvantitativa importrestriktioner enligt artikel 34 i EUF-fördraget, eftersom kravet innebar att importerade produkter behandlades sämre, vilket försvårade och gjorde det mer kostsamt att importera videogram från andra medlemsstater. Enligt EU-domstolen var lagstiftningen dock berättigad för att skydda minderåriga enligt artikel 36 i EUF-fördraget. Syftet med den föreslagna märkningsskyldigheten för distansförsäljare i alkohollagen är att säkerställa att leverantörer av alkoholdrycker vid överlåtelse kan se att försändelserna innehåller alkohol och kan kontrollera att alkoholdrycker inte överläts till minderåriga.

Även om det till exempel på basis av kravet på prov för leveranspass anses att leveranstillståndet de facto försätter utländska aktörer i annan ställning, är kravet på leveranstillstånd motiverat med stöd av artikel 36 i EUF-fördraget. Ovan har alkohollagens syfte att förebygga alkoholens negativa effekter och tillståndssystemet, som stöder detta syfte, beskrivits. Syftet med leveranstillstånd är att skydda människors hälsa och minderåriga. Enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) ska människors hälsa och liv ges högsta prioritet bland de värden och intressen som åtnjuter skydd, och det ankommer på medlemsstaterna att fastställa på vilken nivå de vill säkerställa skyddet för folkhälsan och på vilket sätt denna nivå ska uppnås. Ovan har redan konstaterats att om alkoholdrycker kunde levereras utan tillstånd så skulle verksamheten inte omfattas av tillsyn och det skulle inte vara möjligt att kontrollera att bestämmelserna i alkohollagen iakttas. Fullständigt fri leverans av alkoholdrycker skulle omintetgöra det övriga tillståndssystemet enligt alkohollagen. Därför är kravet på leveranstillstånd förenligt med unionsrätten.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Leverans av alkoholdrycker med detaljhandelstillstånd

Som ett alternativ till den nu föreslagna ändringen övervägdes vid beredningen en regleringsmodell, där leverans av alkoholdrycker skulle möjliggöras endast för innehavare av detaljhandelstillstånd som avses i alkohollagen. Som alternativ övervägdes en modell där leverans automatiskt ingår i detaljhandelstillståndet utan särskild ansökan om leveranstillstånd. Ett annat alternativ var en modell där endast innehavare av detaljhandelstillstånd kunde ansöka om leveranstillstånd för alkoholdrycker. Då skulle tillstånd ha sökts antingen som ändring av ett befintligt detaljhandelstillstånd eller i samband med ansökan om nytt detaljhandelstillstånd.

Vid beredningen identifierades att möjligheten att leverera alkoholdrycker som ingår i detaljhandelstillståndet förändrar alkohollagens nuvarande tillståndssystem minst. I modellen säkerställs alkoholnäringsutövarnas förmåga att fullgöra sina skyldigheter genom

tillståndsprövning, och deras uppgifter finns i ett register för myndighetstillsyn. Tillståndshavaren skulle då entydigt ansvara för verksamheten och efterlevnaden av lagen, och den skulle också ha konkreta medel att styra sin personals arbete. I denna modell är de nödvändiga förändringarna i alkoholnäringsregistret och de därmed sammanhängande kostnaderna minst. Dessutom skulle omfattningen av myndighetstillsynen och antalet tillsynsobjekt sannolikt inte öka nämnvärt, eftersom antalet aktörer med detaljhandelstillstånd inte beräknades förändras nämnvärt i detta genomförandealternativ.

Detta alternativ hade sannolikt inte krävt så omfattande ändringar av alkohollagstiftningen som de andra utvärderade alternativen. Även de negativa konsekvenserna av ändringen som möjliggör leverans av alkoholdrycker skulle sannolikt ha varit de minsta enligt detta alternativ. Å andra sidan gör detta skulle detta alternativ sannolikt göra det svårare för nya aktörer att träda in på marknaden jämfört med det valda alternativet och därmed inte genomföra det underliggande syftet med regleringen lika effektivt.

Möjliggörandet av leveranser av alkoholdrycker baserar sig särskilt på regeringens mål att främja rättvis och öppen konkurrens. Regeringen avser att skapa förutsättningar för tillväxt på hemmamarknaden och för ökad frihet för finländare. Regeringen tänker också fortsätta att öppna upp marknaden på ett målmedvetet och ansvarsfullt sätt. Dessutom har regeringen som mål att reformera alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt. Vid beredningen bedömdes att leveranstillstånd för alkoholdrycker som ingår i detaljhandelstillståndet inte genomför regeringens mål och att den valda föreslagna ändringen öppnar marknaden och främjar en mer rättvis och öppnare konkurrens mer effektivt. Vid beredningen bedömdes att även om de negativa konsekvenserna av detta alternativ sannolikt skulle bli mindre än i det valda alternativet, skulle å andra sidan även de positiva konsekvenserna av regleringen bli snävare än i det valda alternativet. Leveranstillstånd som ingår i detaljhandelstillståndet gör det inte heller möjligt för nya aktörer att träda in på marknaden och därmed främjar det nu valda alternativet rätten att utöva näringsverksamhet bättre än detta alternativ.

Leveranstillstånd för alkoholhaltiga drycker endast till hem- och företagsadresser

Vid beredningen övervägdes ett alternativ, som i övrigt motsvarar den nu föreslagna regleringen men enligt vilket alkoholdrycker endast kunde levereras till hem- och företagsadresser. Enligt detta alternativ hade alkoholdrycker kunnat levereras på motsvarande sätt som enligt den föreslagna ändringen, men leveransen skulle ha skett till en specifik fast hem- eller företagsadress, och drycker kunde således inte ha beställts till exempelvis offentliga platser.

Vid beredningen bedömdes att detta alternativ skulle ha uppfyllt syftet och målet med alkohollagen väl men att det inte skulle ha motsvarat målet i regeringsprogrammet lika väl och genomgående som det valda alternativet. Å andra sidan skulle alternativet eventuellt minimera den potentiella ökningen av störningar i den allmänna ordningen till följd av leveranser av alkoholdrycker bättre än den nu föreslagna ändringen, men det hade samtidigt kunnat orsaka oklara situationer för leverantörer av alkoholdrycker angående vilka adresser det är tillåtet att leverera alkoholdrycker till.

Leverans av alkoholdrycker som anmälningspliktig verksamhet

Ett alternativ vid beredningen var även en modell enligt vilken den som levererar alkoholdrycker ska göra en anmälan till myndigheten innan leveranser påbörjas. En fördel med denna modell är att även de som levererar alkoholdrycker då skulle finnas i myndighetsregister på samma sätt som innehavare av detaljhandelstillstånd. När det gäller anmälningspliktig

verksamhet bedöms däremot inte verksamhetsutövarens förutsättningar att leverera alkoholdrycker, dvs. verksamheten är inte föremål för proaktiv myndighetstillsyn. I detta alternativ skulle troligen antalet aktörer och därmed antalet tillsynsobjekt öka mer, och å andra sidan skulle det vara svårare att ingripa i lagstridig verksamhet än i det valda alternativet. Däremot gör denna modell det lättare för näringsutövare att börja leverera alkoholdrycker och därmed främja konkurrensen mer i enlighet med regeringens mål än den valda modellen. Vid beredningen bedömdes det dock att problemen med tillsynen av anmälningspliktig verksamhet och ingripande i lagstridig verksamhet samt de eventuella negativa konsekvenserna av alkoholdrycker skulle bli betydligt större i detta alternativ än i den valda modellen.

Leverans av alkoholdrycker utan tillstånds- eller anmälningsförfarande

Som ett alternativ bedömdes även en modell där leverans av alkoholdrycker inte kräver anmälan till myndigheter eller ansökan om särskilt tillstånd. Detta skulle vara den smidigaste modellen ur näringsutövares perspektiv och skulle göra det möjligt för alla aktörer att fritt träda in på marknaden.

I detta alternativ är de aktörer som levererar alkoholdrycker inte införda i myndighetsregister eller tillståndssystem, och de allmänna förutsättningarna för tillstånd prövas inte. Alkoholdrycker kunde då även levereras av aktörer som inte kan beviljas tillstånd enligt alkohollagen. Antalet leverantörer skulle då också vara helt obegränsat, och inte ens återförsäljarna av alkoholdrycker, än mindre myndigheterna, skulle ha information om de personer som är involverade i leveranserna eller verksamhetens laglighet. Riskerna för negativa alkoholrelaterade konsekvenser och även för grå ekonomi är störst i detta alternativ jämfört med de andra bedömda alternativen.

Vid beredningen konstaterades att alternativet där vem som helst fritt får leverera alkoholdrycker till kunder ifrågasätter alkohollagstiftningens befintliga tillståndssystem och suddar dessutom ut gränserna för tillståndspliktig verksamhet. Vid beredningen beaktades att förbudet mot förmedling av alkohol mot belöning, som även i strafflagen är sanktionerat som alkoholbrott, skulle förlora sin innebörd i praktiken i detta alternativ. I detta alternativ skulle också legitimiteten av alkohollagstiftningens tillståndssystem ifrågasättas om överlåtelse av alkoholdrycker på serverings- och detaljhandelsställen kräver tillstånd, men samma krav inte gällde för leverans, där dock riskerna för att bryta mot överlåtelseförbud enligt studier är större än på serverings- eller detaljhandelsställen.

Vid beredningen bedömdes att nackdelarna är större än fördelarna i detta alternativ och att alternativet inte är godtagbart med tanke på alkohollagens syfte och mål.

Leverans av gårdsviner och hantverksöl med en alkoholhalt på högst 13 respektive 12 %

Vid beredningen övervägdes ett alternativ, enligt vilket gårdsvin som innehåller högst 13 procent etylalkohol och hantverksöl som innehåller högst 12 procent etylalkohol kunde levereras från detaljhandelsställen i anslutning till deras framställningsställen. Tillståndssystemet för detaljhandel med gårdsvin och hantverksöl är ett begränsat undantag från Alkos detaljhandelsmonopol som har motiverats med bland annat att försäljningen av dessa drycker är regionalt begränsad till framställningsställena. Med tanke på EU:s regler för den inre marknaden kan det vara problematiskt att utvidga undantaget genom att göra att möjligt att leverera drycker med en alkoholhalt på över 8 procent som omfattas av Alkos monopol. Under beredningen beslutades att möjligheten att leverera gårdsvin med en alkoholhalt på högst 13 procent och hantverksöl med en alkoholhalt på högst 12 procent kommer att avgöras i samband

med beredningen av regeringens proposition om en utvidgning av utförsäljningsrätten för småproducenter. Eftersom utvidgningen av småproducenters utförsäljningsrätt och eventuell hemleverans av produkter är kopplade till varandra, är det motiverat att behandla reformen som en helhet. I detta sammanhang blir det möjligt att närmare granska reformens EU-rättsliga ramvillkor och konsekvenser för Alkos ställning.

Distansförsäljning som tillståndspliktig verksamhet

Vid beredningen övervägdes också ett alternativ där distansförsäljare ska ha tillstånd för att påbörja verksamheten. En distansförsäljare skulle alltså inte få påbörja verksamheten innan Valvira beviljat tillstånd. Tillståndsprövning av distansförsäljning skulle ge tillsynsmyndigheten större befogenheter. I tillståndspliktig verksamhet kan tillstånd i sista hand rentav förvägras, om en aktör inte fullgör sina skyldigheter. Detta förfarande kunde tillämpas till exempel om en distansförsäljare upprepade gånger försummar sin skyldighet att anteckna på försändelser att de innehåller alkoholdrycker.

Vid beredningen konstaterades dock att det huvudsakliga tillsynsobjektet är överlåtelse av alkoholdrycker till köpare, dvs. det viktigaste är att övervaka leveranstillståndshavare. Jämfört med detta ansågs tillståndsförfarandet för distansförsäljare vara ett alltför tungt alternativ. En annan utmaning var att den inhemska tillsynsmyndighetens befogenheter i utlandet är begränsade. Därför ansågs det att införandet av tillståndsförfarande för distansförsäljning inte nödvändigtvis skulle uppfylla kraven på begränsningarnas proportionalitet enligt artikel 36 i EUF-fördraget. I enlighet med ursprungslandsprincipen iakttar varje företag lagstiftningen i etableringsstaten på EU:s inre marknad.

Distansförsäljning som anmälningspliktig verksamhet

Vid beredningen övervägdes också ett alternativ där distansförsäljare förutsätts göra en engångsanmälan till Valvira innan en försändelse med alkoholdrycker som köpts på distans skickas. Vid beredningen konstaterades att anmälningsplikten skulle främja tillsynen, eftersom tillsynsmyndigheten då har kännedom om aktörer som bedriver distansförsäljning i Finland. Syftet med anmälningsplikten vore således att säkerställa att aktörerna vid behov kan nå av tillsynsmyndigheten till exempel i situationer där alkoholdrycker inte överlåtits till leveranstillståndshavare.

Vid beredningen konstaterades att distansförsäljare inte ska förutsättas att göra anmälan. Målet för propositionen är att göra rörligheten för varor så fri som möjligt. Anmälningsförfarandet ansåg öka distansförsäljarnas administrativa börda. Väsentligt med tanke på tillsynen och till exempel iakttagandet av åldersgränserna är att överlåtelse till kunder omfattas av tillsynen och att lagbestämmelserna iakttagas i dessa situationer. Således ansågs det vara mer ändamålsenligt att tillsynen och regleringen så långt som möjligt riktas mot leveranstillståndshavare och inte distansförsäljare. En annan utmaning var att den inhemska tillsynsmyndighetens befogenheter i utlandet är begränsade. Därför ansågs det att införandet av tillståndsförfarande för distansförsäljning inte nödvändigtvis skulle uppfylla kraven på begränsningarnas proportionalitet enligt artikel 36 i EUF-fördraget. I enlighet med ursprungslandsprincipen iakttar varje företag lagstiftningen i etableringsstaten på EU:s inre marknad.

Helt avreglerad distansförsäljning

Vid beredningen diskuterades dessutom en regleringsmodell för distansförsäljning där distansförsäljning inte är kopplad till leveranstillstånd. Med tanke på EU:s inre marknad skulle

detta alternativ begränsa varors fria rörlighet minst, medan tillståndssystemet kunde vara en kvantitativ begränsning av import eller en åtgärd med motsvarande konsekvenser och stå i strid med artikel 34 i EUF-fördraget.

Syftet med leveranstillståndssystemet är att säkerställa att överlåtelseförbuden enligt alkohollagen iakttas. Det är särskilt viktigt att säkerställa att alkoholdrycker inte överläts till minderåriga. Om leverans av alkoholdrycker är tillståndspliktig verksamhet, har myndigheterna kännedom om tillståndshavarna, och tillsynsåtgärder och sanktioner kan riktas mot dem. Myndigheterna har rätt att utföra testköp, med vars hjälp de kan övervaka att alkoholdrycker inte överläts till minderåriga. Dessutom ska leverantörer av alkoholdrycker delta i utbildning i leverans av alkoholdrycker (leveranspass). Således har leverantörer av alkoholdrycker tillräcklig kunskap om bestämmelserna, föreskrifter och anvisningar om leverans av alkoholdrycker samt kompetens att agera även i krävande situationer där alkoholdrycker överläts. Bestämmelsen säkerställer att de personer som är involverade i leveranserna av alkoholdrycker och i synnerhet överlåtelse av drycker har lagstadgade förutsättningar och kunskaper för att transportera och överlåta alkoholdrycker på ett säkert sätt enligt lagen.

Om alkoholdrycker vid distansförsäljning inte överläts till leveranstillståndshavare, skulle det i Finland uppstå två parallella regelverk för leverans av alkoholdrycker. På leverans av alkoholdrycker beställda i Finland skulle tillämpas ett separat tillståndssystem, som strävar efter att säkerställa kraven på leverans av alkoholdrycker enligt alkohollagstiftningen, medan ingen tillsyn skulle riktas mot leveranser av alkoholdrycker som sålts på distans i utlandet. Vid beredningen ansågs det därför att en koppling av distansförsäljning till leveranstillstånd är möjlig enligt artikel 36 i EUF-fördraget.

I artikel 36 i EUF-fördraget föreskrivs om grunderna för undantag med stöd av vilka begränsande åtgärder kan vidtas. Artikel 36 föreskriver att bestämmelserna i artikel 34 EUF-fördraget ska inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till bland annat att skydda människors hälsa och liv. Förbuden eller restriktionerna får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

En koppling av distansförsäljning till leveranstillstånd ansågs vara nödvändig för att garantera syftet enligt 1 § i alkohollagen. Enligt paragrafen är syftet med alkohollagen att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknyttande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället.

Tillståndssystemet för leverans av alkoholdrycker skulle delvis förlora sin betydelse, om en utländsk distansförsäljares produkter var underkastade andra bestämmelser än alkoholdrycker som levereras från hemlandet. Det att säljare etablerade i andra medlemsstater fritt kunde sälja och transportera alkoholdrycker till personer bosatta i Finland skulle nämligen skapa en ny försäljningskanal för alkoholdrycker som inte var föremål för någon som helst myndighetstillsyn.

Förbud mot distansförsäljning av drycker som innehåller mer än 8,0/5,5 volymprocent alkohol

I beredningen övervägdes en alternativ lösning där distansförsäljning är förbjuden för jästa alkoholdrycker som innehåller över 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som innehåller över 5,5 volymprocent etylalkohol och som tillverkats på annat sätt. Alternativet

förkastades dock på grund av två orsaker: avgränsningen har inte överenskommit i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram och avgränsningen kan inte anses vara problemfri med tanke på den fria rörligheten för varor vilken tryggas av EUF-fördraget.

I beredningen bedömde man att avgränsningen av distansförsäljning till gränsen för detaljförsäljning på bästa sätt tryggar Alkos marknadsandel och folkhälsan. I syfte att minimera de negativa effekterna har Alko i Finland ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker bortsett från de undantag om vilka föreskrivs i lagens 6 §. Om distansförsäljningen avgränsades upp till detaljhandelsgränsen, skulle inte någon konkurrerande försäljningskanal bildas för produkter som omfattas av Alkos monopol. Då ökar inte heller tillgången till produkter som omfattas av monopolet. Alkos monopol begränsar sig dock till detaljförsäljning innanför Finlands gränser, och monopolet begränsar inte aktörer som är etablerade i andra EU- och EES-länder.

En begränsning av distansförsäljning till den allmänna detaljhandelsgränsen behandlar finländska och utländska aktörer likvärdigt. Försäljning av alkoholdrycker vore alltså tillåten på samma villkor oberoende av om aktören är etablerad i Finland eller ett annat EU-land eller EES-land. Likabehandlingen skulle också trygga marknadens funktion. Om aktörer etablerade i utlandet hade mer omfattande rättigheter att sälja alkoholdrycker till finländare, kunde det skapa incitament för inhemska aktörer att flytta verksamhet till en annan medlemsstat. Den nuvarande olika behandlingen av utländska och inhemska aktörer beror i huvudsak på Alkos monopol på försäljningen av drycker som överskrider detaljförsäljningsgränsen innanför Finlands gränser.

I beredningen bedömdes att avgränsning av distansförsäljningen utifrån en alkoholdrycks styrka eventuellt strider mot EU-rätten. Enligt de sakkunnigutlåtanden som överlämnats till social- och hälsovårdsministeriet av professor Juha Raitio och juris doktor Kukka Kuusela, vilka är sakkunniga inom EU-rätt, och av professor Petri Kuoppamäki, som är sakkunnig inom konkurrensrätt, har Visnapuu-målet gällt ett visst händelseförlopp och utifrån det är det inte möjligt att dra någon slutsats om att målet gäller en typisk situation med distansförsäljning, där ett separat transportföretag transporterar alkoholdryckerna⁶⁹. I sakkunnigutlåtandena har man ansett att avgränsningen av distansförsäljningen i fråga om de produkter som omfattas av monopolet ska bedömas utifrån artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget, varvid begränsningen ska uppfylla de förutsättningar som fastställts i artikel 36. Vid grunderna för begränsningsåtgärderna ska det särskilt säkerställas att åtgärden är icke-diskriminerande, nödvändig, lämplig och proportionell. Alternativet främjar inte varors fria rörlighet enligt EU:s grundfördrag i lika stor utsträckning som det alternativ som till slut valdes vid beredningen. Ett förbud av distansförsäljning av produkter som omfattas av Alkos monopol skulle begränsa de finländska konsumenternas möjligheter att skaffa alkohol från andra EU- och EES-länder samt möjligheten för aktörer som är etablerade i andra EU- och EES-länder att sälja sina produkter till finländska konsumenter.

Marknadsföringsbestämmelser

Vid beredningen övervägdes ett alternativ där marknadsföringsbestämmelserna endast skulle ha ändrats för marknadsföring som riktar sig till utlandet. Lagen skulle således ha innehållit olika bestämmelser för marknadsföring i Finland respektive utlandet. När det gäller marknadsföring i utlandet övervägdes en ändring av bestämmelserna enligt vilken marknadsföring av

⁶⁹ Juha Raitios och Kukka Kuuselas samt Petri Kuoppamäkis sakkunnigutlåtanden till SHM om distansförsäljning av alkohol: <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM004:00/2024>

alkoholdrycker som endast eller huvudsakligen riktas till en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet var tillåten med vissa begränsningar enligt EU-lagstiftningen. Till dem hörde till exempel förbudet mot marknadsföring som riktar sig till minderåriga och som ska iaktas också vid marknadsföring i länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Detta alternativ var mer i linje med skrivningen i regeringsprogrammet, eftersom den endast går ut på att avskaffa begränsningar för marknadsföring som riktar sig till utlandet.

Vid beredningen konstaterades dock att skrivningen medförde EU-rättsliga utmaningar. Marknadsföring av alkohol regleras inte endast på nationell nivå, utan den ska också beakta EU-lagstiftningen, såsom e-handelsdirektivet och direktivet om audiovisuella medietjänster. Bägge direktiven utgår från ursprungslandsprincipen. Enligt ursprungslandsprincipen ska en aktör iaktta lagstiftningen i det land i vilket aktören etablerat sig och bedriver sin verksamhet. Eftersom denna regleringsmodell leder till olika bestämmelser om marknadsföring i hemlandet och andra EES-stater, var det möjligt att kommissionen skulle anse att den var problematisk med tanke på ursprungslandsprincipen. Den centrala idén i direktivet om tillämpningen av lagstiftningen i etableringslandet kan gå förlorad, om flera medlemsstater inför separata bestämmelser för hemlandet respektive andra EES-länder.

Dessutom ansågs genomförandet av lagändringen medföra praktiska utmaningar. En stor del av marknadsföringen sker i dag på olika plattformar i sociala medier. Även om åtkomsten till exempelvis webbplatser kan begränsas geografiskt, är detta inte alltid möjligt i sociala medier. Detta skulle leda till svåra tolkningsfrågor om när och enligt vilka kriterier marknadsföringen anses rikta sig till Finland respektive utlandet. Tolknningen kunde vara problematisk i till exempel situationer där en finländsk influerare eller aktör som har både finländska och utländska följare marknadsför starka alkoholdrycker på engelska på sitt konto. Dessutom kan marknadsföringen i vilket fall som helst rikta sig till Finland, trots att följarna huvudsakligen befinner sig i ett annat EES-land. Eftersom sociala mediernas algoritmer tillhandahåller innehåll även för andra än följare av kontot, kan till exempel en reklamvideo ses av finländare även då de egentliga följarna finns i en annan EES-stat. Därför ansågs det vara mer motiverat att harmonisera bestämmelserna om marknadsföring som riktar sig till hemlandet respektive utlandet.

Skrivningen i regeringsprogrammet förutsätter att marknadsföringen avregleras inom ramen för EU-rätten. Eftersom skilda marknadsföringsbestämmelser för hemlandet och utlandet kan strida mot EU-rätten och det i praktiken kan vara svårt att tillämpa bestämmelserna, ansågs det vara mer motiverat att ändra de allmänna marknadsföringsbestämmelserna. Detta innebär att marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben även är tillåtet i hemlandet. Dessutom öppnas marknadsföringen av starka alkoholdrycker endast till den del som detta främjar inhemska aktörers export. Således skulle marknadsföringen av starka alkoholdrycker tillåtas på webben men inte överhuvudtaget i till exempel tv eller radio.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Näthandel med och leverans eller hemleverans av alkoholdrycker är relativt nya fenomen inom alkoholhandeln på ett globalt plan. Coronapandemin ökade för sin del näthandeln med alkoholdrycker. I olika delar av världen lindrades restriktioner relaterade till näthandel och leverans under coronapandemin för att förbättra näringslivets verksamhetsförutsättningar under

de exceptionella förhållandena.⁷⁰ Men många av dessa snabbt vidtagna tillfälliga åtgärder förblev dock permanenta. Leverans av alkoholdrycker är tillåten i Finlands närmaste jämförelseländer, såsom i Sverige, Norge, Danmark, Estland, Lettland och Litauen.

Sverige

I Sverige finns bestämmelser om tillverkning, import och export, marknadsföring samt parti- och detaljhandel med och servering av alkoholdrycker i den alkohollag (2010:1622) som reviderades 2010. Alkoholbolaget (Systembolaget Aktiebolag) som grundades 1955 har ensamrätt till detaljhandel med starka alkoholdrycker, viner och starköl (över 3,5%). I Sverige är alkoholhandeln således nästan helt centraliserad till statens monopolsystem (Systembolaget), och detsamma gäller näthandel och leverans av alkoholdrycker. Det är tillåtet att sälja så kallad folköl, vars alkoholhalt är 2,25–3,5 procent, i livsmedelsbutiker och servera dessa drycker i förplägnadsrörelser, men detta förutsätter anmälan till kommunen. I januari 2025 godkändes en proposition⁷¹, enligt vilken det skulle bli tillåtet för vissa små producenter av alkoholdrycker att sälja sina produkter på tillverkningsstället med gårdsförsäljningstillstånd. Ändringen träder i kraft den 1 juni 2025.

I den svenska alkohollagen finns inga uttryckliga bestämmelser om distansförsäljning av alkoholdrycker, men enligt lagen får en enskild person föra in alkoholdrycker från ett annat EES-land till Sverige. Detta förutsätter att personen har fyllt 20 år, har förvärvat dryckerna och själv transporterar dem till Sverige eller själv sköter en sådan transport och dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs⁷² personliga bruk. Detta innebär att alkohol får beställas från andra EES-länder, om konsumenten själv hämtar alkoholdryckerna eller anlitar en oberoende mellanhand. Alkoholdrycker får inte beställas från länder utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet utan ska beställas via Systembolaget.

Högsta domstolen i Sverige ansåg i sitt avgörande T 4709-22 Winefinder avseende näthandel med och distansförsäljning av alkohol från juli 2023 att ett företag etablerat i ett annat EU- eller EES-land på distans får sälja alkoholdrycker till konsumenter i Sverige enligt den svenska alkohollagstiftningen. Enligt de faktiska omständigheterna i målet sålde det i Danmark etablerade dotterbolaget Winefinder ApS, vars moderbolag var svenska Winefinder AB, bland annat viner till svenska konsumenter och erbjöd dem samtidigt transport till Sverige med ett separat transportföretag. Det svenska alkoholmonopolet Systembolaget väckte talan mot bägge Winefinder-bolagen i svenska Patent- och marknadsöverdomstolen, eftersom det enligt Systembolaget var fråga om försäljning av alkoholdrycker i strid med detaljhandelsmonopolet.

⁷⁰ Huckle T & et al (2021) Online alcohol delivery is associated with heavier drinking during the first New Zealand COVID-19 pandemic restrictions. *Drug and Alcohol Review* (July 2021) 40, 826–834.
Callinan S. et al (2023) In order to assess the impact of home delivery expansion within Australia, researchers need regulators to collect and share data on sales. *Drug Alcohol Rev.* 42, 1309–1311.
Lemp JM & et al (2023) Here to stay? Policy changes in alcohol home delivery and “to-go” sales during and after COVID-19 in the United States. *Drug Alcohol Rev.* 2023, 1–6.

⁷¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/battre-forutsattningar-for-besoksnaringen-i-frag_a_hc0386/

⁷² Enligt svenska Tullverkets webbplats avses med familj den enligt lagen avsedda närmaste personen som bor i samma hushåll (t.ex. hustru eller man). I detta sammanhang hänvisar Tullverket till en dom från Hovrätten i Skåne och Blekinge från den 20 april 2006 (mål nummer B2328-04). I avsaknad av dom från Högsta domstolen betraktas den som prejudicerande.

Fallet framskred till slut till högsta domstolen i Sverige, enligt vilken distansförsäljning av alkoholdrycker där säljaren ordnar transporten är tillåten och inte kränker Systembolagets detaljhandelsmonopol förutsatt att ett oberoende transportföretag anlitas för transportererna. En annan förutsättning är att säljaren inte är etablerad i Sverige och att försäljningsverksamheten inte bedrivs i Sverige till exempel genom en handelsagent eller motsvarande.

Före 2008 förbjöd den svenska alkohollagstiftningen uttryckligen införsel av alkohol i landet ens för privatbruk med undantag för resandeförsel. Lagen ändrades dock efter målet Rosengren i EU-domstolen. Enligt förarbetena till den svenska alkohollagen har privatpersoner sedan den 1 juli 2008 kunnat köpa sprit, viner och starka alkoholdrycker från ett annat EES-land eller föra in varorna varorna till Sverige via ett ombud eller en annan oberoende mellanhand. Enligt motiveringen står denna typ av privatinförsel, som till helt övervägande del sker genom beställning via Internet, för en mycket liten andel av den totala alkoholkonsumtionen i Sverige. I förarbetena konstateras att inget tyder på att resandeförseln skulle ha ökat (motivering till propositionen 2009) och att den svenska punktskattelagstiftningen och transportkostnaderna för alkoholdrycker skulle göra dem dyra och svåra att importera.

Enligt den svenska lagen om alkoholskatt är en distansförsäljare som registrerat sig tillfälligt eller tills vidare skyldig att betala punktskatt vid distansförsäljning av alkohol. Utöver registrering ska distansförsäljare ställa säkerhet för punktskatt på produkter som säljs på distans till Sverige. Om skatten inte betalas, används säkerheten för att täcka den. En registrerad distansförsäljare blir skattskyldig när mottagaren tar emot produkterna i Sverige. Om distansförsäljaren inte är registrerad blir mottagaren av produkterna skattskyldig i stället för distansförsäljaren, och mottagaren ska deklarerat produkterna till skattemyndigheten innan de skickas. Om mottagaren är punktskatteskyldig inträder skattskyldigheten när de punktskattepliktiga produkterna förs in till Sverige.

Om produkter som beskattats i en annan EU-medlemsstat förs in till Sverige på annat sätt än genom distansförsäljning eller resandeförsel, ska skyldigheterna relaterade till flyttningar av beskattade produkter, såsom användning av elektroniska förenklade administrativa dokument, fullgöras. Om en privatperson helt självständigt ordnar transporten av alkoholdrycker som köpts i en nätbutik i en annan EU-medlemsstat till Sverige, ska köparen registrera sig som en tillfälligt certifierad mottagare och ställa säkerhet i Sverige. Dessutom ska köparen i ursprungslandet registrera sig som tillfälligt certifierad avsändare. Innan transporten påbörjas ska köparen skapa ett elektroniskt förenklat administrativt dokument i ursprungsstatens i ursprungslandets datoriserade system och efter mottagandet lämna en mottagningsrapport i det datoriserade systemet i Sverige.

Norge

I Norges alkohollag (LOV-1989-06-02-27) föreskrivs det om tillverkning, import och export, försäljning och servering av alkoholdrycker och om tillståndssystemet i anslutning till dessa samt om marknadsföring.

I den norska alkohollagen delas alkoholdrycker in i tre olika grupper. Den första gruppen inkluderar alkoholdrycker med en alkoholhalt på 2,5–4,7 procent. Den andra gruppen inkluderar alkoholdrycker med en alkoholhalt på 4,7–22 procent. Den tredje gruppen omfattar alla starka alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 22 procent. För detaljhandel med den första alkoholgruppen ska försäljningstillstånd sökas. Tillståndet beviljas av den kommun där försäljningsstället är beläget. I Norge sköter det norska statliga monopolet Vinmonopolet

försäljningen av starka alkoholdrycker (grupp 2 och 3). Vinmonopolet har ensamrätt till detaljhandel med alkoholprodukter med en alkoholhalt på över 4,7 procent i Norge med undantag för cider och fruktviner, som kan säljas direkt från producenternas egna butiker upp till 15 000 liter per år. I Norge kan alkohol säljas på auktion, men även då sker försäljningen under Vinmonopolets mandat.

Den norska alkohollagen tillåter näthandel med alkoholhaltiga drycker som tillhör alkoholgrupp 1 (t.ex. svaga ölsorter). I detta fall ska alkoholförsäljningstillstånd sökas hos den kommun där försäljningsstället eller lagret finns. Dessutom ska försäljningstillstånd sökas separat hos alla de kommuner till vars område alkohol levereras. Alkoholleveranserna ska ske inom respektive kommuns alkoholförsäljningstider. Mottagaren ska kunna styrka sin identitet vid leverans och leveransen får inte överlåtas till en berusad person. I praktiken innebär detta att till exempel livsmedelsbutiker kan leverera svaga alkoholdrycker i grupp 1 i samband med beställning av mat, om den lokala kommunen har beviljat försäljningstillstånd för detta.

Näthandel med drycker i alkoholgrupp 2 och 3 sköts av Vinmonopolet. Det är möjligt att beställa alkoholdrycker på Vinmonopolets hemsida så att leverans sker antingen till en av Vinmonopolets butiker, till ett av kunden valt postkontor eller till en hemadress. Hämtning på posten och hemleverans ska ske inom Vinmonopolets öppettider. Mottagaren ska kunna styrka sin identitet vid leverans och leveransen får inte överlåtas till en berusad person. I Norge sköts Vinmonopolets hemleveranser av norska Posten.

Norge är inte medlem i Europeiska unionen men hör vid sidan av Island och Liechtenstein till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) enligt avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Således är Norge en del av Europeiska unionens inre marknad, och EES-länder ska iakttä EU-lagstiftningen om den inre marknaden till exempel när det gäller varors fria rörlighet. EES-länderna hör dock inte till EU:s tullområde eller skatteområde. Sedan 2009 är det tillåtet för privatpersoner i Norge att föra in öl, viner, starka alkoholdrycker och andra alkoholdrycker i landet för personlig konsumtion utan särskilt tillstånd enligt den norska alkohollagen. Alkoholdrycker får föras in i landet av personer som fyllt 18 år. Införsel av starka alkoholdrycker och andra drycker med en alkoholhalt på över 22 volymprocent är dock endast tillåten för personer som fyllt 20 år. Det är förbjudet att föra in drycker som innehåller mer än 60 volymprocent alkohol i landet. Privat import omfattar bland annat alkoholbeställningar i utländska nätbutiker med transport av ett transportföretag. Privatpersoner får ingå avtal om både köp och leverans av alkoholdrycker med en utländsk säljare. Således kan en utländsk säljare tillhandahålla alkoholdrycker med hemleverans till Norge, men säljaren får dock inte själv leverera produkterna till Norge, utan ett transportföretag som är oberoende av säljaren ska anlitas.

Det norska hälsovårdsministeriet kan ställa ytterligare villkor för vad som betraktas som privat import. För att alkoholdrycker ska betraktas som privat import ska de vara avsedda för privat konsumtion till exempel av beställaren eller dennes familj. Om det inte är fråga om privat import, ska importören ha tillstånd eller vara registrerad. Det finns inga kvantitativa begränsningar för privat import, men privatpersoner ska kunna bevisa att alkoholen konsumeras av privatpersonen och dennes närstående. Norska tullen och hälsovårdsverket samarbetar för att stoppa transporter, om det förekommer misstankar om att det inte är fråga om genuin privat import.

I den norska alkohollagen finns bestämmelser om registreringskyldighet för transportföretag, som vill överlåta alkoholdrycker till konsumenter vid privat import. Utan registrering är distribution av alkoholdrycker inte tillåten. En förutsättning för registrering är att företaget fyller i en anmälningsblankett där det intygas att företaget uppfyller de föreskrivna kraven. Norska

hälsovårdsverket ansvarar för registreringen. Hälsovårdsverket kan förvägra eller återkalla registrering, om ett företag inte fullgör sina skyldigheter enligt alkohollagen eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Detsamma gäller situationer där ett företag bryter mot övrig lagstiftning eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den, om bestämmelserna anknyter till syftet med alkohollagen. Förvägran eller återkallande av registrering är särskilda beslut som får överklagas. Sådana beslut kan fattas, om ett transportföretag till exempel överlåter alkoholdrycker till minderåriga eller inte har ett internt kontrollsystem, som säkerställer utbildningen av anställda. Alkoholdrycker som levereras som privat import får överlåtas vardagar kl. 8:30–18:00 och lördagar kl. 10:00–16:00. Det är förbjudet att överlåta alkoholdrycker på söndagar och vissa helgdagar. Om ett transportföretag bryter mot de lagstadgade leveranstiderna och till exempel överlåter alkoholdrycker till minderåriga, kan hälsovårdsverket påföra en påföljdsavgift som är högst fyra procent av företagets årliga omsättning eller högst 20 gånger folkpensionens grundbelopp, som var cirka 210 000 euro 2024.

Danmark

I Danmark har regleringen av detaljhandeln med alkoholdrycker varit minimal. I livsmedelstillståndet som beviljas av livsmedelsmyndigheten ingår även tillstånd att sälja alkoholdrycker. Regleringen av detaljhandels öppettider slopades 2012 med undantag för ett tiotal helgdagar då det inte är tillåtet att ha öppet. Det finns inga tidsbegränsningar för försäljning av alkohol.

I Danmark kräver detaljhandel med alkohol därför inte ett separat detaljhandelstillstånd, och leverans av alkohol är inte heller tillståndspliktig i Danmark.

I näthandel ska säljaren vid försäljning av drycker som innehåller 1,2–16,5 procent alkohol begära kunder att intyga att de har fyllt 16 år före försäljningen. Likaså krävs det att kunden är minst 18 år vid försäljning av drycker med en alkoholhalt på över 16,5 procent.

Island

Det isländska statliga alkohol- och tobaksbolaget har monopol på drycker som innehåller mer än 2,25 volymprocent etylalkohol inom detaljhandel (Vínbúðin). Det är förbjudet på Island att sälja alkohol till personer som inte har fyllt 20 år, och försäljaren kan vägra sälja alkohol till en person som är uppenbart berusad. Alkoholreklam är inte tillåten på Island. Ett undantag från det isländska alkoholbolagets detaljhandelsmonopol är lagändringen från 2022 enligt vilken det blev tillåtet för små producenter som producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker om året att sälja sina produkter direkt på produktionsstället. Hemleveranser av alkoholdrycker från små producenter är inte tillåtna. Hemleverans är dock tillåten för produkter som köpts från detaljhandelsmonopolet, om konsumenten bor på över 25 kilometers avstånd från en monopolbutik.

Den isländska alkohollagstiftningen innehåller inga bestämmelser om distansförsäljning av alkohol. Till följd av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet anses det dock vara möjligt att beställa alkoholdrycker från utlandet. Många företag har dock börjat sälja alkoholdrycker på webben så att isländska konsumenter kan beställa alkoholdrycker på utländska webbplatser riktade till dem, men alkoholdryckerna finns redan färdigt i lager på Island. Detta gör det möjligt för konsumenter att hämta produkterna redan samma dag eller få dem hem med expressleverans. Myndigheterna har ansett att arrangemanget strider mot lagen

på grund av detaljhandelsmonopolet, och polisen på Island utreder dessa nätbutikers verksamhet.

Estland

Estlands självständighet ledde till privatisering av alkoholhandeln och till en början fanns det knappt någon reglering gällande alkohol. År 1995 återinfördes lagstiftning som syftar till att förebygga alkoholens negativa effekter. Försäljningen av alkoholdrycker i kiosker förbjöds helt år 2001. År 2008 förenhetligades detaljhandelstiderna i hela landet så att försäljning är tillåten mellan klockan 10 och 22.

I Estland kräver detalj- och näthandel med alkohol inget separat försäljningstillstånd. Försäljaren ska dock anmäla verksamheten till jordbruks- och livsmedelsnämnden och göra en anmälan om ekonomisk verksamhet till registret över verksamhetsställen. Näthandel med alkoholdrycker ska vara kopplad till en fysisk adress. En nätbutiks försäljningsställe behöver dock inte vara en butik utan kan vara till exempel ett lager.

Leverans av alkohol är tillåten under samma tider som detaljhandel med alkohol, dvs. mellan kl. 10 och 22. Inget särskilt tillstånd krävs heller för leverans. Vid beställning från webbutiker ska köparens ålder verifieras innan alkohol överläts. Överlåtelse kan ske via bud eller automat.

Villkoren enligt den estniska alkohollagen gäller dock inte distansförsäljare etablerade i andra EU-medlemsstater. Enligt Estlands skattelagstiftning är distansförsäljare skyldiga att betala punktsskatt på gränsöverskridande distansförsäljning av alkohol. Om distansförsäljaren har en skatterepresentant, ansvarar skatterepresentanten för punktsskatterna. Om distansförsäljaren inte är registrerad och inte har ställt säkerhet till skattemyndigheten för leverans av punktsskattepliktiga produkter, ska mottagaren av produkterna betala punktsskatterna.

I det estniska socialministeriets alkoholpolitiska plan för 2025–2035 föreslås många åtgärder för att minska alkoholkonsumtionen i Estland, såsom införande av ett försäljningstillståndssystem för alkoholdrycker och kortare detaljhandelstider. Planen var på remiss i slutet av 2024, och den slutliga planen väntas bli klar i april 2025.⁷³

Lettland

I Lettland är näthandel tillståndspliktig kopplad till ett fysiskt försäljningsställe. Lettlands parlament godkände i januari 2025 en ändring av alkohollagen som bland annat begränsar detaljhandelstiderna för alkoholdrycker. Framöver är detaljhandel med alkoholdrycker tillåten från måndag till lördag kl. 10–20 och på söndagar kl. 10–18. I dag är detaljhandel med alkoholdrycker tillåten från måndag till lördag till kl. 22 och på söndagar till kl. 20. Dessutom förbjuds så kallade expressleveranser av alkoholdrycker från nätbutiker genom lagändringen. Framöver får alkoholdrycker från nätbutiker levereras till köpare tidigast sex timmar efter beställning. Syftet med förbudet mot snabbliveranser är att förebygga impulsköp av alkohol.⁷⁴

⁷³ <https://www.sm.ee/uudised/uued-ettepanekud-alkoholitarvitamise-vahendamiseks-korralik-alkoholi-muugilubade-susteem-ja>

⁷⁴ <https://www.saeima.lv/en/news/saeima-news/34236-alcohol-sales-restrictions-tightened-in-effort-to-reduce-consumption>

Litauen

I Litauen är näthandel tillståndspliktig kopplad till ett fysiskt försäljningsställe. Enligt den litauiska alkohollagstiftningen beviljar avdelningen för drog-, tobaks- och alkoholkontroll av parti- och detaljhandeln tillstånd för bland annat partihandel med alkoholdrycker och kan till exempel ge en varning om eventuell avstängning eller återkallelse av tillstånd eller dra in eller återkalla dess giltighet. Avdelningen utövar även tillsyn över hur tillståndshavarna för parti- eller detaljhandel med alkoholdrycker följer villkoren för den tillståndspliktiga verksamheten. I Litauen beviljar borgmästaren i en kommun eller den av borgmästaren befullmäktigade kommunala förvaltningen tillstånd för detaljhandel med alkoholdrycker och kompletteringar eller ändringar av tillståndet och preciserar villkoren för tillståndet. Kommunens borgmästare eller den kommunala förvaltningen som borgmästaren befullmäktigat kan också ge en varning om eventuellt upphävande eller återkallande av tillståndet.

Tillstånd beviljas för företag, europeiska juridiska personer och deras filialer som har ansökt om tillstånd för tillverkning av alkoholprodukter, parti- eller detaljhandel med alkoholdrycker, om de uppfyller tillståndsvillkoren enligt lagen.

Alkohol får inte säljas till personer under 20 år i Litauen. Åldersgränsen höjdes från 18 till 20 år i samband med en ändring av alkohollagen som trädde i kraft i början av 2018. Försäljning av alkohol i Litauen är förbjuden i till exempel fängelser, militär och paramilitär tjänst, polis, hälsovård, läroanstalter och områdena för dessa anstalter och gudstjänsthus. Alkohol får inte heller säljas i detaljhandelsbutiker där andelen varor avsedda för barn och ungdomar är minst 30 procent av detaljhandeln med varor, på mässor (med undantag för naturligt jästa alkoholdrycker med en volymhalt etylalkohol på högst 7,5 procent), på utställningar (med undantag för naturligt jästa alkoholdrycker med en etylalkoholhalt på högst 13 procent), i försäljningsautomater, och i allmänhet får alkohol inte heller säljas i icke-fasta detaljhandelsbutiker och offentlig livsmedelsförsörjning.

Det är tillåtet att sälja alkohol online och leverera alkoholdrycker i Litauen. Näthandel med eller leverans av alkoholdrycker kräver inget separat tillstånd eller licens, men en näringsidkare som vill ägna sig åt näthandel med alkoholdrycker och/eller leverera alkoholdrycker ska skaffa detaljhandelstillstånd i enlighet med lagen och ska ha en butik där detaljhandel bedrivs. I Litauen tillämpas samma krav för försäljning av alkoholdrycker på försäljningsställen som för leverans av alkohol.

Den litauiska alkohollagen förbjuder inte privatpersoner att köpa alkoholdrycker i utlandet eller juridiska personer att bedriva distansförsäljning av alkoholdrycker, men detta kräver tillstånd för detaljhandel med alkoholdrycker. Distansförsäljning av alkoholdrycker får endast bedrivas med tillstånd och på ett fysiskt försäljningsställe. Tillstånd krävs med andra ord av alla detaljhandelsföretag, även av dem som inte bedriver handel med alkoholdrycker i Litauen men som bedriver gränsöverskridande parti- och/eller detaljhandel med alkoholdrycker på distans. Aktörer som bedriver distansförsäljning ska se till att alla lagstadgade krav uppfylls. Aktörerna ska till exempel iaktta detaljhandelstiderna samt kontrollen av ålder och berusningstillstånd enligt alkohollagen – alkoholdrycker får levereras från måndag till lördag kl. 10–20 och på söndagar kl. 10–15, och drycker får överlåtas endast till personer som fyllt 20 år. Alkoholdrycker får inte överlåtas till berusade personer. Företag som säljer alkoholdrycker på distans kan påföras ekonomiska sanktioner till exempel för brott mot åldersgränser enligt alkohollagen.

Polen

I Polen är försäljning av alkoholdrycker tillståndspliktig, och tillståndet gäller alla produkter som innehåller mer än 0,5 procent etylalkohol. I Polen finns det separata typer av licenser för alkoholprodukter av olika styrka: a) tillstånd för produkter som innehåller mindre än 4,5 procent alkohol och öl b) tillstånd för produkter som innehåller 4,5–18 procent alkohol och c) tillstånd för produkter som innehåller mer än 18 procent alkohol. Tillstånden är avgiftsbelagda och beviljas av stads- eller kommunfullmäktige. Varje kommun och stad beviljar ett begränsat antal försäljningstillstånd för alkohol per år.

Eftersom den polska alkohollagstiftningen är från 1982, beaktar den inte näthandel som en försäljningskanal. De polska myndigheternas och domstolarnas ståndpunkt har tidigare varit att avsaknaden av en nätbutik på listan över tillåtna försäljningsställen innebär att försäljning av alkoholdrycker i nätbutiker är förbjuden. Den dom som meddelades av högsta förvaltningsdomstolen i Polen den 8 september 2022 ändrade den gamla ståndpunkten genom att konstatera att nätbutiker inte är en separat plats för alkoholförsäljning utan en form av kommunikation mellan företagaren och potentiella kunder och ett verktyg som möjliggör försäljning även via ett informationsnätverk. Enligt högsta förvaltningsdomstolens dom förbjuder det gällande regelverket inte försäljning av alkohol via internet, och avsaknaden av ett tydligt förbud innebär att försäljningen i denna form är laglig. I Polen kräver näthandel med alkohol att försäljaren har giltigt tillstånd för försäljning av alkoholprodukter på fasta försäljningsställen.

Enligt högsta förvaltningsdomstolens motivering är ett korrekt fastställande av villkoren för försäljning av alkohol i nätbutikens regler avgörande för att säkra den aktuella försäljningsmodellen. Den avgörande faktorn för alkoholsäljande nätbutiker i de positiva domarna är att kunderna vid köpet har ålagts att acceptera reglerna som anger att försäljningsstället för alkoholdrycker anses ett ställe där avtal om köp av alkohol ingås och inte ett leveransställe för alkoholen, och om kunden beställer produkterna levererade till sitt hem, anses produkterna ha överlåtits till kunden samtidigt som försäljaren överlåter dem till en leverantör auktoriserad av kunden, till exempel ett bud. Köparen bemyndigad med andra ord till exempel ett transportföretag eller bud att hämta och leverera produkterna.

England och Wales

I England och Wales är försäljning av alkoholdrycker tillståndspliktig. Det finns två typer av tillstånd: tillstånd för lokaler (premises licence), som krävs till exempel av restauranger och barer som vill sälja alkohol, och personligt tillstånd (personal licence), som krävs av personer som säljer alkohol. Dessutom ska varje lokal med tillstånd (premises licence) ha minst en utsedd person med personligt tillstånd. Personen behöver inte vara på plats hela tiden utan ansvarar för att försäljningen av alkohol sker enligt lagen. Sökande ska avlägga ett prov relaterat till tillståndet (Personal Licence Holders Qualification Certificate). Tillstånd beviljas av den lokala förvaltningen (local council).

I England och Wales är åldersgränsen för att köpa alkohol 18 år, och åldersgränsen gäller för både svaga och starka alkoholdrycker. Däremot kan 16- och 17-åringar dricka svaga alkoholdrycker i vuxnas sällskap, om det sker vid måltider och i anvisade lokaler. I England och Wales får butiker sälja alkohol 24 timmar om dygnet, förutom på söndagar då försäljningen får börja först efter kl. 10:00. På serveringsställen, såsom barer, är det tillåtet att köpa alkohol fram till kl. 23:00. Till exempel kan barer och restauranger dock ansöka om förlängning av försäljningstiderna, genom vilket försäljningen kan fortsätta hela natten. I England och Wales är det olagligt att sälja eller servera alkoholhaltiga drycker till en berusad person.

I England och Wales är näthandel med alkoholdrycker tillåten och kräver samma tillstånd som till exempel för en bar, dvs. tillstånd för lokaler och personligt tillstånd för försäljning av alkohol. Näbutiker kräver att köpare intygar att de är myndiga, men detta övervakas inte och kräver ingen identifiering. Leverans av alkoholdrycker kräver att tillståndet för lokaler omfattar rätt att sälja alkohol utanför lokalen. Alkoholprodukter ska överlåtas mot identitetshandling, om köparen verkar minderårig. Vid köp ska man även intyga att man är myndig.

Spanien

Försäljning av alkoholhaltiga drycker i Spanien kräver tillstånd, och tillstånd söks hos den lokala kommunen eller stadsförvaltningen. Beroende på den autonoma regionen är försäljning av alkohol i allmänhet tillåten i Spanien mellan kl. 8 och 22. Det är förbjudet att dricka och sälja alkohol på offentliga platser, såvida det inte är en privat aktörs terrass (t.ex. en bar eller restaurang).

Den myndighet som ansvarar för försäljning och hemleverans av alkoholdrycker är skatteverket (Agencia Tributaria). Dessutom ska näringsidkaren vara registrerad i det allmänna hälsoregistret över livsmedelsföretag (Registro General Sanitario de Empresas Alimentarias y Alimentos (RGSEAA)). Näthandeln med alkohol övervakas av avdelningarna för konsumentfrågor i de autonoma regionerna (Direcciones generales de Consumo de las CCAA). Dessutom har tillsynen av marknadsföring och ålderskontroll decentraliserats till flera myndigheter.

Näthandel med alkohol är tillåten, och den övervakas på samma sätt som annan försäljning. Leverans av alkohol är också tillåten i Spanien. Samma tidsbegränsningar, åldersgränser och andra restriktioner för fysisk försäljning gäller även för leveranser.

Frankrike

I Frankrike ska var och en som tänker öppna ett verksamhetsställe som säljer alkoholdrycker antingen på heltid eller deltid ha tillstånd (Permis d'Exploitation), vare säg dryckerna säljs på plats (t.ex. restaurang, nattklubb) eller att tas med (t.ex. matbutik, postorder eller näthandel). För att få tillstånd ska man genomgå en utbildning som varar 20 timmar och gäller i 10 år. Tillstånd söks hos stadshuset, från vilket intyg över utbildningen begärs när affärsverksamhet startas eller om en person ansöker om näringsstillstånd. I Frankrike beviljas verksamhetstillstånd av den kommun (kompetens på lokalförvaltningens nivå dvs. *Mairie*) i vilken den alkoholsäljande rörelsen grundas.

När alkoholdrycker serveras till måltider ska restaurangägaren ha restaurangtillstånd (för alla slags alkoholdrycker) eller "litet restaurangtillstånd" (petite licence de restaurant) (endast för vin, cider och öl). Mobila försäljare (matbilar, cateringbilar, pizzabilar etc.) får endast sälja drycker med en maximal alkoholhalt på 18 procent, dvs. de kan endast beviljas "litet restaurangtillstånd". Tillfälliga tillstånd (för t.ex. idrottsklubbers och -föreningars sportevenemang) är också möjliga inom gränser som respekterar den franska folkhälsolagstiftningen.

Försäljning av alkohol till minderåriga (under 18 år) och gravida kvinnor är förbjuden i Frankrike på restauranger, butiker och barer. Det är förbjudet att sälja alkoholdrycker för take away mellan 18:00 och 08:00 på bensinstationer. Alla take away-aktörer (stormarknader,

livsmedelsbutiker etc.) som vill sälja alkohol mellan 22.00 och 08.00 ska genomgå en särskild utbildning för att få tillstånd att sälja alkoholdrycker på natten.

I Frankrike gäller samma lagstiftning för näthandel med alkohol som för försäljning av alkohol på fysiska verksamhetsställen. Således kan aktörer med ett "litet tillstånd" (petite license) sälja drycker i grupp 1 (alkoholfria) och grupp 3 (drycker med en alkoholhalt lägre än 18 %) på internet. Tillstånd (licence) krävs för försäljning av drycker i grupp 4, till exempel rom. Då kan drycker med en alkoholhalt på både under och över 18 procent säljas i nätbutiken. Leverans av alkoholdrycker är också möjlig i Frankrike, och för den gäller samma lagstiftning som för alkohol som säljs som take away. Försäljning och överlåtande av alkoholdrycker till personer som inte fyllt 18 år är förbjudet även vid leveranser, men att köpa drycker online och beställa dryckesleveranser kräver ingen identifiering.

I Frankrike övervakas försäljningen av alkoholhaltiga drycker i första hand av polisen (police administrative). Gendarmeriet (Gendarmerie) utövar i första hand tillsyn över tillfälliga alkoholtillstånd (t.ex. mobila försäljare), men även den kommunala polisen deltar i tillsynen.

Privata konsumenter får beställa alkohol från säljare etablerade i andra medlemsstater inom Europeiska unionen. Distansförsäljning ska ske till en privatperson som är bosatt på det franska fastlandet. Punktskattepliktiga varor ska ha överlåtits till konsumtion i den medlemsstat därifrån varorna levereras. Fransk skatt på varorna ska betalas när leveransen anländer till Frankrike. Varorna ska skickas eller transporteras till Frankrike antingen direkt eller indirekt av säljaren eller för dennes räkning.

Italien

I Italien kräver försäljning av alkoholdrycker tillstånd som beviljas av den italienska tull- och monopolmyndigheten (Agenzia delle Dogane e dei Monopoli). En förutsättning tillståndet är att sökanden inte har dömts för olaglig alkoholförframställning eller kringgående av skatt. I Italien är det möjligt att sälja alkoholdrycker online och leverera alkoholhaltiga drycker med detta tillstånd.

Grekland

Det finns ingen specifik tillståndsprocess för försäljning av alkohol i Grekland. Försäljning av alkohol ska nämnas i beskrivningen av företagets verksamhet när verksamhetstillstånd söks. Alternativt ska myndigheterna informeras om försäljning av alkohol, om alkohol börjar säljas senare. I Grekland säljs alkohol även på stormarknader.

I Grekland är den enda begränsningen för alkoholförsäljning att alkohol inte får säljas till personer under 18 år. Försäljaren ansvarar dock för iakttagandet av åldersgränsen. Myndigheterna kan utföra stickprov särskilt på barer och uteställen, även av alkoholdrycker som eventuellt säljs till minderåriga. I Grekland finns det inga restriktioner för försäljning av alkohol online eller leverans av alkoholhaltiga drycker. I näthandeln ska dock personuppgifter av vilka beställarens ålder framgår vanligtvis anges.

I Grekland övervakas försäljningen av alkoholdrycker av olika myndigheter; främst tull- och skattemyndigheternas kontrollenheter avseende skatter och avgifter som betalas på importerad alkohol (om den importeras från tredje land). Även utvecklingsministeriet har egna inspektörer, som utför inspektioner huvudsakligen på grundval av gjorda anmälningar. En särskild orsak till

de grekiska myndigheternas tillsyn är alkoholblandningar som serveras på vissa nöjesställen och som kan äventyra konsumenternas hälsa.

6 Remissvar

6.1 Respons som kom in under remissbehandlingen

Utkastet till regeringens proposition publicerades i den elektroniska remisstjänsten 13.6.2025.⁷⁵ I Utlåtandetjänsten offentliggjordes också en sammanfattning av utkastet till propositionen på svenska. Dessutom skickades en begäran om utlåtanden och den svenska sammanfattningen av utkastet till flera mottagare. Svarstiden pågick till 31.7.2025.

Sammanlagt 107 utlåtanden om utkastet till proposition gavs. Utlåtanden gavs av A-Kiltojen Liitto ry, arbets- och näringsministeriet, Barnombudsmannens byrå, Egentliga Finlands välfärdsområde, Egentliga Tavastlands välfärdsområde, finansministeriet, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, inrikesministeriet, Institutet för hälsa och välfärd (THL), Justitiekanslerämbetet, justitieministeriet, Jämställdhetsombudsmannens byrå, Kajanalands välfärdsområde, kommunikationsministeriet, Konkurrens- och konsumentverket, Kotka stad, Norra Karelen välfärdsområde (Siun sote), Polisstyrelsen, Regionförvaltningsverket i Östra Finland (gemensamt utlåtande för regionförvaltningsverken), Rättsregistercentralen, Salo stad, Satakunta välfärdsområde, Skatteförvaltningen, Statens ämbetsverk på Åland, Södra Karelen välfärdsområde, Södra Österbottens välfärdsområde, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Tullen, utbildnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Västra Nylands välfärdsområde, Ålands landskapsregering, Äldreombudsmannen, Österbottens välfärdsområde, A-Kiltojen Liitto ry, A-klinikkasäätiö, Alko Ab, Allmänläkare i Finland GPF rf, ASH Finland rf, Astra Wines Oy, Audiovisual Producers Finland – APFI rf, Cancerorganisationerna, Centralförbundet för Barnskydd, Delivery Hero Finland Oy, Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands näringsliv rf, Finsk Handel rf, Fri från narkotika rf, Förbundet för mödra- och skyddshem rf, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf:s Rusmedelsombudsverksamhet, Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf, Företagarna i Finland rf, International Blue Cross, Kesko Oyj, Konsumentförbundet rf, Lidl Suomi, Mannerheims barnskyddsförbund rf, Marketing Finland, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Medieförbundet rf, MIELI Psykisk Hälsa Finland rf, MTV Oy, Njur- och leverförbundet rf, Nordan, Nätverket för psykisk hälsa, N2 Helsinki Oy, Olutliitto ry, Oy Sinebrychoff Ab, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry, Passiofy Oy, Pienpanimoliitto ry, Posti Group Abp, Päihdelääketieteen yhdistys ry, Päivittäistavara- ja elintarvikkeita myyvä Oy, RadioMedia rf, Raittiuden Ystävät ry, Sanoma Media Finland Oy, Servicefacket PAM rf, Seulo Palvelut Oy, Sininauhaliitto ry, SOK/S-gruppen, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Starship Technologies Finland Oy, Suomen Lääkäriliitto – Finlands Läkareförbund, Suomen Palautuspakkaus Oy, Suomen Tislaamoliitto ry, Suomen viinikasvattajat ry, Suomen Viiniryttäjät Ry, Tapahtumateollisuus ry, Viva Wine Group AB, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab, Wolt Enterprises Oy och WTD Media Oy samt tio privatpersoner. I ett utlåtande av en privatperson

⁷⁵ Begäran om utlåtanden om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (leverans, distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker). Begärens diarienummer: VN/1531/2024. På webben:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/SV/Proposal/Participation?proposalId=64797547-0655-45b9-9e0f-cb816cb21fbc>

påpekades att det bakom utlåtandet också låg 56 andra personer som representerade olika innehållsproducenter. Dessutom meddelade jord- och skogsbruksministeriet att det inte har något att yttra sig om i ärendet.

Alla utlåtanden finns till påseende i Projektportalen (projektnummer STM004:00/2024) på adressen <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM004:00/2024>.

Det kom in många remissvar som gällde bestämmelserna om både distansförsäljning, leverans av alkoholdrycker och marknadsföring. Majoriteten av remissinstanserna förhöll sig tämligen kritiskt till propositionen, men remissvaren var även delvis delade. Några remissinstanser tog inte ställning till det faktiska ändringsförslaget, men även i dessa remissvar framställdes flera rättelse- och utvecklingsförslag till propositionen. Vissa av remissinstanserna motsatte sig propositionen i sin helhet, men understödde ändå vissa av de föreslagna ändringarna. I vissa remissvar togs dessutom endast ställning till vissa ämnen. Till exempel många representanter för mediebranschen utlät sig endast om de föreslagna marknadsföringsbestämmelserna i propositionen.

Remissvar om reglering av distansförsäljning

Remissinstanserna såg det i allmänhet som en bra sak att rättsläget för distansförsäljning klargörs. Den ojämlika behandlingen av distansförsäljare och aktörer som är etablerade i Finland väckte dock stor kritik. Såväl myndigheterna som folkhälsoorganisationerna och representanterna för näringslivet såg det som mycket problematiskt att webbutiker som verkar utomlands får sälja alkoholdrycker på upp till 80 procent direkt till konsumenter, medan aktörer som är etablerade i Finland kan sälja och leverera hem alkoholdrycker på högst 5,5/8,0 procent. Av representanterna för näringslivet konstaterade till exempel MaRa i sitt utlåtande att det är fråga om grov konkurrensnedvridning. Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf konstaterade å sin sida att den huvudsakliga försäljningskanalen för dess medlemsföretag är Alko, och att de därmed är direkt beroende av Alkos verksamhetsmöjligheter, vilka lagpropositionen väsentligt inskränker. Å andra sidan ansågs det i vissa utlåtanden från representanter för handelsbranschen, såsom Finsk handel rf, att utkastet till propositionen på många sätt har ändrats till det bättre sedan det föregående remissförfarandet och att förutsättningarna för jämlik konkurrens när det gäller leveranser identifieras. Även i dessa utlåtanden framhölls att vissa av de finländska aktörerna fortfarande i övrigt är i en ogynnsammare ställning jämfört med de utländska (t.ex. småbryggerier och destillerier).

Många remissinstanser ansåg att propositionen om distansförsäljning i praktiken bryter Alkos position och ansåg därmed att propositionen strider mot skrivningen i regeringsprogrammet. Detta lyftes i synnerhet upp i utlåtandena från Valvira, regionförvaltningsverken, THL, folkhälsoorganisationerna och Alko. Till exempel bedömde THL i sitt utlåtande att propositionen kommer att leda till att finländska butiker grundar egna distansförsäljningsställen i Tallinn och att företag vädjar till politiker för att sätta stopp för den oändamålsenliga och orimliga situationen genom att öppna marknaden för vin och starka alkoholdrycker även för finländare. Dessutom ansåg Alko i sitt utlåtande att det när det gäller distansförsäljning behöver preciseras i propositionen att distansförsäljning som överskrider alkoholgränserna är detaljhandel och ett undantag från Alkos monopol.

I många utlåtanden konstaterades att EU-rätten inte är ett hinder för att begränsa distansförsäljning. I utlåtandena framhölls att kommissionen inte har förutsatt distansförsäljningsrätt för alla alkoholdrycker och att ingen sådan förutsättning heller kommer från EU-rätten eller domstolsavgöranden. Procentgränsen för distansförsäljning föreslogs i dessa utlåtanden motsvara den för detaljhandeln, dvs. 5,5/8,0 procent. I vissa utlåtanden ansågs

det å andra sidan att distansförsäljning inte kan begränsas på något sätt ur EU-rättslig synvinkel. I vissa utlåtanden lyftes det upp att propositionen strider mot riksdagens yttrande om distansförsäljning 2017.

I sitt utlåtande konstaterade HD att det i praktiken är omöjligt att hitta en regleringslösning som samtidigt uppfyller regeringsprogrammets mål att Alkos folkhälsomässiga uppgift och position inte ändras, att finländarna har rätt att genom distansförsäljning köpa alkohol av företag i andra EU-länder och att Alko och inhemska aktörer med detaljhandelstillstånd tillåts bedriva webbhandel med alkohol samt andra detaljhandelskoncept som grundar sig på utdelning och upphämtning, i synnerhet när regleringslösningen samtidigt ska vara möjlig sett till EU-rätten. HD ansåg därmed att den valda regleringslösningen är förståelig, även om den enligt HD är problematisk sett till jämlika konkurrensmöjligheter.

Även det faktum att distansförsäljning enligt propositionen är anmälnings- eller tillståndspliktig väckte kritik. I synnerhet många av representanterna för näringslivet konstaterade att propositionen sätter inhemska och utländska aktörer i olika ställning i och med att tillstånds- och anmälningsförfarande inte krävs av distansförsäljare. Även i utlåtanden från myndigheter och folkhälsoorganisationer lyftes bristen på tillstånds- och anmälningskyldighet upp. Aktörerna kritiserade det faktum att bristen på tillstånds- och anmälningskyldighet i propositionen motiveras med så omfattande rörlighet för varor som möjligt och minskad administrativ börda. Motiveringen ansågs vara orättvis eftersom aktörer som är etablerade i Finland samtidigt måste ha tillstånd för sin verksamhet. Å andra sidan såg Valvira i sitt utlåtande det som vettigt att kraven i lagstiftningen gäller aktörer som är etablerade i Finland, vilka myndigheten har faktisk möjlighet att övervaka.

Även justitieministeriet framhöll i sitt utlåtande jämlikheten mellan utländska och inhemska aktörer. Enligt justitieministeriets utlåtande motiveras den ojämlika behandlingen av inhemska försäljare i utkastet i det närmaste med verkställande av den fria rörlighet för varor som förutsätts av unionsrätten. En sådan motivering verkar dock fungera dåligt i förhållande till varför inhemska detaljförsäljare inte ska ha samma rättigheter när det gäller näringsidkande som detaljförsäljare som är etablerade i andra EU-länder. Enligt justitieministeriet bör motiveringarna kompletteras med till exempel en uttrycklig bedömning av huruvida den planerade regleringen blir orimlig för de inhemska näringsidkarna och godtagbarheten för den ojämlika behandlingen av utländska och inhemska aktörer bör bedömas med avseende på diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen.

En del av remissinstanserna tog också ställning till regleringen av distansköp. Till exempel Valvira ansåg i sitt utlåtande att det med tanke på tillsynen är utmanande att alkoholdrycker som har sålts och köpts på distans har olika skyldigheter när det gäller märkning och olika krav när det gäller leverans. Om bara vissa alkoholleveranser markeras som att de innehåller alkohol och det inte förutsätts för leveranser av andra alkoholdrycker än sådana som sålts på distans, är det svårt för tillsynsmyndigheten att övervaka huruvida verksamheten är i enlighet med alkohollagen. I sitt utlåtande konstaterade Alko att distansköp bör omfattas av samma krav som vid distansförsäljningsleveranser och att märkning av paketen bör krävas även vid distansköp. I sitt utlåtande föreslog Alko också att transportföretag ska föreskrivas en skyldighet att alltid granska identifieraren för skattebetalningen innan leverans. I sitt utlåtande fäste Skatteförvaltningen uppmärksamhet vid sådana sannolika situationer där distansförsäljare döljer kännetecknen för distansförsäljning och där det därför felaktigt tolkas som att det inte är fråga om distansförsäljning utan om distansköp. Eftersom distansköp inte omfattas av regleringen för leveranstillstånd kan distansförsäljning som felaktigt tolkas som distansköp enligt Skatteförvaltningen ge upphov till att distansförsäljaren får sina produkter levererade till privatpersoner på andra sätt än genom innehavare av leveranstillstånd. MaRa föreslog att

motiveringarna i 37 § 5 mom. ska preciseras så att de innehåller bestämmelser om överlåtelseförbud som ska iakttas vid distansköp. Av motiveringarna bör det framgå att ett paket som märkbart innehåller alkohol i alla situationer ska överlåtas personligen med iakttagande av överlåtelseförbuden.

Utvidgandet av regleringen av distansförsäljning och distansköp till att även omfatta tredjeländer och juridiska personer fick även remissvar av en del av myndigheterna. Finansministeriet och Valvira ansåg att ett utvidgande av definitionerna till tredjeländer och EES-länder gör tillämpningen oklar, eftersom definitionerna i alkohollagen då delvis gäller andra situationer än i punktskattelagen. Enligt Finansministeriets utlåtande bör ett regleringsalternativ som ger en tydlig helhet som gäller webbköp bör utredas och övervägas vid den fortsatta beredningen. Dessutom föreslog Valvira att distansförsäljning och distansköp, för att undvika missuppfattningar, bara ska omtalas i den definierade betydelsen (3 §) när det är fråga om försäljning från en annan EU-medlemsstat till en privatperson.

I sina utlåtanden framhöll Alko och tillsynsmyndigheterna att det i motiveringarna eller i en paragraf bör anges entydigt att drycker som säljs på distans inte kan levereras från lager som finns i Finland. I sitt utlåtande konstaterade Alko att det är viktigt att produkterna faktiskt befinner sig i Finland vid beställningsögonblicket och att försäljares handelslager som är utanför den s.k. tullgränsen men fysiskt befinner sig i Finland inte godkänns. I utlåtandet nämndes även att det är oklart i propositionen inom vilken tid och på vilket sätt alkoholdrycker ska returneras till distansförsäljaren om överlåtelse inte är möjlig. I utlåtandet föreslogs att bestämmelser ska utfärdas om retur av produkter som inte kunnat överlåtas i motsvarighet med det som föreskrivs om Alkos utlämningsställen i 27 § 2 mom.

I utlåtandena från näringslivet och Alko togs ställning till överlåtelse tidpunkterna för alkoholdrycker som levereras från distansförsäljning. Alko och vissa av representanterna för näringslivet ansåg att motsvarande överlåtelse tider som för Alko bör tillämpas vid distansförsäljning, eftersom även alkoholdrycker på över 5,5/8,0 procent kan överlåtas vid distansförsäljning. Däremot ansåg Posti och Tislaamoliitto att överlåtelse tider bör vara motsvarande vid leverans av alla alkoholdrycker oavsett detaljhandelspart.

I vissa utlåtanden föreslogs att den märkningsskyldighet för distansförsäljare som föreslås i propositionen ska preciseras. Till exempel Tullen och Valvira betonade att utkastet till propositionen inte innehåller tydliga bestämmelser för hur det på försändelser ska framgå att de innehåller alkoholdrycker och separat starka alkoholdrycker. Valvira tog upp frågan huruvida informationen kan anges på vilket språk som helst eller om den kan bestå av enbart en bild. Enligt Valvira är det nödvändigt att precisera bestämmelserna med beaktande av att överträdelse av skyldigheten enligt förslaget sanktioneras med påföljdsavgifter som åläggs distansförsäljaren.

I sitt utlåtande lyfte Tullen upp att dess roll i regleringshelheten är oklar. Enligt Tullens utlåtande bör det i regleringen preciseras när det är fråga om import som Tullen övervakar och när tillsynen tillfaller Valvira. Dessutom föreslog Tullen att den bör föreskrivas samma rätt att få uppgifter som Skatteförvaltningen föreskrivs i 63 § 3 mom. i propositionen. Å andra sidan ansåg Skatteförvaltningen att mervärdet av regleringen i fråga bör klargöras, eftersom Skatteförvaltningen har rätt att få uppgifter av Valvira på basis av 64 § 1 mom. i den aktuella lagen. I sina utlåtanden betonade Skatteförvaltningen och Tullen regleringen av informationsutbyte mellan myndigheter och föreslog att det vid den fortsatta beredningen ska tydligare redas ut hur uppgifter kan överlåtas genom till exempel gränssnitt. Dessutom förutsatte justitieministeriet att informationsinnehållet i regleringen av Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter preciseras och att specialmotiveringarna kompletteras.

Finansministeriet, Tullen och Skatteförvaltningen tog i sina utlåtanden ställning till propositionens konsekvenser för ackumuleringen av punktskatt. Skatteförvaltningen konstaterade att ändringarna i alkohollagen klargör rättsläget i Finland och i sig möjliggör bättre tillsyn av gränsöverskridande distansförsäljning mellan olika myndigheter genom att producera uppgifter som kan vara till nytta även för åtgärder som Skatteförvaltningen vidtar för tillsyn av beskattningen. Å andra sidan konstaterade Tullen att propositionen generellt sannolikt kan minska ackumuleringen av alkoholskatt, eftersom redan brytandet av Alkos monopolställning i sig självt sannolikt i högre grad förflyttar skattepliktig konsumtion till skattefri konsumtion. Finansministeriet ansåg å sin sida att det inte framgår av propositionen om det går att bedöma hur de föreslagna bestämmelserna stöder en effektiv indrivning av punktskatter.

Av remissinstanserna tog representanterna för alkoholdryckstillverkare och Suomen Palautuspakkaus Oy ställning till återvinning av och producentansvaret för dryckesförpackningar som beställts genom distansförsäljning. Remissinstanserna konstaterade att skötseln av återvinning för alkoholdrycksförpackningar för distansförsäljning och betalningen av hanteringskostnader till följd av detta inte får bli på inhemska företags ansvar, utan att de utländska försäljarna ska ansvara för det.

I många utlåtanden uppmärksammades att tillräckliga resurser bör reserveras för myndigheterna för att övervaka distansförsäljningen.

Remissvar om regleringen av leverans av alkoholdrycker

Folkhälsoorganisationerna och en stor del av myndigheterna motsatte sig hemleverans. Av myndigheterna konstaterade arbets- och näringsministeriet att det understöder målen som hänför sig till förnyelsen av alkoholpolitiken och en ökad konkurrens. KKV konstaterade å sin sida att det inte har bedömts heltäckande hurudana konsekvenser propositionen kommer att ha för konsumenter, företag och mer omfattande för samhället, och att det därmed inte tar starkt ställning i frågan. Enligt KKV har propositionen både potentiella fördelar och nackdelar. Representanterna för näringslivet understödde däremot legaliseringen av hemleveranser och att alkoholpolitiken förnyas i enlighet med regeringsprogrammet. Även Alko understödde legaliseringen av hemleveranser.

De aktörer som motsatte sig hemleveranser ansåg att propositionen ökar tillgången till alkohol och propositionen konstaterades strida mot syftet som definieras i 1 § i alkohollagen. Flera remissinstanser ansåg att en legalisering av hemleveranser förflyttar alkoholkonsumtionen allt mer till hemmet, där det också kan förlänga dryckestillfällena och förkorta intervallerna för dem, öka familjevåldet och våldet i nära relationer och även på andra sätt utsätta barn för föräldrarnas alkoholproblem. Hemleveranser bedömdes mest sannolikt öka konsumtionen hos riskanvändare och missbrukare och den bedömdes på ett skadligt sätt även kunna öka alkoholanvändningen bland äldre personer och personer med funktionsnedsättning. I flera utlåtanden framhölls särskilt oron för barn och unga. Till exempel Centralförbundet för Barnskydd konstaterade i sitt utlåtande att propositionen strider mot tillgodoseendet av barns rättigheter. Utlåtandet innehöll en påminnelse om att i enlighet med konventionen för barnets rättigheter ska vid alla beslut som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I vissa utlåtanden konstaterades också att en omständighet som har haft en stor inverkan på ungdomarnas minskade alkoholkonsumtion i Finland har varit ungdomarnas svårigheter att få tag på alkohol, dvs. i praktiken den effektiviserade ålderskontrollen. Remissinstanserna ansåg att om ändringarna genomförs så försvagas ålderskontrollen och alkoholdrycker kan lättare överlåtas till minderåriga. I synnerhet i utlåtandena av välfärdsområdena och folkhälsoorganisationerna konstaterades propositionen öka kostnaderna för social- och hälsovården i en redan svår ekonomisk situation.

Flera remissinstanser ansåg att lagen bör innehålla ett motsvarande krav på stark elektronisk autentisering som i den tidigare regeringspropositionen om leverans av alkoholdrycker (RP 173/2024). Detta framförde till exempel Valvira, regionförvaltningsverken, Alko, Utbildningsstyrelsen, Wolt och Foodora. Aktörerna som understödde stark elektronisk autentisering ansåg att kravet gör det svårare för minderåriga att försöka köpa alkohol och förebygger överlåtelse av alkohol till minderåriga. I sina utlåtanden ansåg MaRa och Tislaamoliitto i stället att stark elektronisk autentisering inte bör krävas. Enligt utlåtandena är kravet tungt för små aktörer och att det av inhemska aktörer inte ska krävas sådant som inte krävs av utländska aktörer. I utlåtandena ansågs det att kravet inte behövs eftersom mottagarens ålder kontrolleras vid överlåtelsen.

Många remissinstanser tog också ställning till ålderskontroll vid överlåtelse. Bland annat Valvira, regionförvaltningsverken, THL, Alko och PAM understödde den bevisliga ålderskontroll som förutsätts i propositionen. Detta ansågs förbättra möjligheterna till ålderskontroller och trygga ställningen för leverantören av alkoholdrycker. Vissa representanter för näringslivet motsatte sig i stället bevisliga kontroller. I utlåtandena ansågs att kravet på bevislig kontroll ökar aktörernas administrativa börda och kostnader, och därutöver lyftes i vissa utlåtanden dataskyddsriskerna upp. Generellt ansågs i remissvaren att den bevisliga kontrollen bör preciseras så att det framgår av bestämmelserna vilka uppgifter som ska anges i registret och vilka krav som gäller för registret. Polisstyrelsen ansåg i sitt utlåtande att det i praktiken bör förutsättas att beviljaren av den identitetshandling som visats upp, identitetshandlingens typ och handlingens nummer registreras om kontrolltillfället. Alko föreslog å sin sida att även överlåtelseögonblicket bör registreras i samband med överlåtelsen, så att iakttagandet av överlåtelsestider går att övervaka.

Remissinstanserna understödde i regel kravet på leveranspass för leverantörer av alkoholdrycker. I flera utlåtanden togs ställning till organen som anordnar leveranspassutbildningen. Valvira och regionförvaltningsverken understödde att läroanstalter som tillhandahåller utbildning med tillstånd av statsrådet eller undervisnings- och kulturministeriet har rätt att anordna leveranspassprov, eftersom det är lättare att se till jämn kvalitet på leveranspassproven när de anordnas av läroanstalter och kompetensen relaterad till praktiska arrangemang för att anordna prov säkerställs. Undervisnings- och kulturministeriet ansåg att det borde motiveras i propositionen varför anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor är ändamålsenliga aktörer att bevilja leveranspass, men till exempel universitet, läroanstalter för fritt bildningsarbete eller privata utbildningsorganisationer inte är det, och föreslog ett alternativ för övervägande där beviljanderätt för leveranspass på ansökan beviljas aktörer som uppfyller kraven. UKM betonade också i sitt utlåtande att anordnande av leveranspassprov bör vara en frivillig uppgift för anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor.

Finsk Handel och PTY ansåg att även andra än de organ som föreslås i propositionen bör kunna anordna leveranspassutbildning. I utlåtandena konstaterades också att leveranspassutbildning även bör tillhandahållas digitalt. Enligt justitieministeriets utlåtande finns det däremot en risk att skaffandet av leveranspass blir föremål för missbruk och vid utbildningen och provet bör det säkerställas att de genomgås av personen i fråga själv. Justitieministeriet föreslog också att effektiviteten för leveranspasset när det gäller att bekämpa missbruk bedöms genom en separat undersökning. I vissa utlåtanden föreslogs också ett gemensamt pass för servering och leverans.

I synnerhet i utlåtandena från aktörer inom handelsbranschen föreslogs att propositionen genomförs teknikneutralt. Enligt utlåtandena möjliggör de nya tekniska lösningarna att till exempel en robot överläter alkoholdrycker och samtidigt kontrollerar ålder och

berusningstillstånd. Alko och Valvira ansåg däremot i sina utlåtanden att det i lagen på paragrafnivå bör klargöras att alkoholdrycker ska överlåtas personligen till mottagaren.

Generellt understödde remissinstanserna möjligheten till testköp. Valvira och regionförvaltningsverket ansåg dock i sina utlåtanden att bestämmelserna i propositionen inte möjliggör effektiv tillsyn av testköp. Enligt propositionen kan frivilliga testköpare endast användas om en myndighet har anledning att anta att innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker inte uppfyller sina lagstadgade skyldigheter. Myndigheten har dock inte vid beställningsögonblicket tillgång till information om vem som kommer att leverera alkoholdryckerna, vilket utgör ett hinder för att rikta tillsynen. Tillsynsmyndigheterna och Polisstyrelsen ansåg också att regleringen för testköp bör preciseras. Representanterna för näringslivet lyfte däremot fram sin oro över vem som har verifieringsskyldighet om något går fel vid testköpsituationer.

I sina utlåtanden motsatte sig representanterna för näringslivet tillståndsvillkoren och begränsningarna som anges för leveranstillståndet och konstaterade att förutsättningarna för tillståndet bör definieras genom lag. Justitieministeriet konstaterade i sitt utlåtande att det är motiverat att i propositionen granska bestämmelsernas exakthet och noggrannhet. Valvira å sin sida konstaterade i sitt utlåtande att om innehållet och förfarandena i leveransverksamheten entydigt definieras i lag behöver tillståndsmyndigheten inte ha omfattande rättighet att definiera villkoren och begränsningarna för leveranstillståndet. Om dessa inte föreskrivs i lag bör det enligt Valviras utlåtande finnas möjlighet att dessutom fastställa tillståndsvillkor om personal och leveranstid för alkoholdrycker.

Remissinstanserna tog även ställning till platser som omfattas av leveransförbud. Myndigheterna understödde generellt platser som omfattas av leveransförbud, men ansåg att listan även bör innehålla platser där barn och unga samlas. Valvira och regionförvaltningsverken understödde framför allt förslaget att leveranser endast ska godkännas till hem- och företagsadresser. Enligt inrikesministeriet är det motiverat att leverans och överlåtelse av alkohol inte är möjlig på allmänna platser och platser där konsumtion eller innehav av alkohol annars är förbjuden, och föreslog att även platserna som föreskrivs i 4 § 1 mom. i ordningslagen ska omfattas av leveransförbud. Representanterna för näringslivet ansåg däremot att platser som omfattas av leveransförbud i praktiken är svåra att tillämpa och att myndigheterna bör ha en uppdaterad lista över platser som omfattas av leveransförbud. I utlåtandena understöddes också sloandet av att platser där barn och unga samlas omfattas av leveransförbud, eftersom begränsningen medgav flera tolkningar.

Tillsynsmyndigheterna motsatte sig den föreslagna regleringen av utlämningsställen. Remissinstanserna ansåg att utlämningsställen möjliggör kringgående av reglerna för detaljhandelsställen i och med att en innehavare av detaljhandelstillstånd kan utöva detaljhandelsverksamhet på sådana utlämningsställen som det inte är möjligt att bevilja detaljhandelstillstånd för. Remissinstanserna ansåg att antalet utlämningsställen i varje fall bör begränsas till ett utlämningsställe per detaljhandelstillstånd och att det därutöver bör förtydligas vilka regler för detaljhandel som också gäller utlämningsställen. Representanterna för näringslivet understödde möjligheten till utlämningsställen. Remissinstanserna ansåg att alkoholdrycker bör kunna överlåtas till en innehavare av leveranstillstånd där det är ändamålsenligast för innehavarna av tillstånd. Dessutom ansåg remissinstanserna att det vid utlämningsställen bör vara möjligt att överlåta alkoholdrycker direkt till kunden och att utlämningsstället bör vara specifikt för företaget och inte bundet till detaljhandelstillstånd.

Flera myndigheter och folkhälsoorganisationer tog ställning till påföljdsavgifternas storlek. Tillsynsmyndigheterna och folkhälsoorganisationerna ansåg att den övre gränsen för

påföljdsavgifter bör höjas i enlighet med det som föreslogs i den tidigare regeringspropositionen, dvs. till 20 000 euro. I utlåtandena hänvisades även till annan lagstiftning där den övre gränsen för påföljdsavgifter är satt avsevärt högre än 1 000 euro i den aktuella alkohollagen. Representanterna för näringslivet understödde däremot att den övre gränsen för påföljdsavgifter hålls på nuvarande nivå. Tillsynsmyndigheterna föreslog tillägg till grunderna för fastställande av påföljdsavgifter.

I utlåtandena togs ställning även till tillsynsavgifter för leveranser. I sitt utlåtande understödde Valvira modellen för tillsynsavgifter för leveranser till den delen som omfattningen på verksamheten för innehavaren av leveranstillstånd påverkar storleken på tillsynsavgiften. Dock ansåg både Valvira och regionförvaltningsverken att den föreslagna vitesprocessen är byråkratisk och tidskrävande. Enligt utlåtandena från tillsynsmyndigheterna är en mer fungerande modell än en vitesprocess där det finns ett föreskrivet maxtak för tillsynsavgifter och tillståndsmyndigheten kan fakturera en tillsynsavgift i enlighet med maxbeloppet om innehavaren av tillstånd inte lämnar in rapporteringsuppgifter inom utsatt tid. Vissa av representanterna för näringslivet ansåg i sina utlåtanden att små aktörer bör befrias från tillsynsavgifter. Dessutom föreslog Wolt och Posti att ett betalningstak ska fastställas för tillsynsavgifterna.

Flera remissinstanser uttryckte oro över säkerheten för leverantörer av alkoholdrycker vid överlåtelse. I utlåtandena påpekades att överlåtelser inte kan jämföras med försäljning i en butik eller restaurang eftersom det inte till exempel finns kollegor eller väktare på platsen. I utlåtandena nämndes möjligheten att leverantören vid överlåtelserna möter berusade eller aggressiva kunder, vilket i praktiken gör det utmanande att förhindra överlåtelse. PAM konstaterade att leverantörer bör ha ett arbetsförhållande, så att de har tillgång till utbildning och stöd av en arbetsgivare och arbetshälsovården.

Valvira såg det som nödvändigt med tanke på tillsynen att lagen innehåller bestämmelser i enlighet med utkastet till den tidigare regeringspropositionen om att endast innehavaren av leveranstillstånd eller medlemmar av dennas personal vid leverans av alkoholdrycker kan överlåta alkoholdrycker till kunder och att motsvarande förutsättning även bör gälla vid detaljhandel och servering av alkoholdrycker. Dessutom framhöll Valvira att detaljhandel med och servering av alkoholdrycker i utkastet till den tidigare regeringspropositionen hade definierats som överlåtelse av alkoholdrycker och mottagande av betalning för dem. Valvira konstaterade att mottagande av betalning för alkoholdrycker och överlåtelse av drycker vid såväl servering och detaljförsäljning som leverans enligt propositionen kan utföras av vem som helst. Enligt Valviras utlåtande har man försökt minska alkoholens negativa effekter genom att endast tillåta att näringsidkare som har den tillförlitlighet och de ekonomiska förutsättningar som krävs kan få alkoholtillstånd. Vid tillståndshandläggningen säkerställer myndigheten att tillståndssökanden och dess ansvariga personer inte till exempel har brottslig bakgrund eller obetalda skatter. På så sätt förebyggs även grå ekonomi inom alkoholbranschen. I sitt utlåtande ansåg Valvira att om de ovan nämnda ändringarna inte görs innebär detta i praktiken att alkohollagens tillståndssystem förlorar sin betydelse. Tillståndsmyndigheten kan endast när det gäller tillståndssökanden och tillståndshavare granska huruvida de ekonomiska förutsättningarna och förutsättningarna för tillförlitlighet uppfylls. Framöver kan en tillståndshavare för att ta emot betalning och överlåta alkoholdrycker anlita vem som helst, vars bakgrund inte har kontrollerats och som inte ens är anmälningsskyldig för sin verksamhet. Myndigheten har alltså framöver ingen information om vilka som faktiskt idkar näring i enlighet med alkohollagen. Verksamheten kan även utövas av aktörer som inte kan beviljas tillstånd enligt alkohollagen. Enligt Valviras utlåtande ökar detta avsevärt risken för ökade negativa effekter av alkohol och det gör det möjligt för aktörer att utöva grå ekonomi inom alkoholbranschen. Även Polisstyrelsen ansåg i sitt utlåtande att leverans och distansförsäljning

av alkohol även kan möjliggöra organiserad brottslighet. Effektiv tillsyn av verksamheten kräver enligt Polisstyrelsens utlåtande avsevärda resurser av myndigheterna. Dessutom bör villkoren för beviljande (och upphörande) av tillstånd även granskas med avseende på bekämpning av organiserad brottslighet.

I utlåtandena togs ställning till retur av alkoholdrycker vid misslyckad leverans. I propositionen kan en leverans av alkoholdrycker ges ett nytt försök i alla andra fall än om överlåtelse inte var möjlig på grund av att mottagaren var under 18 eller 20 år. Tillsynsmyndigheterna ansåg i sina utlåtanden att alkoholdrycken i alla fall bör returneras till försäljaren vid misslyckad leverans. Remissinstanserna ansåg att om omlagerföring möjliggörs, dämpar det även gränsdragningen mellan partihandels- och leveransverksamhet och försvagar tillsynen, eftersom innehavaren av leveranstillstånd inte nödvändigtvis alltid behöver göra en anmälan om livsmedelsverksamhet i enlighet med 10 § i livsmedelslagen (297/2021) för registrering av verksamheten. I dessa fall kan ingen myndighet övervaka mellanlagerföring av alkoholdrycker.

En del av aktörerna inom handeln och Alko fäste uppmärksamhet vid definitionen av identitetshandling. I utlåtandena framhölls att definitionen av identitetshandling i propositionen är snävare än i den aktuella lagen och att till exempel resehandling för flykting inte baserat på propositionen framöver kan godkännas som identitetshandling vid situationer för ålderskontroll. Polisstyrelsen konstaterade att det inte är helt problemfritt att anteckna en uttömmande förteckning på lagnivå med beaktande av att digitala identitetshandlingar för ett nytt kön är under planering såväl nationellt som inom EU, vilka enligt propositionen inte omfattas av bestämmelsernas formulering.

I vissa utlåtanden föreslogs ett förbud mot snabbleveranser, för att impulsiva alkoholköp ska kunna undvikas. Till exempel regionförvaltningsverken hänvisar i sina utlåtanden som exempel till Litauen, där bestämmelser nyligen har fastslåtts om en tidsgräns på sex timmar mellan beställning och leverans.

Flera producenter av alkoholdrycker påpekade i sina utlåtanden att hemleverans även bör tillåtas för gårdsvin och hantverksöl.

I sitt utlåtande förutsatte justitieministeriet att rätten för myndigheter att få uppgifter som föreskrivs i 62 § 6 mom. specificeras och att utlämnande av uppgifter i det allmänna datanätet som föreslås i 64 § kompletteras.

Rättsregistercentralen fäste uppmärksamhet vid bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i bötesregistret i 63 § 2 mom. i propositionen. Enligt utlåtandet av RRC bör bestämmelserna preciseras. Dessutom ansåg Rättsregistercentralen att propositionen bör innehålla en bedömning av huruvida ändringarna orsakar behov av ytterligare resurser för RRC.

I flera utlåtanden togs ställning till regleringen av lagens ikraftträdande. Remissinstanserna ansåg att ikraftträdandet när det gäller leveranser av alkoholdrycker bör vara realistiskt. Representanterna för näringslivet ansåg att ikraftträdandet bör möjliggöra jämlika konkurrensförutsättningar. Tillsynsmyndigheterna å sin sidan förutsatte tillräckligt med tid för att verkställa lagen, så att till exempel nya informationssystem kan skapas. Ålands landskapsstyrelse konstaterade i sitt utlåtande att de ändringar som föreslås i propositionen kräver ändringar i landskapslagarna och att lagstiftningen inte kan uppdateras i tid om ikraftträdandet sker redan 1.1.2026.

Utlåtandena innehöll även en stor mängd detaljerade och tekniska förslag för paragraferna.

Remissvar om marknadsföringsbestämmelserna

Näringsidkarna såg det som en positiv ändring att starka alkoholdrycker framöver kan marknadsföras i datanätet. Det här ansågs främja exporten och konkurrenskraften. Däremot motsatte sig folkhälsoorganisationerna och flera myndigheter liberaliseringen av marknadsföring av starka alkoholdrycker. I dessa utlåtanden ansågs det att ändringen ökar exponeringen för marknadsföring av alkohol. I sitt utlåtande understödde Valvira en harmonisering av marknadsföringsbestämmelserna för svaga och starka alkoholdrycker och därmed tydligare bestämmelser med avseende på effektivt verkställande av tillsynen. Valvira ansåg dock att bestämmelserna om marknadsföring av alkoholdrycker bör harmoniseras genom att i utkastet till propositionen lägga till fler nya begränsningar av marknadsföringen som gäller såväl svaga som starka alkoholdrycker. Ett flertal remissinstanser, såsom Valvira, regionförvaltningsverken, THL och vissa folkhälsoorganisationer, föreslog att kundens tidigare köphistoria ska utgöra grund för riktat förbud mot marknadsföring. I utlåtandena framhölls att riktande av marknadsföring baserat på tidigare köphistoria kan leda till att marknadsföring riktas till personer som köper mycket alkoholdrycker, dvs. med andra ord till riskanvändare och storkonsumenter. Detta bör enligt remissinstanserna uppmärksammas i bestämmelserna i synnerhet nu när hemleverans ska tillåtas.

Representanterna för näringslivet motsatte sig kraftigt de nya föreslagna begränsningarna av marknadsföringen, samtidigt som flera myndigheter understödde de nya föreslagna begränsningarna. Av myndigheterna ansåg finansministeriet dock i sitt utlåtande att de föreslagna marknadsföringsbestämmelserna i ljuset av de föreslagna motiveringarna i utkastet verkar inkonsekvent och mest sannolikt ökar behovet av resurser för tillsynen.

Utlåtanden gavs i synnerhet om det föreslagna förbudet mot influerarmarknadsföring. Förbudet mot influerarmarknadsföring kommenterades också av flera representanter för mediebranschen och innehållsproducenter, vilka inte annars tog ställning till propositionen. Representanterna för näringslivet motsatte sig kraftigt ett förbud mot influerarmarknadsföring. Remissinstanserna ansåg att ett förbud mot influerarmarknadsföring i mycket stor utsträckning påverkar såväl alkoholbranschen som den kreativa branschen i allmänhet. I utlåtandena framhölls att influerarmarknadsföring är ett kostnadseffektivt sätt att marknadsföra, varför det är viktigt även för mindre aktörer. Förbudet sågs som oproportionerligt hårt och remissinstanserna ansåg att barn och unga kan skyddas på andra sätt än endast genom totalförbud. Enligt flera remissinstanser ställer redan den nuvarande lagstiftningen tillräckliga ramvillkor för marknadsföring. I utlåtandena påpekades också att förbudet mot influerarmarknadsföring inte gäller aktörer som är etablerade utomlands, varför det kan sätta aktörer som är etablerade i Finland i en ogynnsam konkurrensposition. Remissinstanserna ansåg vidare att det, om bestämmelser om ett förbud mot influerarmarknadsföring fastställs, bör definieras tydligare i lagen vad som avses med influerare och influerarmarknadsföring.

Majoriteten av myndigheterna, såsom Ålands landskapsstyrelse, arbets- och näringsministeriet, Valvira, regionförvaltningsverken, THL, KKV och exempelvis Konsumentförbundet rf och SOSTE, understödde förbudet mot influerarmarknadsföring. I utlåtandena nämndes att unga lätt nås genom marknadsföringskanalerna, varför ett förbud är motiverat med avseende på skydd av barn och unga. I utlåtandena nämndes att identifierbarheten vid marknadsföring på sociala medier ofta kan vara bristfällig och att tillsyn är svår. Till exempel KKV konstaterade att influerarmarknadsföring på sociala medier är svår att övervaka på grund av mängden influerare och de verktyg som används (t.ex. ”händelser” som publicerats på Instagram försvinner i regel 24 timmar efter att de publicerats).

Representanterna för näringslivet motsatte sig också förbudet mot marknadsföring på streamingtjänster. Representanterna för näringslivet ansåg att förslaget är diskriminerande eftersom förbudet enligt principen om ursprungsland i AV-direktivet endast gäller aktörer som är etablerade i Finland. Av myndigheterna såg även kommunikationsministeriet det föreslagna förbudet som problematiskt med avseende på jämlika konkurrensförutsättningar inom mediefältet och ansåg att konsekvenserna med avseende på att minska barns och ungas exponering för marknadsföring av alkohol av det föreslagna förbudet troligen blir små. Kommunikationsministeriet motiverade detta med att barns och ungas mediekonsumtion i hög utsträckning är koncentrerad till utländska streamingtjänster och tjänster i stil med Youtube och Tiktok, där marknadsföring av alkohol enligt propositionen är tillåten. Förslaget fick även medhåll. Till exempel Valvira och Konsumentförbundet rf påpekade i sina utlåtanden att förslaget behövs i synnerhet för att skydda barn och unga. Enligt Valviras utlåtande har oro när det gäller streamingtjänster, på basis av respons som Valvira har fått, väckts av att minderåriga kan se familjeprogram med en myndig användares användarnamn, men reklamen är riktad till myndiga tittare oavsett program och klockslag.

I synnerhet representanterna för olika medieaktörer (MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy, Medieförbundet rf och RadioMedia rf) motsatte sig en förlängning av förbud mot tv- och radiomarknadsföring med en timme. Remissinstanserna såg förslaget som ologiskt i och med att webbmarknadsföring samtidigt liberaliseras, trots att unga tillbringar mer tid på webben och sociala medier än framför linjär-tv. I sitt utlåtande framhöll Sanoma Media Finland Oy att alla reklamtimmar efter klockan 22 inte är likvärdiga, utan att en betydande del av tittandet och lyssnandet på tv- och radiokanaler efter klockan 22 sker mellan klockan 22 och 23. Enligt Sanoma Media Finland Oy innebär förslaget att marknadsföringen av alkohol i dessa kanaler kommer att minska avsevärt eller upphöra helt.

Remissvar gavs också för frågor som inte direkt gällde det utkast till regeringsproposition som var på remiss.

6.2 Fortsatt beredning

Propositionen har reviderats vid den fortsatta beredningen. Den skärpning av marknadsföringen som föreslogs i propositionen slopades. Skärpningen av marknadsföringen skulle ha riktats till aktörer som är etablerade i Finland, vilket hade satt inhemska aktörer i en ojämlig ställning i förhållande till utländska aktörer. Dessutom preciserades regleringen av marknadsföringen genom att tryckta tidningar och tidskrifter nämns i 50 § 2 mom. 3 punkten i propositionen.

På basis av responsen förutsätts inte bevislig ålderskontroll vid leverans av alkoholdrycker, utan samma reglering tillämpas vid överlåtelser som vid detaljhandel och servering. Propositionens 35 a § har reviderats så att åldern vid leveranser vid behov ska granskas.

Propositionens 35 a § har för tydlighetens skull preciserats så att det förutsätts att leverantören av alkoholdrycker överlåter alkoholdryckerna personligen till köparen eller en annan mottagare. Dessutom preciserades formuleringen av momentet så att ordet "hämtats" har bytts ut mot "tagits emot". Därmed är leverans av alkoholdrycker endast tillåten om alkoholdryckerna har köpts och tagits emot från inhemska detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning.

Till propositionens 35 § har även fogats en skyldighet för inhemska innehavare av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget att anteckna på leveransen att den innehåller alkoholdrycker och vid behov starka alkoholdrycker.

Läroanstalter och universitet som avses i lagen om fritt utbildningsarbete har fogats till organen som anordnar prov för leveranspass för alkoholdrycker.

Allmänna lekplatser har fogats till platserna som omfattas av leveransförbud som föreslås i 37 § i propositionen. Efter remissförfarandet har platserna som omfattas av leveransförbud dessutom preciserats så att platser som omfattas av leveransförbud i stället för tjänstenheter inom socialvården är enheter för missbrukarvård och bostadsenheter vid barnskyddsanstalter som avses i 57 § i barnskyddslagen (417/2007).

Propositionens 2 §:n 4 mom. har kompletterats så att det innehåller bestämmelser om distansförsäljning och även distansköp. Dessutom hänvisas förvärv från andra EES-länder endast till med termerna försäljning och köp, inte distansförsäljning och distansköp. Regeln för hänvisningar i 17 b § har preciserats så att uttryckligen punktskatteskyldighet och inte skattskyldighet nämns i momentet.

Propositionens 35 § 1 mom. har preciserats så att alkoholdryckerna vid leverans av alkoholdrycker kan överlåtas från detaljhandel eller alkoholbolaget till en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker, och mottagaren behöver inte vid den här överlåtelsen vara en leverantör av alkoholdrycker. Mottagaren kan till exempel vara en sådan anställd till en innehavare av leveranstillstånd som inte har leveranspass. I stället kan endast en leverantör av alkoholdrycker överlåta alkoholdrycker vid överlåtelse till en köpare eller mottagare.

Propositionen innehåller inte längre onödiga 63 § 3 mom. som innehöll bestämmelser om Skatteförvaltningens rätt att få uppgifter. Skatteförvaltningen har rätt att få uppgifter från en tillsynsorganisation på basis av 64 § 1 mom. i den aktuella lagen.

Enligt utlåtandet av RRC har bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i bötesregistret i 63 § 2 mom. i propositionen preciserats. Bestämmelserna om utlämnande av uppgifter och rätten att få uppgifter har preciserats baserat på justitieministeriets utlåtande. Propositionens 62 § 6 mom. om tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter om personer som levererar alkoholdrycker har preciserats. Bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i det allmänna datanätet som anges i 64 § i propositionen har preciserats och motiveringen har kompletterats. Specialmotiveringen har kompletterats så att det framgår till vilken del det nationella handlingsutrymmet i EU:s allmänna dataskyddsförordning (EU) 2016/679 används och på vilken artikel i dataskyddsförordningen som användningen av handlingsutrymmet baseras och varför den föreslagna regleringen är proportionell, förenlig med allmänt intresse och nödvändig.

Tillståndsvillkoren och begränsningarna i 17 a § i propositionen har specificerats ytterligare. Dessutom har den nya utformningen av godtagbara identitetshandlingar som fanns i 40 § i propositionen tagits bort.

Propositionens 57 § 1 mom. har specificerats så att tillståndshavaren och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar i sådan verksamhet som avses i denna lag har, i stället för att föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på verksamhetsstället har. Propositionens 39 § 1 mom. har även specificerats så att det hänvisar till en person som förordnats av innehavaren av tillstånd, i stället för en representant för tillståndshavaren.

I bilagan till propositionen har tillsynsavgifterna i 6 a punkten specificerats så att tillsynsavgiften tas ut av alla tillståndshavare vars tillstånd har varit giltigt under innevarande tillsynsavgiftsperiod.

Ikraftträdandebestämmelserna för propositionen har reviderats så att det är möjligt att ansöka om leveranstillstånd fyra månader efter att lagen trätt i kraft och leveransverksamheten kan inledas sex månader efter att lagen trätt i kraft.

Baserat på justitieministeriets utlåtande har motiveringarna till lagstiftningsordningen i propositionen kompletterats med en jämlikhetsbedömning. Även andra små kompletteringar har gjorts i motiveringarna till lagstiftningsordningen. Baserat på justitieministeriets utlåtande har motiveringarna till propositionen kompletterats med allmänna förutsättningar för bestämmelser om blankostraff och motivering av tillräknelighetsgraden.

I propositionen har beskrivningen av nuläget, konsekvensbedömningarna och de alternativa genomförandesätten kompletterats.

På grund av den brådskande tidsplanen för propositionen har myndigheternas informationsutbyte mellan myndigheter till exempel genom gränssnitt inte förtydligats ytterligare. Bestämmelserna möjliggör dock informationsutbyte i och med att Tillstånds- och tillsynsverket har rätt att få uppgifter av Tullen och Skatteförvaltningen på basis av 63 §, Tullen har rätt att få uppgifter av Tillstånds- och tillsynsverket på basis av 63 § och Skatteförvaltningen har rätt att på uppgifter av Tillstånds- och tillsynsverket på basis av 64 §. Informationsutbyte genom eventuella gränssnitt kan utredas vid verkställandet av lagen.

Efter remissförfarandet har även regionförvaltningsreformen som träder i kraft 1.1.2026 beaktats i propositionen. Bestämmelserna och motiveringarna har uppdaterats så att de hänvisar till Tillstånds- och tillsynsverket i stället för Valvira och regionförvaltningsverket.

Högsta domstolen gav den 3 september 2025 avgörandet HD 2025:71 där den ansåg att det inte handlade om detaljförsäljning i Finland då säljaren via ett speditorsbolag hade överlåtit alkoholdrycker till ett transportföretag som var självständigt och oberoende i förhållande till säljaren för transport från Estland till Finland. Motiveringarna och avsnittet om rättspraxis i propositionen har kompletterats utifrån detta.

Efter att propositionen sändes till rådet för bedömning av lagstiftningen har den ändrats så att bestämmelserna om distansförsäljning inte utsträcks till att gälla juridiska personers privata förvärv eller till att gälla försäljning och köp från tredjeländer. Således har den föreslagna 17 c § som avsågs gälla juridiska personer strukits i propositionen och det har också gjorts ändringar i 2 §, där det föreslogs bestämmelser om att utsträcka bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning och distansköp till försäljning och köp från tredjeländer.

6.3 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Propositionen har överlämnats till rådet för bedömning av lagstiftningen den 28 augusti 2025. Av tidtabellsskäl har rådets utlåtande inte beaktats i propositionen.

7 Specialmotivering

2 §. Lagens tillämpningsområde. Leverans av alkoholdrycker fogas till tillämpningsområdet i paragrafens 1 mom. Alkoholagens bestämmelser tillämpas på leverans av alkoholhaltiga ämnen på samma sätt som på andra ärenden som hör till lagens tillämpningsområde.

I paragrafens 2 mom. hänvisas till den uppdaterade livsmedelslagen i stället för till den upphävda livsmedelslagen.

Till paragrafen fogas ett nytt *4 mom.*, där det konstateras att vad som i denna lag föreskrivs om gränsöverskridande distansförsäljning och distansköp tillämpas också på försäljning och köp från länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Gränsöverskridande distansförsäljning definieras i 3 § 1 mom. 19 punkten och distansköp i 3 § 1 mom. 21 punkten. Definitionen av gränsöverskridande distansförsäljning överensstämmer med definitionen i punktskattelagen, och med den avses alkoholdrycker vilka frisläppts för konsumtion och köps från en annan medlemsstat i Europeiska unionen. Bestämmelsen utvidgar bestämmelserna om distansförsäljning och distansköp till att också gälla försäljning och köp från EES-länder utanför EU-området. Om gränsöverskridande distansförsäljning föreskrivs i 17 b § och om distansköp i 32 §.

3 §. Definitioner. Till paragrafens *1 mom.* 11 punkt fogas i definitionen av detaljhandel med alkoholdrycker överlåtelse av alkoholdrycker från den inhemska detaljhandeln eller från alkoholbolaget direkt till köparen av alkoholdrycken, till en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller till en leverantör av alkoholdrycker som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd för leverans till köparen eller någon annan mottagare. Det är motiverat att komplettera definitionen, eftersom tidigare har överlåtelse av alkoholdrycker för leverans inte varit möjligt. Definitionen förtydligar dessutom att gränsöverskridande distansförsäljning inte är detaljhandel. Gränsöverskridande distansförsäljning definieras i den nya 21 punkten i paragrafens *1 mom.*

I 1 mom. 16 punkten i paragrafen görs en teknisk ändring som beror på att den nya 17 punkten fogas till paragrafen. Till paragrafens *1 mom.* fogas den nya 17 punkten som definierar begreppet leverans av alkoholdrycker. Leverans av alkoholdrycker är transport och överlåtelse av alkoholdrycker som säljs via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distanshandel i kommersiellt syfte från försäljaren till köparen eller en annan mottagare. I enlighet med definitionen behöver inte köparen och mottagaren vara samma person, utan alkohol kan beställas som gåva till en annan person. I definitionen ingår att överlåtelse av alkoholdrycker via inhemsk detaljhandel eller alkoholbolaget enligt 17 § kan ske antingen från ett detaljhandelsställe eller från det i detaljhandelstillståndet angivna avhämtningsstället för detaljhandelsstället. Leveranserna av alkoholdrycker sker i kommersiellt syfte. Således anses det inte vara leverans till exempel om en konsument köper alkoholdrycker från detaljhandeln och levererar dem vederlagsfritt till en bekant. Sådan verksamhet är tillåten såsom den har varit fram till nu.

Till paragrafens *1 mom.* fogas den nya 18 punkten som definierar begreppet leverantör av alkoholdrycker. Med leverantör av alkoholdrycker avses en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller den som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd, som överlåter till mottagaren en dryck som beställts med leverans via den inhemska detaljhandeln, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning. Leverantören av alkoholdrycker är uttryckligen den som överlåter alkoholdryckerna till mottagaren, dvs. enbart transport av alkoholdrycker utan överlåtelse av drycker till mottagaren anses inte vara leverans av alkoholdrycker. Alla leverantörer av alkoholdrycker som avses här, dvs. personer som överlåter drycker via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning till beställaren ska ha ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom. i lagen.

Till paragrafens *1 mom.* fogas en ny 19 punkt som definierar gränsöverskridande detaljförsäljning av alkoholdrycker. Med gränsöverskridande distansförsäljning avses enligt definitionen försäljning av alkoholdrycker vilka frisläppts för konsumtion och köps från en annan medlemsstat i Europeiska unionen av en enskild person som är etablerad i Finland och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet och vilka avsänds eller transporteras

direkt eller indirekt till Finland av försäljaren eller för dennes räkning. Innehållsmässigt motsvarar definitionen distansförsäljning enligt definitionen i 6 § 10 punkten i punktskattelagen.

Enligt förarbetena till punktskattelagen betraktas försäljningen som distansförsäljning och distansförsäljaren som punktsskattepliktig, om försäljaren till exempel på sin webbplats råder köparen att anlita ett visst transportföretag. För att det ska vara fråga om distansköp enligt 74 § i punktskattelagen får försäljaren eller någon annan för dennes räkning inte överhuvudtaget delta i avsändandet, transporten eller ordnandet av transporten av produkterna. Punktsskattelagen baserar sig på EU-direktivet om punktsskatter, och EU-domstolen fastställde i sin dom av den 19 december 2024 i målet C-596/23 Pohjanri i enlighet med etablerad punktbeskattningspraxis i Finland att en situation där distansförsäljaren styr köparen att anlita ett visst transportföretag när köparen ska välja företag för avsändande och/eller transport av produkterna är distansförsäljning som avses i punktsskattedirektivet. I målet var det fråga om en situation där försäljaren hade erbjudit ett separat transportföretags tjänster i samband med beställning av alkoholdrycker. Enligt domstolen saknade det betydelse att köparen hade ingått ett separat avtal med transportföretaget. Helsingfors förvaltningsdomstol har 17.6.2025 baserat på EU-domstolens förhandsavgörande gett sin dom i samma ärende (beslutsnummer 4008/2025). Förvaltningsdomstolen ansåg att bolaget med stöd av artikel 36.1 i punktsskattedirektivet och 79 § i punktsskattelagen i egenskap av distansförsäljare var skattskyldig för alkoholdrycker som sålts till Finland. I enlighet med EU-domstolens avgörande betraktas också försäljning där försäljaren på sin webbplats råder köparen att anlita vissa transportföretag som distansförsäljning.

Definitionen av distansförsäljning i alkohollagen bedöms på motsvarande sätt som definitionen i punktsskattelagen. Om försäljaren alltså på något som helst sätt direkt eller indirekt bistår köparen i avsändandet, transporten eller ordnandet av transporten, är det fråga om distansförsäljning. I gränsöverskridande näthandel med alkoholdrycker har det på sistone blivit vanligare att försäljaren inte på ett synligt sätt styr köparens val av transportör utan köparen ingår separat avtal med en så kallad transportoperatör. Transportoperatören samordnar transporten och bestämmer vilket företag och längs med vilka rutter produkterna transporteras till Finland. Om de åtgärder som köparen måste vidta för att ordna transporten är mycket ringa, tyder det ofta på att det förekommer sådant samarbete mellan försäljaren och transportoperatören att det är fråga om distansförsäljning. Typiskt för sådana situationer är att försäljaren och transportoperatören är samarbetspartner, försäljaren tillåter marknadsföring i sin nätbutik och i vissa fall även har en länk till nätbutiken på transportoperatörens webbplats. I stället för exakt produktinformation räcker det ofta med att köparen lämnar ordernumret och sina kontaktuppgifter till transportoperatören. I sådana situationer är det fråga om distansförsäljning. Även i en situation där försäljaren direkt eller indirekt marknadsför transport av alkoholdrycker till Finland är det fråga om distansförsäljning. Ett exempel på indirekt marknadsföring är att det förekommer information om distansförsäljaren på transportoperatörens webbplats.

Enligt definitionen köps alkoholdrycker i en annan medlemsstat i Europeiska unionen vid distansförsäljning. Således ska distansförsäljarens lager eller lokal där alkoholdrycker säljs finnas utanför Finland.

Till paragrafens 1 mom. fogas en ny 20 punkt som definierar begreppet distansförsäljare av alkoholdrycker. Med distansförsäljare av alkoholdrycker avses en försäljare som säljer alkoholdrycker till Finland i enlighet med 19 punkten.

Till paragrafens 1 mom. fogas en ny 21 punkt som definierar distansköp. Med distansköp avses ett köp där en enskild person köper alkoholdrycker från en annan medlemsstat i Europeiska

unionen med hjälp av ett medel för distanskommunikation på det sätt som föreskrivs i 74 § i punktskattelagen I 74 § i punktskattelagen föreskrivs om situationer där en privatperson på annat sätt än genom resandeförsel eller distansförsäljning för eget bruk förvärvar punktskattepliktiga produkter från en annan medlemsstat. Distansköp definieras inte i punktskattelagen, men i enlighet med etablerad praxis används begreppet distansköp för sådant förfarande enligt 74 § i punktskattelagen, där en privatperson i Finland förvärvar punktskattepliktiga produkter från en annan medlemsstat så att försäljaren inte överhuvudtaget deltar i ordnandet av transporten. Vid distansköp är det köparen som är skyldig att betala punktskatt för de produkter som denna skaffat.

Definitionen av distansköp tas för tydlighetens skull in i alkohollagen. Det är alltså fråga om distansköp när en i Finland etablerad privatperson köper alkoholdrycker i en annan medlemsstat i Europeiska unionen så att försäljaren inte deltar i ordnandet av transporten på något sätt.

Det som väsentligt skiljer distansköp från distansförsäljning är å ena sidan ordnandet av transport och å andra sidan hur skattskyldigheten fastställs. Vid distansköp ska en privatperson själv ordna transporten av de förvärvade produkterna till Finland, och försäljaren eller någon annan för dennes räkning får inte på något som helst sätt delta i avsändandet, transporten eller ordnandet av transporten av produkterna. I enlighet med EU-domstolens dom i målet C-596/23 Pohjanri innebär ingående av separat transportavtal inte att det inte skulle vara fråga om distansförsäljning. I målet behandlades en situation där försäljaren på sin webbplats dirigerade köpare till vissa transportföretags webbplatser. Det kan dock också vara fråga om distansförsäljning utan sådan dirigering. Väsentligt med tanke på prövningen av frågan är om försäljaren direkt eller indirekt deltar i avsändandet eller transporten av produkter. Eftersom distansförsäljare innehar en aktiv roll i ordnandet av transporten av alkoholdrycker, kan de anses vara parter i utsläppande av alkoholdrycker på marknaden i Finland. Vid distansköp begränsar sig försäljarens roll endast till försäljning av produkter och är inte involverad i ordnandet av transporten.

I paragrafens 4 mom. görs en teknisk ändring genom vilken författningsnumret för punktskattelagen stryks, eftersom författningsnumret nämns redan i 1 mom. 21 punkten i paragrafen.

4 §. Förbud mot åtgärder som strider mot god sed. Till paragrafens 1 mom. fogas att leverans av alkoholdrycker inte får strida mot god sed. Ett motsvarande förbud gäller för tillverkning, import, försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen, och därför är det motiverat att foga ett motsvarande förbud i fråga om leveranser.

5 §. Tillståndspliktig verksamhet. Till paragrafens 1 mom. fogas att alkoholdrycker inte får levereras utan tillstånd. Framöver krävs enligt 17 a § i denna proposition ett särskilt leveranstillstånd för leverans av alkoholdrycker via försäljningsstället eller distansförsäljning med ett transportföretag eller motsvarande.

6 §. Undantag från tillståndsplikten. Till 1 mom. 1 punkten i paragrafen fogas att det är tillåtet att leverera alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol utan leveranstillstånd för alkoholdrycker. För tydlighetens skull nämns det dessutom i punkten att gränsöverskridande distansförsäljning av dessa alkoholdrycker är tillåten. Tillverkning och försäljning av alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol är enligt den gällande lagstiftningen tillåten utan tillstånd, och med tanke på lagstiftningens enhetlighet är det motiverat att även leverans av dessa drycker är tillåten utan leveranstillstånd.

I 1 mom. 7 punkten i paragrafen görs en teknisk ändring, eftersom en ny 8 punkt fogas till momentet. Till paragrafens 1 mom. fogas en ny 8 punkt, enligt vilken gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol är tillåten enligt vad som föreskrivs i 17 b §.

7 §. Tillståndsmyndigheter. Bestämmelser om den tillståndsmyndighet som beviljar leveranstillstånd för alkoholdrycker fogades till 1 mom. i paragrafen. Leveranstillstånd beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket på ansökan. Om sökandens detaljhandelsställe eller verksamhetsstället för den som ansöker om leveranstillstånd ligger i landskapet Åland, beviljas tillståndet dock av Statens ämbetsverk på Åland.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. med bestämmelser om den tillståndsmyndighet som behandlar anmälningar och ansökningar om godkännande som avses i alkohollagen. Tillståndsmyndigheten ska fastställas i enlighet med det som föreskrivs i 1 mom. i paragrafen.

11 §. Anmälan om förändringar. Paragrafen ändras helt på grund av tekniska skäl. Det föreslås 1 mom. i lagen ska upphävas som onödig, eftersom de uppgifter som nämns i den erhålls direkt från Patent- och registerstyrelsen och ingen separat anmälan av juridiska personer krävs.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i den gällande lagens 2 mom. att tillståndshavaren ska ansöka om ändring av tillståndet innan väsentliga ändringar genomförs. Inga ändringar får genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet. Momentet motsvarar ordalydelsen i den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. föreskrivs om tillståndshavares skyldighet att underrätta tillståndsmyndigheten om verksamheten avvecklas eller avslutas annat än tillfälligt. Skyldigheten att anmäla att verksamheten upphör eller avvecklas gäller endast ändringar av bestående karaktär. Till exempel kan säsongsbetonade restauranger fortfarande hålla sitt tillstånd giltigt året runt, och tillståndsmyndigheten behöver inte underrättas om säsongsrelaterade avbrott i verksamheten. Även förlängd serveringstid kan hållas i kraft även om den inte utnyttjas hela tiden.

Tillägget är relevant, eftersom myndighetens register i dag har registreringsuppgifter om verksamhetsutövare som redan har lagt ner verksamheten. Ändringen hjälper myndigheterna att hålla sina registeruppgifter uppdaterade. Anmälan ska göras inom en månad från att verksamheten läggs ned eller avvecklas. En månad är en skälig tidsfrist för tillståndshavares anmälan om ändringar. Ändringen säkerställer registeruppgifternas aktualitet och riktighet.

Enligt nya 3 mom. i paragrafen gäller de i 1 och 2 mom. föreskrivna skyldigheterna att ansöka eller anmäla ändringar i tillståndet också andra anmälningar och godkännanden av ändringar som avses i alkohollagen.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom., enligt vilket det till tillståndsansökan, anmälan eller ansökan om godkännande som avses i 1–3 mom. ska fogas den utredning som behövs för bedömningen av de förutsättningar som avses i 13–20 § och som gäller sökanden, verksamheten, dess konsekvenser och andra relevanta omständigheter och som den tillståndsmyndighet som behandlar ärendet inte redan har tillgång till.

Till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. om bemyndigande att utfärda förordningar. Närmare bestämmelser om innehållet i ansökan om ändring av tillstånd och ansökan om ändring av godkännande samt i anmälan som görs med anledning av en ändring av en anmälan utfärdas genom förordning av statsrådet. I 13 § i statsrådets förordning om verkställigheten av

alkohollagen (151/2018) föreskrivs redan om innehållet i en ändringsanmälan, men ett bemyndigande om detta saknas i den gällande lagen.

12 §. *Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd.* Till paragrafen fogas leveranstillstånd för alkoholdrycker utöver de andra tillstånden enligt alkohollagen. I paragrafen föreskrivs att för beviljande av leveranstillstånd för alkoholdrycker krävs också att de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt alkohollagen är uppfyllda för den som ansöker om leveranstillstånd. Om förutsättningarna för tillstånd uppfylls för sökanden beviljas sökanden leveranstillstånd för alkoholdrycker enligt föreslagna 17 a §.

17 §. *Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av tillstånd.* I paragrafens *1 mom.* 1 punkt ändras hänvisningen till markanvändnings- och bygglagen till bygglagen, eftersom markanvändnings- och bygglagens titel ändrades till lagen om områdesanvändning som trädde i kraft den 1 januari 2025. Bestämmelserna om byggande flyttades till bygglagen (751/2023), som trädde i kraft den 1 januari 2025. I och med ändringen blev också definitionen av byggnad snävare i den nya bygglagen. Framöver hänvisar alkohollagen inte till byggnad utan till byggnadsobjekt som avses i bygglagen, så att definitionen omfattar situationer där ett detaljhandelsställe för alkoholdrycker, till exempel en butik, på grund av renovering ersätts med en containerbutik på tomten. Enligt 2 § 4 punkten i bygglagen avses med byggnadsobjekt en byggnad eller en konstruktion som kan inverka på användningen av omgivande områden och vid vars uppförande väsentliga tekniska krav ska beaktas samt ett område som byggs för särskild verksamhet och som har konsekvenser för användningen av omgivande områden. En flyttbar butikscontainer uppfyller definitionen av byggnadsobjekt enligt den nya bygglagen. Syftet med ändringen är att fortsätta rådande praxis, enligt vilken detaljhandelstillstånd kan beviljas för en butikscontainer. I övrigt är villkoren för beviljande av detaljhandelstillstånd desamma, dvs. även framöver kan detaljhandelstillstånd endast beviljas för täckta utrymmen. Paragrafens *2 mom.* uppdateras på motsvarande sätt.

Till paragrafen fogas ett nytt *5 mom.*, enligt vilket utlämningsställen, från vars utrymmen alkoholdrycker får överlåtas till leverans, kan fastställas i detaljhandelstillståndet. Utlämningsställen ska vara belägna i byggnadsobjekt som avses i bygglagen. Till exempel en lagerbyggnad från vars lastningsbrygga alkoholdrycker kan överlåtas för leverans kan definieras som utlämningsställe. Enligt den gällande lagen gäller ett detaljhandelstillstånd endast detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe. Ändringen gör det möjligt för återförsäljare att ordna överlåtelse till leveranstillståndshavare där är mest effektivt och ändamålsenligt med tanke på organiseringen av verksamheten. Överlåtelsen kan ske exempelvis från ett lager, förutsatt att lagret har definierats som ett utlämningsställe i tillståndshavarens detaljhandelstillstånd. Förfarandet säkerställer att utlämningsställena är kända för tillståndsmyndigheterna och omfattas således av tillsynen.

17 a §. *Leveranstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av tillstånd.* Till alkohollagen fogas en ny paragraf som fastställer de särskilda förutsättningarna för att beviljande av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Om sökanden uppfyller de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 12 och 13 § och de särskilda förutsättningarna för beviljande av leveranstillstånd för alkoholdrycker enligt 17 a § beviljas sökanden leveranstillstånd för alkoholdrycker enligt paragrafen.

I paragrafens *1 mom.* fastställs de allmänna förutsättningarna för beviljande av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Leveranstillståndet avser transport av alkoholdrycker via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning till köparen eller en annan mottagare till en valfri plats samt överlåtelse av alkoholdryckerna till mottagaren med beaktande av leveransförbuden enligt 37 § i lagen. Utöver 1 och 2 punkten i mom. är

förutsättningen för beviljande av tillstånd att sökanden kan säkerställa att skyldigheterna enligt alkohollagen fullgörs. Tillståndssökanden ska uppfylla de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 13 § på samma sätt som för detaljhandelstillstånd och serveringstillstånd. Kriterierna för detta är desamma som i den gällande lagstiftningen och dess motiveringar.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen ska sökanden ha en plan för egenkontroll som avses i 56 §. Enligt 1 mom. 2 punkten är en förutsättning för beviljande av tillstånd dessutom att tillståndssökanden lämnar en utredning av hur sökanden säkerställer att alla som levererar alkoholdrycker för sökandens räkning har leveranspass som avses i 57 § i lagen. Alla leverantörer av alkoholdrycker som avses här, dvs. personer som överlåter drycker via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning till beställaren ska ha ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom. i lagen. Tillståndshavaren ska i alla situationer kontrollera att de personer som levererar alkoholdrycker har ett leveranspass. Eftersom leverantörerna av alkoholdrycker kan bytas och det inte nödvändigtvis finns information vid tillståndsansökan om vilka som kommer att leverera alkoholdrycker, behöver den tillståndssökande inte lämna en detaljerad förteckning över vilka leverantörer av alkoholdrycker som har beviljats leveranspass vid ansökan om tillstånd. Sökanden ska dock redan när tillstånd söks utreda hur sökanden kommer att säkerställa att leverantörerna av alkoholdrycker har ett leveranspass.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att alla som levererar alkoholdrycker för tillståndssökandens räkning har leveranspass och därmed tillräcklig kunskap om bestämmelserna, föreskrifterna och instruktionerna för leverans av alkoholdrycker samt nödvändig kunskap för att agera även vid potentiellt problematiska situationer vid överlåtelse av alkoholdrycker. bestämmelsen säkerställer att de personer som är involverade i leveranserna av alkoholdrycker och i synnerhet överlåtelse av drycker har lagstadgade förutsättningar och kunskaper för att transportera och överlåta alkoholdrycker på ett säkert sätt enligt lagen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om tillståndsmyndighetens rätt att fastställa villkor och begränsningar för leveranstillstånd för alkoholdrycker. Villkor och begränsningar kan fastställas om det är nödvändigt för att säkerställa tillsynen i situationer där myndigheten har anledning att anta att innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dennes räkning inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter vid leverans och överlåtelse av alkoholdrycker. Tillståndsvillkoren och begränsningarna kan gälla kontroll av ålder och berusningstillstånd vid överlåtelse, egenkontroll eller uppgifter som ska lämnas till tillsynsmyndigheten.

Utgångsläget är att innehavaren av leveranstillstånd och den leverantör av alkoholdrycker som representerar innehavaren iakttar sina lagstadgade skyldigheter i alla situationer. Leverantörsverksamhet innebär dock särskilda risker som serverings- och detaljhandelsverksamhet inte innebär. Överlåtelser vid leveranser avviker från överlåtelser vid serverings- och detaljhandelsverksamhet eftersom överlåtelser vid leveranser kan ske var som helst och leverantören av alkoholdrycker är ensam i situationen. Det är också svårt att övervaka överlåtelser, eftersom tillsynsmyndigheten inte kan veta var alkoholdrycker överläts och vad som händer i dessa situationer. Å andra sidan kan det också vara svårt för tillståndshavaren att övervaka överlåtelssituationer när tillståndshavaren inte själv levererar alkoholdrycker utan anlitar leverantörer av alkoholdrycker. Vid leveransverksamhet betonas vikten av tillräcklig egenkontroll för innehavaren av leveranstillstånd, så att innehavaren av leveranstillstånd även själv kan säkerställa att leverantörer av alkoholdrycker iakttar överlåtelseförbuden vid överlåtelser. I princip har innehavaren av leveranstillstånd rätt och en skyldighet att förhindra att skada uppstår genom egenkontroll och åtgärder som innehavaren själv avgör.

Vid leveransverksamhet är det dock möjligt att till exempel till myndigheterna anmäla missförhållanden vid överlåtelser. Om innehavaren av tillstånd inte till exempel vid sin egenkontroll har fört bok över överlåtelser kan det i efterhand vara omöjligt att bevisa vad som har skett vid överlåtelser. Till exempel i sådana situationer kan myndigheten ha skäl att anta att överlåtelseförbuden inte har iakttagits. När det gäller tillsyn är det nödvändigt att myndigheten har möjlighet att få uppgifter av innehavaren av tillstånd vid överlåtelser. Om innehavaren av tillstånd inte genom egenkontroll kan eller vill ingripa i verksamheten har tillståndsmyndigheten rätt att ställa tillståndsvillkor som gäller kontroll av ålder och berusningstillstånd, egenkontroll och uppgifter som ska överlåtas till tillsynsmyndigheten. Syftet med tillståndsvillkoren är att säkerställa verksamhetens laglighet när tillståndsmyndigheten i övrigt inte kan säkerställa att verksamheten är lagenlig. Tillståndsvillkoren kan exempelvis förutsätta att tillståndshavaren för anteckningar över leveranser där leverans av alkoholdrycker har vägrats eller till exempel i sin egenkontroll ser till att förfaranderegler har upprättats för leverans av alkoholdrycker för problemfall relaterade till leveranssituationer.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att de villkor och begränsningar som avses i 2 mom. ska dimensioneras så att de inte utgör ett hinder eller gör det oskäligt svårt för tillståndshavaren att utöva verksamhet. Om det meddelas villkor och begränsningar som gäller tillståndshavarens pågående verksamhet, får dessa träda i kraft tidigast 30 dagar från det att beslutet om dem har delgetts. Tillståndsmyndigheten ska på ansökan av tillståndshavaren ändra eller upphäva de med tillståndet förenade villkoren och begränsningarna utan dröjsmål, om verksamhetens karaktär eller andra särskilda omständigheter har förändrats så att villkoren eller begränsningarna inte längre är nödvändiga. Bestämmelsen motsvarar vad som föreskrivs i 22 § 4 mom. om villkoren för serveringstillståndet.

17 b §. Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Det föreslås att det till alkohollagen fogas en ny paragraf om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Enligt paragrafens 1 mom. är gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol tillåten i Finland. Gränsöverskridande distansförsäljning definieras i 3 § 1 mom. 19 punkten. Enligt definitionen är det vid gränsöverskridande distansförsäljning fråga om situationer där köparen är en enskild person. Regleringen motsvarar regleringen i punktskattelagen. Alkoholdrycker som köpts via gränsöverskridande distansförsäljning får endast överlåtas till köparen eller en annan mottagare av en leverantör av alkoholdrycker. Distansförsäljaren av alkoholdrycker ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker, ska distansförsäljaren av alkoholdrycker också se till att detta antecknas i leveransen.

Anteckningsskyldigheten är motiverad för att leverantörer av alkoholdrycker i Finland ska kunna identifiera att paketet innehåller alkohol. Eftersom distansförsäljare vid gränsöverskridande distansförsäljning direkt eller indirekt deltar i ordnandet av transporten, har försäljaren de facto en möjlighet att anteckna att paketet innehåller alkoholdrycker. Såsom EU-domstolen ansåg i mål C-244/06 Dynamic Medien kan nationell lagstiftning förutsätta att försäljare som är belägna i utlandet förser paket med information, om det är berättigat enligt artikel 36 i EUF-fördraget.

På motsvarande sätt som vid leverans av alkoholdrycker från inhemska detaljhandel överlåts alkoholdrycker även vid distansförsäljning till en leverantör av alkoholdrycker som ansvarar för överlåtelserna av alkoholdryckerna till köparen. Endast leverantörer av alkoholdrycker får alltså leverera alkoholdrycker vid distansförsäljning. Distansförsäljaren ansvarar för att det av leveransen framgår att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker ska distansförsäljaren se till att även detta framgår av leveransen.

I internationella transportkedjor används digitala system där information om transporter kan anges, och distansförsäljare kan till exempel använda sådana system. Många internationella speditörsföretag har redan infört avtalsvillkor, enligt vilka bland annat alkoholdrycker ska anmälas i det digitala systemet.

Vid distansförsäljning börjar leveranskedjan i utlandet, och antalet aktörer i leveranskedjan kan variera beroende på ursprunglig ort och rutt. Leveranskedjan kan starta då ett separat företag hämtar ett paket från försäljaren och sköter transporten i ursprungslandet. Leveranskedjan kan dessutom omfatta olika internationella transportföretag, som ansvarar för transporten av paketet från ett land till ett annat. I Finland kan paketet lämnas till en distributionscentral innan det överlämnas till ett lokalt transportföretag. Syftet med leveranstillståndet är att säkerställa att leveranser av alkoholdrycker omfattas av tillsyn på motsvarande sätt som inhemska leveranser av alkoholdrycker. Det som är väsentligt är tillsynen över aktörer som överlåter alkoholdrycker till kunder. Däremot är det inte relevant att övervaka hela den internationella leveranskedjan. Således kan leveranskedjan även omfatta andra aktörer än leveranstillståndshavare, men leverantören av alkoholdrycker ansvarar alltid för den sista länken i leveranskedjan, dvs. överlåtelsen till kunderna.

När ett paket skeppas i väg har försäljaren inte nödvändigtvis kännedom om vilken aktör som i destinationslandet levererar paketet till köparen. Försäljaren kan till exempel ingå leveransavtal med ett internationellt transportföretag, som i sin tur har egna avtal om vidarebefordran av leveransen. Därför förutsätts inte att distansförsäljaren direkt ska avtala om leverans av paketet med en leveranstillståndshavare, utan distansförsäljaren ska endast se till att det framgår av paketet att det innehåller alkoholdrycker. Då kan aktörer i Finland säkerställa att de inte överlåter försändelser med alkoholdrycker till någon som inte har leveranstillstånd. Å andra sidan får leverantörer av alkoholdrycker information om att försändelsen innehåller alkoholdrycker och kan iaktta bestämmelserna i alkohollagen vid överlåtelsen.

Om en distansförsäljare själv transporterar alkoholdrycker till Finland och överlåter dem till köparen, ska distansförsäljaren ha leveranstillstånd. I praktiken kommer största delen av distansförsäljarna sannolikt att anlita separata transportföretag.

Enligt 3 § 1 mom. 2 punkten i lagen definieras alkoholdryck som ett alkoholhaltigt ämne som är avsett att drickas och som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol. Således får alla drycker som innehåller högst 80 volymprocent alkohol säljas på distans och levereras. Däremot får sprit inte säljas på distans eller levereras. Enligt 3 § 1 mom. 5 punkten i lagen definieras sprit som etylalkohol eller en sådan vattenlösning av etylalkohol som innehåller mer än 80 volymprocent etylalkohol. Sprit är således inte alkoholdryck som avses i lagen. Enligt 5 § 2 mom. i lagen får sprit inte säljas eller importeras utan tillstånd. Förhandstillståndssystemet för import av sprit har konstaterats vara förenligt med EU-rätten enligt EU-domstolens avgörande C-434/04 Ahokainen och Leppik.

Till paragrafens 2 mom. fogas en informativ hänvisning till punktskattelagen. Enligt momentet finns bestämmelser om punktskattskyldigheten för distansförsäljare av alkoholdrycker i punktskattelagen.

26 §. Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd. Paragrafens 1 mom. ändras så att det beaktar Alkos möjlighet att i sin verksamhet använda utlämningsställen. I momentet föreskrivs att det i Tillstånds- och tillsynsverkets beslut kan fastställas utlämningsställen som finns i sådana byggnadsobjekt som avses i bygglagen, från vilka alkoholdrycker får överlåtas till leverans. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om aktörer med detaljhandelstillstånd i 17 §. Ändringen gör det möjligt för Alko att ordna överlåtelse till leveranstillståndshavare där är

mest effektivt och ändamålsenligt med tanke på organiseringen av verksamheten. Överlåtelsen kan ske exempelvis från ett lager, förutsatt att lagret har definierats som ett utlämningsställe i regionförvaltningsverkets beslut. Förfarandet säkerställer att utlämningsställena är kända för tillståndsmyndigheterna och omfattas således av tillsynen.

28 §. Övrig försäljning av alkoholdrycker. Det föreslås att paragrafens 3 mom. upphävs som onödigt. Enligt den gällande paragrafen får alkoholbolaget beviljas partihandelstillstånd för alkoholdrycker. Enligt paragrafen får alkoholbolaget dessutom leverera alkoholdrycker till tillståndshavare och andra näringsidkare genom att sända dem till köparen. Framöver ska alkoholbolaget ha samma rätt att överlåta alkoholdrycker för leverans som alla detaljhandelstillståndshavare. Dessutom kan alkoholbolaget beviljas alla andra tillstånd enligt alkohollagen, om lagens krav är uppfyllda. Således behövs ingen särskild bestämmelse om alkoholbolagets tillstånd.

32 §. Import av alkoholdrycker. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. fogas, enligt vilket distansköp och andra privatpersoners förvärv som avses i 74 § i punktskattelagen är tillåtna. Om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker föreskrivs i 17 b §.

Distansköp är tillåtna på samma sätt som i dag, men för tydlighetens skull nämns detta i lagen. Distansköp definieras i 3 § 1 mom. 21 punkten i lagen. Enligt definitionen får enskilda personer i Finland beställa och förvärva alla alkoholdrycker från en annan medlemsstat, om köparen ordnar transporten till Finland med en annan enskild person eller ett transportföretag utan att försäljaren eller någon annan för dennes räkning direkt eller indirekt avsänder eller transporterar produkterna. Om köparen köper alkoholdrycker från en annan medlemsstat och därefter självständigt utan försäljarens medverkan ordnar transporten, ansvarar den utländska försäljaren inte för märkningen av försändelsen.

Det är fråga om andra privatpersoners förvärv som avses i 74 § i punktskattelagen när en person köper alkoholdrycker i en annan medlemsstat och anlitar en annan person att transportera produkterna till Finland. Det är fråga om privatpersoners förvärv till exempel, om en person reser till en annan medlemsstat och köper alkoholdrycker där samt avtalar med försäljaren om leverans av produkterna till Finland. Om åldersgränser för import av alkoholdrycker föreskrivs i 33 §.

Till momentet fogas också en hänvisning till 17 b. § om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Entydiga bestämmelser om distansförsäljning införs i lagen. Distansförsäljning tillåts både när försäljaren själv transporterar alkoholdrycker och när någon annan gör det för försäljarens räkning. Gränsöverskridande distansförsäljning definieras i 3 § 1 mom. 19 punkten i lagen.

5 kap. Kapitlets rubrik ändras från lydelsen *Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker* till *Detaljhandel med samt leverans och servering av alkoholdrycker*, så att rubriken ska beakta de föreslagna nya bestämmelserna och därmed beskriva innehållet i kapitlet bättre.

35 §. Detaljhandelsställe för alkoholdrycker. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Paragrafens 1 mom. preciseras så att bestämmelsen gäller drycker med en alkoholhalt på över 2,8 procent. I paragrafen nämns inte att kravet på försäljning av alkoholdrycker på ett godkänt försäljningsställe gäller drycker med en alkoholhalt på över 2,8 procent. Avsaknaden av en procentgräns har orsakat motstridiga tolkningar. Enligt 6 § i lagen krävs inte tillstånd för att sälja drycker med en alkoholhalt på högst 2,8 procent. Den gällande bestämmelsen har dock tolkats så att innehavare av detaljhandelstillstånd får sälja drycker med en alkoholhalt på 1,2–

2,8 procent endast på godkända detaljhandelsställen, medan det utan detaljhandelstillstånd går att sälja dessa drycker var som helst.

Dessutom föreslås att det i paragrafens 1 mom. ska föreskrivas att detaljhandel får bedrivas genom att överlåta alkoholdrycker till en kund eller en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel eller alkoholbolaget. I dag får alkoholdrycker endast överlåtas till kunder enligt lagen. Eftersom leveranstillståndet för alkoholdrycker gäller transport av alkoholdrycker som säljs i detaljhandeln, alkoholbolaget eller genom gränsöverskridande distansförsäljning, är det motiverat att till paragrafen foga möjligheten att överlåta alkoholdrycker till innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Bestämmelserna möjliggör att leveranskedjan i det inledande skedet och mellanskedet för alkoholdrycker som beställts från inhemsk detaljhandel och alkoholbolaget och som ska levereras utgörs av leverantörer som inte behöver ha leveranspass. Det kan till exempel vara fråga om att en person som är anställd av ett leveransbolag med leveranstillstånd hämtar en försändelse som innehåller alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel eller alkoholbolaget, men inte ansvarar för att leveransen slutligen överlämnas till mottagaren. Dessutom innehåller momentet bestämmelser om detaljförsäljares skyldighet att vid behov i efterhand kunna bevisa namnet på och tillståndsnumret för den innehavare av leveranstillstånd som har levererat alkoholdryckerna. Kravet ökar insynen i leveranser av alkoholdrycker och främja tillsynen. Om till exempel tillståndsmyndigheten senare behöver inhämta information om en leverantör av alkoholdrycker är den tillgänglig i detaljhandeln eller alkoholbolaget.

I paragrafens 2 mom. preciseras bestämmelsen så att den gäller drycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol på motsvarande sätt som i 1 mom. I momentet preciseras dessutom förbudet mot att förtära alkoholdrycker på ett detaljhandelsställe så att förbudet gäller, om inte annat föreskrivs i lag. Denna precisering gäller situationer där ett detaljhandelsställe även har serveringstillstånd. Det föreslagna tillägget preciserar nuläget.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. som innehåller bestämmelser om den skyldighet som innehavare av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget har att se till att det av leveransen framgår att den innehåller alkoholdrycker. Alkoholbolaget ska dessutom se till att det även framgår av leveransen ifall den innehåller starka alkoholdrycker. Syftet med skyldigheten att ange att en leverans innehåller alkohol är att säkerställa att leverantören av alkoholdryckerna vet att produkterna som ska överlåtas innehåller alkohol. Detta är nödvändigt för att säkerställa att överlåtelseförbuden i 37 § iakttas.

35 a §. Leverans av alkoholdrycker. I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs om centrala regler som gäller alla innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker. Enligt paragrafens 1 mom. får alkoholdrycker levereras från inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget och via gränsöverskridande distansförsäljning. För tydlighetens skull innehåller momentet dessutom bestämmelser om att leverantören av alkoholdrycker ska överlåta alkoholdryckerna till köparen eller en annan mottagare personligen. Därmed är till exempel robottransport inte möjlig för leverans av alkoholdrycker. Leverantören av alkoholdrycken får ta emot och överlåta en alkoholdryck som skaffats från den inhemska detaljhandeln till en köpare eller annan mottagare endast om det handlar om jästa alkoholdrycker innehållande mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och sådana alkoholdrycker som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol framställd på annat sätt. Leverans av jästa alkoholdrycker innehållande mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och sådana alkoholdrycker som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol framställd på annat sätt med leveranstillstånd tillåts endast om alkoholdrycken har köpts och tagits emot från alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning.

Fastställandet av volymprocenten till den allmänna gränsen för tillståndspliktig detaljhandel vid leverans av alkoholdrycker från inhemsk detaljhandel innebär att det från ett detaljhandelsställe för gårdsvin och hantverksöl endast är möjligt att leverera alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol. Hantverksöl och gårdsvin som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol kan endast levereras från Alko. Trots att detaljhandelstillståndet enligt 17 § 2 mom. tillåter försäljning av gårdsvin med en alkoholhalt på högst 13 volymprocent och hantverksöl med en alkoholhalt på högst 12 volymprocent i anslutning till framställningsstället, får gårdsvin och hantverksöl som innehåller mer än 8 volymprocent etylalkohol inte levereras till köpare direkt från framställningsstället. Detta är motiverat, eftersom detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl är ett begränsat undantag från Alkos monopol. Undantagets godtagbarhet har med tanke på Alkos monopol och EU-rätten motiverats med att det är fråga om småskalig verksamhet som är bunden till framställningsstället.

Enligt paragrafens 2 mom. ska innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker i efterhand kunna verifiera av vilken innehavare av detaljhandelstillstånd eller distansförsäljare eller alkoholbolagets detaljhandelsställe som alkoholdryckerna har tagits emot för överlåtelse. Med tanke på tillsynen är det nödvändigt att innehavare av leveranstillstånd kan verifiera från vilka parter de har tagit emot alkoholdrycker. Denna skyldighet är särskilt viktig när det gäller distansförsäljare, eftersom tillsynsmyndigheten inte har kännedom om de aktörer som bedriver distansförsäljning i Finland. Eftersom distansförsäljare inte är anmälningspliktiga, kan information eventuellt endast erhållas från innehavare av leveranstillstånd. Det kan förekomma behov av att kontakta en distansförsäljare, om det till exempel framgår att en försändelse inte är försedd med en anteckning om att den innehåller starka alkoholdrycker. Efterhandskontrollen är också viktig med tanke på inhemska aktörer, om det väcks misstankar om att alkoholdrycker erhållits annanstans än från en detaljhandelstillståndshavare eller alkoholbolaget.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att om en alkoholdryck inte får överlätas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § ska alkoholdrycken returneras till försäljaren eller levereras till kunden senare under en tidpunkt som avses i 42 a § 1 eller 2 mom. Med avvikelse från huvudregeln ska alkoholdrycken alltid returneras till försäljaren, om alkoholdrycken inte får överlätas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom.

I 37 § 1 mom. 1 punkten föreskrivs om leveransförbud till personer som inte fyllt 18 år. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om förbud mot att leverera starka alkoholdrycker till personer som inte fyllt 20 år. Om en mottagare av alkoholdrycker inte uppfyller åldersgränsen, ska alkoholdryckerna alltid återlämnas till försäljaren, och det är inte tillåtet att leverera dem på nytt vid en annan tidpunkt. Detta gäller också när alkoholdrycker beställts på distans. Om alkoholdrycker däremot inte kan överlätas av andra orsaker kan leveranstillståndshavaren antingen återlämna alkoholdryckerna till försäljaren eller leverera dem till kunden på nytt vid tillåtna tider. I sådana situationer ankommer det alltså på kunden och försäljaren att komma överens om agerandet. Detta är fallet till exempel om mottagaren inte kan nås vid en avtalad leveranstidpunkt eller om mottagaren vid överlåtelsen inte kan intyga sin identitet. Dessutom är det försäljaren och kunden som ska avtala om överlåtelseplatsen, när alkoholdrycker överläts på nytt. Överlåtelsen kan till exempel ske på tillståndshavarens verksamhetsställe.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs att leveranstillståndshavaren inte får påföra leverantören av alkoholdrycker ekonomiska eller DIREKTIONSRETTSLIGA påföljder om den med stöd av 37 § vägrar att överlåta alkoholdrycker. Till exempel i olika budtjänster kan leverantörens förtjänst basera sig på antalet beställningar som levereras. Den föreslagna bestämmelsen säkerställer att

arbetstagaren eller uppdragstagaren inte har ekonomiska incitament att överlåta alkoholdrycker, även om köparen av alkoholen till exempel är berusad eller inte kunde styrka sin ålder.

37 §. *Detaljhandels-, leverans- och serveringsförbud samt överlåtelseförbud i annan näringsverksamhet.* Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Paragrafens rubrik ändras från *Detaljhandels- och serveringsförbud* till *Detaljhandels-, leverans- och serveringsförbud samt överlåtelseförbud i annan näringsverksamhet*, så att paragrafens rubrik bättre motsvarar den nya föreslagna regleringen i paragrafen. Till det inledande stycket i paragrafens 1 mom. fogas att förbuden enligt paragrafen även tillämpas på leveranser av alkoholdrycker. Alkoholdrycker får inte levereras eller överlåtas till minderåriga, till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande eller om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

Paragrafens 2 mom. ändras på motsvarande sätt som 1 mom. så att momentet kompletteras med en hänvisning till leverans av alkoholdrycker. Således får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel till personer som inte har fyllt 20 år. Iakttagandet av överlåtelseförbud vid leveranser innebär att leverantörer av alkoholdrycker bör känna till om det i leveransen ingår starka alkoholdrycker. Alkoholbolagets skyldighet att se till att det anges på leveransen att den innehåller starka alkoholdrycker föreskrivs i 35 § 3 mom. Distansförsäljares motsvarande skyldighet att ange på leveransen att den innehåller alkoholdrycker föreskrivs däremot i 17 b § 1 mom.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 3 mom. i gällande paragraf.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. om förbud mot att leverera alkoholdrycker till vissa ställen. I allmänhet kan köparen och försäljaren fritt avtala om överlåtelsestället. Med undantag från huvudregeln får alkoholdrycker inte levereras till platser som avses i 4 mom. Alkoholdrycker får inte levereras till en tjänstenhet inom hälso- och sjukvården, dvs. till exempelvis ett sjukhus eller en hälsovårdscentral, en enhet för missbrukarvård eller en bostadsenhet vid sådana barnskyddsanstalter som avses i 57 § i barnskyddslagen (417/2007). Barnskyddsanstalter som avses i 57 § i barnskyddslagen är barnhem och skolhem samt andra jämförbara barnskyddsanstalter. Leveransförbud i fråga om dessa enheter behövs på grund av förbudet enligt 4 § mot verksamhet som strider mot god sed, och med beaktande av enheternas karaktär är det inte nödvändigt att ha en möjlighet att beställa alkoholdrycker till sådana enheter. Alkoholdrycker får inte heller levereras till en plats där småbarnspedagogik ordnas, en plats där förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ordnas eller en allmän lekplats. Med allmän lekplats avses lekplatser som underhålls av kommunen. Med beaktande av att minderåriga inte får konsumera alkoholdrycker är det motiverat att förbjuda leverans av alkoholdrycker till ovannämnda platser. Alkoholdrycker får inte heller levereras till en i 85 § i alkohollagen avsedd plats där det inte är tillåtet att förtära alkoholdrycker eller till en lokal eller en plats som har godkänts som serveringsområde.

Förbudet mot förtäring av alkoholdrycker enligt 85 § i alkohollagen gäller, om inte något annat föreskrivs i lag, i förplägnadsrörelser och på andra ställen där allmänheten mot betalning får mat eller förfriskningar eller under offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster. Detta innebär för det första att man i förplägnadsrörelser och andra platser där mat eller förfriskningar mot avgift ställs till allmänhetens förfogande inte får förtära alkoholdrycker utan serveringstillstånd. Serveringstillståndet gäller för serveringsställets serveringsområde, och på serveringsområdet får det förtäras endast sådana alkoholdrycker som sålts av innehavaren av serveringstillståndet. Alkoholdrycker får inte heller förtäras utan serveringstillstånd under offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster. Enligt 2 § 3 mom. i lagen om sammankomster (530/1999) avses med offentliga tillställningar

nöjeställningar, tävlingar, uppvisningar och andra med dessa jämförbara tillställningar som är öppna för allmänheten och som inte ska anses vara allmänna sammankomster.

Enligt 4 § 1 mom. i ordningslagen (612/2003) är det förbjudet att inta berusningsmedel på allmänna platser. Ett undantag från förbudet att inta berusningsmedel är enligt 2 mom. parker eller någon annan därmed jämförbar allmän plats. Även om alkoholdrycker får levereras till allmänna platser får de inte förtäras där, om det inte är tillåtet enligt ordningslagen. Enligt 85 § i alkohollagen får alkoholdrycker inte heller förtäras, om inte något annat föreskrivs i lag, i förplägnadsrörelser och på andra ställen där allmänheten mot betalning får mat eller förfriskningar eller under offentliga tillställningar som avses i lagen om sammankomster. Polisen får dessutom, om det krävs för att upprätthålla allmän ordning, förbjuda förtäring av alkoholdrycker på allmän plats. Det är också motiverat att förbjuda leveranser av alkoholdrycker till sådana lokaler eller områden, eftersom det även i övrigt är förbjudet att förtära egna alkoholdrycker där.

Till paragrafen fogas ett nytt 5 mom., enligt vilket bestämmelserna om överlåtelseförbud i 1 och 2 mom. även tillämpas inom annan näringsverksamhet än detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker. Bestämmelsen innebär att en part som överlåter drycker till exempel i samband med distansköp är skyldig att iaktta samma överlåtelseförbud som vid detaljhandel och leveranser. Trots att det föreskrivs om åldersgränser vid import i 33 §, har ålderskontrollen dock visat sig vara en utmaning. Framöver omfattas alla slags överlåtelser av regleringen. Eftersom försäljaren inte är skyldig att förse paket med information om innehållet vid distansköp, vet leverantören eventuellt inte att paketet innehåller alkohol. Om leverantören dock till exempel på basis av förpackningen märker att den innehåller alkohol, ska leverantören till exempel kontrollera mottagarens ålder. Detta innebär att transportföretaget och leverantören för att säkerställa att överlåtelseförbuden iakttas vid distansköp måste se till att försändelsen överläts till mottagaren personligen om de vet eller innan överlåtelsen märker att försändelsen innehåller alkohol till exempel baserat på förpackningen, beställningslistan, transportens identifieringskod som getts av Skatteförvaltningen, tullhandlingar eller andra handlingar.

38 §. *Personal som har hand om detaljhandel, leverans och servering av alkoholdrycker.* Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Paragrafens rubrik ändras från lydelsen *Personal som har hand om detaljhandel och servering* till lydelsen *Personal som har hand om detaljhandel med samt leverans och servering av alkoholdrycker*, så att paragrafens rubrik i högre grad ska motsvara den föreslagna nya regleringen i paragrafen.

Paragrafens 1 mom. ändras så att utöver detaljhandels- och serveringsställen även leverantörer av alkoholdrycker ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt. Vid leveranser agerar leverantörer av alkoholdrycker sannolikt oftast ensamma. Innehavare av leveranstillstånd ansvarar dock för leveranserna som utförs av leverantörer av alkoholdrycker, så tillståndsinnehavaren ska i sin verksamhet säkerställa till exempel att den tid som krävs vid överlåtelser kan beaktas vid leveranstidtabeller. I bestämmelserna om personal i momentet ingår inte förutsättningar för beviljande av tillstånd även när det gäller leverans av alkoholdrycker, men tillståndshavaren ansvarar för att lagens skyldigheter fullgörs som en del av planen för egenkontroll som avses i 56 §.

Paragrafens 2 mom. ändras så att det på detaljhandels- och serveringsställen i fortsättningen ska finnas en av tillståndshavaren utsedd företrädare för tillståndshavaren på plats, om alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får säljas eller förtäras på stället och stället är öppet för kunder. Enligt den gällande bestämmelsen ska personal vara på plats när stället är öppet för kunder, oavsett om tillståndshavaren säljer alkohol på stället vid

den tidpunkten eller inte. Enligt den nya bestämmelsen kan tillstånd beviljas för den tid då personal är på plats och alkohol säljs eller förtärs. Till exempel i självbetjäningsaffärer kan personalen vara på plats några timmar per dag, och tillstånd kan sökas för denna tid.

I paragrafens 2 mom. och längre ner i paragrafen ersätts dessutom uttrycket ”ansvarig föreståndare som företräder tillståndshavaren och har utsetts av denne, eller en annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift” i den gällande lagen med en av tillståndshavaren utsedd representant för tillståndshavaren. Ändringen förenklar och förtydligar paragrafens ordalydelse. För tydlighetens skull har tillsynsmyndigheterna ansett att det vore lämpligt att ersätta begreppet ansvarig föreståndare eller annan person som tillståndshavaren utsett för denna uppgift med begreppet tillståndshavarens utsedda företrädare.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., och samtidigt flyttas den gällande lagens 3 mom. till 4 mom. I det nya 3 mom. föreskrivs att de leverantörer av alkoholdrycker som avses i 3 § 1 mom. 18 punkten ska ha ett leveranspass för alkoholdrycker som avses i 57 § 3 mom.

Nedan i 57 § föreskrivs särskilt att leverantörer av alkoholdrycker ska ha ett leveranspass som visar kunskaper om alkohollagens bestämmelser om leverans och leveransanvisningar.

Paragrafens 4 mom. motsvarar i stora drag 3 mom. i den gällande lagen. Momentet kompletteras så att en person som inte har fyllt 18 år inte får transportera eller överlåta alkoholdrycker till kunder. Syftet med tillägget är att säkerställa ålderskontrollen i alla situationer. I 37 § i alkohollagen föreskrivs att alkoholdrycker inte får säljas eller på något annat sätt inom detaljhandel eller genom servering överlåtas till personer som inte har fyllt 18 år. Det är motiverat att på motsvarande sätt föreskriva om åldern för leverantörer av alkoholdrycker, eftersom den levererade drycken i allmänhet hämtas från ett sådant detaljhandelsställe, där alkoholdrycker enligt lag inte får överlåtas till personer som inte fyllt 18 år.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i den gällande lagens 4 mom. att den som säljer alkoholdrycker och deltar i övervakningen av detaljhandel eller servering får i sitt uppdrag inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel. Momentet ändras dock på så sätt att inte heller den som levererar alkoholdrycker eller som deltar i övervakningen av leverans får vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

39 §. Allmän övervakning. I paragrafens 2 mom. görs en teknisk ändring. Termen representant för innehavaren av tillståndshavaren som användes i momentet byts ut mot person som förordnats av tillståndshavaren. Ändringen görs på grund av ändringen i 38 §, där det föreslås att termen representant för tillståndshavaren används.

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. I nya 3 mom. föreskrivs att leveranstillståndshavaren och leverantören av alkoholdrycker ska övervaka att förbuden och skyldigheterna enligt 35 a, 37 och 38 § iakttas. Övervakningen av leveranser omfattas av samma allmänna övervakningsrelaterade bestämmelser och skyldigheter som gäller för detaljhandel och servering.

40 §. Skyldighet att styrka ålder. Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket mottagaren av alkoholleveranser på begäran ska styrka sin ålder med en handling som avses i 1 mom. för leverantören av alkoholdrycker. På samma sätt som vid detaljhandel och servering ska åldern vid behov styrkas även vid leveranser. Styrkandet av åldern är påkallat särskilt i situationer där mottagaren av alkoholdrycken är ung. Detta är motiverat för att säkerställa att mottagaren av drycken inte är minderårig.

42 a §. *Leveranstidpunkter.* Till lagen fogas en ny paragraf som föreskriver om leveranstider för alkoholdrycker. I paragrafens *1 mom.* fastställs att vid leverans av alkoholdrycker är överlåtelse av alkoholdrycker till mottagare tillåten under samma tider som i detaljhandeln, dvs. mellan kl. 21 och 21. Alkoholdrycker ska överlätas mellan dessa klockslag, även om transporten kan ske vid andra tidpunkter.

I paragrafens *2 mom.* preciseras leveranstiderna för drycker som köpts från alkoholbolaget. När det gäller dem iakttas vid överlåtelse till mottagaren av alkoholdrycker alkoholbolagets detaljhandelstider enligt 42 § 2 mom.

I paragrafens *3 mom.* föreskrivs vad som sker med alkoholdrycker som inte har kunnat överlätas inom den tid som anges i 1 eller 2 mom. Leverantören av alkoholdrycker ska då returnera alkoholdryckerna till säljaren eller leverera dem till kunden senare inom de leveranstider som anges i 1 eller 2 mom., om inte underlåtenheten att leverera berott på orsaker som avses i 37 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom. Om alkoholdrycker inte kan överlätas på grund av ålder enligt 37 § 1 mom. 1 punkten eller 2 mom., ska de alltid återlämnas direkt till försäljaren. Om en leverans däremot misslyckas av en annan orsak kan leverantören av alkoholdrycken försöka leverera dryckerna till kunden senare. Ny leverans av alkoholdrycker är endast möjlig vid nästa tillåtna tidpunkt, om vilken beställaren och leverantören avtalar om. Med undantag för platser som omfattas av leveransförbud enligt 37 § 4 mom. kan köparen och försäljaren liksom vid andra leveranser av alkoholdrycker fritt avtala om platsen för ny leverans. Om leverantören av alkoholdrycker inte direkt återlämnar dryckerna till säljaren ska bestämmelserna i livsmedelslagen (297/2021) beaktas.

45 §. *Övervakning av servering i vissa fall.* Ordalydelsen i bemyndigandet att utfärda förordningar i paragrafens *3 mom.* ändras så att närmare bestämmelser om begränsningen av mängden alkoholdrycker får utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt den gällande paragrafens *3 mom.* utfärdas närmare bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker genom förordning av statsrådet. Statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen innehåller dock inte närmare bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker.

Bemyndigandet att utfärda förordningar blir ett separat moment, dvs. till paragrafen fogas ett nytt *4 mom.*

46 §. *Anskaffning av alkoholdrycker.* Paragrafens *1 mom.* preciseras så att bestämmelsen gäller alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol. Preciseringsen förtydligar nuläget.

50 §. *Reglering av marknadsföringen.* Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Starka alkoholdrycker får framöver marknadsföras på webben. Således blir det också möjligt att marknadsföra alkoholdrycker på webben i andra länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I paragrafens *1 mom.* finns det bestämmelser om förbjudna marknadsföringskanaler. Marknadsföring av alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om den äger rum mellan klockan 7 och 22 i samband med televisions- och radioverksamhet eller i samband med offentlig visning i biografier av bildprogram som får visas för personer under 18 år, på en allmän plats enligt 1 § 1 punkten i ordningslagen (612/2003).

I paragrafens 2 *mom.* föreskrivs om undantag från marknadsföring av svaga alkoholdrycker som äger rum på en allmän plats eller riktas till allmänheten och som avses i 1 *mom.* Enligt den gällande lagen är det tillåtet att marknadsföra svaga alkoholdrycker på allmänna evenemang och på platser där de permanent ordnas. Dessutom får svaga alkoholdrycker marknadsföras på fartyg och luftfartyg i internationell trafik samt på detaljhandelsställen och serveringsställen liksom i dag. Svaga alkoholdrycker får också marknadsföras på tillverkningsställen för alkoholdrycker, eftersom dessa ställen inte anses vara allmänna platser enligt ordningslagen. Såsom när det gäller detaljhandels- och serveringsställen är marknadsföring av svaga alkoholdrycker endast tillåten inomhus på tillverkningsstället.

I paragrafens 3 *mom.* föreskrivs om undantag från förbjudna marknadsföringskanaler enligt huvudregeln i 1 *mom.* Enligt föreslagna 3 *mom.* är marknadsföring av starka alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst helt förbjuden i samband med televisions- och radioverksamhet, offentlig visning av bildprogram i biografier samt tryckta tidningar och tidskrifter. Marknadsföring av starka alkoholdrycker är dessutom förbjuden på en allmän plats med undantag för detaljhandels- och serveringsställen för starka alkoholdrycker. Med beaktande av slopandet av huvudregeln enligt vilken det varit förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker i samband med reformen av paragrafen och av att tillverkningsställen för alkoholdrycker inte är allmänna platser enligt ordningslagen, är marknadsföring av starka alkoholdrycker tillåten på ställen där dessa drycker tillverkas utan en särskild bestämmelse. Starka alkoholdrycker medför större hälsorisker än svaga alkoholdrycker, trots att dessa skillnader inte är betydande eller helt oomtvistade enligt studier. Det är dock motiverat att reglera marknadsföringen av starka alkoholdrycker än marknadsföringen av svaga alkoholdrycker. Det blir tillåtet att marknadsföra starka alkoholdrycker på webben. Således får till exempel tillverkare av starka alkoholdrycker marknadsföra sina produkter på sina webbplatser och konton i sociala medier med de restriktioner om vilka föreskrivs i 4 *mom.* På webben får marknadsföring till såväl Finland och finländska konsumenter som till andra EES-länder och konsumenter i dessa länder.

I paragrafens 4 *mom.* finns det bestämmelser om förbjudet marknadsinnehåll. Till innehållet motsvarar den föreslagna paragrafen den gällande paragrafens 2 *mom.*

Paragrafens 5 *mom.* preciseras så att de föreslagna bestämmelserna blir tillämpliga på marknadsföring av alkoholdrycker som har ursprung i utlandet och som är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland, om verksamhetsutövaren har etablerat sig i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i syfte att kringgå lagstiftningen i Finland. Även om det skulle vara fråga om en utländsk nätbutiks webbsidor på finska där det marknadsförs alkoholdrycker och distansförsäljning av dem till finländska konsumenter är det inte nödvändigtvis marknadsföring som är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland och som avses i momentet, eftersom näthandel inte i allmänhet endast riktas till ett visst land utan allmänt till konsumenter i olika länder. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar EU-rättens etablerade rättspraxis, enligt vilken en medlemsstat behåller rätten att vidta åtgärder mot en tjänsteleverantör som är etablerad i en annan medlemsstat men helt eller till största delen riktar sin verksamhet mot den första medlemsstatens territorium, om etableringsorten har valts i syfte att kringgå den lagstiftning som skulle ha varit tillämplig på leverantören om denne hade varit etablerad på den första medlemsstatens territorium.

51 §. Prissättning och prisinformation. Till paragrafens 1 *mom.* fogas att det även vid leverans av alkoholdrycker är förbjudet att erbjuda två eller flera förpackningar eller portioner alkoholdryck till ett nedsatt totalpris. Priset på en enskild alkoholdryck som säljs och levereras får inte vara högre än priset på en enskild dryck som säljs och levereras i flerpack eller

tillsammans. Bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs om detaljhandel med och servering av alkoholdrycker.

Till paragrafens 2 mom. fogas att det är förbjudet erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts även vid leveranser. Enligt den föreslagna bestämmelsen får försäljning av alkoholdrycker inte heller främjas i samband med stamkundskort eller förmånsprogram för leveranser på ett sådant sätt att inköp och leverans av alkoholdrycker blir förmånligare till följd av inköpgottgörelser på basis av inköpsvolymen för alkohol och andra konsumtionsvaror. Utöver att erbjuda sådan ersättning är det också förbjudet att betala den. När det gäller förmånsprogrammet som verkar i Finland får således inköpgottgörelse betalas ens för inköp och transport av alkoholdrycker som har skett utomlands, till exempel i Estland. Bestämmelsen motsvarar det som föreskrivs om detaljhandel med och servering av alkoholdrycker.

55 §. Tillverkning, import, införsel och försäljning av odenaturerade alkoholpreparat. Paragrafens 2 mom. ändras så att bestämmelserna om leverans och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker även tillämpas på odenaturerade alkoholpreparat. Detta möjliggör leveranser av till exempel likörgodsaker som innehåller mer än 2,8 volymprocent via inhemsk detaljhandel och gränsöverskridande distansförsäljning.

57 §. Personalens kompetens. Till paragrafens 1 mom. fogas en leverantör av alkoholdrycker som handlar för tillståndshavarens räkning, för vars del leveranstillsåndshavaren ska se till att leverantören av alkoholdrycker känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen för egenkontroll. Momentet ändras också på så sätt att tillståndshavare och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar i sådan verksamhet som avses i denna lag har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten. Den nuvarande lagen hänvisar till personer som arbetar på verksamhetsstället, varför regleringen behöver ändras eftersom personerna som utför leveranser av alkoholdrycker inte nödvändigtvis alla arbetar på verksamhetsstället.

Till paragrafens 2 mom. fogas ett omnämnande av serveringspass. I den gällande bestämmelsen hänvisas till ett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen. Eftersom det i propositionen dock föreslås ett nytt leveranspass för alkoholdrycker, är det motiverat att uttryckligen hänvisa till ett serveringspass i momentet för tydlighetens skull. Beteckningen för intyget som visar personens kunskaper om alkohollagen är numera serveringspass, och för tydlighetens skull vore det motiverat att använda motsvarande term även i paragraferna. På motsvarande sätt nämns hygienpass uttryckligen i livsmedelslagen (297/2021).

Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. om leveranspass. Leveranstillsåndshavaren ska se till att de som levererar alkoholdrycker för dess räkning har ett intyg (*leveranspass*) enligt den av Tillstånds- och tillsynsverket för godkända modellen som visar kännedom om regleringen av och anvisningarna för leveranser enligt alkohollagen. Alla leverantörer av alkoholdrycker som avses här, dvs. personer som överlåter drycker via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distansförsäljning till beställaren ska ha ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom. i lagen.

Det är viktigt att säkerställa att leveranstillsåndshavare eller de som är involverade i leveranserna förstår sina skyldigheter relaterade till ålderskontroll enligt alkohollagen och vet hur de ska agera lagenligt i eventuella krävande situationer. I paragrafens 1 mom. föreskrivs att även personalen och de som levererar alkoholdrycker för leveranstillsåndshavarens räkning ska se till att de känner till sina skyldigheter enligt lagen och enligt planen för egenkontroll samt föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på ett

verksamhetsställe har. Bestämmelserna om leveranspasset främjar för sin del detta mål. I leveranssituationer är transportören sannolikt ensam och överlåtelsen kan ske i privata lokaler. Situationen vid leveranser är en helt annan än i butiker där det finns andra kollegor och eventuellt även ordningsvakter på plats. I sådana situationer kan det förekomma olägenheter för leverantören av alkoholdrycker och eventuella hot relaterade till arbets säkerheten. Det är mycket svårare att vägra att överlåta drycker vid kundens dörr, till exempel på grund av för låg ålder eller berusningstillstånd. Av denna anledning ska alla leverantörer av alkoholdrycker ha leveranspass.

58 §. Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen. Paragrafen föreslås bli ändrad i sin helhet. Paragrafens 1 mom. ändras så att intyget över kunskaper om alkohollagen ändras till serveringspass. Beteckningen för intyget som visar personens kunskaper om alkohollagen är numera serveringspass, och för tydlighetens skull vore det motiverat att använda motsvarande term även i paragraferna. Även i livsmedelslagen (297/2021) föreskrivs om ett intyg som påvisar livsmedelshygienisk kompetens och som i lagen kallas hygienpass.

Dessutom ändras paragrafens 1 mom. så att kompetensen hos tillståndshavarens företrädare kan styrkas med intyg över serveringspass eller examensintyg som omfattar motsvarande kunskaper som ett prov för serveringspass. Serveringspass beviljas personer som med godkänt resultat har avlagt ett prov för serveringspass. Enligt den gällande lagen beviljas intyget personer som med godkänt resultat har avlagt ett prov som bedömer deras kunskaper om alkohollagen och kännedom om övervakningsrutinerna eller som har genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper. Omnämmandet av utbildning som omfattar motsvarande kunskaper slopas som onödigt i paragrafen, eftersom det i 7 § i social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (158/2018) inte föreskrivs om utbildning som motsvarar provet för serveringspass. Dessutom har utexaminerade, trots paragrafens ordalydelse, i praktiken inte beviljats intyg enligt Valvira's mall. Därför är det motiverat att precisera regleringen så att kompetensen hos tillståndshavarens företrädare kan, utöver genom ett intyg över att examen för serveringspass har avlagts med godkänt resultat, även visas genom ett examensintyg, av vilket framgår att kompetensen omfattar de ämnen som räknas upp i 6 § 1 mom. i social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (158/2018).

Enligt den gällande lagen beviljas intyg av en läroanstalt som med tillstånd av statsrådet eller undervisnings- och kulturministeriet ger utbildning i restaurangservice. Regleringen preciseras så att serveringspass beviljas av en yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014) som anordnar utbildning inom restaurangbranschen eller en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017) som anordnar utbildning inom restaurangbranschen. Paragrafens lydelse förtydligas också på så sätt att intyg över serveringspass beviljas den som avklarat provet för serveringspass med godkänt resultat. De föreslagna bestämmelserna ändrar inte nuläget.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., som på motsvarande sätt som i fråga om serveringspasset föreskriver om intyg som visar kunskaper om lagstiftningen om leveranser, dvs. leveranspasset. Alkoholdrycksleverantörens kompetens kan visas med ett intyg över leveranspasset. Leveranspass kan beviljas av en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017), en läroanstalt som avses i 2 § 1 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), en yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014) eller ett universitet som avses i universitetslagen (558/2009). Läroanstalterna som avses i 2 § 1 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) är medborgarinstitut, folkhögskolor, idrottsutbildningscenter och studiecentraler. Intyget beviljas på motsvarande sätt som serveringspass till en person som med godkänt resultat avlagt examen för leveranspass. Med undantag från bestämmelserna om

serveringspass kan leveranspass för alkoholdrycker även beviljas av andra aktörer än de yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen och som anordnar utbildning inom restaurangbranschen eller utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning och som anordnar utbildning inom restaurangbranschen. Detta är motiverat, eftersom leverans och överlåtelse av alkoholdrycker inte är knuten till företag som tillhandahåller restaurangtjänster, utan leverans av alkoholdrycker kan också tillhandahållas av andra aktörer med leveranstillstånd för alkoholdrycker enligt alkohollagen. Aktörer som anordnar prov för leveranspass ska göra det möjligt att avlägga provet på finska, svenska och engelska.

Det gällande 2 mom. i paragrafen flyttas och blir ett nytt 3 mom. I momentet ändras hänvisningen till den upphävda livsmedelslagen till den uppdaterade livsmedelslagen, och hänvisningen ändras till att gälla 19 § i den gällande livsmedelslagen som reglerar dessa frågor. Samtidigt ändras beteckningen för det kompetensintyg som avses i livsmedelslagen till hygienpass, medan beteckningen för intyget som visar kunskaper om alkohollagen ändras till serveringspass. En yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen och en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning har rätt att ta ut en avgift för serveringspassprov som högst motsvarar de faktiska kostnader som anordnandet av provet ger upphov till. Aktörer som beviljas leveranspass har rätt att ta ut en avgift för arrangerande av leveranspassprov och beviljande av leveranspass. Det är motiverat att göra det möjligt att ta ut en avgift så att aktörerna de facto anordnar sådana prov, trots att det inte ingår i deras grundläggande uppgifter. Aktörerna får prissätta provet på företagsekonomiska grunder.

Bemyndigandet att utfärda förordningar i den gällande paragrafens 3 mom. flyttas och blir ett nytt 4 mom. Bemyndigandet att utfärda förordningar ändras så att närmare bestämmelser också om innehållet i provet för leveranspass och bedömningen av det som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

60 §. Tillsyn och anknyttande styrning. I paragrafen i den gällande alkohollagen definieras de myndigheter som utövar tillsyn över alkohollagen och deras befogenheter. Till paragrafen fogas ansvar för tillsyn över leverans och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker. Till paragrafens 1 mom. fogas att Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över leveranser och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker i hela landet. Vid distansförsäljning är det inte fråga om tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet, utan vem som helst får bedriva distansförsäljning från utlandet. Även vid distansförsäljning ska en leverantör av alkoholdrycker dock överlåta dryckerna till köparen. Vid distansförsäljning fokuserar tillsynen således på leveranstillståndshavarnas verksamhet, eftersom det är väsentligt att säkerställa att överlåtelseförbuden enligt 37 § iakttas. Tillstånds- och tillsynsverket har dock befogenhet att vid behov övervaka att distansförsäljare iakttar skyldigheten att anteckna att försändelser innehåller alkoholdrycker i enlighet med alkohollagen. Om försändelsen innehåller starka alkoholdrycker ska även detta framgå av den. Tillstånds- och tillsynsverkets tillsyn baserar sig främst på eventuella anmälningar om missförhållanden. Om det på basis av en sådan anmälan väcks misstankar om att en distansförsäljare inte har fullgjort sin skyldighet att en försändelse saknar anteckning om att den innehåller alkoholdrycker, har Tillstånds- och tillsynsverket befogenheter att utreda om distansförsäljaren agerat enligt sina skyldigheter.

Med stöd av 63 § har Tillstånds- och tillsynsverket rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter från Tullen som är nödvändiga för tillsynen över iakttagandet av alkohollagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. När det gäller interna transporter inom EU för Tullen statistik över de alkoholförsändelser som den kontrollerat. Alkoholförsändelser från EES-länder utanför EU-området förtullas alltid. Tillstånds- och tillsynsverket har således rätt att få information om förtullade eller kontrollerade alkoholförsändelser. Trots att distansförsäljningen inte är föremål för regelbunden tillsyn utan

främst baserar sig på anmälningar om missförhållanden möjliggör rätten till information att Tillstånds- och tillsynsverket har befogenheter att till exempel utföra stickprov på alkoholförsändelser. Tillstånds- och tillsynsverket har således rätt att övervaka om alkoholförsändelser som Tullen kontrollerat härstammar från distansförsäljning och om de märkts på ett adekvat sätt. Om tekniska gränssnitt föreskrivs i 22 § i informationshanteringslagen och om öppnande av elektronisk förbindelse i 23 § i informationshanteringslagen. Om Tillstånds- och tillsynsverkets rätt att påföra påföljdsavgifter för distansförsäljare som försummar sina skyldigheter föreskrivs i ett nytt 5 mom. i 71 §.

Till sitt innehåll ändras paragrafens 2 mom. 4 punkten så att Tillstånds- och tillsynsverket även har till uppgift att ge handledning till läroanstalter och andra aktörer i anslutning till provet för serveringspass och leveranspass. Enligt 57 § 2 mom. i denna lag godkänner Tillstånds- och tillsynsverket för formuläret för provet för serveringspass. I praktiken har ämbetsverket dessutom instruerat läroanstalter som anordnar prov för serveringspass. Handledningen av läroanstalterna relaterad till prov för serveringspass har dock inte definierats som en uppgift för en viss myndighet, och därför bör relevanta behörighetsbestämmelser tas in i lagen samtidigt som en bestämmelse om prov för leveranspass fogas till lagen. Till paragrafens 2 mom. fogas en ny 5 punkt, enligt vilken Tillstånds- och tillsynsverket även har till uppgift att utföra övriga uppgifter som anges i denna lag.

Till paragrafens 4 mom. fogas att Statens ämbetsverk på Åland utövar tillsyn över leveransen av alkoholdrycker i landskapet Åland.

62 §. Rätt att utföra inspektioner och få information. Det föreslås att 4 mom. ändras helt och hållet. I det nya 4 mom. föreskrivs om myndighetens rätt att göra testköp av alkoholdrycker om det är motiverat för att utföra tillsynsuppgifter avseende leverans av alkoholdrycker. Den behöriga myndigheten har även rätt att använda myndiga frivilliga personer vid utförandet av testköp.

En central del av myndighetstillsynen över detaljhandeln med alkoholdrycker baserar sig för närvarande på oanmälda inspektionsbesök, i samband med vilka man bl.a. följer upp hur innehavarna av detaljhandelstillstånd fullgör sin skyldighet att kontrollera åldern. En sådan övervakning av konkreta överlåtelsehändelser är i praktiken inte möjlig vid leverans av alkoholdrycker, eftersom myndigheten inte har kännedom om när och var överlåtelseerna sker. Dessutom sker största delen av överlåtelseerna sannolikt på ställen som omfattas av hemfrid där tröskeln för att utföra inspektioner är mycket hög enligt lagstiftningen. För att säkerställa ålderskontrollen får alkoholkontrollmyndigheterna rätt att göra eller beställa testköp för att utreda om överlåtelseförbud enligt alkohollagen iakttas vid leverans av alkoholdrycker. I Finland har till exempel Skatteförvaltningen och polisen samt även regionförvaltningsverken rätt att göra testköp på alkoholserveringsställen enligt lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013, nedan kvittolagen). Likaså har konsumentombudsmannen enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020) befogenhet att göra testköp i vissa situationer och även rätt uppträda under annan identitet om det är nödvändigt för att förhindra att testköpet avslöjas. För tydlighetens skull föreskrivs det särskilt i paragrafen att den behöriga myndigheten har rätt att av detaljhandelstillståndshavaren få information om leveranstillståndshavarens namn och tillståndsnummer. Det räcker alltså med att namnge leveranstillståndshavaren, eftersom detaljhandelstillståndshavaren inte nödvändigtvis har kännedom om vilken leverantör av alkoholdrycker som utför leveransen för leveranstillståndshavarens räkning.

Det gällande 4 mom. flyttas och blir ett nytt 5 mom. Inga ändringar görs dock i paragrafens innehåll.

Till paragrafen fogas ett nytt *6 mom.* Enligt momentet har tillsynsmyndigheten för tillsynen rätt att av innehavaren av leveranstillstånd få namnet på och kontaktuppgifterna till den leverantör som har genomfört leveransen av alkoholdrycken. Innehavaren av leveranstillståndet ansvarar vid sidan av leverantören av alkoholdryckerna för att bland leveransförbud enligt 37 § i lagen iakttas vid överlåtelse. Innehavaren av leveranstillståndet ska alltså i efterhand kunna utreda vem som har levererat alkoholdryckerna och på begäran till tillsynsmyndigheten lämna namn på och kontaktuppgifter till personen som har levererat alkoholdryckerna.

När det gäller ovan nämnda behöriga myndighets rätt att av innehavare av detaljhandelstillstånd få uppgifter om namn på leveranstillståndshavaren samt tillståndsnummer som avses i 4 mom. Samt tillsynsmyndighetens rätt att av innehavare av leveranstillstånd få namn på och kontaktuppgifter till personen som levererat alkoholdryckerna som avses i 6 mom., är det fråga om behandling av personuppgifter och på dem tillämpas dataskyddsförordningen. Rätten att behandla personuppgifter som föreskrivs i ovan nämnda moment grundar sig på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, dvs. behandlingen är nödvändig för att fullgöra en lagstadgad skyldighet – syftet är att säkerställa utförandet av en myndighets lagstadgade tillsynsuppgift, dvs. att tillsynsmyndigheterna som avses i alkohollagen har sätt att övervaka att regleringen i alkohollagen iakttas vid leveranser av alkoholdrycker och vid behov ingripa i observerade missförhållanden. Den föreslagna ändringen föreskrivs i enlighet med artikel 6.3 i dataskyddsförordningen i den nationella lagstiftningen, och grunden för behandlingen är en myndighets lagstadgade tillsynsuppgift, så att tillsynsmyndighetens möjlighet att ingripa i lagstridig verksamhet säkerställs genom lag. Den föreslagna regleringen är proportionell i förhållande till det eftersträvade målet, dvs. för att utföra en myndighets tillsynsuppgift. Regleringen är även förenlig med ett allmänt intresse och nödvändig eftersom leverans av alkoholdrycker är tillståndspliktig verksamhet och syftet är att säkerställa att tillsynsmyndigheterna har möjlighet att övervaka och vid behov ingripa i verksamheten.

63 §. Rätt att få information. I paragrafens *1 mom.* görs en teknisk ändring, eftersom Arbetslöshetsförsäkringsfonden i dag heter Sysselsättningsfonden. Namnet ändras med andra ord för att motsvara nuläget. Tillsynsmyndigheterna har med stöd av bestämmelsen rätt att få samma information som enligt den gällande lagen, inklusive straffregisterutdrag från Rättsregistercentralen.

Till paragrafen fogas ett nytt *2 mom.* som föreskriver om tillsynsmyndigheternas rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna från bötesregistret som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få uppgifter som avses i 47 § 1–3 punkten. Dessa uppgifter är enligt 47 §, som ändrats genom lag 416/2025 och som träder i kraft den 1 januari 2026, uppgifter om 1) namn på den fysiska person som är föremål för påföljden, nummer som behövs för att identifiera personen och andra nödvändiga identifieringsuppgifter eller namn på och företags- och organisationsnummer för en juridisk person samt behövliga kontaktuppgifter till en fysisk eller juridisk person; 2) påförandet av och innehållet i påföljden samt annan specificering av påföljden och 3) verkställbarheten för påföljden, när verkställandet inleds och avslutas samt utförda verkställighetsåtgärder. Rätten till information begränsas till specificerad information som behövs för att utreda de allmänna förutsättningarna för tillstånd för tillståndssökanden eller -havaren eller, i påföljdssituationer, för att utreda förbudet mot dubbel straffbarhet. I dag är problemet att tillsynsmyndigheterna inte får information direkt från bötesregistret, eftersom utlämnande av uppgifter inte är särskilt reglerat i lag. Ändringen påskyndar och effektiviserar processen för beviljande av tillstånd och förbättrar rätten att få information när påföljder påförs. Baserat på regleringen är det möjligt att överlåta specificerad information ur bötesregistret genom ett tekniskt gränssnitt i enlighet med 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).

Behandling av uppgifter i bötesregistret är behandling av personuppgifter, och på den tillämpas dataskyddsförordningen. Rätten att behandla personuppgifter enligt paragrafen baserar sig på artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, dvs. behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige – med andra ord för att kontrollera att tillståndssökanden eller tillståndshavaren uppfyller tillståndsvillkoren och klargöra förbudet mot dubbel straffbarhet. Om den föreslagna ändringen föreskrivs enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen i den nationella lagstiftningen, och grunden för behandlingen är uttryckligen att bedöma om tillståndssökanden eller tillståndshavaren uppfyller villkoren och utesluta dubbel straffbarhet.

64 §. Lämnannde av uppgifter. Paragrafens 2 mom. ändras för att i högre grad motsvara behovet av att offentliggöra uppgifterna i alkoholnäringsregistret i datanätet. Från bestämmelsen stryks kravet på att söka uppgifter som enskilda sökningar. Bestämmelsen räknar endast upp de uppgiftskategorier som kan innehålla personuppgifter. Offentliggörandet av uppgifter som inte innehåller personuppgifter begränsas inte enligt 16 § 3 mom. i offentlighetslagen och behöver därför inte nämnas i bestämmelsen.

Dessutom preciseras paragrafens 2 mom. så att det innehåller bestämmelser om offentliggörande av uppgifter i datanätet och att det organ som har rätt att offentliggöra uppgifter i enlighet med lagen om Tillstånds- och tillsynsverket (530/2025) som träder i kraft 1.1.2026 är Tillstånds- och tillsynsverket.

Baserat på artikel 6.1 c i allmänna dataskyddsförordningen är behandlingen lagenlig om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Dessutom är behandling av personuppgifter tillåten baserat på artikel 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. I 4 § 1 mom. 2 punkten i den nationella dataskyddslagen (1050/2018), preciseras att personuppgifter får behandlas i enlighet med artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, om behandlingen behövs och är proportionell i en myndighets verksamhet för utförande av en uppgift av allmänt intresse. Offentliggörandet av uppgifter är i linje med kravet på allmänt intresse, eftersom det främjar förvaltningens öppenhet och transparens samt möjliggör smidigt utnyttjande av information om alkoholbranschen till exempel inom forskning och i journalistiskt syfte. På basis av de offentliggjorda uppgifterna kan vem som helst få en lista över alla aktörer som beviljats tillstånd för försäljning av alkoholdrycker. Bland annat partiaffärer kan då lätt kontrollera att alkoholdrycker endast säljs till tillståndshavare. Offentliggörandet av informationen främjar också bekämpningen av grå ekonomi. Den allmänna dataskyddsförordningens 86 artikel gör det möjligt att utfärda bestämmelser om utlämnande av personuppgifter i den nationella lagstiftningen.

Rätten att offentliggöra vissa uppgifter som finns i alkoholnäringsregistret i datanätet innebär samtidigt ett undantag från principen om bundenhet till användningsändamålet i artikel 5 i den allmänna dataskyddsförordningen till den del som det inte är fråga om arkiveringsändamål eller vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål i enlighet med artikel 5.1 b. Bundenheten till användningsändamålet kan enligt artikel 6.4 i den allmänna dataskyddsförordningen frångås under förutsättningen att regleringen utgör en åtgärd som är nödvändig och proportionell i ett demokratiskt samhälle för att säkerställa de mål som avses i artikel 23.1. De mål som nämns i artikel 23.1 i förordningen är bland annat förebyggande, förhindrande utredning och avslöjande av brott, viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt av ekonomiska eller finansiella intressen, skattefrågor och folkhälsa samt en tillsyns-, inspektions- eller regleringsfunktion.

Syftet med alkohollagen är att minska konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen, så att de skador som alkohol orsakar kan förebyggas. Sätten för att uppnå syftet som fastställs i lagen är begränsning och tillsyn av näringsverksamhet som hänför sig till alkoholhaltiga ämnen. Med beaktande av alkohollagens syfte baserat på skydd av folkhälsan och de sätt som fastställts för att uppfylla syftet kan ett undantag från bundenheten till användningsändamålet ses som en nödvändig och proportionell åtgärd.

71 §. Påföljdsavgift. I det inledande stycket i paragrafens 1 *mom.* preciseras att tillståndsmyndigheten också kan ålägga en anmälningsskyldig att betala en påföljdsavgift. I den gällande paragrafens 1 *mom* nämns det inte att en påföljdsavgift också kan åläggas en anmälningsskyldig, även om en avgift enligt till exempel 1 *mom.* 5 punkten också kan åläggas en aktör som bedriver anmälningsskyldig verksamhet.

En teknisk ändring görs i paragrafens 1 *mom.* 7 punkt på grund av tillfogandet av den nya 8 punkten. I den nya 8 punkten föreskrivs om grunderna för fastställande av påföljdsavgiften för leverans av alkoholdrycker. Leveranstillståndshavaren kan påföras en påföljdsavgift om den bryter mot skyldigheterna enligt lagen, tillståndsvillkoren eller bestämmelserna om kompetensen hos aktörer som levererar alkoholdrycker för tillståndshavarens räkning.

Till paragrafen fogas ett helt nytt 5 *mom.*, som föreskriver om påföljdsavgifter för distansförsäljare. Tillstånds- och tillsynsverket kan ålägga en distansförsäljare att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om distansförsäljaren försummar sin skyldighet enligt 17 b § 1 *mom.* att i leveransen anteckna att den innehåller alkoholdrycker. Om en leverans innehåller starka alkoholdrycker, gäller anteckningsskyldigheten enligt 17 b § 1 *mom.* också detta. Det är fråga om en liknande påföljdsavgift som kan åläggas en inhemsk detaljhandelstillståndshavare. En innehavare av detaljhandelstillstånd kan påföras en försummelseavgift, om denne försummar sina skyldigheter avseende överlåtelse av alkoholdrycker enligt lagens 5 kap.

Distansförsäljaren ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkoholdrycker. Syftet med anteckningen är att säkerställa att den som överlåter alkoholdryckerna vet att leveransen innehåller alkoholdrycker. Då kan leverantören av alkoholdryckerna vid överlåtelse av alkoholdrycker som köpts på distans se till att alkohollagens bestämmelser om bland annat överlåtelseförbud iakttas. Leverantörer av alkoholdrycker ska se till att alkoholdrycker inte överläts i strid med lagen till exempelvis minderåriga. Dessutom ska leveranstillståndshavare se till att alla leverantörer av alkoholdrycker som agerar för deras räkning har leveranspass. Leveranspass beviljas personer som med godkänt resultat har avlagt provet för leveranspass. Innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker omfattas av tillsyn, och tillsynsmyndigheten kan ingripa i deras verksamhet, om till exempel förbudet mot överlåtelse till minderåriga inte iakttas. Om en distansförsäljare inte antecknar att leveransen innehåller alkoholdrycker, kan det hända att försändelserna inte identifieras som alkoholleveranser. För att säkerställa iakttagandet av ålderskontroll och övriga skyldigheter enligt alkohollagen är det motiverat att en påföljdsavgift kan åläggas distansförsäljare som försummar sin skyldighet att i leveransen anteckna att den innehåller alkoholdrycker.

Till paragrafen fogas ett nytt 6 *mom.*, enligt vilket bestämmelserna i 2–4 *mom.* tillämpas på påföljdsavgifter som åläggs distansförsäljare. Således tillämpas samma bestämmelser på påförande av påföljdsavgifter som på påförande av påföljdsavgifter för inhemska aktörer. Enligt 2 *mom.* i den gällande paragrafen ska påföljdsavgiften betalas till staten, och vid bedömningen av dess storlek ska hänsyn tas till förfarandets art och skadlighet och hur ofta förfarandet upprepas. Påföljdsavgiften kan påföras till ett mindre belopp än vad som föreskrivs om det finns grundad anledning till detta med beaktande av dessa faktorer eller av förmildrande

omständigheter som anknyter till förfarandet. Påföljdsavgift ska inte påföras om förfarandet ska anses vara ringa eller om det med tanke på förfarandets art, hur ofta förfarandet upprepats, förfarandets planmässighet, iakttagandet av planen för egenkontroll och andra omständigheter är oskäligt att påföra avgift. Enligt 2 mom. kan en tillståndshavare dessutom ges en anmärkning, om en påföljdsavgift inte påförs. Bestämmelsen om anmärkning är dock inte tillämplig på distansförsäljare, eftersom de inte är tillståndshavare. I praktiken kan distansförsäljare i sådana situationer instrueras att agera enligt lagen.

Enligt 3 mom. i den gällande paragrafen får påföljdsavgift inte påföras en person, om denne misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett sådant brottmål som behandlas i domstol eller har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom. Om en påföljdsavgift påförts en fysisk eller juridisk person får samma person inte i domstol dömas till straff för samma gärning. En distansförsäljare får alltså inte påföras en påföljdsavgift, om denne misstänks för alkoholbrott. Det finns bestämmelser om alkoholbrott i 50 a kap. 1 § i strafflagen. I 17 b § 1 mom. i lagen föreskrivs om distansförsäljarens skyldighet att i leveransen anteckna att den innehåller alkoholdrycker. Distansförsäljaren kan göra sig skyldig till brott, om denne inte märker leveransen enligt lagen. Alkoholbrott är dock straffbara endast om de begås med uppsåt. Därför möjliggör lagen också påförande av påföljdsavgift, om distansförsäljaren inte har antecknat att leveransen innehåller alkoholdrycker.

Enligt 4 mom. i den gällande paragrafen får påföljdsavgift inte påföras om det har förflutit mer än sex månader sedan gärningen begicks. Bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgifter finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002). En påföljdsavgift preskriberas fem år efter den dag då avgiften påfördes.

72 §. Återkallelse av tillstånd. Paragrafens struktur förtydligas på så sätt att det föreskrivs om tillfällig och permanent återkallelse i separata moment. Paragrafen bygger även framöver på en gradvis skärpning av påföljder, varvid en tillfällig eller permanent återkallelse av tillståndet i allmänhet förutsätter tidigare påföljder.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen kan ett tillstånd återkallas för viss tid, om verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 1–6 eller 8 punkten och förfarandet anses väsentligt. Framöver kan tillståndet även återkallas för viss tid om verksamhetsutövaren bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 8 punkten och den nya 8 punkten och om förutsättningarna enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt uppfylls. Enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen kan tillståndsmyndigheten återkalla tillståndet för viss tid utan tidigare påförda påföljder, om verksamhetsutövaren bryter mot eller försummar sina väsentliga skyldigheter enligt denna lag på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet för skyldigheterna enligt 56 §. Enligt paragrafens 2 mom. ska även framöver särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten när längden på tidsfristen bestäms.

Enligt 3 mom. 1 punkten i paragrafen kan ett tillstånd återkallas permanent, om verksamhetsutövaren efter det att påföljdsavgift påförts eller tillståndet återkallats för viss tid fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter uppsåtligen bryta mot eller försumma sina skyldigheter och förfarandet som helhet betraktat har varit grovt. Till sitt innehåll motsvarar 3 mom. 2 punkten i paragrafen den gällande lagstiftningen och blir även framöver tillämplig i exceptionella fall. Enligt 3 mom. 3 punkten i paragrafen kan tillståndsmyndigheten återkalla ett tillstånd eller godkännande permanent, om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte är i kraft och situationen inte har rättats till inom utsatt tid.

72 a §. Upphörande av tillstånd. För tydlighetens skull fogas en ny paragraf om upphörande av tillstånd och verksamhet till lagen. Den nya indelningen framhäver att det inte är fråga om att upphörande av verksamheten inte är detsamma som återkallelse av tillstånd och att upphörande av verksamheten inte medför karens enligt 13 § 4 mom. 3 punkten som hindrar beviljande av nytt tillstånd.

Enligt paragrafens *1 mom.* ska tillståndsmyndigheten i registret anteckna att ett tillstånd eller godkännande enligt denna lag har upphört, om verksamhetsutövaren har lagt ner verksamheten annat än tillfälligt. I regel tillämpas bestämmelsen endast när verksamhetsutövaren själv meddelar att verksamheten upphör. Till skillnad från den gällande lagen blir det möjligt för myndigheten att på eget initiativ avsluta ett registrerat tillstånd eller godkännande, om verksamhetsutövaren försummar skyldigheten att anmäla att verksamheten upphör, vilket fogats till 11 §. Bestämmelsen är motiverad till exempel i en situation där en tillståndssökande ansöker om serveringstillstånd för ett ställe för vilket en annan verksamhetsutövare har ett giltigt serveringstillstånd, men denna andra verksamhetsutövare har lagt ner verksamheten på det stället annat än tillfälligt. Att anteckna ett tillstånd som avslutat på myndighetens initiativ kräver utredning av att verksamhetsutövaren har avslutat verksamheten annat än tillfälligt, till exempel att verksamhetsutövaren inte längre har rätt att använda verksamhetslokalerna eller att verksamheten har antecknats som avslutad i en annan myndighets register över näringsverksamhet. Framöver kan tillståndsmyndigheten i en sådan situation efter att ha hört tillståndshavaren anteckna tillståndet som avslutat i registret och ge den nya tillståndssökanden serveringstillstånd för serveringsstället.

I den gällande lagen finns inga bestämmelser om förfarande när en innehavare av godkännande eller tidsbundet tillstånd försätts i konkurs eller när en privat näringsidkare som innehar tillstånd eller godkännande avlider. I lagen finns endast en bestämmelse enligt vilken tillståndshavarens konkursbo har rätt att fortsätta verksamhet som kräver tillstånd i högst ett år från det att konkursen inleddes. I paragrafens *2 mom.* utvidgas rätten till att gälla även tillståndshavarens dödsbo och konkursboet eller dödsboet efter innehavaren av godkännandet. I bestämmelsen anges dessutom hur länge det är möjligt att fortsätta verksamheten om tillståndet eller godkännandet gäller för viss tid. Till bestämmelsen fogas också en förutsättning, enligt vilken tillståndsmyndigheten utan dröjsmål ska underrättas om konkurs eller dödsfall för att kunna fortsätta verksamheten. I regel kan det förutsättas att anmälan ska göras inom en månad från konkursen eller dödsfallet.

74 §. Avgifter som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut. En teknisk ändring görs i paragrafens *2 mom.* 6 punkt på grund av tillfogandet av den nya 7 punkten. Enligt den nya 7 punkten tar Tillstånds- och tillsynsverket ut en årlig tillsynsavgift för att täcka kostnaderna för tillsynen enligt denna lag. Tillsynsavgiften för leverans tas ut av innehavare av leveranstillståndet. Motsvarande tillsynsavgifter tas ut av innehavare av detaljhandels- och serveringstillstånd.

75 §. Avgifter som Statens ämbetsverk på Åland tar ut. Till paragrafens *2 mom.* fogas att Statens ämbetsverk på Åland tar ut en tillsynsavgift för tillsynen av leveranstillstånd.

84 §. Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker. Paragrafen preciseras i fråga om förbjuden förmedling. Enligt paragrafen får alkoholdrycker inte förmedlas eller överlåtas mot arvode, om inte något annat föreskrivs i lag. Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker är inte förbjudet, om det är fråga om en leverans av en leveranstillståndshavare enligt alkohollagen. Förbudet som avses i paragrafen skulle inte gälla denna tillståndspliktiga verksamhet.

85 §. Förbud mot förtäring av alkoholdrycker. Paragrafens 1 mom. preciseras så att bestämmelsen gäller drycker med en alkoholhalt på mer än 2,8 procent. Preciseringsen förtydligar nuläget.

90 §. Straffbestämmelser. Paragrafens 5 mom. 1 punkt ändras till följd av att den hänvisar till 37 § som föreslås bli ändrad. Samtidigt preciseras omfattningen av de gärningar som är belagda med alkoholförseelse. För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett detaljhandels-, leverans- eller serveringsförbud enligt 37 § 1–3 mom. eller överlåtelseförbud i annan näringsverksamhet enligt 37 § 5 mom. Om således en leverantör av alkoholdrycker eller en part som överlåter drycker vid distansköp överlåter en alkoholdryck till exempelvis en minderårig eller en kraftigt berusad person är det en straffbar gärning på det sätt som avses i föreslagna 90 §. Enligt den gällande paragrafen är försäljning eller annan överlåtelse av alkoholdrycker vid detaljhandel och servering till exempelvis en omyndig eller kraftigt berusad person redan kriminaliserad, och således är det motiverat att utsträcka kriminaliseringen även till överlåtelse av alkoholdrycker vid leveranser och annan näringsverksamhet. Tillräknelighetsgraden ändras inte från den gällande lagen.

Paragrafens 5 mom. 2 punkt ändras till följd av att den hänvisar till 38 § som föreslås bli ändrad. En ansvarig föreståndare eller en annan utsedd person som avses i 38 § i den gällande lagen ändras enligt föreslagna 38 § till tillståndshavarens representant. Enligt 90 § 5 mom. 2 punkten döms således för alkoholförseelse också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i egenskap av innehavare av ett detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller en i 38 § avsedd representant för tillståndshavaren bryter mot de skyldigheter som enligt 35 och 36 § gäller övervakandet av ordningen på detaljhandelsställen och serveringsställen.

Utöver de alkoholförseelser som avses ovan i paragrafens 5 mom. 1 och 2 punkt och som bestraffas med böter föreskrivs det om alkoholbrott i 50 a kap. i strafflagen (39/1889). Enligt 50 a kap. 1 paragrafen 1 mom. 3 punkten i den gällande strafflagen ska den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit till någon annan för alkoholbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år. Denna bestämmelse i strafflagen kan bli tillämplig vid överlåtelser relaterade till leveranser av alkoholdrycker och annan näringsverksamhet. Dessutom kan bestämmelsen i strafflagen bli tillämplig, om detaljhandelstillståndshavaren vid leveranser av alkoholdrycker inte överlåter alkoholdrycker till leveranstillståndshavare.

Bilaga. Till bilagan fogas en ny *punkt 6 a* som avser tillsynsavgiften för leverans och fastställande av den. Enligt punkt 6 a i bilagan tas en årlig tillsynsavgift ut av innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker som gäller tills vidare. Tillsynsavgiftsperioden är ett kalenderår. Avgiften tas ut också hos alla tillståndshavare som har haft ett giltigt tillstånd under respektive avgiftsperiod. Därmed tas avgiften ut även om tillståndet inte längre är giltigt vid faktureringen. Avgiften består av en fast grundavgift och av en tilläggsavgift som är beroende av verksamhetens omfattning. Grundavgiften per tillståndshavare är 100 euro.

Beroende på verksamhetens omfattning tas det under avgiftsperioden ut en tilläggsavgift som beräknas på basis av den mängd leveranser av alkoholdrycker som årligen har rapporterats till tillsynsmyndigheten. Med en leverans avses leverans baserad på en beställning. Som leverans räknas även leveranser där alkoholdrycker inte har kunnat överlåtas till exempel på grund av leveransförbud enligt 37 §. Det saknar betydelse hur många alkoholdrycker som har levererats på en gång utan tillsynsavgiften bestäms utifrån antalet utförda leveranser. Tillsynsavgiften är utöver grundavgiften 0,10 euro/leverans årligen till den del antalet leveranser överstiger 1 000 leveranser. Den på dessa grunder fastställda tillsynsavgiften avrundas nedåt till närmaste tialt euro.

Tillståndshavaren är skyldig att till tillståndsmyndigheten anmäla det totala antalet leveranser årligen. Om tillståndshavaren inte gör anmälan i tid, har tillståndsmyndigheten rätt att ålägga tillståndshavaren att vid vite enligt 70 § anmäla det totala antalet leveranser. Tillståndsmyndigheten ska dock ge tillståndshavaren en påminnelse och ge tillståndshavaren skälig tid att anmäla ovannämnda uppgifter innan vite föreläggs. Rättsskyddsmedlen enligt 80 § gäller också tillsynsavgiften för leveranser, dvs. omprövning av en tillsynsavgift får begäras hos den myndighet som påfört avgiften, och ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. I enlighet med 80 § 4 mom. i alkohollagen ska avgiften oberoende av om omprövning har begärts eller ändring sökts betalas inom utsatt tid.

Det föreslås att det till 7 punkten fogas en ny bestämmelse om uttagande av tillsynsavgifter. Avgifterna debiteras i efterskott senast 30.4, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är föregående kalenderår.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Till 11 paragrafen i den föreslagna lagen fogas ett nytt 4 mom. om bemyndigande att utfärda förordningar om innehållet i ansökan eller anmälan om verksamhetsförändringar som avses i 11 §. I 13 § i statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen (151/2018) föreskrivs redan om innehållet i en ansökan om ändring av tillståndet, men ett bemyndigande om att utfärda förordningar saknas i den gällande lagen. Till följd av ändringarna i den föreslagna lagen görs relevanta ändringar i förordningen av statsrådet genom en ändringsförordning. Dessutom bereds relevanta ändringar i social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (158/2018) genom en ändringsförordning. Dessa ändringsförordningar avses träda i kraft samtidigt som lagförslaget.

Det föreslås att lydelsen i bemyndigandet att utfärda förordningar i 45 § 3 mom. i den gällande ändras så att närmare bestämmelser om begränsningen av mängden alkoholdrycker som avses i paragrafen får utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet att utfärda förordningar blir ett separat 4 mom. Enligt ordalydelsen i den gällande lagen utfärdas närmare bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker genom förordning av statsrådet, men den gällande förordningen innehåller inga bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker. Statsrådets ändringsförordning som bereds för närvarande föreskriver inte heller om begränsning av mängden alkoholdrycker, men ändringen av bemyndigandet att utfärda förordningar gör det möjligt att vid behov utfärda närmare bestämmelser genom förordning av statsrådet vid behov.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2026. Lagens 2 § 1, 2 och 3 mom., 3 § 1 mom. 11 och 17–21 punkten samt 4 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. 1, 7 och 8 punkten, 7 och 12 §, 17 § 1 mom. 1 punkten samt 2 och 5 mom. samt 17 a §, 26 § 1 mom. och 84 § träder dock i kraft fyra månader efter att denna lag har trätt i kraft och 17 b §, 32 § 2 mom., 35, 35 a, 37 och 38 §, 39 § 3 mom., 40 § 2 mom., 42 a §, 51 § 1 och 2 mom., 55 § 2 mom., 57 §, 62 § 4 och 6 mom., 71 § 1 mom. 7 och 8 punkten samt 5 och 6 mom., 74 § 2 mom. 7 punkten och 3 mom., 75 § 2 och 3 mom., 90 § 5 mom. samt 6 a- och 7 punkten i bilagan träder i kraft sex månader från ikraftträdandet av denna lag. Upphävandet av 28 § 3 mom. i alkohollagen (1102/2017) träder i kraft sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Ikraftträdandebestämmelserna graderas så att utbildningar för leveranspass för alkoholdrycker kan börja anordnas genast efter att lagen har trätt i kraft. Leveransstillstånd för alkoholdrycker

kan sökas fyra månader efter att lagen har trätt i kraft och själva leveransverksamheten kan inledas sex månader efter ikraftträdandet. Med gradering av ikraftträdandet är syftet att myndigheterna ska ha tid att utveckla informationssystem innan tillstånd söks. Dessutom säkerställs jämlika konkurrensförutsättningar genom att tid ges till behandling och beviljande av leveranstillstånd innan verksamheten får inledas. Därmed får ingen enskild aktör konkurrensfördelar av att dess ansökan behandlas snabbare än andra aktörers.

10 Verkställighet och uppföljning

Reformens ekonomiska konsekvenser samt sociala och hälsomässiga konsekvenser följs upp i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd, Tillstånds- och tillsynsverket och Konkurrens- och konsumentverket. Det är motiverat att se över myndigheternas behov av tilläggsresurser och nivån på tillsynsavgifterna efter att ändringen trätt i kraft med beaktande av det slutliga antalet leveranstillståndshavare och de erfarenheter som erhållits genom det praktiska genomförandet av tillsynsarbetet.

11 Förhållande till statsbudgeten

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den. Tilläggsanslag till Tillstånds- och tillsynsverket föreslås för de nya uppgifterna enligt propositionen. Därmed har propositionen konsekvenser för Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnadsmoment (28.40.04).

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Allmänt

I propositionen föreslås bestämmelser om leverans av alkoholdrycker via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget eller gränsöverskridande distanshandel direkt till köparen eller en annan mottagare till den plats som köparen och försäljaren kommit överens om. Leverans av alkoholdrycker enligt propositionen förutsätter leveranstillstånd för alkoholdrycker, vars syfte är att säkerställa att alkoholdrycker levereras lagenligt och även säkerställa en effektiv myndighetstillsyn över leveranser. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att reformera alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätta den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens. Med den föreslagna regleringen eftersträvas även rätten att bedriva alkoholnäringsverksamhet på ett friare sätt jämfört med den gällande regleringen, men dock på ett sådant sätt att även alkohollagens syfte och mål fortfarande genomförs på ett relevant sätt. Dessutom föreskrivs i lagen entydigt att finländare har rätt att genom distansförsäljning från utländska aktörer köpa alkoholdrycker som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol.

De föreslagna ändringarna anknuter till 19 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket det allmänna ska främja befolkningens hälsa, enligt vad som närmare bestäms genom lag. Skyldigheten att främja befolkningens hälsa syftar enligt motiveringen till bestämmelsen dels på social- och hälsovårdens förebyggande verksamhet och dels på utvecklandet av de samhälleliga förhållandena inom det allmänna olika verksamhetssektorer i en riktning som allmänt främjar befolkningens hälsa. Den föreslagna regleringen anknuter också till den senare meningen i 19 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilken det allmänna ska stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Dessutom bör propositionen granskas mot jämlikhet enligt 6 § i grundlagen, den straffrättsliga legalitetsprincipen enligt 8 § i grundlagen, skyddet för privatlivet om vilket föreskrivs i 6 § 1 mom. i grundlagen – i synnerhet skyddet för personuppgifter samt rätten till

arbete och näringsfrihet, om vilka föreskrivs i 18 § 1 mom. i grundlagen. De föreslagna ändringarna ska också granskas mot det allmännas skyldighet att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, om vilket föreskrivs i 22 § i grundlagen.

12.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter

Lagförslaget är av betydelse med tanke på det i 10 § i grundlagen tryggade skyddet för privatlivet och för personuppgifter. De föreslagna bestämmelserna är av betydelse också med avseende på Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna tryggas skyddet för privatlivet och i artikel 8 tryggas vars och ens rätt till skydd av sina egna personuppgifter. Enligt den artikeln ska personuppgifter behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. EU-domstolens domar bestämmer det centrala innehållet i skyddet för privatlivet och personuppgifter i dessa avseenden. Likaså har artikel 8 om rätten till skydd för privat- och familjeliv i den europeiska människorättskonventionen i rättspraxis för Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ansetts omfatta även skyddet för personuppgifter.

Grundlagsutskottet anser att de detaljerade bestämmelser i den allmänna dataskyddsförordningen, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, överlag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Utskottet anser att den allmänna dataskyddsförordningens bestämmelser, som relevant tolkade och tillämpade, också motsvarar nivån för skyddet för personuppgifter enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter. Grundlagsutskottet anser att skyddet för personuppgifter bör härefter i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen (GrUU 14/2018 rd, s. 4). Grundlagsutskottet anser också att vi med tanke på tydligheten bör förhålla oss restriktiva när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen medger. Behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som krävs i den allmänna dataskyddsförordningen också måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Lagförslaget innehåller bestämmelser om skyldigheten för mottagare av en leverans av alkoholdrycker att på begäran bevisa sin ålder till personen som utför leveransen. Detta avviker inte från förfarandet vid detaljhandel med eller servering av alkohol, och förslaget följer alkohollagens systematik i detta avseende. Syftet med regleringen är att för sin del säkerställa en effektiv ålderskontroll vid köp av alkoholdrycker och därmed också att skydda barn och ungdomar från alkoholens skadliga effekter. Regleringen är därför proportionell, nödvändig och även effektiv för att säkerställa målet bakom den.

Enligt lagförslaget fogas till lagens 63 § ett nytt 2 mom., enligt vilket tillsynsmyndigheterna har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter få uppgifter i enlighet med 47 § 1–3 punkten. Regleringen anknyter till skyddet för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen och som utgår från att individen har rätt att leva sitt eget liv utan godtycklig eller ogrundad inblandning av

myndigheter eller andra utomstående.⁷⁶ Med tanke på skyddet för privatlivet har bland annat en myndighets rätt att få personuppgifter och en persons skyldighet att lämna uppgifter om sig själv till en myndighet ansetts vara av betydelse.

Grundlagsutskottet har konstaterat att sådan rätt till information som går före sekretessbestämmelserna om uppgifter går i sista hand ut på att den myndighet som är berättigad till informationen åsidosätter med sina egna behov de grunder och intressen som skyddas med sekretessen för uppgifterna. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information måste motiveras.⁷⁷ Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och lämna ut i förhållande till skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över vad uppgifterna ska innehålla. Om innehållet i uppgifterna däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”informationen är nödvändig” för ett visst syfte. Grundlagsutskottet anser att de omständigheter som talar för särskiljande får särskild vikt när det föreskrivs om en myndighets rätt att trots sekretessbestämmelserna få eller lämna ut uppgifter i en elektronisk verksamhetsmiljö.⁷⁸ Å andra sidan har grundlagsutskottet i ett utlåtande också konstaterat att registrering av verksamhet inte är helt problemfritt utan att det på förhand säkerställts att verksamheten uppfyller de lagfästa kraven.⁷⁹

Enligt grundlagsutskottet är utgångspunkten att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, allmänt taget utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen.

I den nu föreslagna ändringen begränsas tillsynsmyndighetens rätt att få uppgifter ur bötesregistret till specificerad information som behövs antingen för att bedöma förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt alkohollagen eller för att bedöma om den registrerade inte ska påföras påföljdsavgift i en situation där den registrerade redan har fått bötesstraff för samma gärning. Genom regleringen skyddas således å ena sidan samhälleliga intressen så att tillståndspliktig verksamhet som avses i alkohollagen inte kan utövas av en aktör som inte uppfyller kraven i lagen, och å andra sidan skyddas också den registrerade själv så att den registrerade inte blir föremål för dubbla straff för samma gärning. Enligt lagen om verkställighet av böter får uppgifter som ingår i bötesregistret inte lämnas ut efter det att tre år har förflutit från det att en lagakraftvunnen dom eller något annat slutligt myndighetsavgörande har avkunnats eller meddelats. Tillsynsmyndigheten kan således inte få uppgifter om sådana bötesstraff som har påförts för mer än tre år sedan. Bestämmelser om uppgifter som ska registreras i alkoholnäringsregistret fastställs i 66 § i alkohollagen. Tillsynsmyndigheten lagrar inte uppgifter i bötesregistret längre än vad som behövs för uppgiften.

Rätten att få uppgifter föreslås vara noggrant avgränsad endast till de uppgifter som behövs för tillsynsmyndigheten för utredandet av de allmänna förutsättningarna för tillstånd i fråga om den

⁷⁶ Se e RP 309/1993 rd, s. 56/II, GrUU 36/2002 rd, s. 5/II och GrUU 9/2004 rd, s. 5/II.

⁷⁷ Se GrUU 62/2010 rd, s. 3–4, GrUU 42/2010 rd, s.3.

⁷⁸ Se GrUU 12/2019 rd, s. 4 och GrUU 73/2018 rd, s. 8–10.

⁷⁹ Se GrUU 26/2017 rd, s. 67.

som ansöker om tillstånd eller innehar tillstånd, eller i situationer med påföljdsavgift för att utreda förbud mot dubbel straffbarhet. Enligt 13 § i den gällande alkohollagen är en allmän förutsättning för tillstånd att sökanden är känd som tillförlitlig och till sina personliga egenskaper lämplig för uppgiften, och att de som hör till förvaltningsorganen, verkställande direktören samt i ett öppet bolag bolagsmännen och i ett kommanditbolag de ansvariga bolagsmännen också uppfyller denna förutsättning.

Bedömningen av förutsättningarna för tillstånd är en lagstadgad uppgift för myndigheten, och för att utreda förutsättningarna ska myndigheten ha möjlighet att få uppgifter också ur bötesregistret. Bedömningen av förutsättningarna för tillstånd gäller till stor del det att myndigheten på förhand och också med hjälp av tillsynen under verksamheten kan säkerställa att verksamheten är ändamålsenlig och lagenlig, och kan på så sätt skydda också de samhälleliga intressen som ligger till grund för regleringen, såsom att genom tillståndsförvaltningen och tillsynen förebygga de olägenheter som alkohol orsakar brukarna, andra människor och hela samhället. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis ansett att skyddet för privatlivet skyddas också genom sekretessbestämmelserna.⁸⁰ Regleringen ska således anses vara nödvändig, proportionerlig och effektiv för uppnåendet av det mål som ligger till grund för den. Med stöd av vad som anförts ovan kan propositionen inte anses vara problematisk med tanke på integritetsskyddet eller grundlagsskyddet för personuppgifter.

Enligt lagförslaget ändras rätten att offentliggöra uppgifter i alkoholnäringsregistret så att kravet på att söka uppgifter som enskilda sökningar stryks från den gällande bestämmelsen. Innehållet i de uppgifter som offentliggörs med stöd av föreslagna 64 § 2 mom. skiljer sig väsentligt från den offentliga informationstjänsten som innehåller uppgifter om hälso- och sjukvårdspersonal, som grundlagsutskottet vid stiftandet hade ålagt att begränsa informationsökningen till enskilda sökningar, så att lagförslaget kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 32/2008 rd). Uppgifter som offentliggörs omfattar uppgifter om sådana som utövar näringsverksamhet som kräver tillstånd, godkännande eller anmälan. En del av uppgifterna är även tillgängliga i andra offentliga källor, såsom handelsregistret. Majoriteten av dem som utövar verksamhet i enlighet med alkohollagen är juridiska personer, varmed det vid offentliggörande av uppgifter om dem inte är fråga om personuppgifter. Till följd av omfattningen för definitionen av personuppgifter kan uppgifterna som offentliggörs innehålla personuppgifter när det är fråga om enskilda näringsidkare. Därmed är det fråga om uppgifter om utövande av näringsverksamhet som anges i regleringen och som kan bestå av tillstånds- och godkännandehavares och anmälares namn, tillstånds-, godkännande- och anmälningsnummer, FO-nummer och verksamhetsställets namn och adress. Därmed innehåller uppgifterna inte sekretessbelagda uppgifter eller särskilda kategorier av personuppgifter, dvs. känsliga uppgifter. På personuppgifter som offentliggörs tillämpas den registrerades rättigheter som föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen.

Lagförslagens 64 § 2 mom. möjliggör offentliggörande av uppgifter i datanätet, men förpliktigar inte till det. Om Tillstånds- och tillsynsverket offentliggör uppgifter ur alkoholnäringsregistret i datanätet är det nödvändigt att uppgifterna offentliggörs så att enskilda sökningar inte behöver göras för enskilda näringsidkare för att använda dem. Annars är det i princip inte möjligt att använda uppgifterna i de syften som beskrivs noggrannare i specialmotiveringarna till föreslagna 64 § 2 mom., vilka kan utnyttjas av både utövare av verksamhet i enlighet med alkohollagen, myndigheter, media och enskilda medborgare.

⁸⁰ Se t.ex. GrUU 39/2009 rd, s. 3, GrUU 40/2005 rd, s. 2.

Grundlagsutskottet har ansett att det är möjligt att offentliggöra personuppgifter i form av en offentlig informationstjänst, om argumenten för det är godtagbara med tanke på garantierna för rättsskydd och de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 2/2017 rd, s. 7, GrUU 65/2014 rd, s. 4/II–5/I, GrUU 32/2008, s. 2/I–3/II). Med beaktande av målen och syftet med regleringen samt innehållet i uppgifterna som offentliggörs kan det ses som nödvändigt och proportionellt att sökningen av uppgifterna inte begränsas till enskilda sökningar för enskilda näringsidkare. Med beaktande av grundlagsutskottets tidigare utlåtanden utgör den föreslagna ändringen av 64 § 2 mom. i den gällande lagen inget hinder för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagen innehåller bestämmelser om tillsynsmyndighetens rätt att för tillsynen av innehavaren av leveranstillstånd få namnet på och kontaktuppgifterna till den leverantör som har genomfört leveransen av alkoholdrycken. Tillsynsmyndigheten har dessutom rätt att av innehavaren av detaljhandelstillstånd få namnet på den som genomför leveransen av alkoholdrycker samt tillståndsnumret. Enligt 62 § i den gällande lagen får tillsynsmyndigheterna för tillsynen enligt denna lag inspektera tillståndshavarens lokaler, verksamhet och transporter av alkoholhaltiga ämnen samt granska tillståndshavarens dokument. Bestämmelser om rätten att få namnet på och kontaktuppgifter till den aktör som levererat alkoholdryckerna fastställs för tydlighetens skull separat. För att säkerställa tillsynen föreskrivs särskilt också om myndighetens rätt att av innehavaren av detaljhandelstillstånd få namnet på den som levererat alkoholdrycker och tillståndsnumret. Myndigheternas rätt till information gäller uppgifter som är nödvändiga med tanke på tillsynen, och innehållet i de uppgifter som omfattas av rätten till information definieras på ett uttömmande sätt i lagen (t.ex. GrUU 12/2019 rd, s. 4, och GrUU 73/2018 rd, s. 8–10).

12.3 Näringsfrihet och rätt till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Näringsfrihet ingår också i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, där artikel 16 anger att näringsfriheten erkänns i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis. I artikel 15 i stadgan om de grundläggande rättigheterna tryggas rätten att utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.

Enligt artikel 52 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av rättigheterna och friheterna som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. En nationell lag inom EU-rättens tillämpningsområde får inte stå i strid med bestämmelserna i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vid lagberedningen ska således EU:s grundläggande rättigheter beaktas till den del ett ärende som det bereds nationell lagstiftning om kan anses höra till tillämpningsområdet för EU-rätten. Till exempel i mål C198/14 Visnapuu prövade och tillämpade EU-domstolen uttryckligen alkohollagens bestämmelser om tillståndssystemet och Alkos ensamrätt.

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att näringsfriheten är huvudregeln, men utskottet har ansett det vara godtagbart att kräva tillstånd för olika former av näringsverksamhet i anslutning till alkohol bl.a. för att minska de negativa hälsoeffekter som användningen av alkohol orsakar och för att minska de sociala olägenheter den orsakar. Detsamma gäller också bestämmelserna om ensamrätt (se GrUU 48/2017 rd). Leveranstillståndet för alkoholdrycker är i sig en ny tillståndsform i alkohollagen och utgör därmed ett nytt undantag från huvudregeln enligt näringsfriheten.

De facto utvidgar lagförslaget dock näringsfriheten genom att avveckla restriktioner för alkoholnäringsverksamhet, eftersom det enligt lagförslaget framöver blir möjligt att leverera alkoholdrycker till köpare även via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget och gränsöverskridande distansförsäljning. Enligt den gällande lagen är detta inte tillåtet. Den föreslagna regleringen utvidgar således å ena sidan rätten att idka näringsverksamhet och å andra sidan även rätten till arbete, eftersom den möjliggör att en ny typ av alkoholverksamhet startas – vilket dock kräver leveranstillstånd för alkoholdrycker för att säkerställa verksamhetens ändamålsenlighet och en effektiv myndighetstillsyn. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om ändringen av alkohollagen GrUU 10/2024 rd att det med tanke på bedömningen av det nu aktuella lagförslaget är väsentligt att det inte är fråga om en ny begränsning av näringsverksamheten, utan att en del av de produkter som för närvarande omfattas av alkoholbolagets ensamrätt ska överföras till den tillståndspliktiga detaljhandeln. Genom förslaget minskades således de faktiska begränsningsbestämmelserna med anknytning till alkoholrelaterad näringsverksamhet som ingriper i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt förslaget är leverans av alkoholdrycker tillståndspliktig på samma sätt som detaljhandel och servering. Med tanke på näringsfriheten är det fråga om särskild ekonomisk verksamhet, vars tillståndsplikt bör anses vara godtagbar för att skydda befolkningens hälsa och minska negativa sociala konsekvenser. Tillstånd behövs för att transportera alkoholdrycker från en återförsäljare och överlämna dem till en köpare. Vid distansförsäljning ska tillstånd innehas av den sista aktören i leveranskedjan, dvs. den som överlåter alkoholdryckerna till köparen i Finland. Tillstånd bör beviljas om de förutsättningar som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten och tillsynen över den är uppfyllda. De krav som hänför sig till sökanden gäller särskilt tillförlitlighet och ekonomiska förutsättningar, som för sin del påverkar sökandens möjlighet att iaktta alkohollagens bestämmelser.

I sin utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet ansett att det om tillståndsplikt för näringsverksamhet ska föreskrivas genom lag, som ska uppfylla de allmänna kraven för en lag som inskränker en grundläggande fri- eller rättighet, till exempel att den ska vara exakt och noggrant avgränsad. När det gäller lagstiftningens innehåll har utskottet ansett det viktigt att bestämmelserna om tillståndsvillkor och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bl.a. i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på s.k. bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis förutsatt att myndighetens befogenhet att förena tillstånd med villkor grundar sig på tillräckligt exakta bestämmelser i lag (till exempel GrUU 58/2024 rd, s. 3–2, GrUU 46/2016 rd, s. 5–3 och GrUU 13/2014 rd, s. 2/I). Tillståndsvillkor och begränsningar kan baserat på 17 a § 3 mom. i lagförslaget ställas för leveranstillstånd endast om det är nödvändigt för att trygga övervakningen i en situation där myndigheten har anledning att anta att innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dennes räkning inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter vid leverans och överlåtelse av alkoholdrycker. Tillståndsvillkoren och begränsningarna kan gälla kontroll av ålder och berusningstillstånd vid överlåtelse, egenkontroll och uppgifter som ska lämnas till tillsynsmyndigheten. Ställande av tillståndsvillkor och begränsningar är därmed exceptionellt och bundet till situationer där lagenligheten för verksamheten inte kan säkerställas genom tillsyn. Möjligheten att ställa tillståndsvillkor och begränsningar är nödvändig eftersom myndigheten på grund av leveransverksamhetens natur inte nödvändigtvis annars har möjlighet att ingripa i verksamheten. Tillståndsvillkor och begränsningar gäller uttryckligen vid överlåtelser där det finns en risk att alkoholdrycker överläts till minderåriga. Syftet är att säkerställa att överlåtelseförbuden i alkohollagen iakttas.

I sin praxis beträffande regleringen av näringsverksamhet har grundlagsutskottet ansett att återkallelse av ett tillstånd är en kraftigare myndighetsåtgärd än avslag på en ansökan om tillstånd. Därför har utskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar eller varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (se t.ex. GrUU 13/2014 rd).

Bestämmelsen om återkallelse av tillstånd i 72 § i alkohollagen utsträcks till att också omfatta leveranser. Enligt 72 § i propositionen kan tillståndsmyndigheten återkalla ett tillstånd enligt denna lag för viss tid, om verksamhetsutövaren efter att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 8 punkten och förfarandet ska betraktas som väsentligt. Ett tillstånd kan återkallas permanent om förfarandet uppsåtligt fortsätter efter det att påföljdsavgift påförts eller tillståndet återkallats för viss tid och om förfarandet även som helhet betraktat är grovt. Ett tillstånd kan återkallas utan anmärkning eller påföljdsavgift endast i exceptionella situationer. Ett tillstånd eller godkännande kan också återkallas, om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte är i kraft och situationen inte har rättats till inom utsatt tid. Den föreslagna bestämmelsen utgår från de krav som grundlagsutskottet förutsätter i sin utlåtandepaxis.

Tillsynen över alkohollagens bestämmelser baserar sig på ett heltäckande tillståndssystem. Tillståndssystemet säkerställer i praktiken att näringsidkare som är verksamma inom alkoholnäringsen kan fullgöra sina skyldigheter, att de kan nås genom tillsyn och att myndigheten effektivt kan ingripa i lagstridig verksamhet. Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknyttande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Den föreslagna regleringen genomför därmed även syftet med alkohollagen på ett proportionellt och effektivt sätt.

Den föreslagna regleringen möjliggör således ett nytt sätt att idka alkoholnäringsen och kan därför även öka antalet arbetstillfällen inom alkoholbranschen. Med andra ord minskar den föreslagna ändringen i förhållande till den gällande alkohollagstiftningen främst de begränsningar som rör alkoholnäringsen, eftersom det framöver blir möjligt att leverera alkoholdrycker från inhemsk detaljförsäljning eller alkoholbolaget till mottagaren och kunder inte längre behöver hämta alkoholdrycker från ett detaljhandelsställe eller alkoholbolaget. Detta tryggar för sin del näringsfriheten och rätten till arbete på ett sätt som är proportionellt och uppfyller alkohollagens syfte och mål.

Propositionen har betydelse också för egendomsskyddet och avtalsfriheten, eftersom de alkohopolitiska restriktionerna till en viss del påverkar egendomsskyddet och avtalsfriheten. Avtalsfriheten tryggas inte särskilt i grundlagen, men genom bestämmelsen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen skyddas även avtalsfriheten på grundlagsnivå. Dessutom är näringsfriheten en betydelsefull frihet med tanke på avtalsfriheten. Kopplingen av leveransförsäljning via inhemsk detaljhandel, alkoholbolaget och gränsöverskridande distansförsäljning till leveranstillståndshavare begränsar avtalsfriheten till en viss del. Den föreslagna regleringen utgår dock från vägande skäl relaterade till folkhälsan, och därför kan den anses vara godtagbar som en begränsning av egendomsskyddet och avtalsfriheten.

12.4 Jämlikhet

Lagförslaget har också betydelse för likabehandling enligt 6 § i grundlagen. I grundlagens 6 § anges, förutom det traditionsenliga kravet på juridisk jämlikhet, även en tanke om faktisk jämlikhet. Enligt regeringens proposition om en ändring av de grundläggande fri- och

rättigheterna kan medborgare eller medborgargrupper inte godtyckligt ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Likabehandlingsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse då man beviljar medborgare förmåner och rättigheter enligt lag. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 42–43).

Grundlagens jämlikhetsbestämmelse gäller i princip endast människor. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också vid bedömningen av lagstiftning om juridiska personer, i synnerhet när regleringen indirekt kan inverka på fysiska personers rättsliga ställning. Den aspekten förlorar i tyngd ju lösare kopplingen är (t.ex. GrUU 10/2024 rd, s. 3). Den nu föreslagna ändringen berör i princip juridiska personer och deras ställning. Ändringen kan ha en indirekt inverkan på den rättsliga ställningen för fysiska personer vars näringsverksamhet grundar sig på detaljhandel med alkoholdrycker.

Propositionen främjar dock fri rörlighet för varor som hör till EU:s centrala principer. Monopol över alkoholdrycker är i sig ett undantag till principen om fri rörelse i EU och monopolet berättigar inte till att begränsa införsel i landet. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis konstaterat att man i bedömningen av bestämmelser som gäller juridiska personer starkt väga in att den allmänna jämlikhetsprincipen inte kan sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt. Särbehandling får dock inte heller då vara godtycklig och skillnaderna får inte bli oskäliga (t.ex. GrUU 10/2024 rd, s. 3, GrUU 11/2012 rd, s. 2, och GrUU 37/2010 rd, s. 3). Största delen av innehavarna av detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker är juridiska personer, även om detaljhandelstillstånd också kan beviljas fysiska personer. Grundlagsutskottet har ansett att likabehandlingsperspektivet har en relativt liten betydelse i reglering som främst gäller juridiska personer (GrUU 37/2010 rd, s. 3).

På basis av de föreslagna bestämmelserna om gränsöverskridande distansförsäljning kan utländska aktörer på distans sälja alla alkoholdrycker i Finland, inklusive alkoholdrycker som omfattas av Alkos monopol. Gränsöverskridande distansförsäljning är tillåten utan särskilt försäljningstillstånd eller anmälan. Distansförsäljning kopplas dock till leveranstillstånd för leveranser i Finland så att leverantörer av alkoholdrycker ansvarar för överlåtelsen av alkoholdrycker till mottagarna. När det gäller inhemsk tillståndspliktig detaljhandel får drycker som innehåller högst 8 procent alkohol och som framställts genom jäsning samt drycker med en alkoholhalt på högst 5,5 procent som framställts på annat sätt i stället säljas med leverans. I den inhemska detaljförsäljningen har gränsen fastställts till 5,5/8,0 procent, eftersom Alko i alkohollagen har beviljats ensamrätt att idka detaljförsäljning med alkoholdrycker för att minska de olägenheter som avses i 1 § med de undantag som föreskrivs i 6 §.

I lagpropositionen är definitionerna för distansförsäljare och detaljförsäljare olika, och vid detaljförsäljning är försäljaren vid försäljningsögonblicket etablerad i en annan stat. Vid distansförsäljning görs köp på webben och köparens äganderätt till alkoholdryckerna kan överföras till köparen när alkoholdryckerna fortfarande befinner sig i den andra staten. I distansförsäljningen är det även möjligt att säljarens faktiska bestämmanderätt över dryckerna har upphört innan alkoholdryckerna anlant till Finland. Således baserar sig den olika behandlingen på att gränsöverskridande distansförsäljning inte handlar om samma sak som inhems detaljförsäljning. Vid en jämlikhetsbedömning är det väsentliga de faktiska förhållandena. Därmed görs en bedömning av huruvida de faktiska förhållandena för distansförsäljning och inhemsk detaljförsäljning avviker från varandra i den mån att de olika krav som ställs för dem kan anses motiverade.

Med gränsöverskridande distansförsäljning avses i propositionen försäljning av alkoholdrycker vilka frisläppts för konsumtion och köps från en annan medlemsstat i Europeiska unionen av en enskild person som är etablerad i Finland och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet och vilka avsänds eller transporteras direkt eller indirekt till Finland av försäljaren eller för dennes räkning. Vid distansförsäljning säljer inte försäljaren endast alkoholdrycker i en webbutik, utan levererar även dryckerna direkt eller indirekt till köparen. Därmed kan försäljaren antingen själv leverera produkten till köparen i Finland eller så kan någon annan leverera den på försäljarens vägnar.

I sitt avgörande HD 2018/49 har Högsta domstolen bedömt huruvida försäljningen av alkoholdrycker skedde i Finland och huruvida det var fråga om detaljförsäljning av alkoholdrycker i Finland när en försäljare etablerad i Estland sålde alkoholdrycker på webben till en köpare i Finland och därefter levererade alkoholdryckerna till köparen i Finland. Högsta domstolen ansåg att bolagets hemort eller platsen som försäljaren befann sig på vid köpet inte hade betydelse vid bedömningen av huruvida försäljningen av alkoholdrycker kan anses ha skett i Finland. Dessutom ansåg högsta domstolen att det vid avgörandet i frågan inte heller var av avgörande betydelse huruvida äganderätten till de sålda alkoholdryckerna överförts redan vid köpet när dryckerna fortfarande befann sig i Estland eller först efter att de transporterats till Finland. Högsta domstolen konstaterade att om överförandet av äganderätten ges avgörande betydelse i detta avseende, så kan regleringen av detaljförsäljning av alkoholdrycker kringgås med hjälp av avtalsvillkor. Högsta domstolen konstaterade att om köparen har valt hemleverans, så har alkoholdryckerna varit under försäljarens faktiska kontroll fram till att de har överlåtits till köparen i Finland. Det var fråga om en enhetlig transaktionskedja som har bestått i avtal som ingåtts på webben, transport av drycker till köparens adress och överlåtelse av dryckerna till köparen. Avtalet uppfylldes till alla delar först när försäljaren överlätit dryckerna till köparen i Finland. Högsta domstolen ansåg baserat på dessa omständigheter att försäljarens förfarande utgjorde detaljförsäljning av alkoholdrycker i Finland.

I sitt avgörande HD 2025:71 ansåg högsta domstolen däremot att det inte handlade om detaljförsäljning i Finland då säljaren via ett speditjonsbolag hade överlåtits alkoholdrycker till ett transportföretag som var självständigt och oberoende i förhållande till säljaren för transport från Estland till Finland. I avgörandet var distansförsäljaren grundare och enda ägare av ett bolag som säljer bland annat alkoholdrycker i en Estlandsregistrerad nätbutik. Säljaren hade under gärningstiden aktivt deltagit i den dagliga verksamheten i bolagets nätbutik och dess faktiska beslutsfattande samt utrett att bolagets verksamhet var lagenlig. Försäljningen av alkoholdrycker i nätbutiken hade i huvudsak riktats till Finland under gärningstiden. I samband med en beställning av alkoholdrycker hade köparen möjlighet att i nätbutiken välja att hämta produkterna själv och då även befullmäktiga ett speditjons- eller transportbolag som kunden själv valde för att hämta dryckerna från nätbutikens lager. Alternativt hade köparen möjlighet att i samband med beställningen i nätbutiken befullmäktiga speditjonsbolaget att ge hjälp att ingå ett transportavtal med en separat transportrörelse. Speditjonsbolagen och transportföretaget hade varit självständiga och oberoende bolag i förhållande till bolaget och de hade inte grundats endast för behoven i bolagets affärsverksamhet. Det pris som skulle betalas för transporten hade debiterats från köparen på samma gång som de beställda alkoholdryckerna, men bolaget hade inte fått någon ersättning för transporten, utan transportavgifterna har vidarefakturerats till speditjonsbolagen. Högsta domstolen utifrån ovan konstaterade omständigheter att speditjonsbolagens och transportföretagens verksamhet inte hade bildat någon enhetlig händelseserie tillsammans med verksamheten vid B Oü som sålt alkoholdrycker i en nätbutik och omfattats av A:s bestämmanderätt och att det inte handlade om detaljförsäljning i Finland.

I lagpropositionen anses inte försäljning vara detaljförsäljning i Finland när en försäljare som är etablerad utomlands säljer och själv utför transporten eller anlitar en tredje part för

transporten. Grundlagsutskottet har inte tidigare bedömt huruvida de faktiska förhållandena avviker från varandra i den mån att finländska aktörer inte faktiskt ges en ogynnsammare ställning än aktörer som är etablerade utomlands. Eftersom grundlagsutskottet inte tidigare har behandlat en motsvarande proposition ser regeringen det som behövt att grundlagsutskottet ger sitt utlåtande i frågan.

12.5 Straffrättslig legalitetsprincip

De viktigaste delarna av det straffrättsliga legalitetskravet finns i 8 § i grundlagen. Enligt regeringens proposition om reformen av de grundläggande rättigheterna omfattar de åtminstone kravet på definition av gärningar som straffas som brott i lag, förbudet mot retroaktiv strafflag, förbudet mot analog tillämpning av strafflag, kravet på definition av straff för brott i lag, förbudet mot att använda ett strängare straff än vad som var föreskrivet när gärningen begicks och kravet på straffrättsliga normer på lagnivå (se RP 309/1993 rd). Bestämmelsen förutsätter också att brottsrekvisiten för dessa brott med tanke på lagskiparen uttrycks tillräckligt noggrant i lagen I lagförslaget föreslås en ändring av 90 § 5 mom. 1 punkten om alkoholförseelse så att även en leverantör av alkoholdrycker döms för alkoholförseelse, om leverantören uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot ett leveransförbud enligt 37 § 1–3 mom. Om således en leverantör av alkoholdrycker överlåter en alkoholdryck till exempelvis en minderårig eller en kraftigt berusad person är det en straffbar gärning på det sätt som avses i föreslagna 90 §. Enligt den gällande paragrafen är försäljning eller annan överlåtelse av alkoholdrycker vid detaljhandel och servering till exempelvis en omyndig eller kraftigt berusad person redan kriminaliserad, och således är det motiverat och proportionellt att utsträcka kriminaliseringen även till överlåtelse av alkoholdrycker vid leveranser.

Till 90 § 5 mom. 1 punkten fogas dessutom en hänvisning till nya 37 § 5 mom. där det bland annat föreskrivs om överlåtelseförbud som tillämpas på annan näringsverksamhet. Framöver kan rekvisiten för alkoholförseelse således uppfyllas i situationer, där ett transportföretags förare till en minderårig överlåter ett paket och föraren vet att det innehåller alkohol.

Alkohollagens 90 § har tidigare stiftats med grundlagsutskottets medverkan. Överlåtelseförbuden enligt den gällande paragrafen utsträcks till att även omfatta leverans av alkoholdrycker och överlåtelse i annan näringsverksamhet. Utifrån straffbestämmelsens ordalydelse är det fortfarande möjligt att förutse vilken sorts överträdelse eller försummelse som är straffbar enligt den bestämmelsen i alkohollagen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepaxis ansett att målet i fråga om de så kallade bestämmelserna om blankostraff ska vara att de kedjor av bemyndiganden som ingår i straffbestämmelserna ska vara exakt angivna och att de materiella bestämmelser som utgör ett villkor för straffbarhet ska vara avfattade med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och att det av det normkomplex som bestämmelserna ingår i ska framgå att brott mot dem är straffbart samt att det också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör finnas en saklig beskrivning av den gärning som enligt bestämmelserna är kriminaliserad (t.ex. GrUU 63/2022 rd, s. 6 och GrUU10/2016 s. 8–9).

Det är motiverat att föreskriva om de påföljder som följer av brott mot de skyldigheter som definieras exakt i paragrafen på grund av uppsåtlighet eller grov oaktsamhet i leveransverksamhet på motsvarande sätt som för servering och detaljhandel. Överlåtelse av alkoholdrycker vid leverans kan involvera större risker för försummelse jämfört med överlåtelse vid servering och detaljhandel, eftersom överlåtelsen av alkoholdrycker kan ske vid hemdörren hos mottagaren av dryckerna eller på en annan plats eller i en lokal där det inte nödvändigtvis skulle finnas utomstående eller annan personal med undantag för leverantören. Orsakerna till leveransförbud utgörs av bland annat behovet av att skydda barn och unga från skador som alkohol orsakar, minska de individuella och samhälleliga skador som kan uppstå av berusning

samt att skydda både alkoholbrukaren och andra människor mot eventuella negativa effekter av berusning – såsom olyckor och störande beteende. För att säkerställa iakttagandet av överlåtelseförbud och bestämmelsens effektivitet är det också nödvändigt att föreskriva om påföljder för underlåtenhet att iaktta överlåtelseförbud. Eftersom alkoholdrycker vid till exempel distansköp även kan överlåtas på annat sätt än genom leverans, är motiverat att samma överlåtelseförbud då tillämpas.

Om alkoholbrott föreskrivs i 50 a kap. i strafflagen (39/1889), och inga ändringar av bestämmelserna i strafflagen föreslås. I 50 a kap 1 § 1 mom. i strafflagen föreskrivs att den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den 1) tillverkar alkoholdrycker eller sprit, 2) för in alkoholdrycker eller sprit i landet, 3) säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit till någon annan, 4) innehar eller transporterar sprit, 5) innehar eller transporterar alkoholdrycker i försäljningssyfte eller 6) innehar eller transporterar alkoholdrycker som olagligt tillverkats eller förts in till landet, ska dömas för alkoholbrott. För alkoholbrott döms böter eller fängelse i högst två år. Försök till ett brott om avses i 1 mom. 1–3 punkten är straffbart. Om den grova gärningsformen av alkoholbrott föreskrivs i 50 a kap. 2 § i strafflagen och om den lindriga gärningsformen i 50 a kap. 3 § i den lagen.

Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om totalreformen 2017 att en eventuell straffbarhet i fråga om distansförsäljning måste införas genom bestämmelser som följer laglighetsprincipen i 8 § i grundlagen. Då bedömde grundlagsutskottet, om lagen förbjöd distansförsäljning tillräckligt exakt. Enligt grundlagsutskottet förbjöd den föreslagna helheten som bestod av alkohollagen och strafflagen inte distansförsäljning för privat bruk på det sätt som krävs i 8 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet var straffbarheten i strafflagen kopplad till olaglig införsel av alkoholdrycker, men inte till ”distansförsäljning”.⁸¹ Å andra sidan konstaterade högsta domstolen i sitt prejudikat i det så kallade Visnapuu-målet⁸² 2018 att grundlagsutskottet i sitt utlåtande om regeringens proposition RP 100/2017 rd som ledde till stiftandet av alkohollagen 2017 bedömde straffbestämmelsernas ändamålsenlighet med tanke på legalitetsprincipen endast till den del som det var fråga om huruvida så kallad gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker är straffbar införsel av alkoholdrycker. Enligt högsta domstolen fanns det ingen anledning att fästa vikt vid grundlagsutskottets utlåtande vid prövningen av, om också straffbestämmelsen om olaglig försäljning eller annan överlåtelse i 50 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen skulle anses vara problematisk vid distansförsäljning med tanke på legalitetsprincipen.⁸³ I sitt avgörande ansåg högsta domstolen att straffbarheten för förfarandet enligt de faktiska omständigheterna i målet framgick på det sätt som den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter av den helhet som bildas av 50 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen och bestämmelserna i alkohollagen.⁸⁴ Justitiekanslern har i sitt utlåtande till SHM år 2018 (Dnr OKV/94/20/2018, s.3) konstaterat det följande: ”Högsta domstolen har – trots att grundlagsutskottet hänvisat till den helhet som ovan nämnda bestämmelser bildar – ansett att grundlagsutskottet behandlat distansförsäljning uttryckligen endast med tanke på bestämmelserna om införsel i landet (50 a kap. 1 § 1 punkten i strafflagen).”

Eftersom bestämmelserna om förutsättningarna för gränsöverskridande distansförsäljning enligt propositionen införs i alkohollagen, kan brott mot bestämmelserna om distansförsäljning

⁸¹ GrUU 48/2017, s. 9.

⁸² HD:2018:49.

⁸³ HD:2018:49, punkt 17.

⁸⁴ HD:2018:49, punkt 22.

uppfylla rekvisitet för alkoholbrott. Straffbarhet förutsätter tydliga och noggrant avgränsade rekvisit som uppfyller legalitetsprincipen enligt 8 § i Finlands grundlag. Om skyldigheterna för distansförsäljare av alkoholdrycker föreskrivs tydligt och noggrant avgränsat. Enligt föreslagna 17 b § 1 mom. får alkoholdrycker som köpts via gränsöverskridande distansförsäljning endast överlåtas till köparen eller en annan mottagare av en leverantör av alkoholdrycker. Om distansförsäljaren själv transporterar alkoholdryckerna direkt till kunden utan leveranstillstånd, kan förfarandet uppfylla rekvisiten för alkoholbrott. Om distansförsäljaren dessutom underlåter att fullgöra sin skyldighet att anteckna att leveransen innehåller alkoholdrycker enligt 17 b § 1 mom., kan förfarandet bli föremål för straffrättslig prövning. Distansförsäljares anteckningsskyldighet gäller enligt 17 b § 1 mom. även starka alkoholdrycker, om leveransen innehåller sådana drycker.

Uppfyllandet av rekvisiten för alkoholbrott i strafflagen förutsätter uppsåtlighet. Med tanke på uppfyllandet av rekvisiten för alkoholbrott är det avgörande om försäljaren har handlat uppsåtligt. En näringsidkare ska alltid utreda att affärsverksamheten är lagenlig⁸⁵. Distansförsäljare ska alltså alltid sätta sig in i lagstiftningen i det land dit alkoholdrycker levereras. Uppsåtligheten prövas i den straffrättsliga processen, och i sista hand är det domstolen som avgör om distansförsäljaren handlat med uppsåt.

I 30 kap. 1 a § i strafflagen föreskrivs i sin tur om brott vid marknadsföring av alkoholdrycker. Den som i strid med 50 § i alkohollagen marknadsför starka alkoholdrycker, till minderåriga riktar marknadsföring av svaga alkoholdrycker eller sammankopplar sådan marknadsföring med marknadsföring av andra produkter eller tjänster som är riktad till minderåriga eller vid sådan marknadsföring av svaga alkoholdrycker som avses ovan skildrar minderåriga, ska för brott vid marknadsföring av alkoholdrycker dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I 90 § 4 mom. i alkohollagen föreskrivs dessutom att den som uppsåtligen marknadsför svaga alkoholdrycker i strid med 50 eller 51 §, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för alkoholförseelse dömas till böter.

Med avvikelse från alkoholförseelse enligt 90 § 5 mom. i alkohollagen, alkoholbrott, brott vid marknadsföring av alkoholdrycker och alkoholförseelse enligt 90 § 4 mom. kan en person dömas också på grund av grov oaktsamhet. Alkoholförseelse innefattar även en subsidiaritetsklausul, enligt vilken den som gör sig skyldig till en alkoholförseelse ska dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. Detta säkerställer att en person inte döms för både alkoholbrott och alkoholförseelse för samma gärning.

12.6 Rätt till social trygghet

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen hänvisar dels till social- och hälsovårdens förebyggande

⁸⁵(Se till exempel KKO:2017:98, punkt 57.)

verksamhet, dels till utvecklingen av samhällsförhållandena inom det allmännas olika verksamhetssektorer i en riktning som allmänt främjar befolkningens hälsa.⁸⁶

Även enligt artikel 35 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis.

Såsom det konstaterats i konsekvensbedömningen av lagförslaget kan propositionen öka de alkoholrelaterade negativa kostnaderna och kostnaderna för dem något. Propositionen kan i viss mån öka tillgången till alkoholdrycker, eftersom alkoholdrycker framöver till exempel kan beställas direkt hem. Alkohol är inte en sedvanlig konsumentprodukt, eftersom den orsakar många slags sociala och hälsorelaterade problem för konsumenterna. På samhällsnivå förblir propositionens konsekvenser för sannolikt relativt små, men för vissa individer eller samhällen kan propositionens konsekvenser bli betydande. Enligt vetenskapliga studier föredrar alkoholkonsumenter i riskzonen alkoholinköp och leveranser på nätet i högre grad än genomsnittet. Propositionen kan således medföra negativa alkoholrelaterade sociala och hälsomässiga konsekvenser, särskilt för personer som redan konsumerar mycket alkohol.

Även om det än så länge finns lite forskningsbaserad information om detta är den utveckling som beskrivs ovan möjlig, bland annat eftersom det inte längre är nödvändigt att vara i körskick vid leverans av alkoholdrycker, och dessutom är köparens berusningstillstånd svårare att kontrollera vid leverans, eftersom den som levererar alkoholdrycker inte kan observera tecken på en berusad person på samma sätt som i en butik. Leveranser av alkoholdrycker kan således leda till långvarigare drickande och konsumtion av stora mängder alkohol per beställning. I en studie⁸⁷ från Australien har ovan nämnda problem särskilt kopplats till expressbeställningar. I 74 procent av finländarnas (20–79 år) alkoholkonsumtion i berusningssyfte som ägde rum i deras hemmiljö konsumerades alkohol även vid andra tider än kl. 9.00–21.00⁸⁸.

I den föreslagna ändringen av alkohollagen ingår bestämda leveranstider, som kan förhindra impulsiva beställningar av alkoholdrycker framför allt på kvällstid, och delvis även expressbeställningar av alkoholdrycker. På så sätt har syftet med leveranstider för alkoholdrycker varit att inte göra det möjligt att köpa alkoholdrycker utanför detaljhandels öppettider, och därmed strävar regleringen efter att minimera potentiella negativa sociala och hälsomässiga konsekvenser på grund av den föreslagna ändringen.

De sociala och hälsomässiga riskerna relaterade till propositionen gäller i synnerhet långvarigare drickande och ökad konsumtion på en gång. Dessa risker kan anses accentueras särskilt för individer som redan konsumerar mycket alkohol. Realiseringen av riskerna påverkas väsentligt av hur väl förbudet att överlåta alkohol till berusade personer iaktas vid leverans av alkoholdrycker. Regleringen har dock syftat till att alkoholdrycker inte ens vid leverans av alkoholdrycker överlåts i strid med alkohollagens överlåtelseförbud. Detta innebär att alkohol inte heller får överlåtas till berusade personer vid leveranser. Överträdelse av leveransförbudet kan medföra straffrättsliga påföljder för leverantören av alkoholdrycken och administrativa påföljder för leveranstillsåndshavaren, vilket dels stärker regleringens genomslagskraft och

⁸⁶ se Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 76).

⁸⁷ Callinan S. et al (2023) In order to assess the impact of home delivery expansion within Australia, researchers need regulators to collect and share data on sales. *Drug Alcohol Rev.* 42, 1309–1311.

⁸⁸ Informationen baserar sig på THL:s undersökning av dryckesvanor från 2023

effektivitet samt fullgör det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen.

Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker kopplas till leveranstillstånd så att endast en leverantör av alkoholdrycker får överlåta alkoholdrycker till köparen eller en annan mottagare. Således omfattas alkoholdrycker som beställs i utländska nätbutiker av regleringen enligt alkohollagen när det gäller leveransverksamheten i Finland. Den föreslagna regleringslösningen genomför för sin del det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen, eftersom leverantören av alkoholdrycker vid överlåtelse av alkoholdrycker som beställts på distans från utlandet till kunder ska kontrollera mottagarens ålder och berusningstillstånd. Syftet med att reglera dessa överlåtelser enligt alkohollagen är att säkerställa att alkoholdrycker inte överläts till exempelvis minderåriga eller kraftigt berusade personer.

På ovan anförda grunder kan propositionen å ena sidan öka de skadliga konsekvenserna relaterade till befolkningens hälsa, men å andra sidan möjliggör propositionen utövandet av alkoholnärings i vidare utsträckning än den gällande regleringen, vilket tryggar näringsfriheten. Den regleringsmodell som tillåter leverans av alkoholdrycker enligt propositionen baserar sig på ett tillståndssystem där de behöriga myndigheterna kan övervaka verksamheten och detta bidrar till att främja befolkningens hälsa i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen, samtidigt som det möjliggör en större näringsfrihet än för närvarande.

12.7 Barns och ungdomars ställning

Enligt artikel 3 i konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) ska barnets bästa beaktas i bland annat lagstiftningsverksamhet i ärenden som gäller barn. Enligt bestämmelserna i artikel 24 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna har barn rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. Enligt samma artikel ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner.

I Finland finns det 89 000 minderåriga barn (8,7 av alla minderåriga), vars ena eller båda biologiska föräldrar i något skede innan barnet blir myndigt har haft allvarliga missbruksproblem. För närvarande har biologiska föräldrar till 42 000 barn allvarliga missbruksproblem. Hos barn i åldern 13–17 år som lidit av föräldrarnas missbruksproblem är risken för psykiska problem cirka en och en halv gång så stor och risken för skadligt bruk av berusningsmedel dubbelt så stor som hos barn vars föräldrar inte har missbruksproblem. Alkoholens negativa konsekvenser för barn och unga har dock inte enbart ett samband med situationen för föräldrar med ett allvarligt alkoholberoende. I många familjer är det vanligt med riskkonsumtion av alkohol. I familjer där det förekommer riskkonsumtion av alkohol ökar också risken för att barn och unga upplever otrygghet, olika rädslostillstånd och försummelse av omsorgen om dem i vardagen. En försämrad trygghetskänsla hos barn och unga kan på många sätt äventyra barns och ungas uppväxt och utveckling också i en senare ålder, t.ex. drabba deras skolframgång och sociala relationer. I barnfamiljer där den ena eller båda föräldrarna har alkoholproblem eller riskbrukar alkohol kan barnets välbefinnande och individuella utveckling ytterligare försämrats till följd av den föreslagna ändringen.

Såsom det konstateras i konsekvensbedömningen av detta lagförslag har en omständighet som har haft en stor inverkan på ungdomarnas minskade alkoholkonsumtion i Finland varit

ungdomarnas svårigheter att få tag på alkohol.⁸⁹ dvs. i praktiken den effektiviserade ålderskontrollen. Både dagligvarubutiker och Alkos försäljningsställen intensifierade övervakningen av åldersgränser på 2010-talet. Enligt studier om leveranser av alkoholdrycker (i litteraturen används termen hemleverans av alkoholdrycker) är huvudproblemet med ansvarsfull försäljning och försäljningskontroll vid leverans av alkoholdrycker relaterat till kontroll av åldersgränser. Enligt propositionen är mottagaren av en leverans av alkoholdrycker skyldig att på begäran bevisa sin ålder för personen som levererar alkoholdryckerna. Styrkandet av åldern är påkallat särskilt i situationer där mottagaren av alkoholdrycken är ung. Enligt propositionen får alkoholdrycker inte vid leverans överlåtas till personer under 18 år eller till exempel om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överläts eller förmedlas olovligt. Dessutom får starka alkoholdrycker inte vid leverans överlåtas till personer under 20 år. Om åldersgränser inte kontrolleras effektivt kan leveranser av alkoholdrycker dock öka tillgången på alkohol, särskilt bland unga.

Enligt en australiensisk studie var expressbeställningar särskilt vanliga bland personer som inte fyllt 25 år. Expressbeställningar kan därmed leda till förlängt drickande och större alkoholdoser som konsumeras på en gång, särskilt bland unga. Å andra sidan tillåter propositionen inte leveranser efter kl. 21.00, vilket förhindrar expressbeställningar sent på natten och förlängda dryckessessioner till sena kvällen och natten. I 60 procent av ungas (20–34 år) alkoholkonsumtion i berusningssyfte som ägde rum i deras hemmiljö konsumerades alkohol även vid andra tider än kl. 9.00–21.00. Sammanlagt 90 procent av dryckessessionerna som ägde rum i ungas hemmiljö i berusningssyfte avslutades vid andra tider än klockan 9–21.

Den föreslagna ändringen kan medföra vissa negativa konsekvenser för både människors hälsa och välbefinnande i allmänhet och för barns och ungdomars välbefinnande och individuella uppväxt. Den föreslagna ändringen syftar dock till att säkerställa ålderskontroll, så att de skador som alkoholbruk orsakar barn och ungdomar inte ska öka nämnvärt till följd av denna proposition. Å andra sidan kan leveranser av alkoholdrycker till barns föräldrar öka barns känsla av otrygghet, i synnerhet om de redan befinner sig i en särskilt utsatt ställning i hemmet på grund av föräldrarnas storkonsumtion av alkohol och samtidigt äventyra barnets individuella uppväxt och utveckling samt välbefinnande. Tidsgränserna för leverans av alkoholdrycker kan dock delvis påverka att föräldrar till barn med missbruksproblem inte har möjlighet att beställa alkoholdrycker med leverans vid en tidpunkt då inte heller detaljhandel med alkohol tillåts enligt lag. Detta syftar för sin del till att också skydda barns ställning och begränsa tillgången till alkohol. Lagförslaget möjliggör å andra sidan även en mer omfattande reglering av alkoholnäringsverksamheten jämfört med den rådande lagstiftningen och eventuellt kan nya arbetstillfällen skapas inom sektorn till följd av lagförslaget.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande⁹⁰ konstaterat att regeringen ska se till att ändringar som genomförs inte oskäligt inverkar på familjernas möjligheter att trygga barnens välfärd. Den nu föreslagna ändringen kan i viss mån öka tillgången till alkoholdrycker på så sätt att alkoholdrycker exempelvis kan beställas direkt till hemadressen och att det därför inte längre är nödvändigt att själv hämta alkoholdrycker från ett detaljhandelsställe eller alkoholbolaget. Däremot möjliggör propositionen inte leverans av alkoholdrycker vid tidpunkter då köp av alkoholdrycker från detaljhandeln eller alkoholbolaget inte heller är tillåtet. Detta begränsar för

⁸⁹ Raitasalo K ym. (2018) What is going on in underage drinking? Reflections on Finnish ESPAD data. *Drug and Alcohol Review* 37, 76–84.

⁹⁰ Se till exempel GrUU 11/2015 rd, i vilket grundlagsutskottet behandlade grundlagsenligheten för nedskärningar av ekonomiska stöd.

sin del möjligheten till impulsköp och hembeställning till tidpunkter då drycker även i övrigt kan köpas i detaljhandeln eller alkoholbolaget. Likaså gäller samma förbud mot leverans av alkoholdrycker som vid detaljhandel. Således får leverantörer av alkoholdrycker inte överlåta drycker utanför försäljningstider för alkoholdrycker och inte heller får drycker överlåtas till exempelvis en uppenbart berusad person. På ovan beskrivna grunder kan den föreslagna ändringen inte anses utgöra en väsentlig försämring av barns och ungas eller barnfamiljers ställning. De sammantagna konsekvenserna av den nu föreslagna ändringen och den tidigare ändringen av alkohollagen (Lag om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen, L 305/2024) för barnfamiljers ställning kan inte heller på de grunder som beskrivs ovan och i regeringens proposition RP 7/2024 rd anses vara oskäliga.

När det gäller eventuella skadliga hälsokonsekvenser relaterade till lagförslaget vidtar regeringen flera andra åtgärder för att främja hälsa och stödja barns och ungas välbefinnande. Regeringen planerar exempelvis att genomföra reformer inom social- och hälsovårdstjänsterna genom vilka välfärdsområdena effektivare kan förbereda sig på framtida utmaningar. Man planerar att revidera servicestrukturen så att den fungerar stegvis och målet är att flytta tyngdpunkten från korrigerande tjänster till stöd och hjälp i ett tidigare skede samt till förebyggande åtgärder. Regeringen ämnar vidta åtgärder för att säkerställa tillgången till vård och tjänster i rätt tid och avveckla köerna till tjänsterna.

Regeringen har dessutom förbundit sig att främja bland annat tillgången till och genomslaget hos social- och hälsovårdstjänster som hänför sig till psykisk hälsa och missbruksproblem. I ovan nämnda tjänster ägnas mer uppmärksamhet åt förebyggande mentalvårds- och missbrukararbete i verksamheten riktad till barn- och ungdomar. I enlighet med regeringsprogrammet utvecklas också missbrukararbetet bland annat genom att man uppmärksammar och säkerställer olika alternativa modeller för missbrukarvård som motsvarar klienternas behov. Dessa och de andra reformerna av social- och hälsovårdstjänster-, barn- och ungdomstjänster, och särskilt missbruks- och mentalvårdsarbete enligt regeringsprogrammet främjar hälsa och tryggar barns välbefinnande och individuella utveckling i en situation där det blir möjligt att idka alkoholförbrukning på ett nytt sätt samtidigt som alkohollagens syfte och mål säkerställs.

12.8 Det allmännas skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

De grundläggande fri- och rättigheter är i första hand bindande och förpliktande för det allmänna. Utgångspunkten för bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna har traditionellt varit att skydda individens friheter mot ingripanden från statsmakten. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Ofta förutsätter det faktiska förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna aktiva åtgärder från det allmännas sida, till exempel för att skydda individens grundläggande fri- och rättigheter mot kränkningar från utomstående sida eller för att skapa faktiska förutsättningar för utövning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Å andra sidan hör också utarbetandet av lagstiftning som tryggar och preciserar utövandet av de grundläggande fri- och rättigheterna till metoderna för att trygga dem.

Den föreslagna ändringen av alkohollagen kan å ena sidan medföra negativa konsekvenser för människors hälsa, barns och ungdomars välbefinnande och å andra sidan genom eventuellt ökande sjukdomar orsakade av alkohol även för belastningen på social- och hälsovården och därmed även social- och hälsovårdens tillräcklighet. Men lagförslaget möjliggör också idkande av alkoholförbrukning på ett nytt sätt, och därmed utvidgar för sin del rätten att idka näringsverksamhet i högre grad än den gällande lagstiftningen.

Regeringen har förbundit sig till åtgärder för att förbättra tillgången till social- och hälsovårdstjänster, tillgången till mentalvårdstjänster och den lika tillgången till korttidspsykoterapitjänster för barn och unga. Regeringen har i sitt regeringsprogram också förbundit sig att förbättra tillgången till och genomslaget hos social- och hälsovårdstjänster i anslutning till mentalvårds- och missbruksproblem och att fästa särskild uppmärksamhet vid förebyggande mentalvårds- och missbrukararbete i verksamheten för barn och unga. Med dessa åtgärder kan man tillsammans med den nu föreslagna ändringen främja tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, barns och ungas välbefinnande och individuella utveckling samt samtidigt göra det möjligt att idka alkohollagning med färre restriktioner än för närvarande.

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Den ändring som nu föreslås strider inte mot alkohollagens syfte. Syftet med alkohollagen är fortfarande att minska alkoholens negativa effekter, och även leverans av alkoholdrycker kräver tillstånd på samma sätt som detaljhandel med och servering av alkohol. Alkoholdrycker får endast få köpas i detaljhandeln eller hos alkoholbolaget inom de försäljningstider om vilka föreskrivs i lag. Dessutom blir det möjligt att beställa alkoholdrycker med hemleverans från utländska nätbutiker. I vissa fall skulle tillgången till alkoholhaltiga drycker ändå förbättras, till exempel i en situation där den som beställer alkoholdrycker har en lång väg till en butik eller Alko, och har ingen bil, skulle möjligheten att leverera alkoholdrycker de facto förbättra tillgången till alkoholdrycker för personen. Propositionen möjliggör alltså ett nytt sätt att skaffa alkoholdrycker i Finland, eftersom alkoholdrycker inte längre uteslutande måste hämtas från ett detaljhandelsställe eller alkoholbolaget, utan kan beställas på nätet för leverans till ett ställe som köparen väljer. Den föreslagna ändringen påverkar inte nämnvärt detaljhandels- och serveringstillståndssystemet för alkohol, och syftar för sin del till att förbättra och effektivisera regleringen av tillsynen över alkohollagen. Utifrån de grunder som beskrivs ovan är den föreslagna ändringen godtagbar med tanke på alkohollagens mål och syfte. I enlighet med som konstaterats kan lagförslaget även anses godtagbart och proportionellt med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna.

12.9 Tillsynsmyndighetens testköp

Enligt lagförslaget har den behöriga myndigheten rätt att göra testköp, om det är nödvändigt för att utföra tillsynsuppgifter avseende leverans av alkoholdrycker. Den behöriga myndigheten har även rätt att använda myndiga frivilliga personer vid utförandet av testköp. Anlitande av myndiga frivilliga för testköp kan betraktas som överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter som avses i 124 § i grundlagen. Å andra sidan gör de frivilliga ovan som deltar i testköp inget annat än köper och ta emot alkoholdryckerna. De deltar alltså inte i den tillsyn som myndigheten utför och fattar inte beslut relaterade till tillsynen. Om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter kan endast regleras eller beslutas under de förutsättningar som avses i grundlagen. Uppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Den nu föreslagna ändringen är nödvändig för att möjliggöra ändamålsenligt ålderskontroll vid leveranser av alkoholdrycker. I praktiken är det en stor utmaning för tillsynsmyndigheten att övervaka iakttagandet av åldersgränser i leveransverksamhet, om myndigheten inte har möjlighet att även anlita myndiga frivilliga som framstår som unga. Om tillsynen är ineffektiv ökar risken för att ålderskontroller inte görs och att alkoholdrycker kan hamna även i minderårigas händer. Då har myndigheten mycket små möjligheter att få information om olaglig

verksamhet eller att ingripa i den, varvid verksamheten kan pågå under en längre tid innan myndigheten får information om den. Det är möjligt att använda myndighetens egen personal för testköp, men det är lätt för olika aktörer att få reda på att en köpare är tjänsteman vid tillsynsmyndigheten, vilket gör det svårare att genomföra tillsynen på ett adekvat sätt. Det är mycket viktigt att säkerställa tillsynens effektivitet för att skydda barn och unga mot alkoholrelaterade skador och för att säkerställa efterlevnaden av de åldersgränser och andra överlåtelseförbud som avses i alkohollagen – och å andra sidan till exempel effektivt ingripa i eventuell olaglig verksamhet så att den aktuella aktören inte kan fortsätta den.

Testköp som utförs frivilliga myndiga personer äventyrar inte kraven på de grundläggande fri- och rättigheterna, rättsskyddet eller rättsprinciperna för god förvaltning. Vid testköp får den behöriga myndigheten eller en frivillig som agerar för dess räkning inte på något sätt uppmana en näringsidkare att begå en olaglig handling. Med andra ord om leverantören av alkohol vägrar överlämna produkten till en frivillig som inte styrker sin ålder eller verkar vara berusad får testköparen inte uppmana leverantören av drycken att överlåta den efter avslaget. Frivilliga deltar inte heller på annat sätt i tillsynen eller fattandet av tillsynsbeslut, vilket innebär att det är myndigheten som överväger eventuella åtgärder till följd av testköpet och fattar eventuella beslut i tillsynsärendet. Aktörens rättsskydd utgörs fortsättningsvis av de rättsskyddsmedel som lagen föreskriver, dvs. aktören får enligt 81 § alkohollagen ansöka om ändring av beslut genom att överklaga det genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Det är ändamålsenligt att använda frivilliga vid testköp för att säkerställa en effektiv tillsyn och särskilt för att skydda barn och unga. Genomförandet av testköp med hjälp av myndiga frivilliga tryggar å ena sidan det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen, eftersom myndigheten med hjälp av testköp kan ingripa i olaglig verksamhet som kan orsaka barn och unga samt även berusade myndiga personer skada. Å andra sidan syftar testköp till att trygga barnens rätt till välfärd och individuell uppväxt, eftersom överlåtelse av alkohol till en minderårig allvarligt kan äventyra barnets eller ungdomens välbefinnande och individuella uppväxt.

På ovannämnda grunder är myndighetens möjlighet att anlita frivilliga myndiga personer vid testköp ett proportionerligt, nödvändigt och effektivt medel för att säkerställa förverkligandet av det underliggande målet – dvs. skyddet av barn och unga samt även av berusade personer.

12.10 Tillsynsavgift

Enligt vedertagen definition är skatt en betalning som inte är en ersättning eller ett vederlag för förmåner eller service som det allmänna ger den betalningsskyldige och vars särdrag är att den finansierar statliga utgifter (se RP 1/1998 rd). Enligt 81 § 1 mom. i grundlagen bestäms om statsskatt genom lag, som ska innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd.

I propositionen föreslås att Tillstånds- och tillsynsverket ska ta ut en årlig tillsynsavgift även av innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker. På motsvarande sätt som de tillsynsavgifter som tas ut av detaljhandels- och serveringstillståndshavare är den föreslagna tillsynsavgiften skatt till sin art. Grunden för skattskyldigheten är leveranstillstånd för alkoholdrycker. Bestämmelser om rättsskydd finns i 80 § som gäller sökande av ändring.

Enligt propositionen tar Tillstånds- och tillsynsverket även ut en årlig tillsynsavgift av tillståndshavarna för alkoholdrycker, vilken baserar sig på tillståndets giltighet och som i allmänhet täcker kostnaderna för tillsynen över alkohollagens efterlevnad. Ur konstitutionell

synvinkel är övervakningsavgiften en skatt som det ska föreskrivas om genom lag på det sätt som beskrivs ovan. Enligt propositionen föreskrivs det i alkohollagen om skyldighet att betala tillsynsavgiften, grunderna för tillsynsavgiftens storlek och rättsskyddet för den som är skyldig att betala tillsynsavgiften.

12.11 Påföljdsavgift

Enligt den nya 8 punkten i 71 § 1 mom. i propositionen kan tillståndsmyndigheten ålägga en tillståndshavare att betala en påföljdsavgift, om de skyldigheter som tillståndshavaren har enligt 5 kap. eller 57 § eller de villkor eller begränsningar som ställts med stöd av 17 a § har överträtts vid leverans av alkoholdrycker.

Grundlagsutskottet har av hävd ansett att påföljdsavgifter med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning. Utskottet har i sak jämställt ekonomiska påföljder av straffkaraktär med straffrättsliga påföljder. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet har också ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och storleken på avgiften samt om den betalningsskyldiges rättssäkerhet och grunderna för att verkställa lagen. Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen, som framgår av grundlagens 8 §, inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte åsidosättas i ett sådant sammanhang.⁹¹

I alkohollagen föreskrivs exakt och tydligt om grunderna för skyldigheten att betala påföljdsavgift, grunden för avgiftens storlek, tillståndshavarens rättsskydd samt grunderna för verkställigheten av avgiften.

Det föreslås att det till lagens 71 § fogas en ny bestämmelse om påföljdsavgift som åläggs en distansförsäljare av alkoholdrycker. Trots att gränsöverskridande distansförsäljning inte är tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet kan en påföljdsavgift påföras en aktör som inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter enligt föreslagna 71 § 5 mom. På påföljdsavgift som åläggs en distansförsäljare av alkoholdrycker tillämpas samma lagstadgade grunder för fastställandet av avgiftens storlek, rättsskydd och verkställighet av avgiften som på tillståndshavare och anmälningspliktiga aktörer.

Enligt propositionen är påföljdsavgiften en administrativ påföljd av sanktionskaraktär, som kan påföras för en gärning som också kan få straffrättsliga konsekvenser. Regeln ne bis in idem, som förbjuder dubbel bestraffning, beaktas så att en påföljdsavgift inte får påföras en fysisk eller juridisk person, om denne misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett sådant brottmål som behandlas i domstol eller har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom. Om en påföljdsavgift har påförts en fysisk eller juridisk person får personen inte i domstol dömas till straff för samma gärning.

⁹¹ Se till exempel RP 2/2017 rd, s. 4–5 och GrUU 43/2013 rd, s.3.

12.12 Bemyndigande att utfärda förordningar

Med den föreslagna ändringen fogas till 11 § ett nytt bemyndigande att utfärda förordningar som möjliggör att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelse om de uppgifter som krävs för ansökan om ändring av tillstånd och godkännanden och för ändringsanmälan.

Enligt 80 § i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

Den nu föreslagna ändringen är nödvändig, eftersom det genom förordning av statsrådet redan har utfärdats preciseringar av innehållet i ansökan om ändring av tillståndet enligt den gällande lagen, trots att ett sådant bemyndigande att utfärda förordningar inte tidigare har funnits i lagen. I 8 § 2 mom. i den gällande lagen föreskrivs om bemyndigande att utfärda förordningar om innehållet i tillståndsansökan, men när det gäller innehållet i ansökan om ändring av tillstånd eller annan ändringsanmälan har alltså ett motsvarande bemyndigande inte funnits tidigare trots att sådana preciseringar har utfärdats genom förordning. Det är därför motiverat att ändra lagen i detta avseende, och på grund av att bemyndigandet ska vara exakt avgränsat är det också motiverat att bemyndigandet innehåller en möjlighet att utfärda närmare bestämmelser även om uppgifter i ansökningar om ändringar av godkännanden och ändringsanmälningar.

Det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordningar har således utfärdats med stöd av lag i enlighet med 80 § i grundlagen. Det föreslagna bemyndigandet är också exakt avgränsat så att alkohollagen föreskriver grunderna för individers rättigheter och skyldigheter samt frågor som enligt grundlagen omfattas av lagens tillämpningsområde, och genom förordning utfärdas endast bestämmelser som preciserar dessa rättigheter och skyldigheter.

Grundlagsutskottet har gett ett utlåtande (GrUU 58/2024 rd) om regeringens tidigare proposition om leverans av alkoholdrycker (RP 173/2024 rd) och konstaterat att regeringens proposition inklusive motiveringarna till lagstiftningsordningen har beretts omsorgsfullt. Dock konstaterade grundlagsutskottet i sitt utlåtande att regeringspropositionens bestämmelser om tillståndsmyndighetens befogenhet att bestämma villkor och begränsningar för leveranstillståndet för alkoholdrycker i 17 a § 2 mom. i det dåvarande lagförslaget var för öppet. Myndighetens befogenhet att förena tillstånd med villkor ska grunda sig på tillräckligt exakta bestämmelser i lag (se t.ex. GrUU 46/2016 rd, s. 3 och GrUU 13/2014 rd, 2). Om den tidigare regeringspropositionen om leverans av alkoholdrycker ansåg grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 58/2024 rd) att öppenheten i det föreslagna 17 a § 2 mom. är av särskild betydelse när det gäller att exakt definiera tillsynen i enlighet med lagförslaget samt kravet på att förutsättningarna för påförande av påföljdsavgifter i enlighet med 71 § 1 mom. 8 punkten är exakta och noggrant avgränsade. Grundlagsutskottet ansåg att det finns skäl att precisera bestämmelserna. Baserat på grundlagsutskottets utlåtande har bestämmelserna gällande tillståndsvillkor och begränsningar preciserats i propositionen som föreslås.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Bestämmelserna om leverans av alkoholdrycker är i stor utsträckning till innehållet samma som i den tidigare regeringspropositionen. I stället har propositionen fått helt nya bestämmelser i form av bestämmelser om distansförsäljning och distansköp samt bestämmelser om marknadsföring. Eftersom de föreslagna bestämmelserna om distansförsäljning dock med avseende på jämlikheten som föreskrivs i 6 § i grundlagen innehåller en betydelsefull avvägning mellan aktörer som är etablerade i Finland och aktörer som är etablerade utomlands såg regeringen det som behövt att grundlagsutskottet ger sitt utlåtande i ärendet.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i alkohollagen (1102/2017) 28 § 3 mom.,

ändras 2 § 1 och 2 mom., 3 § 1 mom. 11 och 16 punkten och 4 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. 1 och 7 punkten, 7, 11 och 12 §, 17 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 26 § 1 mom., rubriken för 5 kap., 35, 37 och 38 §, 39 § 2 mom., 45 § 3 mom., 46 § 1 mom., 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 55 § 2 mom., 57 och 58 §, 60 § 1 mom. och 2 mom. 4 punkten och 4 mom., 62 § 4 mom., det inledande stycket i 63 § 1 mom., 64 § 2 mom., det inledande stycket i 71 § 1 mom. och 71 § 1 mom. 7 punkten, 72 §, det inledande stycket i 74 § 2 mom. och 74 § 2 mom. 6 punkten, 75 § 2 mom., 84 §, det inledande stycket i 85 § 1 mom., 90 § 5 mom. samt i bilagan 7 punkten,

av dem 7 §, 26 § 1 mom., 60 § 1 mom. och 2 mom. 4 punkten samt 4 mom., det inledande stycket i 74 § 2 mom. och 74 § 2 mom. 6 punkten och 75 § 2 mom. sådana de lyder i lag 743/2025, 12 § sådan den lyder i lag 605/2023, 17 § 1 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 305/2024 och 57 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 743/2025, samt

fogas till 2 § ett nytt 4 mom., till 3 § 1 mom. nya 17–21 punkter, till 6 § 1 mom. en ny 8 punkt, till 17 § ett nytt 5 mom., till lagen nya 17 a och 17 b §, till 32 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 35 a §, till 39 § ett nytt 3 mom., till 40 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 42 a §, till 45 § ett nytt 4 mom., till 60 § 2 mom., sådant det lyder i lag 743/2025, en ny 5 punkt, till 62 § nya 5 och 6 mom., till 63 § ett nytt 2 mom., till 64 § ett nytt 3 mom., till 71 § 1 mom. en ny 8 punkt och till 71 § nya 5 och 6 mom., till lagen en ny 72 a §, till 74 § 2 mom., sådant det lyder i lag 743/2025, en ny 7 punkt samt till bilagan en ny 6 a-punkt som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på tillverkning, import, införsel, export, transport, försäljning och annan överlåtelse samt användning, innehav och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen samt på leverans av alkoholdrycker.

På alkoholhaltiga ämnen som utgör livsmedel tillämpas livsmedelslagen (297/2021) till den del något annat inte föreskrivs i denna lag.

Vad som i denna lag föreskrivs om gränsöverskridande distansförsäljning och distansköp tillämpas också på försäljning och köp från länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

11) *detaljhandel med alkoholdrycker* försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under

övervakning som ordnas av försäljaren på så sätt att alkoholdrycken överläts från den inhemska detaljhandeln eller från alkoholbolaget direkt till köparen av alkoholdrycken, till en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller till en leverantör av alkoholdrycker som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd för leverans till köparen eller någon annan mottagare,

16) *marknadsföring* reklam, indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet; indirekt reklam är i synnerhet främjande av försäljningen av en produkt i samband med reklam för någon annan nyttinghet genom att ett etablerat kännetecken för produkten eller försäljaren oförändrat eller ändrat så att det ändå kan kännas igen används som kännetecken för nyttingheten eller genom att reklamen för en annan produkt på något annat sätt associerar till en bestämd produkt eller försäljaren,

17) *leverans av alkoholdrycker* transport och överlåtelse i kommersiellt syfte av alkoholdrycker som sålts i den inhemska detaljhandeln, på alkoholbolaget eller via sådan gränsöverskridande distansförsäljning som avses i 19 punkten från säljaren till köparen eller någon annan mottagare,

18) *leverantör av alkoholdrycker* en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker och den som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd och som överlåter till mottagaren en dryck som beställts för transport från den inhemska detaljhandeln, från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning,

19) *gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker* försäljning där en enskild person som är etablerad i Finland och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet har köpt alkoholdrycker som frisläppts för konsumtion från en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som avsänds eller transporteras direkt eller indirekt till Finland av försäljaren eller av någon annan för försäljarens räkning,

20) *distansförsäljare av alkoholdrycker* en försäljare som säljer alkoholdrycker till Finland som gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker,

21) *distansköp* ett köp där en enskild person köper alkoholdrycker från en annan medlemsstat i Europeiska unionen med hjälp av ett medel för distanskommunikation på det sätt som föreskrivs i 74 § i punktskattelagen (182/2010).

Det som föreskrivs om tillverkning gäller också vidareförädling och omtappning av sprit och av de alkoholdrycker som är skattefria enligt punktskattelagen.

4 §

Förbud mot åtgärder som strider mot god sed

Vid tillverkning, import, försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen och i samband med dessa verksamheter får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas inom näringsverksamhet eller leverans av alkoholdrycker som bedrivs i enlighet med avtal eller andra arrangemang.

5 §

Tillståndspliktig verksamhet

Alkoholdrycker får inte tillverkas, säljas eller levereras utan tillstånd.

6 §

Undantag från tillståndsplikten

Med avvikelse från 5 §

1) är tillverkning, försäljning, leverans och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol tillåtet,

7) är det tillåtet att importera och inneha sprit, om den transporteras utan mellanlagring genom Finlands territorium till ett annat land och transiteringen har anmälts till Tullen före ankomsten till Finland,

8) är gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol tillåten i enlighet med vad som föreskrivs i 17 b §.

7 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånds- och tillsynsverket beviljar på ansökan detaljhandels-, leverans- och serveringstillstånd för alkoholdrycker. Om detaljhandelsstället för den som ansöker om detaljhandelstillstånd eller verksamhetsstället för den som ansöker om leveranstillstånd ligger i landskapet Åland, beviljas tillståndet dock av Statens ämbetsverk på Åland.

Övriga tillstånd beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket på ansökan.

Den tillståndsmyndighet som behandlar anmälningar och ansökningar om godkännande enligt denna lag bestäms i enlighet med 1 mom.

11 §

Anmälan om förändringar

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att det tillstånd som beviljats tillståndshavaren inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Ändringen får inte genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet.

Om tillståndshavaren skär ned eller avslutar sin verksamhet annat än tillfälligt, ska tillståndshavaren lämna en anmälan om det till tillståndsmyndigheten inom en månad från det att verksamheten skars ned eller avslutades.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om ansökan om ändring av tillstånd eller om anmälan, gäller också ändringar i anslutning till anmälningar och godkännanden som avses i denna lag.

Till tillståndsansökan, anmälan eller ansökan om godkännande som avses i 1–3 mom. ska fogas den utredning som behövs för bedömningen av de förutsättningar som avses i 13–20 § och som gäller sökanden, verksamheten och dess konsekvenser samt andra relevanta omständigheter som den myndighet som behandlar ärendet inte redan har tillgång till.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i en ansökan om ändring av ett tillstånd eller ett godkännande samt i en anmälan om förändringar utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

Tillverknings-, import-, användnings-, partihandels-, detaljhandels-, leverans- och serveringstillstånd enligt denna lag ska beviljas en fysisk eller juridisk person som avses i 2 § 1 mom. eller 3 § 1 eller 2 mom. i näringsverksamhetslagen (565/2023) och som har de förutsättningar enligt denna lag som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten.

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings- och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas

1) en sökande som annat än tillfälligt saluhåller ett mångsidigt utbud av livsmedel för det dagliga behovet i ett sådant byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen (751/2023), om inte försäljningen av alkoholdrycker står för en klart större andel av näringsverksamheten än försäljningen av andra livsmedel,

Ett detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsnings skett och som finns i ett sådant byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen. På detaljhandelsstället får även alkoholdrycker som avses i 1 mom. säljas.

I detaljhandelstillståndet kan fastställas utlämningsställen som finns i sådana byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen, från vilka alkoholdrycker får överlåtas till leverans.

17 a §

Leveranstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Leveranstillstånd för alkoholdrycker gäller transport och överlåtelse till köparen eller någon annan mottagare av alkoholdrycker som sålts i den inhemska detaljhandeln, på alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning. Tillstånd beviljas, om sökanden har

1) utarbetat en sådan plan för egenkontroll som avses i 56 §, och
2) gjort en utredning om hur sökanden försäkras sig om att de leverantörer av alkoholdrycker som handlar för sökandens räkning har ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom.

Tillståndsmyndigheten får i leveranstillståndet för alkoholdrycker ställa villkor och begränsningar, om det är nödvändigt för att trygga övervakningen i en situation där myndigheten har anledning att anta att innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dennes räkning inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter vid leverans eller överlåtelse av alkoholdrycker. Tillståndsvillkoren och begränsningarna kan gälla kontroll av ålder och berusningstillstånd vid överlåtelse, egenkontroll eller uppgifter som ska lämnas till tillsynsmyndigheten.

De villkor och begränsningar som avses i 2 mom. ska dimensioneras så att de inte förhindrar eller oskäligt försämrar tillståndshavarens verksamhet. Om villkor och begränsningar ställs för

tillståndshavarens pågående verksamhet, får det bestämmas att de träder i kraft tidigast 30 dagar från delgivningen av beslutet. Tillståndsmyndigheten ska på ansökan av tillståndshavaren ändra villkor och begränsningar som fogats till tillståndet eller utan dröjsmål avlägsna dem, om verksamhetens art eller andra särskilda omständigheter har förändrats så att villkoren och begränsningarna inte längre är nödvändiga.

17 b §

Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker

Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol till Finland är tillåten. Alkoholdrycker som har köpts via gränsöverskridande distansförsäljning får endast överlåtas till köparen eller en annan mottagare av en leverantör av alkoholdrycker. Distansförsäljaren av alkoholdrycker ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker, ska distansförsäljaren av alkoholdrycker också se till att detta antecknas i leveransen.

Bestämmelser om punktskattskyldigheten för distansförsäljare av alkoholdrycker finns i punktskattelagen.

26 §

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

Alkoholbolagets detaljhandelsställen godkänns på ansökan av alkoholbolaget av Tillstånds- och tillsynsverket. Om försäljningsstället ligger i landskapet Åland, godkänns försäljningsstället dock av Statens ämbetsverk på Åland. I beslutet kan fastställas utlämningsställen som finns i sådana byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen, från vilka alkoholdrycker får överlåtas till leverans. Ett försäljningsställe får inte godkännas, om dess läge medför oskälig olägenhet för dem som bor i närheten.

32 §

Import av alkoholdrycker

Distansköp och andra privatpersoners förvärv som avses i 74 § i punktskattelagen är tillåtna. Bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker finns i 17 b § i denna lag.

5 kap.

Detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker

35 §

Detaljhandelsställe för alkoholdrycker

Detaljhandel med alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får bedrivas endast så att dryckerna överlåts till kunden eller en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker från den inhemska detaljhandeln eller från alkoholbolaget. Detaljförsäljaren ska

i efterhand kunna verifiera namnet och tillståndsnumret på den innehavare av leveranstillstånd som levererar alkoholdrycker. En innehavare av detaljhandelstillstånd får endast sälja alkoholdrycker som avses i tillståndet.

Alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får inte förtäras inomhus eller utomhus på det detaljhandelsställe som innehavaren av detaljhandelstillståndet förfogar över och inte heller i detta områdes omedelbara närhet, om inte något annat föreskrivs i lag. Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker.

Innehavaren av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker, ska alkoholbolaget se till att också detta antecknas i leveransen.

35 a §

Leverans av alkoholdrycker

Leverans av alkoholdrycker är tillåten endast om alkoholdryckerna har köpts och mottagits från den inhemska detaljhandeln, från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning. Leverantören av alkoholdrycker ska personligen överlåta alkoholdrycken till köparen eller någon annan mottagare. En leverantör av alkoholdrycker får ta emot samt till köparen eller någon annan mottagare överlåta alkoholdrycker som har skaffats från den inhemska detaljhandeln endast om det är fråga om alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol eller alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol. Leverans av alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på annat sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol är tillåten endast om alkoholdrycken har köpts och mottagits från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning.

Innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker ska i efterhand kunna verifiera av vilken innehavare av detaljhandelstillstånd eller distansförsäljare eller från vilket av alkoholbolagets detaljhandelsställen som alkoholdryckerna har tagits emot för överlåtelse.

Om en alkoholdryck inte får överlåtas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § ska alkoholdrycken returneras till försäljaren eller levereras till kunden senare under en tidpunkt som avses i 42 a § 1 eller 2 mom. Om alkoholdrycken inte får överlåtas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § 1 mom. 1 punkten eller 37 § 2 mom., ska alkoholdrycken dock returneras till försäljaren.

En innehavare av leveranstillstånd får inte rikta ekonomiska eller arbetsledningsmässiga påföljder mot den som levererar alkoholdrycker, om denne vägrar att överlåta alkoholdrycken med stöd av 37 §.

37 §

Detaljhandels-, leverans- och serveringsförbud samt överlåtelseförbud inom annan näringsverksamhet

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel, leverans eller genom servering

- 1) till personer som inte har fyllt 18 år,
- 2) till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande,
- 3) om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel eller leverans av alkoholdrycker till personer som inte har fyllt 20 år.

Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe.

Alkoholdrycker får inte levereras

- 1) till tjänstenheter inom hälso- och sjukvården,
- 2) till enheter för missbrukarvård,
- 3) till bostadsenheter vid en barnskyddsanstalt som avses i 57 § i barnskyddslagen (417/2007),
- 4) till platser där småbarnspedagogik ordnas,
- 5) till platser där förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ordnas,
- 6) till allmänna utomhuslekplatser.

Alkoholdrycker får inte heller levereras till en i 85 § avsedd plats där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker eller till en lokal eller en plats som har godkänts som serveringsområde.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om överlåtelse av alkoholdrycker tillämpas också inom annan näringsverksamhet än detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker.

38 §

Personal som har hand om detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker

Detaljhandels- och serveringsställen och de som bedriver leveransverksamhet av alkoholdrycker ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt.

På detaljhandels- och serveringsställen ska det finnas en av tillståndshavaren utsedd företrädare för tillståndshavaren på plats, om alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får säljas eller förtäras på stället och stället är öppet för kunder.

Leverantörer av alkoholdrycker ska ha ett sådant leveranspass för alkoholdrycker som avses i 57 § 3 mom.

Den som inte har fyllt 18 år får inte vara företrädare för tillståndshavaren och får inte heller sälja eller servera alkoholdrycker. Under direkt övervakning av företrädaren för tillståndshavaren får den som fyllt 16 år dock sälja alkoholdrycker på sådana detaljhandelsställen som avses i 17 § och servera alkoholdrycker. Den som inte har fyllt 18 år får inte transportera eller överlåta alkoholdrycker till kunder.

Den som säljer eller levererar alkoholdrycker och som deltar i övervakningen av detaljhandel med, leverans av eller servering av alkoholdrycker får inte i sitt uppdrag vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

39 §

Allmän övervakning

Tillståndshavaren eller en person som förordnats av denne får avlägsna en person som har brutit mot ett förbud eller som är uppenbart berusad från en lokal som tillståndshavaren förfogar över. Tillståndshavaren eller en person som förordnats av denne får ta ett kärl som har förts bort från serveringsområdet ifrån en person som har brutit mot ett förbud och förstöra den alkoholdryck som finns i kärlet.

Innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker och leverantören av alkoholdrycker ska övervaka att förbuden och skyldigheterna enligt 35 a, 37 och 38 § iakttas.

40 §

Skyldighet att styrka ålder

Den som tar emot en leverans av alkoholdrycker är skyldig att på begäran styrka sin ålder med en handling som avses i 1 mom. för leverantören av alkoholdrycker.

42 a §

Leveranstidpunkter

Alkoholdrycker får levereras till mottagaren endast mellan klockan 9 och 21.

På överlåtelse till mottagaren av alkoholdrycker som skaffats hos alkoholbolaget tillämpas dock vad som i 42 § 2 mom. föreskrivs om alkoholbolagets detaljhandelstider.

Om en alkoholdryck inte kan överlåtas under den tid som avses i 1 eller 2 mom., ska alkoholdrycken returneras till försäljaren eller levereras till kunden senare under en tidpunkt som avses i 1 eller 2 mom., om inte orsaken till att alkoholdrycken inte överlåtit är en sådan orsak som avses i 37 § 1 mom. 1 punkten eller 37 § 2 mom.

45 §

Övervakning av servering i vissa fall

Alkoholdrycker får i de fall som avses i 19 § 2 mom. serveras trots 41 § 2 mom. och i inkvarteringsrum dessutom trots 36 § 2 och 3 mom. och 43 §, om mängden tillgängliga alkoholdrycker har begränsats enligt antalet kunder och kraven på övervakning av serveringen.

Närmare bestämmelser om sådan begränsning av mängden alkoholdrycker som avses i 3 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

46 §

Anskaffning av alkoholdrycker

När alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol anskaffas för detaljhandel eller servering i enlighet med 30 § 2 mom., ska köparen uppge sitt tillståndsnummer för försäljaren.

50 §

Reglering av marknadsföringen

Marknadsföring av alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

1) den äger rum mellan klockan 7 och 22 i samband med sådan televisions- eller radioverksamhet som avses i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) eller i samband med offentlig visning i biografer av bildprogram som enligt lagen om bildprogram (710/2011) får visas för personer under 18 år,

2) den äger rum eller riktas till allmänheten på en allmän plats enligt 1 § 1 punkten i ordningslagen (612/2003).

Det som i 1 mom. 2 punkten föreskrivs om förbud mot marknadsföring av alkoholdrycker som äger rum på en allmän plats eller riktas till allmänheten gäller inte marknadsföring av svaga alkoholdrycker

- 1) vid offentliga tillställningar enligt 2 § 3 mom. i lagen om sammankomster (530/1999) eller på platser som permanent används för offentliga tillställningar,
- 2) på fartyg och luftfartyg i internationell trafik,
- 3) på detaljhandelsställen eller serveringsställen,
- 4) utanför detaljhandelsställen eller serveringsställen i fråga om information om tillgången och priserna på drycker.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. är marknadsföring av starka alkoholdrycker förbjuden

- 1) i televisions- och radioverksamhet,
- 2) i samband med offentlig visning av bildprogram i biografier,
- 3) i tryckta tidningar och tidskrifter,
- 4) på en allmän plats enligt 1 § 1 punkten i ordningslagen med undantag för detaljhandelsställen och serveringsställen för starka alkoholdrycker.

Marknadsföring av alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

- 1) den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker enligt 37 § inte får säljas eller om sådana personer framställs i den,
- 2) den står i strid med god sed, i den används metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller om den annars ger osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, dess verkningar eller andra egenskaper,
- 3) alkoholkonsumtion i den kopplas samman med framförande av fordon,
- 4) en alkoholdrycks alkoholhalt i den framhävs som en positiv egenskap,
- 5) stor alkoholkonsumtion i den framställs på ett positivt sätt eller nykterhet eller måttlig konsumtion av alkohol på ett negativt sätt,
- 6) den skapar en bild av att alkoholkonsumtion ökar prestationsförmågan eller främjar social eller sexuell framgång,
- 7) den ger ett intryck av att alkohol har medicinska eller terapeutiska egenskaper eller att alkohol piggar upp, lugnar ned eller är en metod för att lösa konflikter,
- 8) den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar,
- 9) den kommersiella aktör som har hand om sådan marknadsföring i en datanätstjänst som denne kontrollerar använder sig av text- eller bildinnehåll som produceras av konsumenter eller med hjälp av tjänsten till konsumenter för spridning distribuerar text- eller bildinnehåll som aktören själv eller konsumenter producerar.

Bestämmelserna i 1, 3 och 4 mom. tillämpas inte på sådan publikationsverksamhet och programverksamhet som avses i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och som bedrivs utomlands av en näringsidkare som inte är etablerad i Finland och vars alster avses vara tillgängliga enbart någon annanstans än i Finland eller ha samma innehåll oberoende av i vilket land mottagaren finns. Bestämmelserna tillämpas dock på sådan marknadsföring av alkoholdrycker som har ursprung i utlandet och som är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland, om verksamhetsutövaren har etablerat sig i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att kringgå lagstiftningen i Finland.

51 §

Prissättning och prisinformation

Det är förbjudet att i detaljhandeln, vid leverans och vid servering erbjuda två eller flera förpackningar eller portioner alkoholdryck till ett nedsatt totalpris.

Det är förbjudet att i detaljhandeln, vid leverans och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts.

55 §

Tillverkning, import, införsel och försäljning av odenaturerade alkoholpreparat

På ett alkoholpreparat som är ett fast ämne eller innehåller ett fast ämne och som är avsett att förtäras som sådant eller som kan göras drickbart genom att beståndsdelar avskiljs från eller vätska tillförs till preparatet tillämpas bestämmelserna om detaljhandel med, leverans av, servering av och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker, om preparatets totala alkoholhalt överstiger 2,8 viktprocent. Som preparatets alkoholhalt i volymprocent betraktas då dess alkoholhalt i viktprocent.

57 §

Personalens kompetens

Tillståndshavare och alkoholbolaget ska som en del av sin egenkontroll se till att deras personal och de leverantörer av alkoholdrycker som handlar för tillståndshavarens räkning känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen för egenkontroll. Tillståndshavaren och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar i sådan verksamhet som avses i denna lag har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

En innehavare av serveringstillstånd ska se till att den i 38 § avsedda företrädaren för tillståndshavaren har ett intyg (*serveringspass*) som visar personens kunskaper om denna lag, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket.

En innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker ska se till att en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dess räkning har ett intyg (*leveranspass*) som visar personens kunskaper om bestämmelserna i denna lag om leverans och om de anvisningar som gäller leveranser, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket.

58 §

Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen

Behörigheten hos en företrädare för innehavaren av serveringstillstånd kan styrkas med ett serveringspass eller med ett intyg över en examen som har omfattat motsvarande uppgifter som provet för serveringspass. Serveringspass beviljas av en i yrkeshögskolelagen avsedd yrkeshögskola som ordnar utbildning inom restaurangbranschen eller av en i lagen om yrkesutbildning (531/2017) avsedd utbildningsanordnare som ordnar utbildning inom restaurangbranschen. Serveringspass beviljas den som med godkänt resultat har avlagt provet för serveringspass.

Behörigheten hos en leverantör av alkoholdrycker kan styrkas med ett leveranspass. Leveranspass kan beviljas av en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning, av en läroanstalt som avses i 2 § 1 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), av en yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen eller av ett universitet som avses i universitetslagen. En aktör som beviljar leveranspass ska anordna prov för leveranspass på

finska, svenska och engelska. Leveranspass beviljas den som med godkänt resultat har avlagt provet för leveranspass.

Yrkeshögskolor och utbildningsanordnare som avses i 1 mom. har rätt att för provet för serveringspass ta ut en avgift som högst motsvarar de faktiska kostnaderna för anordnandet av provet. Ett serveringspass kan kombineras med det hygienpass som avses i 19 § i livsmedelslagen. En i 2 mom. avsedd aktör som beviljar leveranspass har rätt att ta ut en avgift för ordnande av provet för leveranspass och för beviljande av leveranspass.

Närmare bestämmelser om innehållet i och bedömningen av de prov som avses i 1 och 2 mom., om sådana examina som motsvarar provet som avses i 1 mom., samt om godkännande av intyg som beviljats i landskapet Åland såsom intyg som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

60 §

Tillsyn och anknytande styrning

Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över detaljhandeln med och serveringen, leveranserna, marknadsföringen och gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg enligt luftfartslagen (864/2014) och sådana fartyg enligt sjölagen (674/1994) som har finsk nationalitet.

Till uppgifterna för Tillstånds- och tillsynsverket hör även

4) handledning av läroanstalter och andra aktörer i anslutning till provet för serveringspass och leveranspass,

5) övriga uppgifter som anges i denna lag.

I landskapet Åland utövar Statens ämbetsverk på Åland tillsyn över detaljhandeln med och leveransen och marknadsföringen av alkoholdrycker.

62 §

Rätt att utföra inspektioner och få information

Den behöriga myndigheten har rätt att utföra testköp, om det behövs för skötseln av en tillsynsuppgift som gäller leverans av alkoholdrycker. Den behöriga myndigheten har rätt att använda myndiga frivilliga personer vid utförandet av testköp. Frivilliga personer kan användas vid testköp av sådana alkoholdrycker som de enligt lagen har rätt att köpa. Den behöriga myndigheten har rätt att av innehavaren av detaljhandelstillstånd få namnet på den innehavare av leveranstillstånd som genomför leveransen av alkoholdrycker samt tillståndsnumret.

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker. Närmare bestämmelser om hur anmälningar och upplysningar ska lämnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Tillsynsmyndigheten har för tillsynen rätt att av innehavaren av leveranstillstånd få namnet på och kontaktuppgifterna till den leverantör som har genomfört leveransen av alkoholdrycken.

63 §

Rätt att få information

Tillsynsmyndigheterna har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av statliga och kommunala myndigheter samt Folkpensionsanstalten, Sysselsättningsfonden och Pensionsskyddscentralen få de uppgifter som är nödvändiga

Tillsynsmyndigheterna har dessutom rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som avses i 47 § 1–3 punkten i den lagen som behövs för att utreda förutsättningarna för tillstånd enligt 13 § eller 72 § 3 mom. 3 punkten i denna lag eller för att utreda förbud mot dubbel straffbarhet enligt 71 § 3 mom. i denna lag.

64 §

Lämnande av uppgifter

Trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får Tillstånds- och tillsynsverket i datanätet publicera namnet på tillståndshavaren, innehavaren av godkännande och anmälaren, dessas tillstånds-, godkännande- och anmälningnummer, företags- och organisationsnummer och verksamhetsställes namn och adressuppgifter.

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga en tillståndshavare eller en anmälningsskyldig att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 5 mom. att lämna anmälningar och upplysningar har försumrats trots uppmaningar,

8) de skyldigheter som föreskrivs för tillståndshavaren i 5 kap. eller 57 § eller de villkor eller begränsningar som ställts med stöd av 17 a § har överträtts vid leverans av alkoholdrycker.

Tillstånds- och tillsynsverket kan ålägga en distansförsäljare att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om denne försummar sin skyldighet enligt 17 b § 1 mom. att i leveransen anteckna att den innehåller alkoholdrycker.

På en påföljdsavgift som åläggs en distansförsäljare tillämpas bestämmelserna i 2–4 mom.

72 §

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd enligt denna lag för viss tid, om

1) verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 1–6 eller 8 punkten och förfarandet ska betraktas som väsentligt, eller

2) verksamhetsutövaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt denna lag på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet för sina skyldigheter enligt 56 §.

När längden på tidsfristen bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten.

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd eller ett godkännande enligt denna lag permanent, om

1) verksamhetsutövaren efter det att påföljdsavgift påförts eller ett tillstånd återkallats för viss tid fortsätter att uppsåtligt bryta mot eller försumma sina skyldigheter och förfarandet som helhet betraktat har varit grovt,

2) verksamhetsutövaren bryter mot denna lag genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat har varit grovt, eller

3) förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte är i kraft och situationen inte har rättats till inom utsatt tid.

72 a §

Upphörande av tillstånd

Tillståndsmyndigheten ska i registret anteckna att ett tillstånd eller godkännande enligt denna lag har upphört, om verksamhetsutövaren har upphört med sin verksamhet annat än tillfälligt.

Konkursboet eller dödsboet för innehavaren av ett tillstånd eller godkännande som gäller tills vidare har rätt att fortsätta verksamheten i högst ett år från konkursens början eller dödsfallet. Konkursboet eller dödsboet för innehavaren av ett tillstånd eller godkännande som gäller för viss tid har rätt att fortsätta verksamheten högst till utgången av den tiden, dock i högst ett år från konkursens början eller dödsfallet. Tillståndsmyndigheten ska utan dröjsmål efter försättandet i konkurs eller dödsfallet underrättas om att verksamheten fortsätter.

74 §

Avgifter som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut

För att täcka kostnaderna för tillsynen över efterlevnaden av denna lag tar Tillstånds- och tillsynsverket ut en årlig tillsynsavgift av

6) innehavare av detaljhandelstillstånd enligt 17 § och av alkoholbolaget för tillsynen över detaljhandel (*tillsynsavgift för detaljhandel*),

7) innehavare av leveranstillstånd enligt 17 a § för tillsynen över leveranser av alkoholdrycker (*tillsynsavgift för leverans*).

75 §

Avgifter som Statens ämbetsverk på Åland tar ut

För den tillsyn som Statens ämbetsverk på Åland utövar tar verket ut en tillsynsavgift för detaljhandel och en tillsynsavgift för leverans.

84 §

Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker

Alkoholdrycker får inte förmedlas eller överlåtas mot arvode, om inte något annat föreskrivs i lag. Alkoholdrycker får inte heller utan arvode förmedlas eller överlåtas till personer till vilka det enligt 37 § inte får säljas alkoholdrycker.

85 §

Förbud mot förtäring av alkoholdrycker

Om inte något annat föreskrivs i lag får alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol inte förtäras

90 §

Straffbestämmelser

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

- 1) bryter mot ett detaljhandels-, leverans- eller serveringsförbud enligt 37 § 1–3 mom. eller ett överlåtelseförbud inom annan näringsverksamhet enligt 37 § 5 mom. eller
- 2) i egenskap av innehavare av ett detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller en i 38 § avsedd företrädare för tillståndshavaren bryter mot en skyldighet som enligt 35 eller 36 § gäller övervakningen av ordningen på ett detaljhandelsställe eller serveringsställe.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 2 § 1, 2 och 3 mom., 3 § 1 mom. 11 och 17–21 punkten samt 4 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. 1, 7 och 8 punkten, 7 och 12 §, 17 § 1 mom. 1 punkten samt 2 och 5 mom. samt 17 a §, 26 § 1 mom. och 84 § i denna lag träder dock i kraft först fyra månader från denna lags ikraftträdande och bestämmelserna i 17 b §, 32 § 2 mom., 35, 35 a, 37 och 38 §, 39 § 3 mom., 40 § 2 mom., 42 a §, 51 § 1 och 2 mom., 55 § 2 mom., 57 §, 62 § 4 och 6 mom., 71 § 1 mom. 7 och 8 punkten samt 5 och 6 mom., 74 § 2 mom. 7 punkten och 3 mom., 75 § 2 och 3 mom., 90 § 5 mom. samt 6 a- och 7 punkten i bilagan träder i kraft först sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Upphävandet av 28 § 3 mom. i alkohollagen (1102/2017) träder i kraft sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Bilaga

Tillsynsavgifter som avses i 74 och 75 § i alkohollagen

6 a. Tillsynsavgift för leverans av alkoholdrycker

Tillsynsavgiftsperioden för leverans av alkoholdrycker är kalenderåret. Avgiften tas ut hos alla de tillståndshavare som har haft ett giltigt tillstånd under respektive avgiftsperiod.

Avgiften består av en fast grundavgift och av en tilläggsavgift som är beroende av verksamhetens omfattning enligt följande:

Grundavgiften per tillståndshavare är 100 euro.

Storleken på den tilläggsavgift som beror på verksamhetens omfattning bestäms under avgiftsperioden utifrån den mängd leveranser av alkoholdrycker som årligen har rapporterats till tillståndsmyndigheten. Den på mängden leveranser beroende tillsynsavgiften är utöver grundavgiften 0,10 euro per leverans årligen till den del antalet leveranser överstiger 1 000 leveranser. Avgiften avrundas nedåt till närmaste tiotal euro.

Tillståndshavaren är skyldig att till tillståndsmyndigheten anmäla det totala antalet leveranser årligen senast den 31 januari. Om tillståndshavaren inte gör anmälan inom utsatt tid, har tillståndsmyndigheten rätt att ålägga tillståndshavaren att vid vite enligt 70 § anmäla det totala antalet leveranser. Tillståndsmyndigheten ska ge tillståndshavaren en påminnelse och ge tillståndshavaren skälig tid att anmäla ovannämnda uppgifter innan vite föreläggs.

7. Uttagande av tillsynsavgifter

De tillsynsavgifter som nämns i punkterna 1–3 debiteras i efterskott senast den 30 november, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är från den 1 september till den 31 augusti. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken. De tillsynsavgifter som avses i punkt 4 debiteras kalenderårsvis i förskott, dock senast den 31 mars. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut för kalenderåret i fråga, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken.

Hos nya innehavare av detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller för en ny anmälan om förlängd serveringstid tas det inte ut någon tillsynsavgift under det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel, servering och förlängd serveringstid debiteras per kalenderår senast den 30 april, om tillståndshavaren har ett giltigt tillstånd den 1 april.

De tillsynsavgifter som nämns i 6 a-punkten debiteras i efterskott senast den 30 april, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är det föregående kalenderåret.

Helsingfors den 25 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i alkohollagen (1102/2017) 28 § 3 mom.,

ändras 2 § 1 och 2 mom., 3 § 1 mom. 11 och 16 punkten och 4 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. 1 och 7 punkten, 7, 11 och 12 §, 17 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 26 § 1 mom., rubriken för 5 kap., 35, 37 och 38 §, 39 § 2 mom., 45 § 3 mom., 46 § 1 mom., 50 §, 51 § 1 och 2 mom., 55 § 2 mom., 57 och 58 §, 60 § 1 mom. och 2 mom. 4 punkten och 4 mom., 62 § 4 mom., det inledande stycket i 63 § 1 mom., 64 § 2 mom., det inledande stycket i 71 § 1 mom. och 71 § 1 mom. 7 punkten, 72 §, det inledande stycket i 74 § 2 mom. och 74 § 2 mom. 6 punkten, 75 § 2 mom., 84 §, det inledande stycket i 85 § 1 mom., 90 § 5 mom. samt i bilagan 7 punkten,

av dem 7 §, 26 § 1 mom., 60 § 1 mom. och 2 mom. 4 punkten samt 4 mom., det inledande stycket i 74 § 2 mom. och 74 § 2 mom. 6 punkten och 75 § 2 mom. sådana de lyder i lag 743/2025, 12 § sådan den lyder i lag 605/2023, 17 § 1 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 305/2024 och 57 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 743/2025, samt

fogas till 2 § ett nytt 4 mom., till 3 § 1 mom. nya 17–21 punkter, till 6 § 1 mom. en ny 8 punkt, till 17 § ett nytt 5 mom., till lagen nya 17 a, 17 b och 17 c §, till 32 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 35 a §, till 39 § ett nytt 3 mom., till 40 § ett nytt 2 mom., till lagen en ny 42 a §, till 45 § ett nytt 4 mom., till 60 § 2 mom., sådant det lyder i lag 743/2025, en ny 5 punkt, till 62 § nya 5 och 6 mom., till 63 § ett nytt 2 mom., till 64 § ett nytt 3 mom., till 71 § 1 mom. en ny 8 punkt och till 71 § nya 5 och 6 mom., till lagen en ny 72 a §, till 74 § 2 mom., sådant det lyder i lag 743/2025, en ny 7 punkt samt till bilagan en ny 6 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på tillverkning, import, införsel, export, transport, försäljning och annan överlåtelse samt användning, innehav och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen.

Denna lag tillämpas på tillverkning, import, införsel, export, transport, försäljning och annan överlåtelse samt användning, innehav och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen *samt på leverans av alkoholdrycker.*

På alkoholhaltiga ämnen som utgör livsmedel tillämpas livsmedelslagen (23/2006) till den del något annat inte föreskrivs i denna lag.

På alkoholhaltiga ämnen som utgör livsmedel tillämpas livsmedelslagen (297/2021) till den del något annat inte föreskrivs i denna lag.

Vad som i denna lag föreskrivs om gränsöverskridande distansförsäljning och distansköp tillämpas också på försäljning och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

köp från länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 §

Defitioner

I denna lag avses med

11) *detaljhandel med alkoholdrycker* försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren,

16) *marknadsföring* reklam, indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet; indirekt reklam är i synnerhet främjande av försäljningen av en produkt i samband med reklam för någon annan nytthet genom att ett etablerat kännetecken för produkten eller försäljaren oförändrat eller ändrat så att det ändå kan kännas igen används som kännetecken för nyttheten eller genom att reklamen för en annan produkt på något annat sätt associerar till en bestämd produkt eller försäljaren.

3 §

Defitioner

I denna lag avses med

11) *detaljhandel med alkoholdrycker* försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren på så sätt att alkoholdrycken överläts från den inhemska detaljhandeln eller från alkoholbolaget direkt till köparen av alkoholdrycken, till en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller till en leverantör av alkoholdrycker som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd för leverans till köparen eller någon annan mottagare,

16) *marknadsföring* reklam, indirekt reklam och annan säljfrämjande verksamhet; indirekt reklam är i synnerhet främjande av försäljningen av en produkt i samband med reklam för någon annan nytthet genom att ett etablerat kännetecken för produkten eller försäljaren oförändrat eller ändrat så att det ändå kan kännas igen används som kännetecken för nyttheten eller genom att reklamen för en annan produkt på något annat sätt associerar till en bestämd produkt eller försäljaren,

17) *leverans av alkoholdrycker transport och överlåtelse i kommersiellt syfte av alkoholdrycker som sålts i den inhemska detaljhandeln, på alkoholbolaget eller via sådan gränsöverskridande distansförsäljning som avses i 19 punkten från säljaren till köparen eller någon annan mottagare,*

18) *leverantör av alkoholdrycker en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker och den som sköter en leverans som har ordnats av en innehavare av leveranstillstånd och som överlåter till*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

mottagaren en dryck som beställts för transport från den inhemska detaljhandeln, från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning,

19) gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker försäljning där en enskild person som är etablerad i Finland och som inte bedriver en självständig ekonomisk verksamhet har köpt alkoholdrycker som frisläppts för konsumtion från en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som avsänds eller transporteras direkt eller indirekt till Finland av försäljaren eller av någon annan för försäljarens räkning,

20) distansförsäljare av alkoholdrycker en försäljare som säljer alkoholdrycker till Finland som gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker,

21) distansköp ett köp där en enskild person köper alkoholdrycker från en annan medlemsstat i Europeiska unionen med hjälp av ett medel för distanskommunikation på det sätt som föreskrivs i 74 § i punktskattelagen (182/2010).

Det som föreskrivs om tillverkning gäller också vidareförädling och omtappning av sprit och av de alkoholdrycker som är skattefria enligt punktskattelagen (182/2010).

Det som föreskrivs om tillverkning gäller också vidareförädling och omtappning av sprit och av de alkoholdrycker som är skattefria enligt punktskattelagen.

4 §

4 §

Förbud mot åtgärder som strider mot god sed

Förbud mot åtgärder som strider mot god sed

Vid tillverkning, import, försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen och i samband med dessa verksamheter får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas inom näringsverksamhet som bedrivs i enlighet med avtal eller andra arrangemang.

Vid tillverkning, import, försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga ämnen och i samband med dessa verksamheter får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas inom näringsverksamhet *eller leverans av alkoholdrycker* som bedrivs i enlighet med avtal eller andra arrangemang.

5 §

5 §

Gällande lydelse

Tillståndsliktig verksamhet

Alkohol drycker får inte tillverkas eller säljas utan tillstånd.

6 §

Undantag från tillståndsplikten

Med avvikelse från 5 §

1) är det tillåtet att tillverka och sälja alkohol drycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol,

7) är det tillåtet att importera och inneha sprit, om den transporteras utan mellanlagring genom Finlands territorium till ett annat land och transiteringen har anmälts till Tullen före ankomsten till Finland.

7 § (stadfäst lag)

Tillståndsmyndigheter

Tillstånds- och tillsynsverket beviljar på ansökan detaljhandels- och serveringstillstånd för alkohol drycker, om sökandens detaljhandels- eller serveringsställe ligger i Finland eller sökanden inte har hemort i Finland. Om sökandens detaljhandelsställe ligger i landskapet Åland, beviljas tillståndet dock av Statens ämbetsverk på Åland.

Övriga tillstånd beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket på ansökan.

Föreslagen lydelse

Tillståndsliktig verksamhet

Alkohol drycker får inte tillverkas, säljas eller levereras utan tillstånd.

6 §

Undantag från tillståndsplikten

Med avvikelse från 5 §

1) är tillverkning, försäljning, leverans och gränsöverskridande distansförsäljning av alkohol drycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol tillåtet,

7) är det tillåtet att importera och inneha sprit, om den transporteras utan mellanlagring genom Finlands territorium till ett annat land och transiteringen har anmälts till Tullen före ankomsten till Finland,

8) är gränsöverskridande distansförsäljning av alkohol drycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol tillåten i enlighet med vad som föreskrivs i 17 b §.

7 §

Tillståndsmyndigheter

Tillstånds- och tillsynsverket beviljar på ansökan detaljhandels-, leverans- och serveringstillstånd för alkohol drycker. Om detaljhandelsstället för den som ansöker om detaljhandelsstillstånd eller verksamhetsstället för den som ansöker om leveransstillstånd ligger i landskapet Åland, beviljas tillståndet dock av Statens ämbetsverk på Åland.

Övriga tillstånd beviljas av Tillstånds- och tillsynsverket på ansökan.

Den tillståndsmyndighet som behandlar anmälningar och ansökningar om godkännande enligt denna lag bestäms i enlighet med 1 mom.

11 §

Anmälan om förändringar

Om ett tillstånd har beviljats en juridisk person, och det bestämmande inflytande över den juridiska personen som grundar sig på äganderätt, avtal eller andra arrangemang överförs, ska tillståndshavaren underrätta tillståndsmyndigheten om saken inom två veckor från det att det bestämmande inflytandet överfördes.

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet.

11 §

Anmälan om förändringar

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att det tillstånd som beviljats tillståndshavaren inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Ändringen får inte genomföras innan tillståndsmyndigheten har godkänt ändringen av tillståndet.

Om tillståndshavaren skär ned eller avslutar sin verksamhet annat än tillfälligt, ska tillståndshavaren lämna en anmälan om det till tillståndsmyndigheten inom en månad från det att verksamheten skars ned eller avslutades.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om ansökan om ändring av tillstånd eller om anmälan, gäller också ändringar i anslutning till anmälningar och godkännanden som avses i denna lag.

Till tillståndsansökan, anmälan eller ansökan om godkännande som avses i 1–3 mom. ska fogas den utredning som behövs för bedömningen av de förutsättningar som avses i 13–20 § och som gäller sökanden, verksamheten och dess konsekvenser samt andra relevanta omständigheter som den myndighet som behandlar ärendet inte redan har tillgång till.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i en ansökan om ändring av ett tillstånd eller ett godkännande samt i en anmälan om förändringar utfärdas genom förordning av statsrådet.

Gällande lydelse

12 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

Tillverknings-, import-, användnings-, partihandels-, detaljhandels- och serveringstillstånd enligt denna lag ska beviljas en fysisk eller juridisk person som avses i 2 § 1 mom. eller 3 § 1 eller 2 mom. i näringsverksamhetslagen (565/2023) och som har de förutsättningar enligt denna lag som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten.

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe och beviljas

1) en sökande som annat än tillfälligt saluhåller ett mångsidigt utbud av livsmedel för det dagliga behovet i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen (132/1999), om inte försäljningen av alkoholdrycker står för en klart större andel av näringsverksamheten än försäljningen av andra livsmedel,

Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga och gäller i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. På detaljhandelsstället får

Föreslagen lydelse

12 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

Tillverknings-, import-, användnings-, partihandels-, detaljhandels-, leverans- och serveringstillstånd enligt denna lag ska beviljas en fysisk eller juridisk person som avses i 2 § 1 mom. eller 3 § 1 eller 2 mom. i näringsverksamhetslagen (565/2023) och som har de förutsättningar enligt denna lag som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten.

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas

1) en sökande som annat än tillfälligt saluhåller ett mångsidigt utbud av livsmedel för det dagliga behovet i ett sådant byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen (751/2023), om inte försäljningen av alkoholdrycker står för en klart större andel av näringsverksamheten än försäljningen av andra livsmedel,

Ett detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i ett sådant byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen. På detaljhandelsstället får även alkoholdrycker som avses i 1 mom. säljas.

Gällande lydelse

även alkoholdrycker som avses i 1 mom. säljas.

Föreslagen lydelse

I detaljhandelstillståndet kan fastställas utlämningsställen som finns i sådana byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen, från vilka alkoholdrycker får överlåtas till leverans.

17 a §

Leveranstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Leveranstillstånd för alkoholdrycker gäller transport och överlåtelse till köparen eller någon annan mottagare av alkoholdrycker som sålts i den inhemska detaljhandeln, på alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning. Tillstånd beviljas, om sökanden har

1) utarbetat en sådan plan för egenkontroll som avses i 56 §, och

2) gjort en utredning om hur sökanden försäkrar sig om att de leverantörer av alkoholdrycker som handlar för sökandens räkning har ett leveranspass som avses i 57 § 3 mom.

Tillståndsmyndigheten får i leveranstillståndet för alkoholdrycker ställa villkor och begränsningar, om det är nödvändigt för att trygga övervakningen i en situation där myndigheten har anledning att anta att innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker eller en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dennes räkning inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter vid leverans eller överlåtelse av alkoholdrycker. Tillståndsvillkoren och begränsningarna kan gälla kontroll av ålder och berusningstillstånd vid överlåtelse, egenkontroll eller uppgifter som ska lämnas till tillsynsmyndigheten.

De villkor och begränsningar som avses i 2 mom. ska dimensioneras så att de inte förhindrar eller oskäligt försvårar tillståndshavarens verksamhet. Om villkor

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och begränsningar ställs för tillståndshavarens pågående verksamhet, får det bestämmas att de träder i kraft tidigast 30 dagar från delgivningen av beslutet. Tillståndsmyndigheten ska på ansökan av tillståndshavaren ändra villkor och begränsningar som fogats till tillståndet eller utan dröjsmål avlägsna dem, om verksamhetens art eller andra särskilda omständigheter har förändrats så att villkoren och begränsningarna inte längre är nödvändiga.

17 b §

Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker

Gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol till Finland är tillåten. Alkoholdrycker som har köpts via gränsöverskridande distansförsäljning får endast överlåtas till köparen eller en annan mottagare av en leverantör av alkoholdrycker. Distansförsäljaren av alkoholdrycker ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkoholdrycker. Om leveransen innehåller starka alkoholdrycker, ska distansförsäljaren av alkoholdrycker också se till att detta antecknas i leveransen.

Bestämmelser om punktskattskyldigheten för distansförsäljare av alkoholdrycker finns i punktskattelagen.

26 § (stadfäst lag)

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

Alkoholbolagets detaljhandelsställen godkänns på ansökan av alkoholbolaget av Tillstånds- och tillsynsverket. Om försäljningsstället ligger i landskapet Åland, godkänns försäljningsstället dock av Statens ämbetsverk på Åland. Ett försäljningsställe får

26 §

Detaljhandelsställe och beviljande av detaljhandelstillstånd

Alkoholbolagets detaljhandelsställen godkänns på ansökan av alkoholbolaget av Tillstånds- och tillsynsverket. Om försäljningsstället ligger i landskapet Åland, godkänns försäljningsstället dock av Statens ämbetsverk på Åland. I beslutet kan

Gällande lydelse

inte godkännas, om dess läge medför oskälig olägenhet för dem som bor i närheten.

Föreslagen lydelse

fastställas utlämningsställen som finns i sådana byggnadsobjekt som avses i 2 § 4 punkten i bygglagen, från vilka alkoholdrycker får överlåtas till leverans. Ett försäljningsställe får inte godkännas, om dess läge medför oskälig olägenhet för dem som bor i närheten.

28 §

Övrig försäljning av alkoholdrycker

Alkoholbolaget får beviljas partihandelstillstånd för alkoholdrycker. Alkoholbolaget får leverera alkoholdrycker till tillståndshavare och andra näringsidkare genom att sända dem till köparen.

32 §

Import av alkoholdrycker

28 §

Övrig försäljning av alkoholdrycker

(upphävs)

32 §

Import av alkoholdrycker

Distansköp och andra privatpersoners förvärv som avses i 74 § i punktskattelagen är tillåtna. Bestämmelser om gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker finns i 17 b § i denna lag.

5 kap.

Detaljhandel med och servering av alkoholdrycker

35 §

Detaljhandelsställe för alkoholdrycker

Detaljhandel med alkoholdrycker får bedrivas endast så att dryckerna överlåts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe. En innehavare av detaljhandelstillstånd får bara sälja alkoholdrycker som avses i tillståndet.

5 kap.

Detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker

35 §

Detaljhandelsställe för alkoholdrycker

Detaljhandel med alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får bedrivas endast så att dryckerna överlåts till kunden eller en innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker från den inhemska

Gällande lydelse

Alkohol drycker får inte förtäras inomhus eller utomhus på det detaljhandelsställe som innehavaren av detaljhandelstillståndet förfogar över och inte heller i detta områdes omedelbara närhet. Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkohol drycker.

Föreslagen lydelse

detaljhandeln eller från alkoholbolaget. Detaljförsäljaren ska i efterhand kunna verifiera namnet och tillståndsnumret på den innehavare av leveranstillstånd som levererar alkohol drycker. En innehavare av detaljhandelstillstånd får endast sälja alkohol drycker som avses i tillståndet.

Alkohol drycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får inte förtäras inomhus eller utomhus på det detaljhandelsställe som innehavaren av detaljhandelstillståndet förfogar över och inte heller i detta områdes omedelbara närhet, om inte något annat föreskrivs i lag. Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkohol drycker.

Innehavaren av detaljhandelstillstånd och alkoholbolaget ska se till att det i leveransen antecknas att den innehåller alkohol drycker. Om leveransen innehåller starka alkohol drycker, ska alkoholbolaget se till att också detta antecknas i leveransen.

35 a §

Leverans av alkohol drycker

Leverans av alkohol drycker är tillåten endast om alkohol dryckerna har köpts och mottagits från den inhemska detaljhandeln, från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning. Leverantören av alkohol drycker ska personligen överlåta alkohol drycken till köparen eller någon annan mottagare. En leverantör av alkohol drycker får ta emot samt till köparen eller någon annan mottagare överlåta alkohol drycker som har skaffats från den inhemska detaljhandeln endast om det är fråga om alkohol drycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol eller alkohol drycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol. Leverans av alkohol drycker som framställts genom jäsnings och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

alkoholdrycker som framställts på annat sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol är tillåten endast om alkoholdrycken har köpts och mottagits från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning.

Innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker ska i efterhand kunna verifiera av vilken innehavare av detaljhandelstillstånd eller distansförsäljare eller från vilket av alkoholbolagets detaljhandelsställen som alkoholdryckerna har tagits emot för överlåtelse.

Om en alkoholdryck inte får överlåtas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § ska alkoholdrycken returneras till försäljaren eller levereras till kunden senare under en tidpunkt som avses i 42 a § 1 eller 2 mom. Om alkoholdrycken inte får överlåtas på grund av ett leveransförbud enligt 37 § 1 mom. 1 punkten eller 37 § 2 mom., ska alkoholdrycken dock returneras till försäljaren.

En innehavare av leveranstillstånd får inte rikta ekonomiska eller arbetsledningsmässiga påföljder mot den som levererar alkoholdrycker, om denne vägrar att överlåta alkoholdrycken med stöd av 37 §.

37 §

Detaljhandels- och serveringsförbud

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt inom detaljhandel eller genom servering överlåtas

- 1) till personer som inte har fyllt 18 år,
- 2) till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande,
- 3) om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

Med avvikelse från 1 mom. 1 punkten får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel till personer som inte har fyllt 20 år.

37 §

Detaljhandels-, leverans- och serveringsförbud samt överlåtelseförbud inom annan näringsverksamhet

Alkoholdrycker får inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel, leverans eller genom servering

- 1) till personer som inte har fyllt 18 år,
- 2) till personer som uppenbart är berusade eller som uppträder störande,
- 3) om det finns grundad anledning att befara att alkoholdrycker överlåts eller förmedlas olovligen.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten får starka alkoholdrycker inte säljas eller på något annat sätt överlåtas inom detaljhandel eller leverans av alkoholdrycker till personer som inte har fyllt 20 år.

Gällande lydelse

Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe.

Föreslagen lydelse

Personer som inte har fyllt 18 år, är uppenbart berusade eller uppträder störande får inte tillåtas inneha eller förtära alkoholdrycker på ett serveringsställe.

Alkoholdrycker får inte levereras

1) till tjänstenheter inom hälso- och sjukvården,

2) till enheter för missbrukarvård,

3) till bostadsenheter vid en barnskyddsanstalt som avses i 57 § i barnskyddslagen (417/2007),

4) till platser där småbarnspedagogik ordnas,

5) till platser där förskoleundervisning eller grundläggande utbildning ordnas,

6) till allmänna utomhuslekplatser.

Alkoholdrycker får inte heller levereras till en i 85 § avsedd plats där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker eller till en lokal eller en plats som har godkänts som serveringsområde.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om överlåtelse av alkoholdrycker tillämpas också inom annan näringsverksamhet än detaljhandel med, leverans av och servering av alkoholdrycker.

38 §

Personal som har hand om detaljhandel och servering

Detaljhandels- och serveringsställen ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt.

En ansvarig föreståndare som företräder tillståndshavaren och har utsetts av denne, eller en annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift, ska finnas på plats på ett detaljhandels- eller serveringsställe som är öppet för kunder.

38 §

*Personal som har hand om detaljhandel **med, leverans av** och servering **av** alkoholdrycker*

Detaljhandels- och serveringsställen *och de som bedriver leveransverksamhet av alkoholdrycker* ska ha en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen ska vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt.

På detaljhandels- och serveringsställen ska det finnas en av tillståndshavaren utsedd företrädare för tillståndshavaren på plats, om alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol får säljas eller förtäras på stället och stället är öppet för kunder.

Leverantörer av alkoholdrycker ska ha ett sådant leveranspass för alkoholdrycker som avses i 57 § 3 mom.

Gällande lydelse

En person som inte har fyllt 18 år får inte vara ansvarig föreståndare eller inneha posten som annan för uppgiften utsedd person och inte heller sälja eller servera alkoholdrycker. En person som har fyllt 16 år får emellertid sälja alkoholdrycker på sådana detaljhandelsställen som avses i 17 § under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften. En person som har fyllt 16 år får också servera alkoholdrycker under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften.

Den som säljer alkoholdrycker och deltar i övervakningen av detaljhandel eller servering får i sitt uppdrag inte vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

39 §

Allmän övervakning

Tillståndshavaren och dennes företrädare får avlägsna en person som har brutit mot ett förbud eller som är uppenbart berusad från en lokal som tillståndshavaren förfogar över. Tillståndshavaren eller dennes företrädare får ta ett kärl som har förts bort från serveringsområdet ifrån en person som har brutit mot ett förbud och förstöra den alkoholdryck som finns i kärlet.

40 §

Skyldighet att styrka ålder

Föreslagen lydelse

Den som inte har fyllt 18 år får inte vara företrädare för tillståndshavaren och får inte heller sälja eller servera alkoholdrycker. Under direkt övervakning av företrädaren för tillståndshavaren får den som fyllt 16 år dock sälja alkoholdrycker på sådana detaljhandelsställen som avses i 17 § och servera alkoholdrycker. Den som inte har fyllt 18 år får inte transportera eller överlåta alkoholdrycker till kunder.

Den som säljer eller levererar alkoholdrycker och som deltar i övervakningen av detaljhandel med, leverans av eller servering av alkoholdrycker får inte i sitt uppdrag vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

39 §

Allmän övervakning

Tillståndshavaren eller en person som förordnats av denne får avlägsna en person som har brutit mot ett förbud eller som är uppenbart berusad från en lokal som tillståndshavaren förfogar över. Tillståndshavaren eller en person som förordnats av denne får ta ett kärl som har förts bort från serveringsområdet ifrån en person som har brutit mot ett förbud och förstöra den alkoholdryck som finns i kärlet.

Innehavaren av leveranstillstånd för alkoholdrycker och leverantören av alkoholdrycker ska övervaka att förbuden och skyldigheterna enligt 35 a, 37 och 38 § iakttas.

40 §

Skyldighet att styrka ålder

Den som tar emot en leverans av alkoholdrycker är skyldig att på begäran

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

styrka sin ålder med en handling som avses i 1 mom. för leverantören av alkoholdrycker.

42 a §

Leveranstidpunkter

Alkoholdrycker får levereras till mottagaren endast mellan klockan 9 och 21.

På överlåtelse till mottagaren av alkoholdrycker som skaffats hos alkoholbolaget tillämpas dock vad som i 42 § 2 mom. föreskrivs om alkoholbolagets detaljhandelstider.

Om en alkoholdryck inte kan överlåtas under den tid som avses i 1 eller 2 mom., ska alkoholdrycken returneras till försäljaren eller levereras till kunden senare under en tidpunkt som avses i 1 eller 2 mom., om inte orsaken till att alkoholdrycken inte överlåtit är en sådan orsak som avses i 37 § 1 mom. 1 punkten eller 37 § 2 mom.

45 §

Övervakning av servering i vissa fall

Alkoholdrycker får i de fall som avses i 19 § 2 mom. serveras trots 41 § 2 mom. och i inkvarteringsrum dessutom trots 36 § 2 och 3 mom. och 43 §, om mängden tillgängliga alkoholdrycker har begränsats enligt antalet kunder och kraven på övervakning av serveringen. Närmare bestämmelser om begränsning av mängden alkoholdrycker utfärdas genom förordning av statsrådet.

46 §

Anskaffning av alkoholdrycker

45 §

Övervakning av servering i vissa fall

Alkoholdrycker får i de fall som avses i 19 § 2 mom. serveras trots 41 § 2 mom. och i inkvarteringsrum dessutom trots 36 § 2 och 3 mom. och 43 §, om mängden tillgängliga alkoholdrycker har begränsats enligt antalet kunder och kraven på övervakning av serveringen.

Närmare bestämmelser om sådan begränsning av mängden alkoholdrycker som avses i 3 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

46 §

Anskaffning av alkoholdrycker

Gällande lydelse

När alkoholdrycker anskaffas för detaljhandel och servering i enlighet med 30 § 2 mom., ska köparen uppge sitt tillståndsnummer för försäljaren.

50 §

Reglering av marknadsföringen

Det är förbjudet att marknadsföra starka alkoholdrycker.

Marknadsföring av svaga alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

1) den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker enligt 37 § inte får säljas eller om sådana personer framställs i den,

2) alkoholkonsumtion i den kopplas samman med framförande av fordon,

3) en alkoholdrycks alkoholhalt i den framhävs som en positiv egenskap,

4) stor alkoholkonsumtion i den framställs på ett positivt sätt eller nykterhet eller måttlig konsumtion av alkohol på ett negativt sätt,

5) den skapar en bild av att alkoholkonsumtion ökar prestationsförmågan eller främjar social eller sexuell framgång,

6) den ger ett intryck av att alkohol har medicinska eller terapeutiska egenskaper eller att alkohol piggar upp, lugnar ned eller är en metod för att lösa konflikter,

7) den står i strid med god sed, i den används metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller om den annars ger osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, dess verkningar eller andra egenskaper,

8) den äger rum mellan klockan 7 och 22 i samband med televisions- eller radioverksamhet enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) eller i samband med offentlig visning i biografier av bildprogram som enligt lagen om

Föreslagen lydelse

När alkoholdrycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol anskaffas för detaljhandel eller servering i enlighet med 30 § 2 mom., ska köparen uppge sitt tillståndsnummer för försäljaren.

50 §

Reglering av marknadsföringen

Marknadsföring av alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

1) den äger rum mellan klockan 7 och 22 i samband med sådan televisions- eller radioverksamhet som avses i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) eller i samband med offentlig visning i biografier av bildprogram som enligt lagen om bildprogram (710/2011) får visas för personer under 18 år,

2) den äger rum eller riktas till allmänheten på en allmän plats enligt 1 § 1 punkten i ordningslagen (612/2003).

Det som i 1 mom. 2 punkten föreskrivs om förbud mot marknadsföring av alkoholdrycker som äger rum på en allmän plats eller riktas till allmänheten gäller inte marknadsföring av svaga alkoholdrycker

1) vid offentliga tillställningar enligt 2 § 3 mom. i lagen om sammankomster (530/1999) eller på platser som permanent används för offentliga tillställningar,

2) på fartyg och luftfartyg i internationell trafik,

3) på detaljhandelsställen eller serveringsställen,

4) utanför detaljhandelsställen eller serveringsställen i fråga om information om tillgången och priserna på drycker.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. är marknadsföring av starka alkoholdrycker förbjuden

1) i televisions- och radioverksamhet,

2) i samband med offentlig visning av bildprogram i biografier,

Gällande lydelse

bildprogram (710/2011) får visas för personer under 18 år,

9) den äger rum eller riktas till allmänheten på en allmän plats enligt ordningslagen (612/2003),

10) den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar,

11) den kommersiella aktör som har hand om sådan marknadsföring i en datanätstjänst som denne kontrollerar använder sig av verbalt eller visuellt innehåll som produceras av konsumenter eller med hjälp av tjänsten till konsumenter för spridning distribuerar verbalt eller visuellt innehåll som aktören själv eller konsumenter producerar.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. får starka alkoholdrycker, med de begränsningar som anges i 2 mom., marknadsföras

1) på tillverkningsställen, detaljhandelsställen och serveringsställen för starka alkoholdrycker,

2) i prislistor för detaljhandeln eller för servering och i tillverkarens eller partihandlaren produktförteckningar, i tryckt form eller utlagda på ett datanät, så att alla drycker som finns att tillgå presenteras för konsumenterna på ett enhetligt sätt, och

3) även i andra fall där marknadsföringen riktas till dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker, dock inte i ett datanät som konsumenter har tillgång till.

Det förbud som avses i 2 mom. 9 punkten gäller inte marknadsföring av svaga alkoholdrycker, med de begränsningar som i övrigt anges i 2 mom.,

1) vid offentliga tillställningar enligt lagen om sammankomster (530/1999) och på platser som permanent används för offentliga tillställningar,

2) på fartyg och luftfartyg i internationell trafik,

3) på detaljhandelsställen och serveringsställen,

4) utanför detaljhandelsställen och serveringsställen i fråga om information om tillgången och priserna på drycker.

Föreslagen lydelse

3) i tryckta tidningar och tidskrifter,

4) på en allmän plats enligt 1 § 1 punkten i ordningslagen med undantag för detaljhandelsställen och serveringsställen för starka alkoholdrycker.

Marknadsföring av alkoholdrycker och sammankoppling av sådan marknadsföring med marknadsföring av en annan produkt eller tjänst är förbjuden, om

1) den riktar sig till minderåriga eller andra personer till vilka alkoholdrycker enligt 37 § inte får säljas eller om sådana personer framställs i den,

2) den står i strid med god sed, i den används metoder som är opassande med tanke på konsumenten eller om den annars ger osanna eller vilseledande uppgifter om alkohol, alkoholkonsumtion, dess verkningar eller andra egenskaper,

3) alkoholkonsumtion i den kopplas samman med framförande av fordon,

4) en alkoholdrycks alkoholhalt i den framhävs som en positiv egenskap,

5) stor alkoholkonsumtion i den framställs på ett positivt sätt eller nykterhet eller måttlig konsumtion av alkohol på ett negativt sätt,

6) den skapar en bild av att alkoholkonsumtion ökar prestationsförmågan eller främjar social eller sexuell framgång,

7) den ger ett intryck av att alkohol har medicinska eller terapeutiska egenskaper eller att alkohol piggar upp, lugnar ned eller är en metod för att lösa konflikter,

8) den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar,

9) den kommersiella aktör som har hand om sådan marknadsföring i en datanätstjänst som denne kontrollerar använder sig av text- eller bildinnehåll som produceras av konsumenter eller med hjälp av tjänsten till konsumenter för spridning distribuerar text- eller bildinnehåll som aktören själv eller konsumenter producerar.

Gällande lydelse

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på sådan publikationsverksamhet och programverksamhet som avses i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och som bedrivs utomlands av en näringsidkare som inte är etablerad i Finland och vars alster avses vara tillgängliga enbart någon annanstans än i Finland eller ha samma innehåll oberoende av i vilket land mottagaren finns. Bestämmelserna tillämpas dock på sådan marknadsföring med ursprung i utlandet som gäller alkoholdrycker på den finländska marknaden och är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland.

51 §

Prissättning och prisinformation

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda två eller flera förpackningar eller portioner alkoholdryck till ett nedsatt totalpris.

Det är förbjudet att i detaljhandeln och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts.

55 §

Tillverkning, import, införsel och försäljning av odenaturerade alkoholpreparat

På ett alkoholpreparat som är ett fast ämne eller innehåller ett fast ämne och som är avsett att förtäras som sådant eller som kan göras drickbart genom att beståndsdelar avskiljs från eller vätska tillförs till preparatet tillämpas bestämmelserna om detaljhandel

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 1, 3 och 4 mom. tillämpas inte på sådan publikationsverksamhet och programverksamhet som avses i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) och som bedrivs utomlands av en näringsidkare som inte är etablerad i Finland och vars alster avses vara tillgängliga enbart någon annanstans än i Finland eller ha samma innehåll oberoende av i vilket land mottagaren finns. Bestämmelserna tillämpas dock på sådan marknadsföring av alkoholdrycker som har ursprung i utlandet och som är avsedd att göras tillgänglig i synnerhet i Finland, om verksamhetsutövaren har etablerat sig i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att kringgå lagstiftningen i Finland.

51 §

Prissättning och prisinformation

Det är förbjudet att i detaljhandeln, vid leverans och vid servering erbjuda två eller flera förpackningar eller portioner alkoholdryck till ett nedsatt totalpris.

Det är förbjudet att i detaljhandeln, vid leverans och vid servering erbjuda och betala sådan gottgörelse för priset på en alkoholdryck som räknas ut utifrån de alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster som köpts.

55 §

Tillverkning, import, införsel och försäljning av odenaturerade alkoholpreparat

På ett alkoholpreparat som är ett fast ämne eller innehåller ett fast ämne och som är avsett att förtäras som sådant eller som kan göras drickbart genom att beståndsdelar avskiljs från eller vätska tillförs till preparatet tillämpas bestämmelserna om detaljhandel

Gällande lydelse

med och servering av alkoholdrycker samt marknadsföring av alkoholdrycker, om preparatets totala alkoholhalt överstiger 2,8 viktprocent. Som preparatets alkoholhalt i volymprocent betraktas då dess alkoholhalt i viktprocent.

57 § (stadfäst lag)

Personalens kompetens

Tillståndshavare och alkoholbolaget ska som en del av egenkontrollen se till att personalen känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen för egenkontroll. Tillståndshavaren och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på ett verksamhetsställe har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

En innehavare av serveringstillstånd ska se till att den ansvariga föreståndare eller andra för uppgiften utsedda person som avses i 38 § har ett intyg som visar personens kunskaper om alkohollagen, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket.

58 §

Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen

Intyg över kunskaper om alkohollagen beviljas av en läroanstalt som med tillstånd av

Föreslagen lydelse

med, *leverans av*, servering av och *gränsöverskridande distansförsäljning av alkoholdrycker* och marknadsföring av alkoholdrycker, om preparatets totala alkoholhalt överstiger 2,8 viktprocent. Som preparatets alkoholhalt i volymprocent betraktas då dess alkoholhalt i viktprocent.

57 §

Personalens kompetens

Tillståndshavare och alkoholbolaget ska som en del av sin egenkontroll se till att deras personal och de leverantörer av alkoholdrycker som handlar för tillståndshavarens räkning känner till sina skyldigheter enligt denna lag och enligt planen för egenkontroll. Tillståndshavaren och alkoholbolaget ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar i sådan verksamhet som avses i denna lag har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

En innehavare av serveringstillstånd ska se till att den i 38 § avsedda *företrädaren för tillståndshavaren har ett intyg (serveringspass) som visar personens kunskaper om denna lag*, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket.

En innehavare av leveranstillstånd för alkoholdrycker ska se till att en leverantör av alkoholdrycker som handlar för dess räkning har ett intyg (leveranspass) som visar personens kunskaper om bestämmelserna i denna lag om leverans och om de anvisningar som gäller leveranser, enligt ett formulär som godkänts av Tillstånds- och tillsynsverket.

58 §

Beviljande av intyg över kunskaper om alkohollagen

Behörigheten hos en företrädare för innehavaren av serveringstillstånd kan

Gällande lydelse

statsrådet eller undervisnings- och kulturministeriet ger utbildning i restaurangservice. Intyget beviljas personer som med godkänt resultat har avlagt ett prov som bedömer deras kunskaper om alkohollagen och kännedom om övervakningsrutinerna eller som har genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper.

Läroanstalten har rätt att för provet ta ut en avgift som högst motsvarar de faktiska kostnaderna för anordnandet av provet. Ett intyg över kunskaper om alkohollagen kan kombineras med det kompetensintyg som avses i 27 § i livsmedelslagen.

Närmare bestämmelser om innehållet i det prov som avses i 1 mom. och bedömningen av det samt om utbildningar och examina som motsvarar provet samt om godkännande av intyg som beviljats i landskapet Åland som intyg enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

60 § (stadfäst lag)

Föreslagen lydelse

styrkas med ett serveringspass eller med ett intyg över en examen som har omfattat motsvarande uppgifter som provet för serveringspass. Serveringspass beviljas av en i yrkeshögskolelagen avsedd yrkeshögskola som ordnar utbildning inom restaurangbranschen eller av en i lagen om yrkesutbildning (531/2017) avsedd utbildningsanordnare som ordnar utbildning inom restaurangbranschen. Serveringspass beviljas den som med godkänt resultat har avlagt provet för serveringspass.

Behörigheten hos en leverantör av alkoholdrycker kan styrkas med ett leveranspass. Leveranspass kan beviljas av en utbildningsanordnare som avses i lagen om yrkesutbildning, av en läroanstalt som avses i 2 § 1 mom. i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998), av en yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen eller av ett universitet som avses i universitetslagen. En aktör som beviljar leveranspass ska anordna prov för leveranspass på finska, svenska och engelska. Leveranspass beviljas den som med godkänt resultat har avlagt provet för leveranspass.

Yrkeshögskolor och utbildningsanordnare som avses i 1 mom. har rätt att för provet för serveringspass ta ut en avgift som högst motsvarar de faktiska kostnaderna för anordnandet av provet. Ett serveringspass kan kombineras med det hygienpass som avses i 19 § i livsmedelslagen. En i 2 mom. avsedd aktör som beviljar leveranspass har rätt att ta ut en avgift för ordnande av provet för leveranspass och för beviljande av leveranspass.

Närmare bestämmelser om innehållet i och bedömningen av de prov som avses i 1 och 2 mom., om sådana examina som motsvarar provet som avses i 1 mom., samt om godkännande av intyg som beviljats i landskapet Åland såsom intyg som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

60 §

Gällande lydelse

Tillsyn

Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg enligt luftfartslagen (864/2014) och sådana fartyg enligt sjölagen (674/1994) som har finsk nationalitet.

Till uppgifterna för Tillstånds- och tillsynsverket hör även

4) andra än i 1–3 punkten avsedda uppgifter som anges i denna lag.

I landskapet Åland utövar Statens ämbetsverk på Åland tillsyn över detaljhandeln med och marknadsföringen av alkoholdrycker.

62 §

Rätt att utföra inspektioner och få information

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker.

Föreslagen lydelse

Tillsyn och anknytande styrning

Tillstånds- och tillsynsverket utövar tillsyn över detaljhandeln med och serveringen, *leveranserna*, marknadsföringen *och gränsöverskridande distansförsäljning* av alkoholdrycker i hela landet och på sådana luftfartyg enligt luftfartslagen (864/2014) och sådana fartyg enligt sjölagen (674/1994) som har finsk nationalitet.

Till uppgifterna för Tillstånds- och tillsynsverket hör även

4) *handledning av läroanstalter och andra aktörer i anslutning till provet för serveringspass och leveranspass,*
5) *övriga uppgifter som anges i denna lag.*

I landskapet Åland utövar Statens ämbetsverk på Åland tillsyn över detaljhandeln med *och leveransen* och marknadsföringen av alkoholdrycker.

62 §

Rätt att utföra inspektioner och få information

Den behöriga myndigheten har rätt att utföra testköp, om det behövs för skötseln av en tillsynsuppgift som gäller leverans av alkoholdrycker. Den behöriga myndigheten har rätt att använda myndiga frivilliga personer vid utförandet av testköp. Frivilliga personer kan användas vid testköp av sådana alkoholdrycker som de enligt lagen har rätt att köpa. Den behöriga myndigheten har rätt att av innehavaren av detaljhandelstillstånd få namnet på den innehavare av leveranstillstånd som genomför leveransen av alkoholdrycker samt tillståndsnumret.

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker.

Gällande lydelse

Närmare bestämmelser om hur anmälningar och upplysningar ska lämnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

63 §

Rätt att få information

Tillsynsmyndigheterna har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt Folkpensionsanstalten, arbetslöshetsförsäkringsfonden och Pensionsskyddscentralen få de uppgifter som är nödvändiga

64 §

Lämnande av uppgifter

Med avvikelse från 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan tillståndshavarens och anmälarens namn, tillstånds- och anmälningsnummer och för allmänt bruk avsedda adress- och kontaktuppgifter offentliggöras i oförändrad form i ett register så att uppgifterna bara är tillgängliga via enskilda sökningar med tillståndshavarens eller anmälarens namn,

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om hur anmälningar och upplysningar ska lämnas utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Tillsynsmyndigheten har för tillsynen rätt att av innehavaren av leveranstillstånd få namnet på och kontaktuppgifterna till den leverantör som har genomfört leveransen av alkoholdrycken.

63 §

Rätt att få information

Tillsynsmyndigheterna har rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna av statliga och kommunala myndigheter samt Folkpensionsanstalten, *Sysselsättningsfonden* och Pensionsskyddscentralen få de uppgifter som är nödvändiga

Tillsynsmyndigheterna har dessutom rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som avses i 47 § 1–3 punkten i den lagen som behövs för att utreda förutsättningarna för tillstånd enligt 13 § eller 72 § 3 mom. 3 punkten i denna lag eller för att utreda förbud mot dubbel straffbarhet enligt 71 § 3 mom. i denna lag.

64 §

Lämnande av uppgifter

Trots bestämmelserna i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får Tillstånds- och tillsynsverket i datanätet publicera namnet på tillståndshavaren, innehavaren av godkännande och anmälaren, dessas tillstånds-, godkännande- och anmälningsnummer, företags- och organisationsnummer och verksamhetsställes namn och adressuppgifter.

Gällande lydelse

företags- och organisationsnummer, tillstånds- eller anmälningsnummer eller försäljningsställets namn som sökvillkor.

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga tillståndshavaren eller alkoholbolaget att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 4 mom. att lämna anmälningar och upplysningar har försummats trots uppmaningar.

Föreslagen lydelse

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga en tillståndshavare *eller en anmälningskyldig* att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 5 mom. att lämna anmälningar och upplysningar har försummats trots uppmaningar,

8) *de skyldigheter som föreskrivs för tillståndshavaren i 5 kap. eller 57 § eller de villkor eller begränsningar som ställts med stöd av 17 a § har överträtts vid leverans av alkoholdrycker.*

Tillstånds- och tillsynsverket kan ålägga en distansförsäljare att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om denne försummar sin skyldighet enligt 17 b § 1 mom. att i leveransen anteckna att den innehåller alkoholdrycker.

På en påföljdsavgift som åläggs en distansförsäljare tillämpas bestämmelserna i 2–4 mom.

72 §

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd eller godkännande enligt denna lag för viss tid eller permanent, om verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 1–6 punkten

72 §

Återkallelse av tillstånd

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd enligt denna lag för viss tid, om

1) *verksamhetsutövaren efter det att en anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts fortsätter att bryta mot eller försumma sina skyldigheter enligt 71 § 1 mom. 1–6 eller 8*

Gällande lydelse

och förfarandet ska betraktas som väsentligt. När längden på tidsfristen bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten. Ett tillstånd eller godkännande kan återkallas permanent endast om förfarandet uppsåtligen fortsätter efter det att påföljdsavgift påförts eller tillståndet återkallats för viss tid och om förfarandet även som helhet betraktat är grovt.

Även om ingen anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts kan tillståndet eller godkännandet återkallas för viss tid, om tillståndshavaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt denna lag på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet för skyldigheterna enligt 56 §, eller permanent om verksamhetsutövaren bryter mot denna lag genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat är grovt.

Ett tillstånd eller godkännande ska återkallas, om tillståndshavaren begär det eller om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte föreligger på grund av att felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller på grund av att omständigheterna förändrats och om situationen inte har rättats till inom utsatt tid. Tillståndshavarens konkursbo har dock rätt att fortsätta verksamhet som kräver tillstånd i högst ett år från det att konkursen inleddes.

Föreslagen lydelse

punkten och förfarandet ska betraktas som väsentligt, eller

2) verksamhetsutövaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt denna lag på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet för sina skyldigheter enligt 56 §.

När längden på tidsfristen bestäms ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig den verksamhet är som återkallelsen grundar sig på och till omständigheterna kring verksamheten.

Tillståndsmyndigheten kan återkalla ett tillstånd eller ett godkännande enligt denna lag permanent, om

1) verksamhetsutövaren efter det att påföljdsavgift påförts eller ett tillstånd återkallats för viss tid fortsätter att uppsåtligen bryta mot eller försumma sina skyldigheter och förfarandet som helhet betraktat har varit grovt,

2) verksamhetsutövaren bryter mot denna lag genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat har varit grovt, eller

3) förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte är i kraft och situationen inte har rättats till inom utsatt tid.

72 a §

Upphörande av tillstånd

Tillståndsmyndigheten ska i registret anteckna att ett tillstånd eller godkännande enligt denna lag har upphört, om verksamhetsutövaren har upphört med sin verksamhet annat än tillfälligt.

Konkursboet eller dödsboet för innehavaren av ett tillstånd eller godkännande som gäller tills vidare har rätt att fortsätta verksamheten i högst ett år från konkursens början eller dödsfallet. Konkursboet eller dödsboet för

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

innehavaren av ett tillstånd eller godkännande som gäller för viss tid har rätt att fortsätta verksamheten högst till utgången av den tiden, dock i högst ett år från konkursens början eller dödsfallet. Tillståndsmyndigheten ska utan dröjsmål efter försättandet i konkurs eller dödsfallet underrättas om att verksamheten fortsätter.

74 § (stadfäst lag)

74 §

Avgifter som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut

Avgifter som Tillstånds- och tillsynsverket tar ut

För att täcka kostnaderna för tillsynen enligt denna lag tar Tillstånds- och tillsynsverket ut en årlig tillsynsavgift av

För att täcka kostnaderna för tillsynen över efterlevnaden av denna lag tar Tillstånds- och tillsynsverket ut en årlig tillsynsavgift av

6) innehavare av detaljhandelstillstånd enligt 17 § och av alkoholbolaget för tillsynen över detaljhandel (*tillsynsavgift för detaljhandel*).

6) innehavare av detaljhandelstillstånd enligt 17 § och av alkoholbolaget för tillsynen över detaljhandel (*tillsynsavgift för detaljhandel*),

7) innehavare av leveranstillstånd enligt 17 a § för tillsynen över leveranser av alkoholdrycker (*tillsynsavgift för leverans*).

75 § (stadfäst lag)

75 §

Avgifter som Statens ämbetsverk på Åland tar ut

Avgifter som Statens ämbetsverk på Åland tar ut

För den tillsyn som Statens ämbetsverk på Åland utövar tar verket ut en tillsynsavgift för detaljhandel och en tillsynsavgift för leverans.

84 §

84 §

Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker

Förmedling och överlåtelse av alkoholdrycker

Alkoholdrycker får inte förmedlas eller överlätas mot arvode. Alkoholdrycker får inte

Alkoholdrycker får inte förmedlas eller överlätas mot arvode, *om inte något annat*

Gällande lydelse

heller utan arvode förmedlas eller överlåtas till personer till vilka det enligt 37 § inte får säljas alkoholdrycker.

85 §

Förbud mot förtäring av alkoholdrycker

Om inte något annat föreskrivs i lag får alkoholdrycker inte förtäras

90 §

Straffbestämmelser

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot ett detaljhandels- eller serveringsförbud enligt 37 §, eller

2) i egenskap av innehavare av ett detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller en i 38 § avsedd ansvarig föreståndare eller annan person som har utsetts till uppgiften bryter mot en skyldighet som enligt 35 eller 36 § gäller övervakningen av ordningen på ett detaljhandelsställe eller serveringsställe.

Föreslagen lydelse

föreskrivs i lag. Alkoholdrycker får inte heller utan arvode förmedlas eller överlåtas till personer till vilka det enligt 37 § inte får säljas alkoholdrycker.

85 §

Förbud mot förtäring av alkoholdrycker

Om inte något annat föreskrivs i lag får alkoholdrycker *som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol* inte förtäras

90 §

Straffbestämmelser

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot ett detaljhandels-, *leverans-* eller serveringsförbud enligt 37 § 1–3 mom. *eller ett överlåtelseförbud inom annan näringsverksamhet enligt 37 § 5 mom.* eller

2) i egenskap av innehavare av ett detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller en i 38 § avsedd *företrädare för tillståndshavaren* bryter mot en skyldighet som enligt 35 eller 36 § gäller övervakningen av ordningen på ett detaljhandelsställe eller serveringsställe.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 2 § 1, 2 och 3 mom., 3 § 1 mom. 11 och 17–21 punkten samt 4 mom., 4 § 1 mom., 5 § 1 mom., 6 § 1 mom. 1, 7 och 8 punkten, 7 och 12 §, 17 § 1 mom. 1 punkten samt 2 och 5 mom. samt 17 a §, 26 § 1 mom. och 84 § i denna lag träder dock i kraft först fyra månader från denna lags ikraftträdande och bestämmelserna i 17 b §, 32 § 2 mom., 35, 35 a, 37 och 38 §, 39 § 3 mom., 40 § 2 mom., 42 a §, 51 § 1 och 2 mom., 55 § 2 mom., 57 §, 62 § 4 och 6 mom., 71 § 1 mom. 7 och 8

Gällande lydelse

Bilaga

Tillsynsavgifter som avses i 74 och 75 § i alkohollagen

Föreslagen lydelse

punkten samt 5 och 6 mom., 74 § 2 mom. 7 punkten och 3 mom., 75 § 2 och 3 mom., 90 § 5 mom. samt 6 a- och 7 punkten i bilagan träder i kraft först sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Upphävandet av 28 § 3 mom. i alkohollagen (1102/2017) träder i kraft sex månader från ikraftträdandet av denna lag.

Bilaga

Tillsynsavgifter som avses i 74 och 75 § i alkohollagen

6 a. Tillsynsavgift för leverans av alkoholdrycker

Tillsynsavgiftsperioden för leverans av alkoholdrycker är kalenderåret. Avgiften tas ut hos alla de tillståndshavare som har haft ett giltigt tillstånd under respektive avgiftsperiod. Avgiften består av en fast grundavgift och av en tilläggsavgift som är beroende av verksamhetens omfattning enligt följande:

Grundavgiften per tillståndshavare är 100 euro.

Storleken på den tilläggsavgift som beror på verksamhetens omfattning bestäms under avgiftsperioden utifrån den mängd leveranser av alkoholdrycker som årligen har rapporterats till tillståndsmyndigheten. Den på mängden leveranser beroende tillsynsavgiften är utöver grundavgiften 0,10 euro per leverans årligen till den del antalet leveranser överstiger 1 000 leveranser. Avgiften avrundas nedåt till närmaste tiotal euro.

Tillståndshavaren är skyldig att till tillståndsmyndigheten anmäla det totala antalet leveranser årligen senast den 31 januari. Om tillståndshavaren inte gör anmälan inom utsatt tid, har tillståndsmyndigheten rätt att ålägga tillståndshavaren att vid vite enligt 70 § anmäla det totala antalet leveranser. Tillståndsmyndigheten ska ge

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

tillståndshavaren en påminnelse och ge tillståndshavaren skälig tid att anmäla ovannämnda uppgifter innan vite föreläggs.

7. Uttagande av tillsynsavgifter

De tillsynsavgifter som nämns i punkterna 1–3 debiteras i efterskott senast den 30 november, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är från den 1 september till den 31 augusti. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken. De tillsynsavgifter som avses i punkt 4 debiteras kalenderårsvis i förskott, dock senast den 31 mars. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut för kalenderåret i fråga, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken.

Hos nya innehavare av detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller för en ny anmälan om förlängd serveringstid tas det inte ut någon tillsynsavgift under det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel, servering och förlängd serveringstid debiteras per kalenderår senast den 30 april, om tillståndshavaren har ett giltigt tillstånd den 1 april.

7. Uttagande av tillsynsavgifter

De tillsynsavgifter som nämns i punkterna 1–3 debiteras i efterskott senast den 30 november, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är från den 1 september till den 31 augusti. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken. De tillsynsavgifter som avses i punkt 4 debiteras kalenderårsvis i förskott, dock senast den 31 mars. Hos en tillståndshavare vars verksamhet har upphört senast den 31 mars tas ingen tillsynsavgift ut för kalenderåret i fråga, om tillståndshavaren inom utsatt tid har gjort en skriftlig anmälan om saken.

Hos nya innehavare av detaljhandelstillstånd eller serveringstillstånd eller för en ny anmälan om förlängd serveringstid tas det inte ut någon tillsynsavgift under det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel, servering och förlängd serveringstid debiteras per kalenderår senast den 30 april, om tillståndshavaren har ett giltigt tillstånd den 1 april.

De tillsynsavgifter som nämns i 6 a-punkten debiteras i efterskott senast den 30 april, på så sätt att den mängdbaserade redovisningsperioden är det föregående kalenderåret.